

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Tractatus co[n]sultatorij venera[n]di magistri Henrici de
Gorychum artium et sacre theologie p[ro]fessoris
illuminatissimi quondam insignis vniuersitatis Coloniensis
vicecancellarij ac Burse Montis ...**

Heinrich <von Gorkum>

Jmpressus Colonie, Anno supra Jubileum terci

VD16 H 2128

[urn:nbn:de:bsz:31-299185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-299185)

+ DM 401

von

T
24.

AN 759

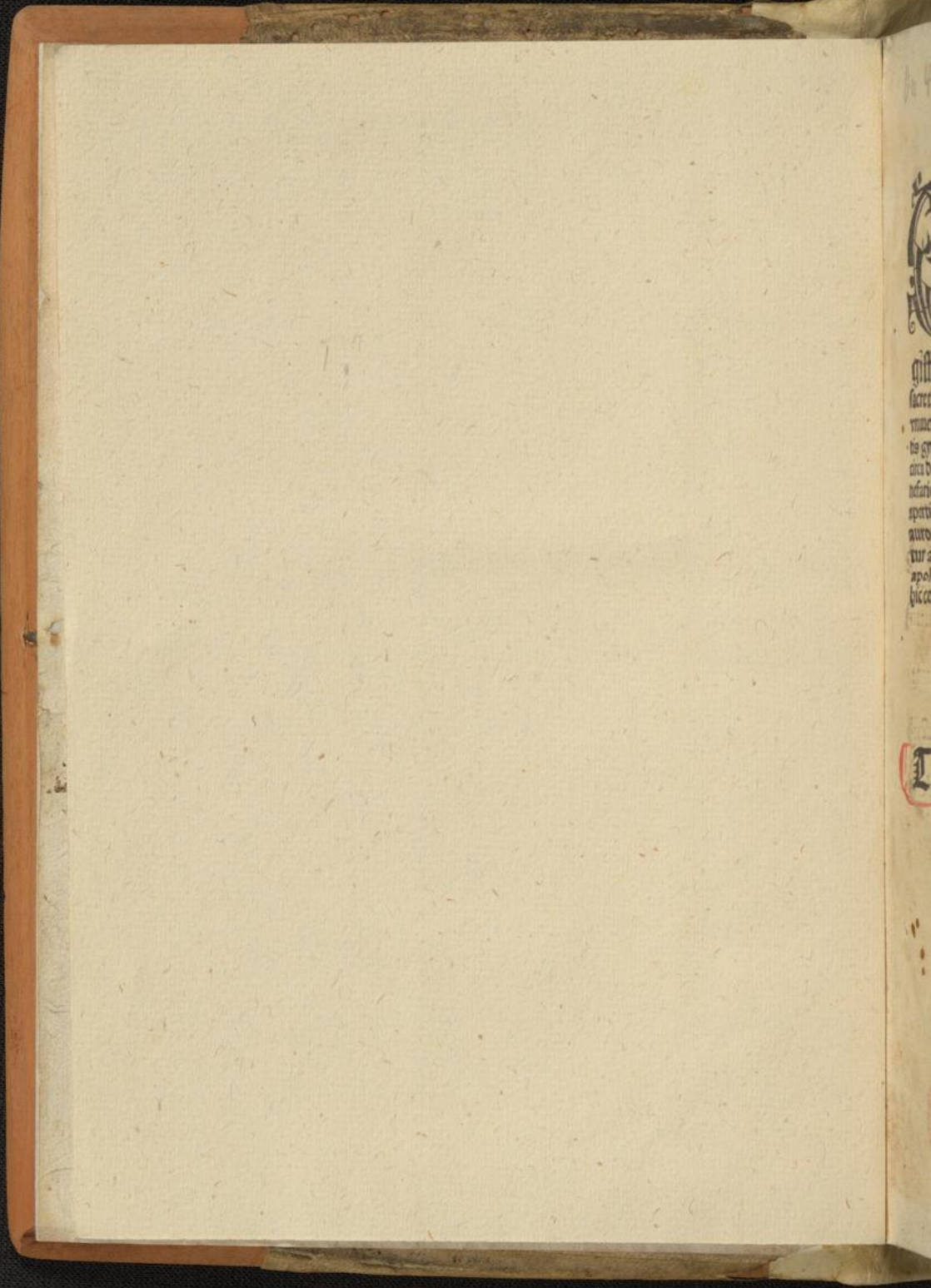
AN 760

AN 76A

IP, +10546.

GW 2795 (II) (2 an Du 401)

GW 4607 (7 an Du 401)

Tractatus cō-

sultatorij venerādi ma-
gistri Henrici de Gorychum artium et
sacre theologie p^ressoris illuminatissimi quondam insignis
vniuersitatis Colonien^sis vicecancellarij ac Bur^ge Bon-
tis gymnasiarche primi. quib^{us} nonnullae latebrosae quæstiones nedū
circa diuina verū etiā circa hūanas actōes et quorūdā Bohemorū
nefarios errores emergētes sub serie quōsdā magistraliū p^rpositiōnū
apertissima sentētiarū p^rspicitate demonstrant et in lucē detegūtur
aurore Quib^{us} insup^{er} ambiguitates scrupulose aut oiquaq^{ue} succidū-
tur aut veritatis lima h^{ab}itissime poliunt. iuxta irrefragabilem et
apostolice canonisatā doctrinā sancti Thomæ Aquinatis. Et quo
hic cernūtur numero et ordine impressi.

De diuinis nominib^{us}
De predestinatōe et reprobatōe diuina
De effectib^{us} salutaris eucharistie.
De processionib^{us} ecclesiasticis
De obseruatione festorum
De symonia et quodā casu matrimoniali.
De iusto bello
Cōtinens breue cōsiliū de iure decimarū
De superstitionib^{us}.
De practica eijciedi demones
De temerario iudicio Dyabolorum circa po-
testatem pape

Tractat^{us}

TEPIGRAMMA AD LECTOREM

Si permulta velis tibi sub breuitate resoluit:
Fluacq; pectoribus condere mella tuis.
Abde saporiferos Gorichæi corde libellos:
Et suberūt studio, plurima sensa tuo.
Si quis auerneo grauius vexatus ab hoste
Cooperit a recto tramite mentis agi.
Hunc lege cōperies, biberis nisi flumina Icthes.
Quo poterit dicto carmine, mente frui.
Bellicus horrifonis maioris si perstrepat armis:
Cede madens rubea luxuriatq; solum.
Hunc habeas memori semper sub mēte repostū:
Nam breuibus: iuste mars an agatur: habet.
Ingenio peperit complura volumina. Quorum
Mentio ne fiat flagitat ipsa chelys.
Hec potuisse viri meritis super astra locandum:
Exiguae cereri potio mixta docet.
Nam nisi luce semel stomacho querulante coactus
Contigit adductos ore famente cibos.
Laus non parua tibi cessit Mons gymnice talenti
Cuius in amplexus nouimus ille virum.
Te petijt quondam valefacto parisiensi
Gymnasio: tollens nomen in astra tuum.

TELOS

De diuinis noibus fo. primū.

Tractatus per-
utilis triplici distinctōe par-
titus venerabil' m'gri Henrici
de Borychū artū & sacre the-
ologie p'fessoris eximij de di-
uinis noibus incipit

Domē-
tuum & me-
moriale tuū
in desi-
derio aīme
mee. Verū
istud flos p-
phetarū. Et aīas p're dulcedicāmo-
ris diuini interiora sua p'cremācis
erucat. Et sic. xxvi. Tēte nāq; p'p-
h'et' solophor' p'ncipe. p'imo p'p'het'
mentas sicut vocat' ext'at. plate un-
p'ūm' interior' p'ceptio mētis. Ita
dū ipse intellect' p' spēm rei ext' in ac-
tū intelligēdi format intra se nomē
secretū in q' resultat res ipa intelles-
eta. vt ex ea r'itelectu q'dā vnum
p'surgere p'cedat. p'pter q'd aīa d'z q'
dāmodo oīa esse vt habet' t'ercio de
aīa. Inde fit vt q'ntens aīa in secre-
to mētis nomē dei format. totiens
deū ipūm in thalamo secū collocat
sentiens veritatē q'd canit. O solo-
lator optime dulcis hospes anime
dulce refrigerium. Sic & alibi Gu-
stare & videre q'm suauis d'ns Ju-
ra illd' Eccl'asticū. xxiij. Sp'is em-
me' dulcis. & hereditas mea super
mel & fauū. memoria mea in q'ntis
one seculorū. Itaq; cū scō Et aīa cō-
uersus ad deū dicat. Deuor' q'sq;
nomē tuū & memoriale tuū in desi-
derio aīe mee. Vt q' ext'at' nota
imposita p'cedūt ab ipis interi' for-
matis noib'. Hinc ē q' noīa q'cūq;
de deo dicta deficiunt a perfecta re-
presentatione corū que diuine per-

fectioni cōueniunt. Nam ecce de-
magnus vincens scientiā nostram
Job. xvi. Et sicut oculus noctuus
ad lumē solis. ita intellect' noster
ad ea q' sunt manifestissima in na-
tura. 2° metaphysice. Que p'p'et'
dens autor libri causarū vicelima
sequēda p'positōe sui libri confis-
tetur q' p'ima causa est sup' omne
nomē quō nominat'. Euenit igitur
tum p'pter diuine perfectōis excellē-
tiam. tum p'pter nostre cognitōis
nis inopiā q' multa ac varia nomi-
na doctorū sollicitudo excogitauit.
vt q'd pau'corū virtuti denegatur ex
pluralitate recuperetur. Sed q' ex
verbis inordinate prolatis incurri-
tur heresis. Tēte Hierony. Ideo
cū de diuinis loquimur cū cautela
et modestia est agendū. dr em' Aus-
gustinus p'mo de trinitate. Nec pe-
riculosus alicubi erratur. nec labo-
rosius aliquid querit. nec fructuosus
aliquid inuenit. Animo igit'
proficiēdi nōnulla de diuinis no-
minibus p' autores late ac sparsim
seminata succingere sub compēditio-
studij. q'nt' i theologia nouitij ne-
dū facilius aut confidētius. q'ntimo
de tanta re loqui sermone in offens-
so valeat deo grati' & ipis salubri'.
Intēdo aut' p'cedere p'p'ōes ex dī-
ctis & regul' autēnticis eaz' causas &
declaratōes subiūgēdo ad gloriāz
b'ndicte trinitatis gl'ose sp'z virgī-
nis dei matris. necnō totius curie
celestis in secula seculorū. Amē.

¶ Ut pie sentiēdo loq'mur re-
cte de diuinis. p'hibet ortho-
dora fides vt q'busdā noib'.
¶ P'z nā duo fuerūt circa dinā na-
turā p'niciosi errores. s. Artij ponen-
tis cū trinitate p'sonarum trinitatē
essentiarum. Et Sabellij qui pos-
sūt cum vnitatē essentie vnitatem

a u

Tractat' mgrī Hērici Bozychū

perfone Fides autē Orthodoxa tenet q̄ tres sint persone in vna essentia simplici s̄m quā persone 2 similes sunt 2 equales. Hinc est q̄ in diuinis vti nō debemus nomine cauſe. diuersitatis aut differentie. q̄ repugnant vnitati essentie. Ne autē tollatur simplicitas vitandū est nomen separatiōis vel diuisionis que est totius in partes. Ne etiam tollatur equalitas vitandū est nomen disparitatis 2 triplicitatis aut multiplicitatis que sunt species p̄porſionis inæqualis. Ne vero tollatur similitudo vitandū est nomen alieni 2 discrepantis. q̄ vero in diuinis est distinctio 2 pluralitas personarum possumus vti hoc nomine alius. 2 nominibus numeralibus vsq̄m designat solam distinctiōem que confurgit ex oppositiōe relatiua. vt pater est alius a filio. pater 2 filius sunt due persone aut duo sup̄posita. Et nomine trinitatis quod designat determinatū numerū personarum vnius essentie. Similiter nomine pluralitatis quod importat personarum pluralitatem indeterminate. Non tamen licet vti premissis nunc nominibus in neutro genere absolute. quia neutriū genus est in forme precedens referri ad essentiam. Ad vitandū vero errorem Sathellij debemus vitare talia nomina scz nomen singularitatis 2 vnicū ne tollatur cōmunicabilitas essentie 2 pluralitas personarum. Non em̄ dicere licet patrem aut filiū singulare aut vnicū deum. Vitamus etiam nomē confusi ne ordo nature tollatur a personis. Et nomen solitarij ne tollatur confortium trium personarum. Et pari modo ē sp̄logisandum de alijs nominibus que fauere predictis possunt erroribus aut alij cui errorum.

¶ P̄uidens lector aduertat at ^{pp̄. 4.} tribui metaphozice. quedam nomina deo temporaliter et non proprie.

¶ Hec positio patz de talibus nominibus deo attributis cuiusmodi sunt lapis. petra. eo. agn̄. vitis 2 c̄is. Cuius ratio est quia licet omnes perfectiones inuente in creaturis sint quedā participatiōes diuine perfectionis vniue vniiformiter 2 superinenter quicquid bonitatis est prehabētis. tamē quedam nomina significāt perfectiōnes quas participant cū modo imperfectiōnis taliter q̄ ipse modus imperfectiōnis includitur in ipso nominis significatiōe. sicut lapis significat quādam perfectionem participatā materialiter. Et quia regula ē q̄ nomina aliquid metaphozice conuenientia tam s̄m impositionē nominis q̄ s̄m rem significatam prius conueniūt ei cui proprie cōueniūt. hinc est q̄ h̄mōi nomina conueniūt deo 2 metaphozice 2 temporaliter cuz ipse creature sint temporales quibus per prius conueniunt.

¶ Quedā noīa solū ex tpe di/ ^{pp̄. 3.} cū de deo tñ vere 2 proprie

¶ Nec pp̄. 3. qz qdā noīa fecant relatiōes q̄ sequūt actiōes s̄m modū intelligēdi. p̄cedētes ad exteriorē effectū. cuiusmodi sunt. dñs. creator. causa. saluator. 2 filia. vnde q̄ h̄mōi noīa dicūt solū de deo ex tpe patz. qz exiūt creaturas existerē a parte rei. Nō em̄ esse dñs aut creator si nulla esset creatura. cū igitur inceperint creature ex tempore p̄sentū. Signāter autē d̄ de relatiōibus q̄ sequūt actiōes trāsēntes s̄m modū intelligēdi ad exteriorē effectū. qz relatiōes sequūt actiōes

De diuinis nominibus fo. ij

immanētem ipsius intellectus aut voluntatis predicatur de deo ab eter no. sicut. scientia. prescientia. prede stinatio. prouidentia. ideo &c. Quae autem huiusmodi vere et proprie conue niunt deo patet. quia vere et proprie si bi competit esse dominum creatore rem et primam causam rerum. In de quedam sunt nomina. scilicet huiusmodi metaphysice. significantia relati onem realem in ipso extremo unius ordinis que est rationis tantum in al tero extremo alteri ordinis. sicut scientia refertur relatione reali ad scibile. sed scibile refertur relatione rationis ad scientiam. pari modo creatura reali relatione refertur ad deum qui cum sit extra totum ordi nem creaturarum. refertur solum rela tione rationis ad creaturas. Et ni hilominus ipse dici debet vere et rea liter dominus creator et saluator. Quia enim huiusmodi relationes sunt realiter in uno extremo. statim eo ipso intellectus intelligit opposi tas relationes in altero extremo et sic eas nomina imponit que vere predicantur de deo. et realiter propter reales relationes existentes sub iectiuo in altero extremo. sicut enim filius dei est vere filius marie sem per virginis. quia ipse non refertur relatione reali in ipso existente ad matrem. sed mater per realem rela tionem que est in ipsa refertur ad fili um. Et quo solet inferri quod talia no mina possunt verificari aut negari de deo de nouo. nulla mutatioe fa cta in ipso. sed in creatura tantum. sicut etiam ex tempore incepit esse homo et uniri cum natura huma na in uno supposito.

pp. 447.

Plurima nomina rebus crea tis conuenientia sunt ad diui nam predicationem assumpta

que vocari consueuerunt di uina attributa.

Hec propositio patet. Rebus cre artis conueniunt talia predicata. scilicet esse viuere. cognoscere. intelligere. bonum sapiens. iustum uerum esse. liber. et acti uum. esse immateriale et sic de alijs que Anselmus vocat predicata perfectionalia seu dicta perfectorem simpliciter. ex eo quod quibuscumque in sunt melius est eis hec inesse quam non inesse et amplioris perfectionis sunt alijs quibus non insunt. Et quia quic quid perfectionis est in creaturis a primo fonte omnis bonitatis qui est deus emanat. ideo ad diuinam predicationem talia predicata recte assumuntur. que quidem predica ta recte consueuerunt attributa vocari. Ubi considerandum quod quedam so lent conditiones assignari ut predica tum aliquod possit dici attributum.

Prima est quod importet perfectionem simpliciter. utpote quod unicuique est melius ipsum inesse quam non inesse. sicut melius est res uiuens et sciens quam non sciens aut uiuens. Secunda est quod tale predicatum conueniat rebus crea tis. unde quedam predicata de deo dicuntur cum excessu perfectionis sicut esse eternum. esse independens. esse om nipotentem. esse actum purum. seu primam causam et similia. que tamen non conueniunt vocari attributa. Tercia est quod proprie dicantur de deo. nam nomina que de deo dicuntur metaphysice ex creaturis. ut esse lucem aut solem. et agnum. aut ouem. non vacant attribu ta. Importat enim nomen attributi perfectionem in rebus creatis inuenta que nos manuducit ad illius perfec tionis originem ut nomen conueniat tam deo quam suis creaturis.

Diuina attributa deo conueniunt substantialiter. et prius quam

Tractat' mgrī Hērici Bozychū.

creaturis q̄stū ad rē significa-
tā q̄uis de rebz creatis pre-
dicētur accēntaliter. et p̄ pri-
quo ad noīs impositōnem

Hec p̄p̄o p̄z quo ad ei' pres.
sz q̄ de deo p̄dicent subaliter per
Augustinū 7° de trinitate. vbi dī
q̄ de deo hoc ē esse q̄ forte esse vel
sapīent. z si q̄d de illa simplicitate
dixeris quo ei' substantia fecat. Cui'
rō est. qz noīa fecat deū fm q̄ itelle-
ctus noster cognoscat ipm. z qz deū
cognoscat ex creaturis. sic cognoscat
ipm fm q̄ creature ipm representāt.

Et qz de' in se fm p̄p̄ia substantia
prehabet oēs p̄fectōnes creaturaz
quasi simpliciter z vltiter perfectus.
hinc ē q̄ quilibet creatura intantum
eū representat z ē ei' sills inq̄tum ali-
quā p̄fectōem habet. nō tamē ita q̄
representat eū sicut aliq̄d eiusdē sp̄i
vel ḡnis. sed sicut p̄ncipiū excellēs
a cuius forma effect' deficiūt. cui'
tamē aliquale similitudine ipi' effect'
cōsequunt. sicut forme corporū infe-
riorū representant p̄ntelolara. Unde
p̄dicta nomina diuinā substantiam
significāt. impfecte tamē sicut z cre-
ature ipam impfecte representant. Ex
q̄bus manōriter obseruatis patēt
alīe partes. s. q̄ deo p̄ueniūt p̄ p̄us
q̄ creaturis. qz h̄mōi p̄fectōes ma-
nant a deo in creaturas. qz tū crea-
turas p̄us cognoscm' inde ē q̄ q̄
tū ad noīs impositōnem p̄ p̄us a
nobis imponitur creaturis. **Q**uā
talīa noīa attributorū accēntalīe di-
cant de creaturis. notoriū est de ta-
libz. bonus. sapiēs. sciēs. iust' z sills-
bus. **E**t q̄ etiā p̄cludi solet q̄ neqz
pure vniuoce nec pure equoce p̄di-
cant talīa attributa de deo z crea-
turis. s; analogice vbi res fecata cō-
uenit deo p̄ essentia z rebz creat' po-
steri' fm quandā deficiētē parti-

cipationem sicut eis p̄ prius dī de
substantia q̄ de accedere.

Multis noībz de deo dict' p̄p̄o
vi
correspōdet vna simplex res
fecata. neqz tū censendum est
h̄mōi noīa fore synonyma

Hec p̄p̄o p̄z. Nam rō quā fecat
nomē est p̄ceptio intellectus de re
fecata p̄ nomē. Intellectus autē nos-
ter cū cognoscat deūz ex creaturis
format ad intelligēdū deū p̄ceptio-
nes p̄portionales p̄fectōibz p̄cedēt-
bus a deo in creaturas. que quidē
p̄fectōnes in deo p̄existūt vniter sim-
pliciter. In creaturis vero recipiūt
diuise z multiplē. sicut diuersis p̄fe-
ctōibus creaturaz respōdet vnū
simplex p̄ncipiū representatū p̄ diuer-
sas p̄fectōnes creaturaz. varie z
multiplē. Ita variis z multiplicibz
p̄ceptōibz intellectus nostri respō-
det vnū omnino simplex fm h̄mōi
p̄ceptōnes impfecte intellectū. Et
ideo noīa deo attributa lz fecat vna
rem. tū qz fecat eam sub rōnibz mul-
tis z diuersis non sunt synonyma.
Unde si nomina significarent im-
mediate ipam rem sic dicerēt syno-
nyma. sed qz nō fecat rem nisi medi-
ate p̄ceptōe intellectus q̄ est mul-
tiplē z varia. hinc cōstat talīa noīa
nō fore synonyma

Differētia significatōis no-
minū attributorū nedū ē rō p̄p̄o
vii.
nis ratiocinātis sed etiā rei ra-
tionabil' q̄uis nullū a pte rei
proptus distinctionem ponat
in diuinis

Hec p̄positio p̄cedētis aliquale
declaratiua p̄z per eius pres. **N**ā
q̄ significatio noīm attributorū
differēt in actu ratiocinātis relinq̄-
tur velut notoriū. **N**ā in apphēndē

De diuinis noib⁹ fo. iij

re est alia conceptio. iusticie diuine
z alia sicut sapiencie zc. **¶** autem z
cedi debeat rei rationabilis. pars
hoc qz ly ratio est nomen sequi de
intentionis designans respectu fm
que res intellecta terminat pceptio
nem intelligens. qz igitur ipsa diui
na essentia in se p. habet bn termi
nare valeat multiplices pceptio
nes impozitantes pfectione simpliciter di
ctam. hinc est qz cuilibet coceptio
ni correspondet in deitate aliquid
sibi coforme. Et sic cecedi solet qz
qz diuina essentia est supdiues in
omni pfectione. pluralitas noim. ne
dum habet ortu ab intellectu. crea
to. qui ex suis naturalib⁹ est insuffi
ciens ad expruendū sub vno noie
quicquid continetur sub ambitu
diuine pfectionis quinimo origi
ne ducit ab ipsa diuina natura. Si
enim no esset altioris pfectionis qz res
creata. vt lapis aut equus. tales et
tot pfectiones de ea no vere concis
peretur. deinde ostenditur qz hmoi
pluralitas rationū distinctarū nul
lam penitus in deo ponit distincti
onem ex natura. Tum primo quia
sanctorū regula ē. qz in diuinis om
nia sunt vni. vbi no obuiat relatio
nis oppositio. nec posset dici expressi
us qz oia ita qz nihil pretermittit.
Cōstat autē qz inter diuina attribu
ta nulla est relatiua oppositio. Tu
scdo qz fm p. h. m. Ens diuiditur p
ens in anima z extra animā. Ere
gula est qz definitio est ratio quam
scat nome. ita qz p. p. a nois impositi
or formalissima ē prout nome im
ponitur ad scandū rem fm p. p. a
ronē p. p. r. quā directe p. p. i. hinc
est qz res no possit formal⁹ expmi
qz p. noia abstracta sue p. p. r. rōnis
Inde fit qz si qua ē formalis distun
ctio ex natura rei in diuinis tūc oz
tales pced. Iusticia dei no est a⁹

sapiētia. bonitas diuina non est a⁹
potētia z sic de alijs. **¶** Genet conse
quētia. qz fm p. h. m. 4° metaphysi
ce p. negationem vnus de altero z
no aliter diuicicare potest distinctio
alicuius ab alio. Sed cosequēs est
absurdū indifferēter apud omnes
recte sentētes. Tum tercio. qz im
mētras diuine pfectionis hoc sibi
vendicat qz pfectiones in reb⁹ crea
tis inuēte vniantur in deo. non fit
rationē aliquā vniuocā cū creatur
ris. sed fm supereminētia. sicut for
me istoz inferior aggregant in vir
tute solis fm Dionysii. Non igit
oportz somniare aliquā distinctio
ne pfectionū attributaliū in deo ex
natura rei p. p. r. pluralitatē attribuz
tonū. quinimo cū sup summa z sup
simplicissima vnitare contingit idē
predicari negari de deo fm vnans
rationē subiecti z affirmari fm alia
vt deus generat. Et essentia diuina
na no generat. hec ad p. s. ens suffici
ant alibi latius psequēda.

¶ Diligenter in vsu loquendi p. p. v. l. i. j.
circa diuina. est hoz noim de
us et qz est scatio attendenda.

¶ Hec ppositio p. p. h. a. ex p. h. a. b. i.
tis liquet diuersa noia ex creatur
traducta ad diuina. quoz quedaz
scat respectū ad creaturas. vt crea
tor. dñs. qdā p. p. d. r. scatoz q. l. i. t. a. z
vt sapiēs. bon⁹. oipotens. qdā q. s. t. i.
car. vt imēsus. icarūscript⁹. z p. mo
dū altaz. p. p. r. a. t. i. q. z. si. t. r. a. s. e. a. t.
uina subaz. tū in scādo effigiat mo
dū p. p. r. a. t. i. circa diuā cētia. **¶** Sec
ar ē de his noib⁹ de⁹ qz ē. **¶** Hā sic in
h noie lapis differt id a qz no⁹ ē ipo
siti. et cui no⁹ ē ipositi. Impositū
ē ei ab actu ledēdi pedē. tū ipositi ē
ad scādā subam qndā. vtputa cē
tiā t. n. a. f. a. l. i. d. i. s. i. l. l. h. no⁹ de⁹ ē no⁹
opatiōis q. s. t. i. ad id a qz no⁹ iponit

Tracta. Magri Hērici Gorychū

ad significandum. Imponit em hoc
nomē ab vniuersali rez. prouidētia
Omnes em loquētes de deo hoc
intēdūt nominare deum qd̄ habet
vniuersale prouidētia de rebus. s̄
tamē hoc nomē deus impostū est
ad significandum diuinā naturā
Attamē sciendū est q̄ sicut naturā
alicuius rei ex eius pprietatibus z
effectib⁹ cognoscere possumus sic
et nomē imponimus. Vñ qz sub/
stānā lapidis ex ei⁹ pprietatib⁹ co/
gnoscere possumus fm seipam sci
endo qd̄ sit lapis. Ideo hoc nomē
lapidis ipam lapidis naturā fm q̄
in se est significat. Sed ex effectib⁹
diuinis nō possum⁹ diuinā cogno
scere naturā fm q̄ in se est vt scia/
mus de ea qd̄ est. sed p̄ modū emi/
nētie causalitatis z negatōis. Et
pari modo hoc nomē deus signifi
cat diuinā naturā. Impositū ē em
hoc nomē ad significandū aliqd̄ sup
omnia existēs qd̄ ē p̄ncipiū oim z re
motū ab oib⁹. Vnde ē q̄ attēdēdo
pariter fcatū ei⁹ z modū significā/
dis facile est videre qualiter hoc no/
mē deus est cōicabile aut incōmu/
nicabile. qz em̄ habet modū signifi
cādi cōem. sicut hoc nomē homo.
aut lapis. ideo conceditur hoc no/
men deus cōicabile fm opinionē
sicut ad Galathas tercio d̄: his q̄
nō sunt d̄j seruiebatis. sicut etiam
hoc nomē sol est cōicabile fm opi/
nionē ponētium plures soles. Sicut
hoc nomē de⁹ d̄: cōicabile fm sili/
tudine. Nā nomē d̄: p̄ silitudinem
cōicabile qd̄ est cōicabile fm aliqd̄
eor̄ que includūtur in significatōe
nois. sicut h̄ nomen leo cōicaf̄ illis
in qb⁹ inuenit aliqd̄ leoninū. v̄pu
ta audacia aut fortitudo. Sili mō
h̄ nomē de⁹ cōicaf̄ nō fm totā eius
fcatōem. s̄ fm aliqd̄ ei⁹. vt d̄j dis
cant q̄ p̄ncipāt aliqd̄ diuinū. s̄ illd̄

Ego dixi d̄j estis. Nequaquē ē em̄ p̄
prie multis cōicabile. pprie nāqz alī
qd̄ nomē est cōicabile plurib⁹. qd̄
fm̄ totam suā fcatōnem ē cōicaf̄
bile multis. sicut h̄ nomē leo cōicaf̄
oib⁹ illis in qb⁹ inuenit natura quā
fcat hoc nomen leo. qz igit diuina
natura nō est multiplicabil⁹ conse/
quēs ē q̄ hoc nomē de⁹ fm̄ rem sit
incōicabile. q̄uis fm̄ modū fcatū
sit appellatīe qlitatis. quasi fm̄ opi
nionē cōicabile. Ex quo p̄z q̄ hoc
nomē de⁹ nō p̄uenit alijs vere z p̄
prie sed metaphoricē z nō vniuersale
sed analogice p̄ quādā silitudinē
¶ Deinde circa hoc nomē q̄ ē pos
nit doctor̄ sentētia q̄ triplīcā d̄: d̄
maximē ppriū nomē dei. p̄mo p̄per
sui fcatōem. nō em̄ fcat forma ali/
quā sed ipm̄ ec̄. Cū igit ec̄ dei sit ip
sa ei⁹ essentia z h̄ nulli alijs p̄ueniat
¶ Constat q̄ inter alia noia h̄ maxie
noiat deū pprie. vñ qd̄ qz em̄ cōue
niēt⁹ noiat a sua forma. sc̄do p̄per
ei⁹ vltiatē. Omnia em̄ alia noia v̄
sunt min⁹ cōia. v̄ si p̄uertāt cū deo
m̄ aliqua addūt supra ipm̄ fm̄ rō
nē. vñ qd̄ amō informāt z determi/
nāt ipm̄. z qz̄ intellect⁹ noster nō p̄t
ipam̄ dei centiā cognoscere in sta/
tu vie fm̄ q̄ in se ē. quātinimo quēcū
qz̄ modum determinet circa id̄ qd̄
de eō intelligit deficiat a mō q̄ de⁹ in
se ē. hinc ē q̄ q̄sro aliq̄ noia sint mi
nus determinata z magis cōia. et
absoluta rāto magis pprie dicitur
de deo a nobis. vñ Damascen⁹ d̄
q̄ p̄ncipal⁹ oib⁹ q̄ de deo dicitur
noib⁹ est q̄ est. totū in seipō p̄phen
dēs. velut qd̄ dā pelagus substātie
infinītū z indeterminatū. q̄libet
noie alio determinat aliqd̄ modū
substātie. S; h̄ nomē q̄ est nullum
modū essendi determinat. qz̄ se h̄
indeterminate ad oēs. Et ideo nos
minat ipm̄ pelag⁹ substātie infini/
tū

De diuinis noib⁹ fo. iiii

Tercio aut ex eius significatōne
fecit an esse in p̄nti. z h maxime p/
priede deo dr. cuius esse nō nouit
pteritū aut futurū. P̄missis aut ex
causis Exodi sexto dicit dominus
ad moisen q̄ p̄oribus patribus nō
indicauit magnum nomen suum
Adonai. loco cuius habet in ḡo
Tetragramaton. s̄ istud nomē in/
dicauit moisi. Ubi Exodi. iij. dr. q̄
est misit me. eo q̄ in eius fecitōe im/
portat plenitudo essendi seu ipsius
esse tanq̄ pelag⁹ infinitū p̄fectōnis
essendi. q̄ d̄dem nomē indicauit si/
bi nō solum q̄ntum ad vocem. sed
q̄ntum ad fecitum q̄d est p̄rie indi/
care. Et p̄sertim ostendit sibi in ra/
p̄tū dū uideret essentia diuinā. Et
nūc dicitis elici p̄t q̄ hoc nomē q̄ ē.
ē mag⁹ p̄riū nomē dei. q̄ h nomē
de⁹ q̄ntū ad id a q̄ no⁹ iponit. s̄ q̄ntū
ad esse. z q̄ntū ad modū fecitū z cō/
significandi. S̄ q̄ntū ad id ad q̄d
nomē iponit ad fecandū. ē mag⁹ p̄/
p̄riū hoc nomē de⁹. q̄d iponitur ad
fecandū naturā diuinā. Et adhuc
magis p̄riū nomē tetragramaton.
q̄d est impositū ad fecandū ip̄az dei
subam incommunicabilē. z vt ita lice
at loqui singularē.

pp̄o. ix. ¶ Nonnulla nomia deo meta/
phorice cōueniunt pensando
p̄mam corū impōnem. que tñ
ex vsu loquentūz prop̄ie de
deo enūciantur per significa/
tionis extensionem.

¶ Daret pp̄o. uerbūḡa lux lumē
plēdor z h̄mōi. Ubi sicut nomē uis/
siquis ipositū ē ad fecandū p̄ actum
sensus uisus. p̄ter fo. p̄t dignita/
tem z certitudinē hui⁹ sensus extē/
sus ē h nomē fm vsu loquentū ad
cognitōem alioz sensuū. diatm⁹ em
uide quō illd sapit vl̄ redoler. vl̄ ē

calidū aut frigidū. yl̄ter⁹ etiā ad co/
gnitōem intellect⁹. Iuxta illd beati
mūdo corde qm̄ ip̄i dei uidebūt. z
sic deo p̄uenit proprie uidere. P̄ri
mō d̄m̄ ē d̄e noi lucis aut splēdo/
ris. P̄ā p̄ h nomē lux isticū ē ad
fecandū id q̄d facit manifestatōez ut
sensu uisus. postmodū at extēsum ē
ad fecandū oē illd q̄d facit manifes/
tatōez fm quācūq̄ cognitōez. Si
h nomē lux maneret in p̄ma ip̄o/
sitōe sua tūc solū posset metaphori/
ce p̄terere deo vl̄ sp̄ialib⁹. Si at
cipiat fm q̄ ē in vsu loquentū ad
oem manifestatōez extēsum. sic pro/
p̄ie dr̄ de deo z sp̄ialib⁹. z p̄prio
nabit de alijs est imaginandū.

¶ Cupienti de noib⁹ de deo
dicis p̄sentire ac secure. p/
uile est regulas quasdam seu
documenta memoriter p̄suare
¶ Hec pp̄o declarat. Est em̄ cōis
regla plerūq̄ aliō ec a q̄ nomē im/
ponitur z cui nomen imponitur.
Hec nimiz regula singulariter deb⁹
ut circa noia ad diuinā noiātōem
assumpta. p̄t antea ē deductū cir/
ca fecitōez hui⁹ nois de⁹. Ubi Dio/
ny. caplo p̄o de diuinis noib⁹ dr̄ q̄
noia q̄ in laude diuinā sci doctores
assumūt fm p̄cessus ip̄i dei d̄stins/
guunt. Et em̄ fm diuersos p̄cessus
p̄fectionū creature dei rep̄tant. s̄
imp̄fecte. Et ita intellect⁹ n̄ fm ymū.
quēq̄ p̄cessus dei cognoscat z no/
m̄iat. sicut dr̄ uiuēs. sapiēs bon⁹ zc.
s̄ tñ hec nomia nō imponit ad fecā/
dū p̄cessus ip̄os vt sit sensus cū dr̄
de⁹ ē uiuēs. i. a deo p̄cedit uita. sed
ad fecandū ip̄m rez p̄ncipiū. p̄t in
eo p̄existit uita. licz em̄nētozi mō
q̄ intelligat aut fecat z sic de alijs
¶ Sedm̄ documentū aut regla ē q̄
ex creatur⁹ materialib⁹ q̄z cognitio
ē nob⁹ p̄natural⁹ in dei cognitōem

Tractat' mgr̄i Hērici Borythū

assurgimus. et ex ipsis eū noiamus. Et qz in hmoi creaturis ea q̄ sunt pfecta et subsistentia sunt cōposita. forma autē in eis nō est aliqd̄ ppletū subsistens. s; magis quo aliqd̄ ē. Inde est q̄ oīd noīa a nobis iposita ad fēandū aliqd̄ ppletū subsistens fēant in p̄tōe. put p̄tēt p̄positis. Que autē imponuntur ad fēandū formas simplices fēant aliqd̄ nō vt subsistens. sed vt quo aliqd̄ est. Sicut albedo fēat vt quo aliqd̄ est albū. Quia igitur deus vtracq; est eū simplex subsistens. Ideo attribuitur ei et noīa abstracta ad fēandū eius simplicitatē. et noīa p̄tēta ad fēandū eius subsistentiā et p̄tōem. **Tercia** regula seu canon est. q̄ omnibus noībus in diuinā noīatōem assumptis aliqd̄ imp̄fectōis adheret. propter qd̄ d̄ Grego. q̄ diuinas p̄fectōnes balbutiendo reſonamus. Cuius ratio antea p̄memorata est. quia creature materiales a quibus cōgnitōem et noīa extrahimus nūnūm deficiunt in representando diuinā p̄fectōem. put in se est. Ipe etiam intellectus noster. p̄ statu p̄sentis vite h; modum imp̄fectum cognoscendi. qui nequit intelligere nisi speculando fantasinata. Verūtātamē talis imp̄fectio nō derogat veritati p̄positionū de deo formatarū. Verū em̄ est dicere q̄ in deo est bonitas. vita. iusticia. sapientia. Aut q̄ deus est sapiens. bonus. viuens. iustus. Quis hmoi noīa retineant sibi modū fēandū adiectiuale. et p̄ modum p̄tētatū. Et hoc ideo. qz talis imp̄fectio trahit se p̄sus intelligentē. nō autē designat deo inesse. Nō em̄ si dicat in deo ē bonitas intētionis nostre est dicere q̄ bonitas sit aliq̄ forma inherens deo. s; q̄ sibi cōuenit eminentiori mō bonitas. s. sub-

stantialiter et p̄ essentiā et p̄similiter de alijs. Unde balbutiens quis p̄nunciat imp̄fecte verba. tamē profert p̄pones. **Quarta** etiam autē rea regula est. q̄ licet in p̄ticulari vārijs vjs in diuinā cōgnitōem atq; noīatōem subleuantur. tamē reduci p̄t ad tres quas enumerat magis theologus Dionysius capitulo septimo de diuinis noībus. vide licet causalitatis eminentie et remotiōnis. **Quia** quippe causalitatis manuducit intellectum nostrum vt cōgnoscat deum esse et quicquid p̄t p̄fectōnis in creaturis inueniri. totum illud fontaliter p̄existere. Exempli gr̄a. certū est aliqd̄ moueri et qz mouens s̄m q̄ hmoi est in actu. Id autē qd̄ mouetur inq̄stū tale ē in potētia. Inde p̄cludit q̄ nihil s̄m idē ē motus et motū. et qz nō ē p̄cedere in infinitū. necesse erit stare ad vnū p̄mū mouēs et p̄mā causā efficientē penitus imobilē. Hoc autē oēs intelligūt deū. Quia etiā quicqd̄ p̄fectōis ē in effectu. oportet inueniri in cā effectiua. nā effectus p̄existit p̄tute in cā agente. tale autē p̄existere nō p̄t esse inferiori mō q̄ effectus sit in seip̄o. licet p̄existere i potētia cause materialis sit p̄existere imp̄fectiori mō. eo q̄ materia inq̄stū hmoi ē imp̄fecta. **Cōuerso** vero agens inq̄stū hmoi ē p̄fectū. Nāc igit̄ vā incedētes inueniūt deū esse. et oēs p̄fectōnes creaturarū in ipso p̄existere. **Quia** autē eminentie vsq; ad hoc p̄ducit q̄ bonitates creaturarū et earū q̄cūq; p̄fectōes p̄existūt qd̄ ē in deo. Nō autē s̄m eandē rarōem. quē admōdū idē inuenit in agente vniuoco et effectu. vt homo generat hominem: s; mō supercellētorū. put̄ cōtingit in agēte equoco et suo effectu sicut qualitates elemētōrū p̄existūt in sole et corporib; celestibus. **Extra**

De diuinis noib? fo. v.

pli gratia. Et quibus rebus vnuerfi
ppendimus in rebus esse aliquid
magis et minus bonum vix nobis
le et sic de alijs sed magis et minus
de diuersis fin qz appropinquat
diuersimode ad aliquid qd est ma
gimez qd est p essentiam vnaqueqz
pfectionu simpli vniiformiter que
deriuantur ad creaturas no pple
nitudem sed p fragmenta partici
pationu diuisim et multipliciter. qre
necesse erit per eminentia esse aliqd
primum vnuerfalt pfectum. qd
omnes deum intelligunt. ¶ Via
remotionis dirigit intellectum qua
tenus a creaturis ad dei cognitio
nem aut nominatorem se transferes
precaueat ne quicqz impfectois in
uentum in creaturis deo attribu
at. vt esse corporeu. materiale ens
in potentia et huiusmodi. sed econ
uerso attribuat sibi esse actum pu
rum esse incorporealem. immateria
lem. simplicem. impartibilem. non
existentem in genere et sic de alijs.
¶ Ecce ex prehabitis sollerter reuo
lutis. pater aliqualis introitus qli
liter lingua theologica debeat enu
ciare de diuinis nomina ad vnita
tem essentie sui diuine nature prin
cipia. ¶ Superest in sequenti distincti
one prosequi de nominibus quibus
vtemur loquentes de his que con
cemunt distinctonem ad intra. in
diuinis. eo semper duce ac directo
re cui dicitur a principio in thema
te. domine nomen tuum et memo
riale tuum in desiderio anime mee.

Domē tuū ^{Sed ad istic.}

Et memoriale tuū in
desiderio anime mee

¶ Quanto ad ipsum thesaurum dul
cedinis. ppinquius erigitur mens
rationalis. tanto ampliori dulcoris
irriguo perfusa oblectatur ardēt.
¶ Tendim? at in dei fonte dulcedi
nis cognoscendo et amado. Et quous
ex lumine rebus creatay. cognitio na
turalis multū pficit. tñ ad magis
interiora diuinitus inspirata scōre
scia introducat. Ac p hoc de roren
te dulcedinis quasi stillas plenius
percipit. vt dicat cum propheta qz
magna multitudo dulcedinis tue
dñe quam abscondisti timentibz re
qua dulcedine prouocari nemines
pigear operam impendere studio
discernendi ea nomina quibus cir
ca distinctonem ad intra in diuinis
sancti doctores sane vti psequerāt.
grā cuius psequenter alique pōes
in desiderio aīme sunt recondende

Fidelis lingua vñt p̄bis et ^{Diap̄}

noibus circa diuina designā
tibus cōiter vnus ab altero
pcessionē absolute absqz im
perfectione coadiuncta

¶ Hec propositio pro eo liquet. qz or
thodoxa fides tradit fore i diuinis
actōem intelligibilem ad intra. qz ē
causa. ratio et exemplar omnis ac
tionis dei ad extra quemadmodū
actio edificatoris preexistens in
eius mente est causa exterioris for
mationis domus. ¶ Necessē est igit
vñ talibus verbis participijs ac ea
rum nominibus verbalibus. pces
dere. pcedēs. processio. pducere. p
ducēs. pductū. pductio. emanare.
emanās. emana. origiare. originās

Tractatus magistri Henrici Borythi

Digo, ori, oriens, ortus. Has
enā productōnes ad intravocam⁹
actiones ad intra. **O**rigines et acc⁹
quibus nō consuevit dici q̄ vna p̄sō
na diuina agit ab alia. **S**ignans
ter autem apponitur absq̄ imperfe
ctōne coadiuncta. **N**am vt supra
habituū est regularit̄ sunt vitāda
nomina et verba quorūz scatio res
pugnat diuine perfectōi. **H**inc est
q̄ in diuinis non vitūtur his p̄bis
fluere, causare, mutare, creare, et c̄is
Nā fluere importat quādā incōstan
tiā et defectū in deorsum. **C**ausare
p̄o nō d̄t diuersitatē. **D**icit ei cā ad
cū⁹ eē seq̄ aliū, qd̄ ē relatiō diuersi
firatis et pari rōne itelligit̄ in alijs.

pp̄. ij.

Opus ē ad explicādas acti
ones ad intra in diuinis vti q̄
busdā dictionibus, actiones
specialiter significantibus.

Hec pp̄o ex eo stat. **N**ā p̄cessio
p̄bi diuinis has sortit̄ proprietates
q̄ ep̄ modū intelligibil̄ actōis q̄ ē
opatio vite et ēa p̄ncipio p̄iuncto.
Nā intellect⁹ ex forma p̄ quā est in
actu format suā p̄ceptōez. **T**ercio
aut̄ ē fm̄ rōem silitudinis, q̄ p̄ces
ptio intellect⁹ ē silitudo rei intelles
cre. **Q**uarto p̄o est in eadē natura,
q̄ in deo idē ē intelligere et eē. **H**inc
ē q̄ talis p̄cessio h̄a noiatiōne d̄t ge
neratō, arāscipta t̄i om̄i ip̄fecto e
cū q̄ reperit̄ in rebz creatis sicut est
mutari, p̄gredi de nō eē ad eē. **A**ut
fiat̄ ex subiecto p̄supposito et silitibz.
Itaq̄ p̄ḡue vitūtur in diuinis tal
silitibz dictionibz. **G**enerare, ḡnari, ge
neratio, ḡgnere, genitus, nasci, nati
uitas, parere, partus, p̄cipere, consi
ceptio, p̄ceptus, et sic de silitibz veraz
p̄cessionē ḡnatiōis scantibus.

Proinde, q̄ in natura intellectuā
li p̄ter actōem ad intra q̄ ē ip̄ius in
tellectus est alia actō, scz ip̄ius vo

luntatis. **N**ā necesse est in diuinis
fm̄ opatiōem volūtatis aliā ponere
p̄cessionem, vt p̄ta p̄cessionē amo
ris fm̄ quā amatum est in amante.
Sicut res mental̄ dicta est in intel
ligente. **E**t q̄ p̄pria ratio intelles
ctus et volūtatis designat ordines
et nihil potest voluntate amari nisi
sicut intellectu p̄ceptum. **I**nde est
q̄ iste p̄cessiones in diuinis inter se
habent ordinē q̄ vna p̄supponit
aliā et p̄ncipiatur ab ea. **E**t p̄ p̄se
quens ab ea distiguit̄. **Q**uius at
p̄sona p̄cedens hac sequūda p̄cessi
one p̄cedit in silitudine nature
eiusdē cum suo p̄ncipio, sicut perso
na filij. **A**equaq̄ t̄i hec sequūda
p̄cessio noianda ē scatio sicuti p̄is
ma p̄cessio. **C**uius rō assignatur.
Nā intellectus sit in actu p̄ hoc q̄
res intellecta ē in intellectu fm̄ suaz
silitudinē. **E**t ideo p̄cessio que ant̄
ditur fm̄ ratōem intellectus ex pro
pria sua p̄ditōne est fm̄ ratōem silit
tudinis. **E**t intantū p̄t habere nos
men generatōis, quia om̄e generās
generat sibi silitē. **V**oluntas aut̄ sit
in actu nō per hoc q̄ aliqua silitud
do volit̄ sit in volente. **I**z ex hoc q̄
voluntas habet inclinatiōem quā
dam in rem volitā. **U**n̄ p̄cessio vo
luntatis nō attendit̄ fm̄ rōem silitud
inis s̄z pot̄ fm̄ rōem ip̄ellētis et
mouētis in aliqd̄. **I**taq̄ p̄sona hac
p̄cessione p̄cedens p̄cedit p̄ modū
am̄tis et vt sp̄s nō vt genit⁹ aut
vt filius. **N**ā q̄ hec p̄cessio sit fm̄
silitudinē nature p̄cedētis et e^a q̄
p̄cedit. **H**oc est rōne ip̄ius diuine
nature in qua idē fant̄ subaliter eē
intelligere, velle, sapere, scire, amare
gaudere. **N**on autem hoc prou
nit̄ ex ipsa propria sua ratione pro
cessionis. **S**ane quod subditur me
morie ē infigēdū nō min⁹ā p̄missio.
Siq̄dē p̄cessio intellect⁹ in nob̄ maḡ

nota. Et ideo ad singula facta que in ea considerari possunt sunt magis noia adinuicem, no autem in pessione voluntatis. Quinimo frequenter cogimur utriusque uisum circulo quatuor noib? ad nomina nactu ea que circa hanc pessionem occurrunt consideranda. Et quibus attentione lectoris per elicere. Et licet sit difficile tamen alijs specialibus dicitur hanc pessionem quoniam pcessio est noia. ut uerbis baliter dicimus eam spirare. diligere. amare. et sibi appropriamus hoc pcessio aliquid scilicet pcedere. ut cum dicitur una est pductio a d intra. q d: generatio. Alia que uocat pcessio spiratio. dilectio. amor. et sic de similibus semper tamen his que ad imperfectiorem pertinent regis.

Theologorum schola in diuinis utitur nominibus. quattuor ueritas relationes reales significantibus. quarum unaqueque a sua opposita realiter distinguitur ut oppositionis

Hec ppositio pter se eius partes. Nam ea que dicitur ad aliquid se p piam rationem solus fecant respectu ad aliud. qui quidem respectus tunc est in rerum natura quoniam alique res se suam naturam adinuicem ordinare sunt et inuicem inclinationem habent. et huiusmodi relationes uocantur reales. sicut in corpore graui est inclinatio et ordo ad locum medium. Et respectus quidam est in proprio graui respectu loci medi. cum autem procedat a principio eiusdem nature. necesse est quod ambo scilicet pcedens. et id a quo procedit in eodem ordine conueniant. et sic oportet quod habeant realem respectum adinuicem. Et igitur pcessiones in diuinis sine in identitate nature. necesse est quod relationes que se p pcessiones accipiuntur sint reales et relationes. Ubi aduertendum quod relatio realis in crea-

turis habeat aliquid commune cum alijs formis accidentibus scilicet quod est forma accidentis realis inherens suo subiecto seu fundamento et habet etiam aliquid proprium se p piam suam rationem. quod dicitur habitudine ad aliquid extra. In diuinis autem relatio retinet istud sequendum sed quo ad se transit in substantiam in diuinis. Regula enim est quod quicquid est in deo est eius essentia. Unde ex ortu est illud commune dictum quod in deo sunt tamen duo predicamenta se suam propriam rationem. scilicet substantie et relationis. Deinde ostendit quod relationes opposite realiter abinuicem distinguuntur in diuinis. Nam regula est. quoniam aliquid alicui attribuitur necesse est quod ei attribuantur omnia que sunt de ratione illius. sicut cuiusque attribuitur homo oportet quod ei attribuantur rationale. De ratione autem relationis est respectus ad alterum se quod est aliquid oppositum relationi. Cum igitur in deo realiter sit relatio oportet quod realiter sit ibi oppositio. Relatiua autem oppositio in sui ratione inducit distinctionem. Unde oportet quod in deo sit realis distinctio non quidem se rem absolutam que est essentia in qua est summa unitas et simplicitas sed se rem relatiuam. Quod autem huiusmodi relationes reales sint tamen quattuor hinc ostenditur. quod in deo non admittitur realis relatio nisi supra actionem ad intra fundatam. Talis autem actio non est nisi duplex. scilicet se duas processionem. quarum una accipitur se actionem intellectus. que est processio uerbi. Alia se actionem uoluntatis que est processio amoris. Secundum qualiter autem processionem oportet accipere duas relationes oppositas. quarum una sit procedentis a principio. et alia ipsius principij. Et se primam processionem sunt paternitas et filiatio. Sicut autem processio amoris non habet proprium no-

Tractatus magistri Henrici Borythii

men. sic nec relationes que fin ipsam accipiuntur. sed vocatur relatio principij huius processiois spiratio relatio autem procedentis processio aut spiratio passiva. Quia hec nomina ad ipsas origines pertineant et non ad relationes. ex quibus liquet veritas propositionis

ppō
uy **¶** Exigit nonnūq̄ ipsa diuina natura uti nominibus personarum sciantibus et supposita

¶ Hec suppositio declaratur. nam individuum quod in se est indistinctum. ab alijs vero distinctum communiter loquendo in toto genere substantiarum dicitur hypostasis aut suppositum. dicitur autem specialiter persona in genere relationum seu intellectualium substantiarum. In diuinis autem non fit distinctio nisi per relationes originis. Relatio etiam in diuinis est ipsa essentia diuina. unde est subsistens. sicut et essentia diuina subsistit. Itaque secundum morem scholæ theologice consuevit dici quod in diuinis relatio non aduenit supposito preexistenti. tunc enim esset accidens. quin imo in quantum relatio est forma quedam subsistens. sic in diuinis constituit suppositum. et dicitur secum ferre suum suppositum. Quia igitur relatio diuina gaudet hac propria proprietate. constat quod diuina perfectio exigit uti nominibus significantibus personas et supposita. Possunt igitur secure uti in diuinis talibus dictionibus hypostasis. suppositum. res nature subsistentia. et persona. que tamen aliqua ex parte differunt. Nam suppositum proprie est nomen sequende intentionis. sicut enim aliquotiens per proprietates accidentales circumloquimur differentias essentielles igitur

notas. pari necessitate per nomina intentionum interdum designamus res ipsas extraneitatem. In genere autem substantiarum prima substantia seu subiectum diuersimode potest considerari. et consequenter varie nominari. Etiam ut per se existit et non in alio vocatur subsistentia. prout vero supponitur alicui nature communis. sic dicit res nature. sicut hic homo dicitur res nature humane. Secundum vero quod subijcitur accedentibus dicitur hypostasis vel prima substantia. Quod si subsistat in natura rationali vel intellectuali dicitur persona. verum in vsu prelatorum aut similibus nominibus adueniat semper recens memoria ne quicquam imperfectioris transferat ad diuinam. quod facile est nunc obseruare. quia aliud est a quo nomen imponitur in istis et cui nomen imponitur. Et dicitur dicitur licet quod tene definit personam Boetius. Persona est rationalis nature individua substantia. Et capitur ibi rationale communiter prout etiam se extendit ad intellectualem. Et substantia sumitur large prout comprehendit tam sequendam substantiam que est natura in supposito. quam primam substantiam que supponitur tali nature. Bona etiam est definitio Richardi de persona in deo dicens. quod persona est diuine nature incompositibilis existentia. Iterum patet quod in diuinis proprie significat hec nomina persona. hypostasis. subsistentia. Nam significant relationem vel subsistentem. et hoc est significare relationem per modum substantie que est hypostasis subsistens in natura diuina. Unde non significat relationem in quantum est relatio. nec existentia in quantum est essentia. Aduertitur tamen significare etiam et re

De diuinis noib' Fo. vii.

lationem inq̄tum est hypostasis. Idem quoq̄ essentia. z idem quoq̄ relatio. aut inq̄tum hypostasis est existens in natura diuina. aut inq̄tum hypostasis significatur vt relatione distincta. Unde fm hoc et cō sequenti dici potest q̄ significet essentiam in recto z obliquo. similiter etiam relationem in recto z obliquo. Et sic patet veritas propositionis declarata

¶ Gratia pluralitatis personarum in diuinis et quorundam aliorum est necesse vti circa diuina nominibus numeralibus etiam designantibus aliquid positus

¶ Hec propositio patet. naz hoc nome persona in diuinis significat relationem in diuinis. vt rem subsistentem in natura diuina. Cum igitur sint plures relationes reales in diuinis erunt plures persone. Et quia in diuinis distinctio fit ratione oppositionis relatiue. et solum tres sunt relationes reales sic opposite q̄ sint constitutiue personarum. scilicet paternitas. filiatio. processio. seu spiratio passiuā. Ideo tm̄ tres sunt persone in diuinis. Nam actiua seu communis cōspiratio quibus habeat oppositionem ad passiuam spirationem. non tamen opponitur paternitati et filiatio. sed pertinet ad eandem personas cum illis. Spiratio enim actiua nominat personam patris et personam filij tanq̄ vnum principium spiritus sancti. hinc inolectur apud theologos vsus loquendi q̄ in diuinis aliquid est latio realis. sed non proprietas. sicut cōmunitas cōspiratio. Aliquid est proprietas

sed non proprie relatio. vt esse ingentum. aliquid autem est et proprietas simul et vera realis relatio. sicut paternitas. filiatio. processio. siue spiratio passiuā. Et tales dicuntur solum personarum constitutiue. Riquet igitur q̄ in diuinis vtitur his numeralibus dictionibus. vnus. duo. tres. quattuor in masculino genere aut alio genere. sicut vnus deus. vnus pater. due persone. tria supposita. quattuor relationes. aut proprietates. Quare huiusmodi termini numerales aliquid dicant positiuē. facile est conspiciere si attendamus q̄ numerus est duplex. vnus est numerus materialis. qui est species quantitatis. et confurgit ex diuisione continui. et talis prohibitus est a diuinis. quia non inuenitur nisi in rebus materialibus. Alia est diuisio formalis que fit per oppositas vel diuersas formas. et hanc diuisionem sequitur multitudo vel numerus qui non est in aliquo genere. sed de transcendentibus fm q̄ ens diuiditur per vnum z multa. Terminant igitur numerales secundum q̄ veniunt in diuinam predicationem sumuntur a multitudine secundum q̄ est transcendens. et talis multitudo se habet ad ea de quibus predicatur. sicut vnum quod conuertitur cum ente ad ens huiusmodi vnum aliquid ponit. quia significat ens z connotat negationem diuisionis. hinc est q̄ termini numerales significant in diuinis illa de quibus dicuntur. z super hoc nihil addunt nisi in diuisionem. vt essentia est vna. vnum significat essentiam indiuisam. persona est vna. id est persona est indiuisa. persone sunt due aut plures significant ipse persone. et in diuisio circa vnā quāq̄ ear. q̄ de

b ij.

Tract. Magri Hen. Bozychum

ratione multitudinis est q̄ ex vnica
ribz p̄ter Rursus ex quo istud vnū
est transcendens. ideo est in plus q̄
substantia aut relatio. z simulr mul
tudo. z sic in diuinis potest stare z
pro substantia et pro relatione. fm̄
q̄ p̄petit his quibz adiungit. Igitur
p̄z veritas p̄positionis.

¶ Licet cū circūscriptōe in
diuinis vti his noibz cōmune
p̄p̄riū et exclusiuis dictioni
bus. nō tamē his noibz vni
uersale. particulare. singulare
gen⁹. species z cōsimilibz.

¶ Hec p̄positio partz. naz in di
uinis est pluralitas p̄sonarū p̄stitu
tarū p̄ p̄p̄rietas relatiuas. z ideo
ibi est aliquid cōmune cōmunitate
rei z rōnis. sicut hoc nomē deus est
cōmune tribz suppositis diuinis fm̄
rōnem. qz p̄dicatur de quolibet sup
posito. Et ipsa deitas est cōmu
nis z eadem in tribz p̄sonis. ibi etiā
est aliquid cōmune cōmunitate rō
nis z nō rei. sicut hoc nomen p̄sona
vel hypostas. Nā hoc nomē p̄sona
in diuinis fecit relatorē vt rem sub
sistentē in natura diuina. hoc autē est
cōmune fm̄ rōnem p̄sonis diuinis.
vt vnaqueqz earz subsistat in natu
ra diuina distincta ab alijs. rñ quia
relatio p̄stituens aliquā p̄sonā non
est cōmunis pluribz p̄sonis. hinc est
qz cōmunitas huius nois p̄sona di
citur cōmunitas rōnis. z ipa relatio
seu p̄p̄rietas dicit p̄ria illius p̄sonē
quā p̄stituit. Sed qz genus. species
vniuersale z similia p̄dicatur de plu
ribz fm̄ esse differentibus. ideo talia
nomina relegant a diuinis. Et pa
ri iure rescinduntur nomina sub ipis
p̄senta. sicut particulare. indiuidu
um. singulare. que attribuitur alijs
cui haberi esse distinctū ab alijs sup

positis sui vniuersalis aut generis
Nam in diuinis est vnū esse triū p̄
sonarum. igitur zc. Similiter partz
p̄positio de dictionibz exclusiuis. nam
hec dicitio solus accipi potest synca
thegozematice importando ordinē
p̄dicati ad subiectū. et excludit om
ne aliud suppositū a p̄sorio p̄dica
ti. et sic possumus hanc dicitōem
solus adiungere termino tam essenti
ali q̄ p̄sonali posito in subiecto res
pectu alicuius p̄dicati. sicut dici
mus solus deus est eternus. sol⁹ pa
ter in diuinis generat. solus deus
creat. Si vero subiectū sit persona
le z p̄dicatur sit cōmune seu essen
tiale. tūc proprie loquendo non des
bet subiecto addi dicitio exclusiua.
Non enī concedi debet. solus pater
est deus. Differt autē solus z tm̄.
quia solus p̄p̄riē nō ponitur a parte
p̄dicati q̄d sumitur formaliter. respic
it enī suppositū in q̄stū m̄ excludit
aliud suppositum ab eo cui adiung
gitur. Sed ly tm̄ potest poni tam a
parte subiecti. vt tm̄ fortis currit.
et etiam a parte p̄dicati. vt fortis
tm̄ currit. id est nihil aliud facit. Et
gnanter dicitur si solus synca thegore
matice sumatur tunc habet locū in
diuinis. nam si cathegozematice ca
peretur tūc poneret solitudinem cir
ca terminū cui adiungitur. z sic dis
cendo deus est solus significaretur
deum esse solitariū. quod repugnat
supradictis. et per consequens stat
veritas p̄positionis

¶ Trēta nature diuine in
comprehensibili cōditione. re/vy.
cte theologiantes asserunt se
coactos concedere in diuinis
quinqz notiones fore. noiaqz
quibz designatur nomina no
tionalia nūcupanda esse

De diuinis noib? Co. viii

¶ Hec propositio patz. qz con-
fitemur patrem & filium & spiritum san-
ctum esse unum deum. & tres personas
querentibus quo sunt unus deus. et
quo sunt tres persone. sicut respon-
detur qz eentia vel deitate sunt unum
Ita oportuit esse aliqua nomina ab-
tracta quibus responderi posset pso-
nas distingui. & huiusmodi sunt p-
prietates vel notiones in abstracto
significate. vt paternitas & filiatio. &
ideo essentia significatur in diuinis
vt quid. psona vt quis. ppietas vel
notio vt quo. Tum sequido qz pa-
ter in diuinis distinguitur & a psona fi-
lij & a psona spu sancti. Et quia in
diuinis distinctio psonarum est per re-
ales relationes. Constat qz alia relati-
o realiter refertur ad filium. & alia ad
spum sanctum. Et qz ipsa psona pa-
tris est vna no possunt in eo inue-
niri plures reales relationes nisi si-
gnificent in abstracto. pproprietates
res autem & relationes in abstracto si-
gnificate dicuntur notiones. Et sicut
antea pmissum est pensatis diuine
nature supereminencia & nostri mo-
di cognoscendi sub deficiencia. nulla-
tenus puidet diuine simplicitati
in diuinis vti nominibus abstractis
et cōcretis. et persona existente vna
plures fore eius notiones seu p-
prietates. Quia vero notio dicitur id qd
est propria ratio cognoscendi diui-
nam personam. diuine autem persone
multiplicantur fm originem. Ad ori-
ginem autem pnter a quo alius. & qd
ab alio. et sic pater vno nomine in-
notescit. quia a nullo est. & tūc notio
eius est innascibilis. In qtu autem
alios ab eo est innotescit dupliciter
Nam in qtu filius est ab eo inno-
tescit notione paternitatis. In qtu
autem ab eo est spiritus sanctus inno-
tescit notione communis spirationis
filius autem innotescere potest per

hoc qz ē ab alio nascēdo. & sic inno-
tescit per filiationē. et iterum p hoc
qz alius ē ab eo scz spiritus sanctus.
et sic innotescit eodē modo. sicut pa-
ter. scz cōmuni spiratione Spiritus
sanctus autem per hoc innotescere
potest qz est ab alio vel alijs. & sic in-
notescit processione. non autem per
hoc qz alius est ab eo. quia nulla di-
uina persona ab eo procedit. nec p
hoc qz nulla persona est ab ipso. qz
cum persona importat dignitatem.
non potest accipi notio aliqua spiri-
tus sancti. et hoc qz nulla persona est
ab ipso. hoc em non pertinet ad dis-
tinctionem ipsius. sicut pnter ad au-
toritatem patris qz sit a nullo. Hūc
autem quinque notiones in diuinis.
scilz innascibilitas. paternitas. filia-
tio. communis spiratio. processio.
hec em habent rationem notifican-
di diuinam personam. Harum au-
tem tūc quattuor sunt relatiōes. nā
innascibilitas nō est relatio nisi per
reductionem. Quattuor etiam tūc
sunt pproprietates. nam communis
spiratio non est pproprietates. cum cō-
ueniat duabus personis. Tres vero
sunt notiones personales. id est con-
stituētes personas. scz paternitas
filiatio. processio. naz innascibilitas
& communis spiratio. licet dicatur
notiones personarum. non tamen p-
sonales. quia non constituūt aliquā
personam. et sic veritas propositio-
nis liquet declarata fm suas partes

¶ Non solum nomina no-
tionalia in diuinis. quinimo
quedam verba merentur no-
tionalia nūcupari. de ipsis ve-
ro notionibus propter suum
modum significandi quedam
predicata nolūt vere enūciari

¶ Huius propositionis prima
b ij

Tractat' mgr̃i H̃erici Borychū

pars patet. quia sicut in diuinis eñ
rialia om̃ia sunt cōmunita. propter
quod nomina raliū non dicuntur
notionalia. quia non important id
quod est propria rō cognoscendi di
uinam personam vt deus. sapiens.
bonus. e contra autem nomina dis
cuntur notionalia que significāt id
qd̃ est ratio innotescendi personam
diuinam. Pari modo quedaz sunt
verba cōmunita toti trinitati. cuius
modi sunt create. gubernare. beatifi
care. Alia sunt verba que significāt
actus psonales distinctiuos quodā
mō psonarū. sicut generare genera
ri. nasci. spirare. procedere. ⁊ huius
modi. ex quibus diuine persone in
notescunt. ⁊ quibus notōnes antea
enumerate correspondent. Quia ta
mē notio vt sic vult significari in ab
stracto tanq̃ forma ⁊ ratio notifica
tiua persone. hinc est q̃ non ita pro
prie verba dicuntur notionalia sicut
nomina abstracta. que significāt ip
sas proprietates aut relationes qui
bus diuine psonē innotescūt. vt pa
ternitas. filiatio ⁊c. Sequēda pars
deducitur ex hoc q̃ notiones in di
uinis significantur non vt res. s̃ vt
rationes quedam quibz cognoscun
tur persone. et ideo ea que habēt or
dinem ad aliquem actum essentialē
lem vel personalem nō possunt dici
de notionibz. qz hoc repugnaret mo
do significandi ipsarum. Unde nō
hene dicitur q̃ paternitas creat. ge
neret. sit sapiēs. aut intelligēs. Rur
sus plures proprietates aut notio
nes eiusdem persone. quibus non dif
ferant realiter. cum sola oppositio re
latiua faciat pluralitatem reales in
diuinis. Plures autem proprietates
eiusdem persone non opponuntur.
tamen de se inuicem non predi
cantur. quia significantur vt diuers

se rationes personarum. Sicut etis
am non dicimus q̃ attributum po
tentie sit attributum scientie. licz dis
camus q̃ potentia sit scientia. Es
sentialia vero que non habent ordi
nem ad actum. sed remouent cons
ditōnes creature a deo. possunt pre
dicari de notōnibus. possumus em̃
dicere q̃ paternitas est eterna. imen
sa vel quodcunq̃ huiusmodi. Et si
militer propter identitatem rei pos
sunt substantiua personalia ⁊ essen
tialia predicari de notōnibus. pos
sumus em̃ dicere q̃ paternitas est
deus. aut q̃ paternitas est pater seu
deus pater. Regula nāq̃ valde au
rea in diuinis est. q̃ ad enunciatū
vere aliquid de alio in diuinis nō
solum oportet ad ipa significata ter
minorum attendere. sed etiā ad mo
dum concipiendi aut significandi. ex
quibus tota propositio ostenditur
manifesta. igitur ⁊c.

In diuinis sunt quedam
nomina persone patris pro
pria censenda. Insuper que
dam sunt nomina ipsi filio vi
sue emanatiōis etiam proprie
conuenientia

Hec propositio fin eius par
tes deducitur. Nā regula est q̃ hoc
nomen est propriū cuiuslibet pers
one quod significat id per quod ill
la persona distinguitur ab omnibus alijs.
Id autem per quod distinguitur
persona patris ab omnibus alijs
est paternitas. Unde propriū no
men persone patris est hoc nomen pa
ter. qd̃ significat paternitatem. Quis
autem generans aut genitor sub
stantiue tenet. etiam possunt dici pro
pria nomina patris. tamē pater pos

De diuinis noib' Fo. ix.

tius est nomen diuine persone. eo q̄
denominatio maxime fieri debet a
completioe ⁊ fine. generatio autem
significatur vni fieri. sed paternitas
significat complementum gene-
rationis. et quia generatio capit spe-
ciem a termino qui est forma gene-
rati. et quanto fuerit propinquior
forme generantis ⁊ geniti. tanto ve-
rior et perfectior est generatio. sicut
generatio vniuoca est perfectior q̄
generatio non vniuoca. nam de ra-
tione generantis est q̄ generat sibi
simile fm formam. In diuinis au-
tem est eadem numero forma gene-
rantis ⁊ geniti. ⁊ ad veritatem diui-
ne generationis pertinet q̄ per solas
relationem sicut distinctio generan-
tis ⁊ geniti. hinc est q̄ verius ⁊ prius
fm rem dicitur nomen paternitatis
in diuinis q̄ in creaturis. Propter
quod etiam apostolus ad Ephesi-
os tercio dicit. Recto genua mea ad
patrem domini Ihesu christi. ex quo
omnis paternitas nominatur in ce-
lo ⁊ in terra. Iterum ex eodem ha-
betur q̄ nomen patris per prius di-
citur in diuinis fm q̄ sumitur per-
sonaliter q̄ essentialiter. Nam regu-
la est q̄ vnumquodq̄ nomen p̄ pri-
us dicitur de illo in quo perfecte sal-
uatur tota ratio nominis. q̄ de illis
in quo solum saluatur fm aliquid.
Constat autem q̄ nomen patris et
filij fm perfectam rationem inueni-
tur in diuinis. quia ibi verissima est
generatio. Sed in creatura filiatio
inuenitur respectu dei non fm per-
fectam rationem. cum non sit vna na-
tura creatoris et creature. sed fm ali-
quam similitudinem que gradatim
inuenitur participata. Nam
creaturarum irrationalium deus dicitur
pater propter similitudinem ve-
stigi. fm illud Job tricesimo septi-
mo. Quis est pluuie pater aut quis

genuit stillas rosis. Aliquis vero
creature scilicet rationalis secundum
similitudinem imaginis. secundum
illud Deuteronomij tricesimo sequit̄
do. Nonne ipse est pater tuus qui
possidet et fecit ⁊ creauit te. Aliquo-
rum vero secundum similitudinem
gracie qua etiam dicuntur filij ad-
optiui secundum q̄ ordinantur ad
hereditatem eterne glorie. secundum
illud ad Romanos octauo Spe spe-
ritus reddit testimonium spiritui
nostro q̄ sumus filij dei ⁊ heredes.
Aliquorum secundum similitudi-
nem glorie prout iam hereditatem
glorie possident. fm illud quod scri-
bit idē apostolus Paulus ad Ro-
manos quinto. Gloriamur in spe
glorie filiorum dei. Itaq̄ et omni-
bus preinductis manifeste patet q̄
prius dicitur paternitas in diuinis
notionaliter secundum q̄ importat̄
tur respectus persone ad personam
q̄ essentialiter. sed prout importatur
respectus creatoris ad creaturam.
Rursus hoc nomē ingentis seu
innascibilis ponitur proprium no-
men patris in diuinis. Ita tamen
q̄ negatio designata per ly in nō tes-
neatur simpliciter negatiue. sic enim
ingentium conuenit spiritui sancto. s̄
ly in designat negationem simul alē
quid ponentem. Nam ingentium
valet tantum sicut persona diuina
non genita. que est principium alte-
rius persone diuine. vel vt intelli-
gatur in nomine ingenti id quod om-
nino non est ab alio. et non solum qd
sit ab alio per generationem. sic enim
neq̄ spiritui sancto conuenit esse in-
gentium qui est ab alio per processio-
nem vt persona subsistens. Nec etiā
diuine essentie de qua potest dici q̄
est in filio vel spiritui sancto ab alio
sed a patre. Et quis (vt solet dicitur
argumentatiue obijci) q̄ esse personā

b. iij

Tractat' mgr̃i H̃erici. Bozychū

improccessibilem soli patri conueni-
at. tamen pro eius notione non cō-
sueuit poni improccessibilitas. tum
quia productio spiritus sancti nō ha-
bet speciale nomen. Ideo illa nomi-
natur nomine processionis tanq̃ si
ibi proprio. tum quia ordine nature
presupponit generationem filij. vñ
de remoto a patre q̃ non sit genitus
cum tamen sit principium generati-
onis. sequitur consequenter q̃ non
sit procedens processione spiritus
sancti. qui non est principium alter-
rius persone. ¶ Similiter patet ses-
quenda pars. nam hec nomina cō-
ceduntur filio in diuinis propria. sci-
licet filius. proles. verbum. imago.
sapientia. genita. splendor. patris.
genitus. vnigenitus. et sic de simili-
bus. Et hoc facile est intelligere ex ip̃a
propria ratione sue processionis. nā
ut an̄ prehabitū est. persona filij pro-
cedit per modum intelligibilis ac-
tionis. que est operatio vite a prin-
cipio. Et s̄m rationem similitudi-
nis et in eadem natura. Omne au-
tem sic procedens ex ipsa ratione. p-
cessionis vendicat sibi esse filium et
verbum. imaginem. et esse noticiam
genitam. et sic de alijs. Quicum-
q̃ enim intelligit ex hoc ip̃so q̃ in-
telligit in eo procedit ad. intra ip̃m
quod est perceptio rei intellecte ex eius
noticia procedens. et dicitur verbū
cordis significatū verbo vocis. vñ
de si verbum proprie sumatur in di-
uinis tunc dicitur personaliter. et est
proprium nomen filij. et similiter de
alijs nominibus. Et quibus prenu-
merata nomina sint plura et non sy-
nonyma. tamen ipsa natiuitas filij
que est vna eius proprietates psonalis.
omnibus alijs nominibus significatur
tanta enim est plenitudo perfectionis
emanationis filij q̃ vnico aut pau-
cis nominibus proprietates neq̃ sufficere

ter explicari. Et q̃ verbū mente cō-
ceptum est respicitantūz omnis eius
q̃d actu intelligit. et de vñico actu
se et omnia alia intelligit. ideo vniciuz
verbū patris est expressiū ei⁹ et om-
niū creaturarū. ita tñ q̃ verbum dei
eius q̃d est in deo patre est expressiū
tñ. creaturarū vero est expressiū et
operatiū. In verbis igitur importat
respectus ad creaturas quibus sit no-
men personale. ¶ Est autē aduer-
tendū q̃ nōmē imaginis quicquid a docto-
ribus accipit essentialiter. sed hoc est im-
proprie. sicut Aug⁹. dicit diuinitas
tem sapientie trinitatis esse imaginem
ad qua factus est homo. Id enim ad
cuius similitudinem aliquid procedit. p-
prie dicitur exemplar. ad rationem autē ima-
ginis si sumatur proprie requiritur q̃
ab alio procedat s̄m similitudinem
speciei. et hoc conuenit. soli filio s̄m
rationem propriam sue emanationis
¶ Quis autem Hilarius ait q̃ imago
est eius ad quam imaginatur spes-
cies indifferens. intelligit q̃ imago
dicatur species alicuius. sicut id q̃d
assimilatur alicui dicitur forma eius
in quibus habet formam similem s̄m
bi. et talis modus loquendi est tan-
q̃ causalis. Et dat dicta definitio
de imagine patet est propriū filio in di-
uinis. nā creatura rationalis dicitur
imago. s̄m p̄ poster⁹ et analogice. ex q̃
b⁹ oib⁹ satis elucet veritas totius p̄p̄o-
is

¶ Tercie persone in diui-
nis si sue emanationis conue-
niunt quedam propria sibi no-
mina. quibus sint aut ex vsu lo-
quentium accommodata. aut po-
tius actuum quibus notia psonalia

¶ Hec positio apparet q̃ scri theo-
logi attribuunt tercie persone in diuinis
talia nomina spiritus sancti. amor. dilectio
negus mutus. amor. dicitur. et similia.

Quomodo autē pueniūt sibi vi sue emanatiōis ppenditur ex hoc q̄ spiritalis sanctus p̄cedit r̄az a patre q̄ a filio sicut ab vno p̄ncipio seu spiritali. et p̄ modū volūtatis que est p̄cessio amoris. hinc est q̄ vi sue p̄fectio dictionis potest dici p̄prium nomē spūs sancti. cui r̄az ipse sit cōmuniū ambob⁹. id vocatur ipse proprie qd̄ ambo p̄muniter. vt ait **Augustin⁹**. Nam pater est spiritus. et filius est spiritus. et pater sanctus. et filius sanctus. tamen q̄ in reb⁹ corporeis nomē spūs impulsionem quādā vī dicitur significare seu motionē. Est autē p̄rium amoris qd̄ moueat et impellat volūtatem amātis in amatum. Sanctitas vero illis reb⁹ attribuitur que in deū ordinatur. quia igitur tertia persona p̄cedit p̄ modum amoris quo deus amatur cōuenienter spūs sanctus nominatur. ita tamen q̄ hoc nomē spūs sanctus accipitur in vno vnus persone. non autē duarū dictionū. **Deinde** ex in tūis p̄cordijs est obseruandū q̄ cū in diuinis est gemina p̄cessio. prima que est p̄ modum intellectus est magis nota q̄ sequūda. que est p̄ modū volūtatis. et tamen similiter vtrāq̄ considerari oportet. sicut est. ex hoc q̄ aliquis rem aliquam intelligit. puenit quedā intellectualis cōceptio rei intellecte in intelligente. q̄ dicitur verbū. ita ex hoc q̄ aliquis rem aliquam amat. puenit quedā imp̄ressio vt ita loquar rei amare in affectu amātis. s̄m quaz amātū dicitur esse in amante sicut et intellectū in intelligente. ita q̄ cū aliquis seipm̄ intelligit et amat est in seipso non solum per identitatem rei. sed etiā vt intellectū in intelligente. et amātū in amante. sed ex parte intellectus sunt vocabula adinuenta ad significandū respectū intelligentis ad

rem intellectam. vt p̄ in hoc q̄ dico intelligere. et sunt alia vocabula adinuenta ad significandū processum intellectualis p̄ceptionis. scilicet ipsum dicere et verbū. **Unde** in diuinis intelligere solum essentialiter dicitur qd̄ nō importat habitūdinē p̄ncipij verbi ad ipsum verbū. Ex parte autē volūtatis ponitur diligere et amare que importat habitūdinem amātis ad rem amatā. **Nō** autē sunt aliqua vocabula imposita que important habitūdines ipsius imp̄ressiōis vel affectiōis rei amate que p̄uenit in amante ex hoc q̄ amat ad suū p̄ncipiū aut econuerso. et ideo p̄pter vocabulorum inopiā huiusmodi habitūdines significamus vocabulis amoris et dilectionis. sicut si verbū nominarem intelligentiam conceptā. vel sapientiam genitam. itaq̄ in q̄tuz in amore vel dilectione non importatur nisi habitudo amātis ad rem amatā amor et diligere essentialiter dicitur sicut intelligentia et intelligere. **In q̄tuz** vero his vtimur vocabulis ad exprimendaz habitūdinem eius qd̄ p̄cedit p̄ modū amoris ad suū p̄ncipiū et econuerso. ita q̄ p̄ amorem intelligatur amor p̄cedēs. et per diligere intelligatur spirare amorem p̄cedentem. Sic amor est nomen persone et diligere vel amare est verbū notionale. sicut dicere vel genarere. **Ex nūc** dicitis apparere potest qualiter spūs sanctus dicitur nomen patris et filij scz in q̄tuz ē amor q̄ cū pater vnica dilectione amet se et filium et econuerso. importatur in spūs sancto p̄o vt amor est habitudo patris ad filium et econuerso. vt amantis ad amātū. **Sed** ex hoc ipso q̄ pater et filius mutuo se amant oportet q̄ mutuos amor qui est spiritus sanctus a duob⁹ procedat. s̄m igit

Tractat' mgr̃i H̃erici. Bozychū

originem spiritus sanctus nō est me-
dius sed tertia in trinitate persona.
Im̃ vero predictam habitudinē est
medius nexus duorum ab utroq;
procedens. ¶ Sane ex nūc et supra
dictis quoddam valde memorie cō-
mendandum est dicere. In diuinis
enī sunt quedam essentialia. sicut es-
sentia. deitas. sapientia. potentia. et
huiusmodi. et eorum concreta. ibi
sunt actiones ad intra que dicuntur
actus seu origines. vt actus genera-
tionis aut spirationis. ibi sunt rela-
tiones proprietates et notiones. que
et si sint sibi inuicem pp̃inqua. tñ ra-
tione differūt. propter qd nec de se
vniuersaliter verificantur nec ad eū-
dem numerū p̃surgunt. vt paterni-
tas. filiatio. passiuā spiratio seu pro-
cessio sunt relationes. et proprietates
et notiones. sed dicuntur relationes
in q̃tum impoſitā habitudinē vni-
us ad alterum. et sic ponuntur quat-
tuor he relationes paternitas. filia-
tio. p̃cessio. et p̃munis spiratio. Di-
cuntur autem proprietates in q̃tum vni
soli p̃ueniūt. et sic ponuntur proprie-
tates he quattuor inascibilitas. pa-
ternitas. filiatio. et p̃cessio. seu pas-
siua spiratio. Quinq; autē ponuntur
notiones he paternitas. filiatio. p̃-
cessio. p̃munis spiratio. inascibili-
tas. Ideo q; significant id qd est
existens in persona. et qd est pp̃ria ra-
tio cognoscendi diuinam personā.
¶ Unde aliter dicuntur nomina noti-
onalia. et aliter verba. Dicuntur enī
nomina aliqua notionalia. q; signi-
ficant in abstracto ipsas notiones.
sicut hec quinque. paternitas. filiatio
p̃munis spiratio. p̃cessio. inasci-
bilitas. Sed verba dicuntur notio-
nalia. q; significant actiones seu ac-
tus ad intra habentes habitudinē
ad specialem notionem. sicut. gene-
rare. nasci. procedere. Ex quo patet qd
nomen notionis est in plus q̃ no-
men relationis aut proprietatis. nā
omnis siue relatio siue proprietatis ē
notio. sed nō p̃uertitur. Nam in na-
scibilitas dicitur notio. non autē pro-
prie dicitur relatio. et cōmunis spira-
tio est notio. non autē vocatur prop-
rietas. nam est p̃munis pluribus
personis. id est patri et filio. Relatio
autē et proprietates sibi inuicem excedūt.
quā aliqua relatio non est proprie-
tas. sicut cōmunis spiratio. et econ-
uerso aliqua est proprietates que nō vo-
catur relatio. vt inascibilitas. min⁹
autē p̃mune est notio p̃sonalis. hoc
est p̃stituens personas. que solū sūt
he tres. paternitas. filiatio. passiuā
spiratio seu p̃cessio. Adhuc autē
in diuinis sunt nomina ipsarum p̃-
sonarum. sicut pater. et filius. et sp̃rit-
us sanctus. Tūc ad p̃positū si nō
pateremur penuriam nominū posse
mus singula p̃numerata distinctē
nominib; aut terminis nominare.
Quo p̃tra p̃tingit. nam vnū et idē
nomen aut eadem dictio quādo q;
accipitur eēntialiter et significat a cō-
tum p̃munē omnib; p̃sonis. sicut dili-
gere aut amor in q̃tum dicitur actus
cum sola habitudine amāris ad rē
amātam. Quādo q; autē accipiuntur
non essentialiter prout impoſitā ha-
bitudinem procedentis ad princī-
um p̃cessionis aut econuerso. et sic
diligere est verbū significans actus
notionalē. Amor autē est nomen
personē. similiter eadem dictio quā-
do q; significat actum. quādo q; re-
lationem seu notionem aut proprie-
tatem. sicut nomen p̃cessionis. si-
gnificat enī actum quādo dicitur.
q; in diuinis est gemina p̃cessio. q;
q; vero est nomen relationis perso-
nalis ipsius spiritus sancti. Quis au-
tem donum sit nomen propriū spi-
ritus sancti satis p̃stat ex eo qd amor

De diuinis noib' Fo. xi.

habet rationē primi doni ⁊ quo omnia dona gratuita donātur. Quia igitur spūsanctus procedit vt amor ꝑcluditur q' vi sue processionis propriū sibi est esse donū. igitur ꝛc.

ppō **¶** Motionū ac verborum essentialiter aut notionaliter simpliciorū cognita cōditione. quedā questiones quōdaz ꝑplexere reddūt faciles in solutioe

¶ Hec propositio patet. nā si petatur. an pater ⁊ filius sint idēz aut vnum principūz spūsanctū. Respondetur q' ita est. concedendum. pater. nam hoc nomen principūz significat proprietates. tamen significat eam per modum substantiū. sicut hoc nomē pater vel filius in rebus creatis. ⁊ sic numerūz accipit a forma significata. sicut ⁊ alia substantiua. Et quia notio cōmunis spirationis est vna in patre ⁊ filio. hinc est q' proprietates vnum principūz non solum ꝑpter vnum modum spirandi. sed ꝑpter identitates ꝑncipiū. Si etiā petatur an pater ⁊ filius sint vnus spirator aut vnus spirans. prima dictarum conceditur. quia ly spirator est nomen substantiū. sed sequūda non conceditur cum spirans sit adiectiū. Deinde si petatur. an pater sit sapiens filio. aut intelligat filio. tales nō sunt concedende. quia esse sapientes ⁊ intelligere solum tenentur essentialiter in diuinis. Et ideo conceditur q' pater sua essentia est sapiens et intelligens. Conceditur tamen q' pater dicit se verbo ab ipso procedente. et q' pater ⁊ filius diligūt se spūsancto et omnes creaturam. prout diligere capitur notionaliter. non autē si sumatur essentialiter. Nam regulis est q' contingit denominari aliq'

quid per illud quod ab ipso procedit non solum sicut agens actionis. sed etiam sicut terminatio actionis que est effectus quādo ipse effectus determinate in intellectu actionis includitur. dicimus em̄ q' ignis est calefaciens calefactione. quūis calefactio nō sit calor qui est forma ignis. sed actio ab ipso procedens. Et dicimus q' arbor est florens floribus quūis flores nō sint forma arboris sed quidā effectus ab ipa ꝑcedens. Quia igitur dicere est ꝑdicere verbum sicut florere est ꝑducere florem. ideo sicut ꝑceditur q' arbor floret floribus ita licet ꝑcedere q' pater dicit verbo et etiā omnia illa que suo verbo ꝑmūtur. Et pari modo q' diligere notionaliter nihil aliud est q' spirare amorē. ideo ꝑceditur q' pater ⁊ filius diligūt spūsancto. nēdum se sed omnē creaturam. nam ipse spūsanctus est amor productus qui habet habitudines ad rem dilectā in q' spūsanctus procedit vt amor bonitatis prime. que est ratio diligendē omnē rem diligibile. Et quia in his verbis generat spirat. importat aegritus notionalis tū. et non determinatus terminus actionis. Ideo nō ē concedēdū q' pater generet filio. aut spirat spūsancto. ⁊ sic de alijs filio ē cōcedendum. igitur propositio est vera.

¶ In diuinis aliter se hūnt in concreto et abstracto nomina essentialia. ad propositiones habentes adiectiua ꝑdicata notōalia aut verba aut participia notionalia

¶ Hec propositio patet. nā in ꝑrietatib' loquutionū nō solū attendenda est res significata. s' etiā modus sciendi. quia igitur hoc nomē deus sciat diuinā essentia vt in. habere

Tracta. Magri Hen. Borychum

Ideo ex modo significandi habet vt proprie possit supponere pro persona. vnde quandoq; supponit p vna persona aut patris. vt deus generat. aut filij. vt deus generat. aut spiritali. vt deus spiratur. quandoq; pro duab; vt deus spiratur. quadoq; pro essentia. vt in habente. seu pro trib; personis indistincte. vt deus creat. deus est trinitas. vel tres persone s; vnus deus. Differentia est tamen q; ly creat puenit tam essentie q; tribus personis 2 cuiuslibet earu. S; hoc predicatu trinitatis no verificatur de aliqua personaru. 2 sic pcedenduz est q; deus generat deu. 2 tamen nec se deo. q; denotaretur idemitas in supposito diuino. nec aliu deu. q; denotaret alietas in forma deitatis. stat igitur ly deus in subiecto p deo patre. et ly deus in predicato supponit deum filiu. Contra aut q; nomina essentialia in abstracto. vt deitas. eentia diuina 2 similia significat essentiam vt forma abstracta. ideo non habent ex modo sue significationis q; supponant pro persona. et ideo q; sunt propria personaru quib; abin uicem distinguuntur non possunt de talib; predicari. significaretur em q; esset distinctio in essentia diuina. scilicet est distinctio in supposito. vnde tales no admittuntur. deitas seu eentia diuina generat aut generat. aut est generans. si ly generas sumatur adiectiue. et pari modo intelligendum est de alijs predicatis notionalibus. Terum; est tamen q; ad exemplum vnitatem essentie 2 personae sancti doctores expressius alij quando loquuntur sunt q; proprietates loquutionis patiatur. vt Augustinus septimo de trinitate dicit q; pater 2 filius sunt vna sapientia. quia vna essentia. et sigillatim sapientia de sapientia. sicut essentia de essentia. Unde huiusmodi loquutiones non sunt extendende sed exponende vt scilicet nomina abstracta exponantur per concreta vel per nomina personalia. vt cum dicitur essentia de essentia. vel sapientia de sapientia sit sensus. filius qui est essentia 2 sapientia est de patre qui est essentia 2 sapientia. Signatere aut dicitur adiectiua notionalia. q; substantiua possunt vere predicari. vel adiectiua est pater vel res generans. et generans est essentia. Nam regula est q; substantiua gerit secum sua supposita. non autem adiectiua. sed rem significatam ponunt circa substantiuum. Quis autem defectus committitur hoc vel simili argumento. pater in diuinis generat. essentia diuina est pater in diuinis. igitur essentia diuina generatur. satis est planat ars syllogismorum. Et presmissis potest gratius quidam ordo abstractorum perpendi in diuinis. Quaedam enim abstracta pertinent ad actum. 2 ideo magis propinque se habent ad personas. quia actus sunt suppositorum. Unde minus impropria est ista. natura de natura. vel sapientia de sapientia. q; essentia de essentia. Alia vero sunt nomina abstracta que significant ipsas notiones in abstracto. vt pater; filius. spiratio. innascibilitas. Et quia notiones illo modo significare non significantur vt res. sed vt rationes quedam quibus cognoscitur persone. ideo adhuc magis elongantur a predicatis quib; designatur aliquis actus. dicimus enim q; deitas vel essentia diuina creat sed hoc non conceditur. pater nitas generat aut creat vel intelligit. et sic de alijs. vnde patz veritas propositionis.

De dinis noibus Fo. xij

Quoniam in dinis qdā p
sonaz noia dici ppria. qdam
vero noia vocari appropriata
Quoniam ppria veritas ex eo dedu
cit. Nā ad cognitōnem bñdicte tri
nitatis mens hūana diuersis omi
nicul manuducit. Et qz essentialia
attributa sunt nobis magis mani
festa fm rōnem qz ppria psonarum
Ideo ipis essentialibz attributis yti
mur ad manifestatōem diuinaz p
sonaz. sicut etiam similitudine imagi
nis in creaturis inuēta ytimur ad
eaz psonaz manifestatōem. Itaqz
essentialia attributa fm se oibz p
sonis sunt cōia. tñ aliqua illor. ex cā
potius ascribū vni psonē qz alte
ri. z fm h psonē vni vocari approp
riata. Sicut ppria in diuinis dicit qz
significat ipas relatiōnes diuinas vt
psonas subsistentes. vt pat. fili. ver
bū. spūscētū z sic de alijs. put de
claratū est antea diffus. Notādū
est autē qz hmoi appropriatio aliqua
do p surgit rōe similitudinis. sicut ea
que p̄tinet ad intellectū appropri
ant filio qz pcedit p modū intellectū
vt verbū. Alio mō p viā dissimili
tudinis. sicut potētia appropriatur
patri. qz apud nos patres ppter se
necturē solēt esse infirmi. ne tale ali
qd suspicemur de deo. vt iqt. Aug.
Nē etiā vtroqz modo vt sapiētia
potest appropriari filio in diuinis z
ratiōe similitudinis. sapiētia enim
ad intellectū p̄tinet. filius autē p̄o
cedit p modū intellectōnis. Cum
rōne dissimilitudinis. nā apud nos. p
pter inexperienceā filij sunt minus
sapientes. Quot autē attributa qz
bus personis appropriant in speci
ali p̄sequendo recurrentū est ad
sanctos doctores. Unde fm Hy
lariū. Veritas appropriat patri.
spēs filio. vltus spūscētō. Scdm vero

Augusti. appropriat vnitas patri.
equalitas filio. Concordia seu cō
nexus spūscētō. Quis autē doctorū
vltus inoleuit patri appropriare po
tētia. filio sapiētia. z spūscētō boni
tate. Itaqz igit diuinis psonis per
appropriatōes. Illd apli. Ex qz p que
et in qz et sic de alijs. put relinquit
inuestigare studiois quare liquet
veritas p̄positōis.

Quoniam his noibz z dictōibz vti
in diuinis p̄suevit theologo
rū diserta loquutio. cōstitutō
distinctio. cōstituere. cōstitui.
distinguere. distingui et cē ex
a vel de aliquo

Quoniam hęc p̄positio p̄z Nā in diuinis
est realis relatio. que est p se subsis
tēs ppter eius idēitatē ad diuinā
essentiā. Relatio igit in qz tū est tal
forma p se existēs z subsistēs. sicut
ipā paternitas ē psona patris. fm
hoc dicit qz relatio in diuinis non ad
uenit supposito p̄existētī. sicut i cre
aturis. sed dicitur secū ferre suū supposi
tū z p̄stituere in diuinis psonam si
ue suppositū. Relatiōes igit dicun
tur distinguere. qz in diuinis nō est
distinctio p absoluta. differētē tñ
sibi attribuunt dicti actus. Nam
fm qz est qdā talis forma sic cōsti
tuit. Inqz tū autē dicitur habitudinē
quādā ad suū oppositum sic distin
guit. Et qz aliqua intelligūtur dis
tingui p aliquid eis intrinsicū.
Ideo meli⁹ dicit qz p̄one distingu
tur ab inuicē per relatiōes qz p ori
gines z actus notionales qui sunt
gnario z spiratio. Et quo p̄z qz p
intellectū abstractis p̄prietatibz per
sonalibz etiā tolleret intellectū hypo
stasis z nō intelligeret deus alit qz
Indei z Bagani intelligūt. Et eo
dē etiā p̄tētia qualiter p̄prietas p̄

no
xij

C I

Tracta. Magri Hērici Gorythū

cedit actus notionales Nam rela-
tio constitutiua persone origināris
precedit actū suum in q̄tum ē que
dam forma cōstituens in q̄tū aut
est relatio sic sequitur. qz respicit su-
um appositiū. Sed proprietatē con-
stituens personā precedentem pre-
supponit actum suū notionalem. qz
preintelligitur vt via ad relatiōem
tanq̄ terminū. sicut generatio pre-
supponit proprietatē patris cū ac-
tus sint suppositoꝝ. sed precedit p-
prietatem filiationis. Et qz in diui-
nis persona procedēs cōicat in na-
turā. z substantia cū persona princi-
piante. hinc est qz filius in diuinis
dicitur nasci de substantia patris et
esse a patre z ex patre. ratione ordi-
nis z emanatiōis. igitur veritas p-
positionis est declarata

apō
kv.

In diuinis solet his nomi-
nibz vti schola theologorum
potētia respectu actū notio-
naliū. ordo. esse in seiuicem
et equalitas personarum

Hec positio dedaratur. Nā
pater est principiū generatiōis filij
pater z filius sunt principiū spiran-
tis. Et qz potētia nihil aliud nos-
minat nisi principiū quo alicuius
actus. necesse est dicere in patre z fi-
lio esse potētia respectu actū no-
tionalū. Et norandū qz potētia ge-
nerandi. spirandi principaliter si-
gnificat diuinā essentia. n. z sequun-
dario significat proprietatē relatiuā.
Et ideo solet hoc distinguī. In fi-
lio est potētia generandi. qz si illud
gerundū sit verbi actū sic negat.
si passue sic concedit. si verbi imp-
sonalis sic etiā cōcedit. qz in filio ē
potētia per quā aliquid potest et
generare z generari. Nam eadem
potētia sicut eadem essentia est in

omnibz personis. qz vero omnes di-
uine persone habent eandem essen-
tiam z idem esse. tamen ab inuicē
realiter distinguuntur per relationes
Ideo puenienter dicit qz sint equa-
les fm duratiōem. fm magnitudi-
nem perfectiōis seu virtutis. z fm
potētia. Et qz non idem nō refert
z d seipm relatiōe reali. nec vna re-
latio amplius refert ad aliam rela-
tionem per aliā relatiōem reale in-
hinc est qz equalitas et similitudo
dicitur significare in diuinis relati-
onem rationis fundatā supra vni-
tatem essentie z reales relatiōes di-
stinguentes ipas personas. Et qz
vbicūqz inuenitur principiū necesse
est ordinē inuenire. hinc est qz sicut
in diuinis dicitur principiū fm originē
absqz prioritate. ita est ibi ordo fm
originem absqz prioritate. Et talis
vocatur ordo nature fm Augusti-
nū nō quo alter sit prius altero sed
quo alter est ex altero. dicitur autē
vna persona esse in qualiter altera
et viceversa. vt pater in filio. z filius
in patre. tū quia vnusquisqz est sua
essentia que est in altero. tum rōne
relationis. qz vnū relatiuoz. est de
intellectu alterius z eōuerso. tum
ratione originis. qz processio verbē
inrelligibilis nō est ad extra sed in
dicente manet. Id etiā qd verbo
dicitur in verbo cōtinetur. pater ac
per verbū suū dicit se z oēm creaturā
Hinc tū dicitur proprietatē in psona quā
stituit z aliter vna psona in alia. si
cet em proprietatē sit met ipa psona
tamē prout in abstracto cōcipitur
significat. sic dicit esse in psona q̄ad
modū essentia dicit in deo. secus autē
est de modo quo vna psona est in
alia. igitur zc.

Hoc nomen missio seu mit-
ti habet locū in diuinis. non

apō
kvi

De diuinis nominibus **¶ Fo. xliij**

tamen attribui debet perso-
ne patris.

Hec propositio patet. quia in ratione
missionis duo importantur. quorum
vnum est habitudo missi ad eum
a quo mittitur. quod quandoque con-
tingit secundum processionem originis. sicut
flos emittitur ab arbore. Aliud autem
est habitudo missi ad terminum ad
quem mittitur. Quia igitur filius
et spiritus sanctus secundum originem ab alio
procedunt. et habent nouum modum ex-
istendi in aliquo quous non secundum ipso-
rum sed creature mutacionem. sicut filius
us visibiliter incepit esse in mundo
per carnem assumptam. Et spiritus sanc-
tus incepit de nouo inhabitare alium
quem per gratiam. hinc patet quod nomen
missionis locum habet respectu filii
et spiritus sancti. non autem respectu
personae patris. que per originem ab
alio non procedit. igitur propositio patet
verificata. Itaque sequende partis
operis presentis promissione adimplere
plera etenim ex contentis in ea nouit
lingua theologica expolire sanos
sermones respectu eorum que concer-
nunt distinctionem in diuinis ad in-
tra. Superest ergo in sequenti parte
tercia prosequi ea nomina quibus
vnum loquentes de deo ratione na-
ture assumptae. eo tamen semper pre-
uio semper directore ad quem in pri-
mordiali themate dici debet seruus
deuotione. Domine nomen est
vnum et memoriale tuum in desiderio
anime mee.

Domine

tercia
disto

tuū et me-
moriale tuū
dñe in desi-
derio anime
mee. Sicut
enī dicit Lu-

ce 2º. Vocatū ē nomē pueri Iesus
Noia nāq; dñe proprietatib; rex. res
spōdere. vt habet. 4º metaphisice.
Noia autē q̄ imponū diuinitē aliq̄
bus sp̄ fecant aliq̄d gratūū donū
eis diuinitē datū. sicut Abrahā
ctū ē appellaberis Abrahā. q; p̄rem
multaz gētū te p̄stūū. Et dictū ē
petro. Tu es petrus et sup̄ hāc pet-
rā edificabo eccliaz meā Quia igitur
hōi xpo hoc munus gr̄e collatū
erat vt p̄ ipm oēs saluarent. p̄ue-
niēter vocatū ē nomē ei⁹ Iesus. i. sal-
uator. Cōgrue igitur afferat xpo des-
uotus quisq; xpianus nomē tuū et
memoriale tuū in desiderio anime
mee. dicat cū Anselmo. Quid est
Iesus nisi saluator. Ergo iesus p̄
pter tantipm esto mihi Iesus q̄
me plasmasti ne peream. q̄ me rede-
misti ne me p̄dennas. q̄ me creasti
tua bonitate ne pereat opus tuuz
mea iniquitate Rogo piissime ne p̄-
dat mea iniquitas qd̄ fecit tua oipō-
tens bonitas Recognosce piissime
qd̄ tuū est et absterge qd̄ alienū est
Augustin⁹ q̄q; eodē sp̄ū feruens ira
inqt. Holi Iesus saluator sic atten-
dere malū meū vt obliuiscaris bo-
nū tuū O bone iesu si ego amisi vñ
me dānare potes. tu nō amisti vñ
me saluare soles. vere dñe iesu nos
men tuū in desiderio aie mee. Pa-
reste Ambro. Oia iesu ē nob̄ Si
vuln̄turare dñideras medic⁹ ē. Si
febr̄ib; actuali fons ē Si auxilio idi-
ges. fr̄ ē. Si mortē times vita est
Si tenebras fugis lux est. Si vis

Domine ihu

c ij

Tractatus

Gorychem

abum **J**esus alimentum est **B**is
stare igitur et videre qui suavis est
dñs **Q**uod attendes deuotissim?
Bernhardus? **E**t propter mansuetudinē
tuā post te currem? **D**ñe **J**esu audi
entes q̄ nō spernis pauperem pec
carore. nō horruisti confitentē **L**a/
tronē. nō mulierem in adulterio de
prehensam. nō discipulū negātem.
nō ipos crucifixoꝝ tuos origo
fontiū omniū virtutum et scientia/
rū **J**esus. **N**am continētia carnis
Industria cordis. rectitudo volun
tatis et illo fonte manat. **S**i quis
calleꝝ ingenio. nitet eloquio. place/
at moribus inde est. **E**tenim casta
consilia. iusta iudicia. sancta deside
ria. nonne riuuli fontis illius sunt.
hec **B**ernhardus **E**t quibus **ch**ri/
sto deo sacra scriptura attribuat va
ria et plura nomina. in omnibꝝ ca/
sibus illis nominibus quodam mo
do significatur hoc nomen **J**esus
quod est significatiuū salutis. **N**ā
in hoc q̄ dicitur **E**manuel qd̄ in/
terpretatur nobis deus. designa/
tur causa salutis que est vnio diui
ne nature et humane in persona fi/
lij per quā factum est vt deus esset
nobiscum. **E**t pari modo de alijs
intelligat. **V**erito itaq; ait **B**er/
nardus. **J**esus est abus lux et me/
dicina. qui carnem suā in cibum et
sanguinē suū in potum. animā mi
nistꝝat in precium. hoc sane nomē
recte dicitur oleū effusum vsq; qua
q; q̄ celum terram et inferos per/
fudit. vt in nomine **J**esu omne ge
nu flectatur. celestium. terrestrium.
et infernorum. **E**rgo **J**esu no
men tuū et memoriale tuum in desi
derio anime mee. **O** **J**esu saluator
seculi multa nobis nomina attulit
sancta tua incarnatio et philosophi
am omni admiratione dignam et
p̄fais seculis philosophorū inau

ditas. quoz studio hec tertia pars
presentis opusculi insitens profes
ret propositionē. artem continētes
fideliter enuncianti sermonem vs/
goꝝ incarnatōnis emergentem co
ductore p̄uio cui dicendum est sin
cera deuotione. **D**omine nomen tu
um et memoriale tuum in deside/
rio anime mee

Quodum vnionis verbi in **P**ria
carnati sane p̄cognoscere. **Mo**
pulcherrimū est probemuz lo
quendi recte de diuina incar
natione

Hec propositio patz p̄ tanto
q̄ a tali cognitiue dependet tota
ars discernendi inter sermones cō/
uenientes et disconuenientes circa
mysterium incarnatōnis dum pre
tendimus deo attribuire proposi
tōnes vi incarnatōis nouiter emer
gentes. **E**xempli gratia **V**nio ver
bi incarnati non est facta in natu/
ra. ita q̄ vna natura sit in aliā trās/
mutata vel ambe in terciam. s; hu/
iusmodi vnio facta est in persona
i hypostasi seu supposito quod est
verbum diuinum. ita q̄ persona ē
vna. sed duplex est natura **C**ōstat
autem q̄ si vnio esset facta fm ali/
um modum necesse esset formare
alias loquutiones. **R**ursus in ver
bo incarnato est vera vnio anime
rationalis et carnis. et natura resul/
tans ex anima et carne et etiā ip̄e
partes sunt assumptæ ad ipsum in
creatum esse diuinum. **N**on enim
natura humana in christo habet eē
creatum. sed idem est esse verbi et
nature humane et anime et carnis.
Et his patet q̄ persona seu hypo
stasis christi quous fm illud quod
est in se sit omnino simplex. sicut et
natura verbi. si tamē loquamur

De diuinis noib' (fo. xliii)

de persona christi secundum rationem personae vel hypostasis ad quam princeps subsistere in aliqua natura. persona autem christi subsistit in duabus naturis. et per hoc est ibi alia et alia ratio subsistendi. Hinc est quod secundum tale considerationem concedi potest quod persona christi sit copulata in quantum unum duobus subsistit. Nec tamen admitti debet quod natura humana sit verbo dei unita accidentaliter non obstante quod apostolus dicit de filio dei quod habitu inuentus est ut homo. humana enim natura in christo assumptur habitu. id est vestimento. non quidem quantum ad actualem unionem sed quantum ad hoc quod verbum videtur per humanam naturam sicut homo per vestimentum. et etiam quantum ad hoc quod vestimentum mutatur. id est formatur secundum figuram eius qui induit ipsum. et tamen ipse qui induit a sua forma non mutatur propter vestimentum. Similiter quoque humana natura assumpta a verbo dei est meliorata. ipsum autem verbum dei non est mutatum. Ratio autem quare unio non est facta accidentaliter est. quia humana natura assumitur ad unitatem hypostasis et ad idem esse cum supposito. Nam sicut in resurrectione corporis aduenit anime rationali preexistenti. non tamen accidentaliter. quia ad idem esse assumitur. ut salicis corpus habeat esse vitale per animam sic humana natura sublimatur in christo ad esse ipsius suppositi. unde differt hec unio ab unione corporis cum anima et albedinis cum subiecto. quia humana natura aduenit christo. non quasi assumpta ad unum esse prout natura. sicut corpus assumitur ad esse anime. sed ad unum esse prout est hypostasis vel persone. Sed albedo secum as-

fert aliud esse distinctum ab esse subiecti. Nam in subiecto albo est duplex esse. scilicet albi et esse hominis cui aduenit albedo. Itaque unione verbi incarnati predicto sano sensu conspecta inchoata est via formandi fideles enunciationes circa mysterium incarnationis diuine emergentes. unde cum per assumptionem humana natura sit eleuata ad idem esse suppositale verbi dei. non est concedendum quod talis unio sit facta per gratiam habituales aut medianter gratia habituali. nam talis gratia est effectus consequens unio nem secundum illud vidimus gloriæ et quasi unigeniti a patre plenam gratia et veritate. Si tamen gratia dicitur ipsa voluntas dei gratis aliquid dantis. sic facta est unio per gratiam. Ipsa enim unio cum sit quoddam gratuitum dei donum solet aliquando dici gratia in quantum nullis meritis precedentibus hoc factum est.

apo. 7.

¶ **Alma** verbi dei incarnationem sincere concipienti. unionis etiam et assumptionis differentias facile erit intueri.

¶ **Hec** oppositio patet. Nam incarnatione sibi claudit in se unione et assumptionem nature humane ex tempore ad verbum dei. Ipsa vero unio est relatio quedam que consideratur inter diuinam naturam et humanam secundum quod conueniunt in una persona filii dei. Et regula est quod omnis relatio que consideratur inter deum et creaturam realiter est in creatura per cuius mutationem talis relatio innascitur. sed in deo est secundum rationem terminum. et sic ipsa unio est quoddam causatum. Insuper regula est

C 119

Tractat' mgrī Hērici Borythū

q' omnis relatio que incipit esse ex te
pore ex aliqua mutacione causatur.
Et iterum mutatio omnis consistit
in actione et passione. Premissis igitur
pensatis constat primam et principalem
partem differentiam unionis et assum-
ptionis esse, quod unio importat ipsam
relationem. Assumptio autem actionem
sem quam aliquid dicitur assumere
uel passionem sem quam aliquid di-
citur assumptum. Et hac differen-
tia surgit sequendo alia differentia.
Nam assumptio dicitur sicut in fic-
ti, unio autem sicut in facto esse. Deinde
de tercio alia differentia. Nam uni-
o dicitur esse unitum. Assumeres
autem non dicitur assumptum. Natu-
ra enim humana significatur in ter-
mino assumptionis ad hypostasim
diuinam per hoc quod dicitur homo.
Unde vere dicimus quod filius dei qui
est unicus sibi humanam naturam
est homo. Sed natura humana in
se considerata, id est abstracta signi-
ficatur ut assumpta, non autem dicitur
quod filius dei sit natura humana.
Quarta differentia, quia relatio eque-
paritatis non magis se habet ad unum
extremum quam ad aliud. Actio autem et
passio diuersimode se habent ad agens
et patiens et ad diuersos terminos.
Et ideo assumptio determinat ter-
minum et a quo et ad quem. Dicitur enim
assumptio quasi ab alio ad se sum-
ptio. Unio autem nihil horum deter-
minat. Unde indifferenter dicitur
quod humana natura est unio diuine
et conuerso. Non autem dicitur diuina
natura assumpta ab humana. Con-
sequenter ex premissis elicitur quod pri-
missime competit persone assumere
naturam. Et quia natura diuina
est ipsa persona diuina. Hinc est
quod sequendario potest dici quod natura
diuina assumpsit humanam natu-
ram ad sui personam. Et sem hunc

modum diuina natura potest dici
incarnata. Adhuc autem cum assume-
re includat in se relationem recipro-
cum, quia assumere est idem quod alii
quid ad se sumere. Pater autem est alii
uel suppositum. Hinc est quod non con-
ceditur quod persona patris assumpsit
humanam naturam. Et quia essen-
tia diuina est aliquid subsistens et
in natura intellectuali, ideo excludi-
tis per intellectum proprietibus perso-
nalibus remanet in consideratione
nostra natura diuina ut subsistens
et ut persona, sicut iudei eam intelli-
gunt. Et per hunc modum intelli-
geremus naturam diuinam assu-
mere posse naturam humanam ab-
stracta per intellectum personalita-
te, qua nunc quilibet persona cons-
tituitur. Rursus, quia assumptio
duo importat, scilicet actum assummen-
tis, et ex ea parte assumptionem ne-
cesse est fore communem tribus per-
sonis. Sequendo terminum assumpti-
onis, ille est persona, et sic assumptio
conuenit uni persone tantum. Unde pa-
ter differentia inter assumptionem
que fit per gratiam adoptionis et
assumptionem que est per gratiam
unionis personalis, quia prima est
communis tribus personis, quia ter-
minatur ad quandam participati-
onem diuine nature sem assimilationem
ad unitatem ipsius, et sic tam ex par-
te principii quam ex parte termini est com-
munis. Quomodo autem virtus diuina
na que est principium actus assump-
tionis est communis tribus perso-
nis. Terminus vero est persona, ra-
tio autem personalitas est communis tri-
bus personis licet proprietates
personales sint differentes. Et res-
gula est, quod omnis virtus indifferen-
ter se habet ad plura potest ad quod-
libet suam actionem terminare. Hinc
concedendum est quod pater, et etiam

De diuinis noibus Fo. xv.

spūſant? potuit assumere huma-
nam naturam. Preterea regula est
q̄ diuina nū personarū talis est con-
dicio q̄ vna earum nō excludit ali-
am a cōmuniōne eiusdem persone.
Et alia est Augustini regula. q̄ in
his que sunt supra naturam. tota
ratio facti est p̄sentia facientis.

Hinc est cōcedendum non esse im-
possibile diuinis personis vt due
vel tres assumant vnam naturam
humanam. Est et tamē impossibili-
le vt huiusmodi persone assumerēt
vnam hypostasim vel vnam per-
sonam humanam. Hac autem po-
sitione facta q̄ scilicet persone assu-
merent eandem naturam humanā

Tunc hec veniet concedenda tres
personę sunt vnus homo. propter
vnam naturam humanam. Regu-
la. em̄ est q̄ substantiūū numerat̄
tur s̄m formam significatam in plu-
ribus suppositis 2 non s̄m suppositi-
um t̄m. Quia vero circa mysteriū
incarnatōnis fit cōmunicatio p̄-
prietatum pertinentium ad natu-
ram propter regulam qua dicitur.

Quecunq; cōueniunt nature pos-
sunt in concreto predicari de perso-
na subsistente in natura illa cuius-
cunq; nature nomine significatur.

Inde est q̄ predicta positōne data
de qualibet persona predicarentur
quecunq; pertinerent siue ad natu-
ram diuinam siue ad humanam.

Que autem sunt personarum rati-
ōne. proprietatum personalium rema-
nent ppria siue persone. Amplius at̄
quia increatum a creato comprehē-
di nō potest. Ideo est cōcedendū
q̄ eadem psona diuina potest plu-
res naturas siml' assumere qua po-
sitione concessa talis persona non
esset plures homines. quia vt dis-
cretum est in substantiis numerus
pluralis p̄terequirit distinctōem tā

in forma q̄ in suppositis. ex quib;
bus elici potest intentio proposi-
tionis. igitur.

tercia

Infert verbi incarnati. p̄o
vno gratuita. quedam solum
et quodam ordine conceden-
dum fore assumpta.

Hec positio patet. quia vnio fa-
cta est duarum naturarū saluarū
in vnā hypostasim. quia ergo illud
quod assumitur oportet p̄sentelū
gi assumptōni. persona autē nō p̄s-
intelligitur in humana natura al-
sumptōni sed se habet vt terminus
assumptōnis. Ideo non est conce-
dendū q̄ filius dei assumpsit perso-
nam. Quoniā autem hoc concre-
tum homo significat naturam hu-
manam prout est nata eē in supposi-
tō. Ideo nō est hec propria. filius
dei assumpsit hominem. Q̄ si ali-
cubi a sacris doctoribus talis lo-
quutio inueniatur concessa. tūc po-
tius pie est exponenda q̄ extenden-
da. vt dicamus hominem assump-
tum. quia eius natura est assump-
pta. 2 quia assumptio terminata ē
ad hoc q̄ fili' dei sit homo. Quia
vero ad integritates humane natu-
re pertinent corp' carnale 2 anima

s̄m omnes eius gradus. i. s̄m gradū
partis vegetatiue. gradum partis
sensitiue. 2 partis intellectiue. Ideo
fili' dei oia hec veraciter assumpsit.
Et quous s̄m ordinē tempis p̄dicta
oia s̄m assumpsit. t̄m s̄m ordinē digni-
tatis. ac p̄ hoc s̄m ordinē causalitatis
et nature est in assumptōe p̄dicto
p̄us 2 posterius assignare. Nā na-
tura creata eo ipso q̄ nata est vnire
deo attingendo ipsum p̄ cognitio-
nez 2 amorē sortit̄ potiorē p̄gruentā
ad vnionē psonalē p̄re ceteris creatu-
ris. P̄ncipal' ē q̄ s̄m ordinē nature
vnio nature humane. p̄mo respes

Tracta. Magri Herici Borychii

at eius supremum. et eo mediante inferiora participant congruentiam ad huiusmodi unionem hypostaticam sicut prius et posterius. prout se habent sicut propinquius et distantius ad supremum anime rationalis. Unde iuxta hoc potest prius deus interpretes rectificare sermonem loquendi circa predicta a verbo dei assumpta. igitur etc.

Uerbi dei benedicta incarnatione concedit christo sup eminentissime gratiam ac virtutes scientiamque multiplicem privilegiam potentiam. et quasdam humanas passiones.

Hec propositio patet. quia unio hypostatica est excellentissima aliam Regula autem est. quanto aliquid susceptivum est propinquius principio influenti. tanto magis participat de influenza ipsius. quia igitur influxus gratie est a deo. constat animam christi gratiam modo perfectissimo recepisse. sed nec posse fore potentior gratiam habitualement. cum gratia christi sit effectus consequens unionem personalem qua maior intelligi non potest dei et creature. Et quia virtutes oriuntur a gratia que perficit essentiam anime sicut potentie anime fluunt ab eius essentia consequens est et ipsas virtutes christi inesse excellentissime. Rursus effectus ex munere unionis personalis sibi vendicat esse non solum uniuersale principium gratificationis totius generis humani. quinimo esse principium influendi omnibus membris. tam ecclesie triumphantis quam militantis. et sic convenienter enunciat de ipso esse caput totius et uniuersalis ecclesie. et sibi hoc esse proprium similiter eorum

dem iure competit sibi esse medietatem dei et aliorum membrorum ecclesie. Porro quoniam regula est que oportet causam semper potius rem esse causato. Et iterum alia est regula. Quod id quod est in potentia reducitur in actum per illud quod est in actu. Christus autem naturam humanam assumpsit integram videlicet ex corpore et anima. et omnibus partibus potestatiuis.

Nunc est concedendum christum esse in actu sicut illam perfectionem qua natura humana nata est perfecti. Homo autem est in potentia ad scientiam beatorum que in visione diuine essentie consistit. Secundo est in potentia ad omnia intelligibilia et reducitur in actum per species intelligibiles. Quia etiam in natura humana est intellectus agens et intellectus possibilis.

Homo adhuc est capax scientie experimentalis. quare necesse est concedere in christo preter scientiam in creatam fore triplicem scientiam. scilicet scientiam beatorum. scientiam per species inditas. et has duas habuit plenarie ab instanti conceptionis. Deinde tercio scientiam experimentalem sicut quam dicitur paulatinim profecisse per inuentionem rationum propriam. Proinde cum humanitas christi ex sue unionis est instrumentum unitum diuinitati sic colata est sibi potentia. modo eminentiori quam alicui creature. sicut ad omnes actiones miraculosas ordinabiles ad incarnationis finem. qui est restaurare omnia sicut que in celis sunt sicut que in terris sunt. Nec silentio est pretereundum. esto que ipsa unio hypostatica sicut se fuerit sufficientis efficacie excludende omnem passionem nocuam a christo. nisi quod dispensatione actu est ut in christo nata humana pmitteret a gere

De diuinis noib' Efo. xvi

et pati q' p'ria vt dicit regula **D**a-
mascenti. Hinc e' q' in christo fuit de-
fectus penalit. n. esuriendi. sitiendi
fatigatois. doloris. z' q'ru'da' raliuz
passionuz defectuz no' repugnatiu
satisfactori p' p'cto nature humane
Na' ignozantia p'ntas ad malu' et
h'moi' repugnatiu' p'fectoni scie' q'gte
q' regunt ad satisfaciendu' p' gene-
re huano. z' ideo tales defectus no'
assumpit igitur zc.

pp'o v. **I**n christo natura huma-
na tm' vna realiter. erat plu-
res per equialere z' virtuali

Hec pp'o pz. q' fm cereale p'bu'
dei assumptu' s'lu' vnam natura' tm'
vno incarnatois fuit adeo mirabi-
lis vt eade' fm rem ps aie esset via
tor z' p'p'hefor' in summo gaudio
impassibil' passione tristitia do-
lens z' in maxima tristitia. Quis
exemplum accipi p' aliq'liter in aia
huana. cui' portio intellectualis s'z
rem est vna z' simplex. tm' fm ro'em
e' multiplex. put ab ea fluunt intelles-
tus agens. intellect' possibilis z'
voluntas. S'lt' aia xpi fm eandem
re potentia erat in gaudio beatifice
fruitonis z' in maxima tristitia ex
dolore passionis z' alijs causis co'
tristantib'. Et sicut in resurrectione
vno aie euz suo corpe erit alterius
ronis z' p'ntis. q' in p'ma nat'uita-
te in q'stu aia i' vnione reiterata d'na
bis suo corpe intantuz q' nihil pos-
terit h'moi' dissoluere. pari pacto al-
terius ronis fuit vno in xpo ante
passione' z' post resurrectionem. tunc
tm' habebat corpus natural' passi-
bile graue z' subiectu' passionib' de-
fectiuis. vj miraculose abulauit sic
cis pedib' sup' vndas. z' corp' eius
resplenduit sup' montē. z' disparuit
inuisibile terra manus volentium
p'p'he'dere. **H**ic p'o post resurre-

ctione vno in christo h'z solū status
p'p'heforis cui p'dicta repugnat q'
ad illa q' denotat p'dictōnes defecti-
uas. z' p'sequunt q' ad illa q' ad do-
res q'lic soler' anumerare. Si igit' co-
sideret q's mirabil' fuerit vno i' xpo
aia sua passione. z' q' aliq' teste **D**a-
mascento dispelatiue p'missum e' vt
q'libet vis aie xpi ageret z' pateret q'
sibi p'ria. absq' alteri' redūdantia
ad alterā. no' erit difficile intelligere
et formare plurimas enūciatōnes
de xpo catholicas oīno insolitas q'
ad alios hoies. vt habere aiaz bea-
ta' in corpe passibili. z' eandem poten-
tia aie esse s'lt' in summa leticia. z' ex-
trema tristitia z' sic de s'lt' fm sta-
tum illius vnionis aie euz corpe' in
xpo z' inferior' virtū ad superiores.
aut portiois inferioris ad supiorē
et vltimus ad vnionē hypostaticā
in q'stu inferiora ad illā vnionē redu-
cunt p' sua supiora. igit' zc.

Si vnioni incarnatois sa-
crofancte q'da' scientiaz co'es
socien' regule. facile erit loq'
recte in idiomatu' co'icatioe.

Hec pp'o pz. Na' regula e'. q' no'
men scans naturaz co'an in p'creto
p' supponere. p' q'libet p'cretoz i' na-
tura co'i **S**ec'da regula est. q' de q'libet
bet supposito alicuius nature p'ue-
re z' p'p'ie p'dicari nome' scās illam
naturā in p'creto. **T**ercia regula e'.
q' ea q' sunt p'ria vnus no' p'nt p'
dicari de alio in q'stu e' illi diuersum
Quia igit' in vnione incarnatois
natura huana e' assumpta ad vni-
tate' suppositi z' ad eius eē increatus
salua distinctōe naturaz diuine et
huane. Patet p'mo q' hec p'p'ie est
vera. **D**eus e' hō. z' q' hec e' in mate-
ria naturali. q' de supposito nature
humane p'dicat' tibi. nome' p'cretoz
scās naturā illi' suppositi assumpta

Tracta. Mhri Hērici Bozychū

ad eē suppositi. **S**exto p̄ q̄ hec etiā
ē p̄cedēda. hō ē de⁹. z h̄ vi regulari
p̄missay. **T**ercio p̄ h̄c nō ē p̄ces
dendā. ch̄ist⁹ ē hō dñicus. **N**ā res
gula ē. q̄ idē nomē nō p̄dicatur de
eodē essentiali z denoiatiue. q̄ igit
x̄ps ē de⁹ z dñs essentiali. nō ē p̄ces
dendū q̄ denoiatiue sit hō dñicus
Dicit t̄m x̄ps humanatus ad hunc
sensem. q̄ illud suppositum qd̄ ab
eterno est diuine nature assumpsit
ex t̄pe humanā naturā. **P**otest igit
tur hoc nomen diuinū p̄dicari de
supposito dei. sicut Dionysius nos
minat ch̄istū diuinissimū iesum. q̄
hoc nomē accipit f̄m p̄dicatōem
essentialē quādoq̄. sicut d̄r diuī
na essentia. p̄sona diuina **Q**uarto
p̄ q̄ hec sunt p̄cedēde. deus fuit
passibilis. fuit mortalis. est tempo
ralis z cetera h̄mōi. que p̄ueniunt
p̄ nature humanē z sequēter sup
posito diuino cui natura humana
est vnita. **O**pic iesu q̄ recte dixisti
ore. **S**trabilis facta est sciētia tua
ex me. q̄ almissua tua incarnatōne
p̄tior p̄ hōz sciētia obstupuit au
diens veritates ante insolitas vt q̄
immortale est mortale. **E**ternū est
temporale. **O**mpotens est infirm⁹
sup̄diues est egenus. immensum
est in virginis vtero clausum. vir
go peperit. deus esurit zc. **R**egula
tamē est notanda qua dicit q̄ in p̄
positōne in qua aliquid de aliquo
p̄dicatur. nō solum attenditur qd̄
sit illud qd̄ p̄dicatur z de quo p̄di
catur. sed etiam f̄m quid **E**nde de
eodem supposito z subiecto p̄dicā
tur in p̄terito ea q̄ sunt nature diui
ne. z ea q̄ sunt nature assumeptē. sed
t̄m dicunt ea f̄m q̄ p̄dicant p̄ditata
Quinto p̄ q̄ ea q̄ sunt nature hu
mane nō possunt p̄dicari in abstra
cto de natura diuina nec econuerso
Pat̄. quia h̄uūsmōdi nature ma

nant distingere. **S**exta patet hanc eē
concedendam. deus factus est hō.
q̄ deus incepit esse hō ex t̄pe. **N**ō
t̄m hec p̄prie est p̄cedēda. hō v̄l̄t̄te
hō factus est deus. quia f̄m cōem
vsum subiectū p̄suaur capi matē
rialiter z p̄ supposito. **P**at̄ aut̄ q̄ il
lud suppositū est v̄l̄t̄uz dei qd̄ ab
eterno fuit deus. **Q**si ab aliquibz
autenticis autoribus inueniat tal
aut p̄similis loquutio debet expo
ni p̄ istam. factū est vt hō esset deus
Quia aut̄ regula est q̄ ex verbis in
q̄rdinate platis incurritur h̄eris.
Et itēz alia est regula q̄ cum h̄ere
ticis nō debemus habere noia cō
munita **H**inc ē q̄ talēs nō admittū
tur absolute **C**h̄ristus est creatura
Ch̄ristus est minor patre. sed appo
nenda est hec d̄eterminatio. f̄m na
turā humanā. q̄uis de virtute sca
tionis terminoz nō esset opus ad
iūgere tales modificatōes. **S**epti
mo pat̄ hanc nō fore p̄cedendam
ille hō incepit esse. ch̄risto demōstra
to. dū t̄m subiectū sumat material
p̄ supposito suo. q̄ illud est eternū
Quia vero regula est. q̄ terminus
sup̄ quē cadit reduplicatio accipit
p̄ natura. eo q̄ tenet vicem p̄dicari
h̄inc est q̄ talis p̄cedit. **C**h̄ristus
f̄m q̄ hō est creatura. **N**ō aut̄ x̄ps
f̄m q̄ hō est deus. nam natura h̄u
mana nō dat esse deū sed creaturā
Sexto p̄ q̄ h̄c t̄utins fore distin
guendā. **C**h̄ristus f̄m q̄ hō est h̄y
postasis vel p̄sona. **N**am ly hō red
duplicabitur pro natura. **P**ost
est ergo vno mō intelligi q̄ natu
re humane competit esse in aliquo
supposito. z hoc mō est vera. **H**o
modo potest intelligi q̄ nature hu
mane i ch̄risto p̄prie p̄sonalitas de
beat̄ causata ex p̄ncipijs huma
ne nature. z sic negatur q̄ ch̄ristus
f̄m q̄ homo est hypostasis vel p̄so

De diuini noib? Jo. xviij

na. qz tm̄ est vna psona in chris̄to q̄ est natura diuina. igit̄ rē.

pp̄o vj. **¶** Christus vn̄i r̄ nō duo di ci debet. qui tm̄ etiam vnum esse habet.

¶ Hec pp̄o p̄t. qz q̄uis natura diuina p̄dicatur in abstracto de supposito diuino sicut in p̄creto. tm̄ natura humana nō p̄dicat in abstracto de filio dei. Nā hec non p̄cedit. Christus est humanitas. r̄ p̄ consequens christus est vnus r̄ neq; plures neq; plura. **¶** Si a doctoribus alicubi inueniantur loquuntōes q̄ fauere vident q̄ christus sit duo r̄ales debent pie interpretari. vt cū Augustinus videt dicere q̄ christus est aliud r̄ aliud. intelligendū est q̄ christus h̄z aliam r̄ aliam naturam. Et ideo hec est falsa. Christus est tm̄ homo. vel xp̄us est tm̄ deus. qz ly tm̄ excludit ibi aliam naturam. **¶** Concedit q̄ christus ē aliquid qd̄ nō est pater. quia ly aliquid tenet ibi p̄ natura humana. put̄ fecatur in p̄creto pro supposito indistincto qd̄ nō subsistat p̄prietatibus diuinituando. **¶** Ex quo elicit q̄ diuersitas nature nō facit aliud si nō concurrat diuersitas suppositi. Quia vero regula est. q̄ vnus rei est tm̄ vnū esse simplr̄. Hinc est q̄ impossibile est multiplicari illud eē qd̄ p̄tinet ad ip̄am psonā aut hypostasis̄ fm̄ se. **¶** Et qz in xp̄o ē tm̄ vna hypostasis cui natura hūana coniungitur hypostaticē r̄ nō accitāl. Hinc ē q̄ xp̄o fm̄ hūanā naturā nō aduenit nouū eē psonale. s̄ solū noua habitudo eē psonalis p̄existēs. ad naturā hūanā. vt sc̄z illa psona iā diuina subsistere. uō solū fm̄ naturam diuinā. s̄ etiā hūanā. sicut si p̄ p̄stitutores p̄one sortis adueniret sortis pedes man⁹ v̄ oculi. nō adueniret

sortis aliud eē. s̄ solū qd̄a. relatio ad hm̄ōi. **¶** Nec moueat q̄ in chris̄to aīa dat aliū eē corponi. Nā em̄ in xp̄o dat eē corpi inq̄stus. facit ip̄m actu aīam. qd̄ ē dare p̄plemētū nature r̄ sp̄c̄i. s̄ eē exītie ē a p̄bo diuino. **¶** Et q̄ vltim⁹ deducit q̄ tal loquuntio nō ē approbāda. q̄ q̄nq; vnū qd̄a v̄s delictz natura hūana in xp̄o degenerat i accis. **¶** Licet em̄ natura hūana in xp̄o habeat aliquā silitudinē aīz forma accitāl. inq̄tū natura hūana in xp̄o aduenit supposito p̄existēt in actu. sicut forma accitāl. s̄ uocē nit subiecto p̄habēt eē simplr̄. tm̄ in cōuenienter ponit degenerat. qz natura hūana in xp̄o sublimat ad altius esse r̄ ad diuinitū suppositū q̄z si ex p̄p̄is p̄ncipijs causaret creatam hypostasin. Rursus. qz natura hūana in xp̄o p̄cipiat a actualē essentia p̄ esse increatū p̄bi. sicut natura hūana in Petro participat actualē existere in re. natura p̄ esse creatū Petri. q̄ remoto Petrus r̄ eius natura delinerent esse in rerū natura. pari mō si natura hūana in xp̄o res moueret ab illo increato esse. eo ip̄o caderet in non esse. p̄pter qd̄ quorū dā imāginatio nō videt sustinēda puritātū q̄ xp̄s posset naturā hūanā sibi sibi relinque. r̄ sic faceret suppositū p̄ se stans manēs in se in ec̄. **¶** Vel q̄ p̄bi diuinū posset sibi vnū re aliq̄e hoīem p̄existētē. r̄ plures annos habentē. Juxta p̄missa nempe p̄tales nō debite intueri naturam vnionis p̄bi incarnati in q̄ est tm̄ vnū esse increatū qd̄ p̄ essentia ē verbi dei. r̄ p̄ participatōem est nature humane. igit̄ rē.

¶ In chris̄to plures voluntates poni debent atq; operationes. **pp̄o. viij.**

¶ Hec pp̄o p̄t. qz xp̄s assumpta

Tractatus Bozychem

naturā hūanā cū oibz pñbz ... d' in te
gaitatē nature s'm suā spēm In xpo
igit ē vna volūtas increata. In sup
in ipō ē volūtas creata eiusdēz spēs
sicut ē volūtas in alijs. Contingit
aut volūtatē aliqñ accipi p potētia
volūtiva. Aliqñ p actu volūtātē q
d' velle. Utroqz aut mō in xpo s't
plures volūtatē. Nā ibi ē volūtas
rōnalis q ē potētia sepata z inorga
nica. Alia est volūtas sensualitatē
q d' appetitū sensitivū z virtus
organica. Et qz qlibet potētia h'z
pñbz actū qz etiā qdā dispōsitiōne
filius dei pmissit oibz vībz an pās
sionē agere q pñbz. Necessē est in eo
ponere plures volūtatē. i. act' po
tentie appetitivē. quoz aliqz erāt na
turales. Alij ex deliberatōe pñbz p
cedētes. Et vna h'z volūtātē ali
qd aliud volūtātē qz alia. sine tñ pñbz
tate. qz h'mōi mot' seipos neqz ipe
diebant. neqz retardabāt. neqz fie
bant in eodē s'm idē pur clarete p't
aduerenti. igitur zc.

¶ Patri z sibi s'm naturā hu
manā subiectū esse. christo cō
petit ac orare et sacerdotem
existere.

¶ Hec pñbz p'tz. qz xps s'm nat' rā
humanā ē minor patre z seipō rōe
diuine nature. Et qz in xpo ē crea
ta volūtas. Oratio aut ē qdā expli
catō pñbz volūtātē apud deum vt
christi nō est p seipam efficac' ad im
plendi ea q vult nisi p pñbz diuinā
Necessariū ē fateri xpm ex pte crea
tū volūtātē orare z patre z seipsum
grā diuine nature. Quia aut volū
tas simplr alicuius ē respectu illi
qd al. s'olūtē s'm deliberatā rōnem
volumus. Scdm hoc dōm qz ois
etiā orō simplr dicta fuit exaudi
ta. quia talis erat conformis volū

tati rōnis z diuine volūtātē. Si ve
ro attribuat xpo orare s'm sensualit
tate inq'tū ei' orō orando deo pñbz
fuit qd erat in appetitū sensualitatē
tis ipsius sic nō ois eius orō fuit ex
audita. sic em volūtas ratiōis erat
tanqz aduocata sensualitatē. Ho
luit aut sic xpus exorare vt nos in
strueret circa triā videlicet qz habes
ret verā hūanā naturā. Scdm vt oñ
deret qz hōi licet s'm naturā affe
ctū aliqd velle qd deus non vult.
Tercio vt ostēderet qz hō pñbz vo
luntatē debet subijcere diuine volū
tati. iō subiūnit. Nō sicut ego sed
sicut tu vis. Rursus. qz pñbz oñi
cū sacerdotis est esse mediatorē in
ter deū z hōiem. radēdo diuinā po
pulo. z offerendo pces populi deo.
Christo aut hec p' excellentiā pñbz
niebant. Hinc ē qz antonomastice
sibi ppetit esse sacerdotē qz nob vī
te etēne pmeruit ingressum igit

¶ Esse pdestinatū competit pñbz
christo. z ex parte cause du
plex adoratio.

¶ Hec pñbz p'tz. qz pdestinatio pñbz
pñbz accepta est qdā diuina pōrdi
natio ab eterno de his qz p gratiaz
dei sunt fienda in tpe. est em hoc in
tpe factū p grām vnionis a deo vt
hō esset deus z deus esset hō. z ab
eterno sic fieri fuit a deo pōrdinatū
z. Notandum aut qz nō pcedit
qz Christus factus sit filius dei. qz
fieri refert ad rē s'm qz in se ē. z sic fo
ret sensus qz ipz suppositū qd ē xps
factus est filius dei. S' pdestinatio
ri pñbz ad aliqd s'm qz est in appre
hensione pōrdinatū. p't ar sup pōrdi
tū diuinū app'hendi pur est sub na
tura humana. z sic pcedit qz xps pñbz
destinatus est esse filius dei. Et qz
infern' psequēter qz xps s'm qz hō
pdestinat' ē esse fili' dei. Pdestinatio

De diuinis noib' fo. xviij

natio em̄ importat antecessionem z donum gratuitus. z hec ambo pue nūte ch̄isto ratōne humane nature. nam natura humana nō semp fuit p̄bo vnita. z ei etiā p̄ grām collatū est vt filio dei in p̄sona vniret. Ad uertendū tñ est q̄ hec determinatio fm̄ q̄ hō potest referri ad actum s̄gnatū p̄ participiō dupl̄. Vno mō ex parte eius q̄ materialr̄ cadit sub p̄destinatōe. z hoc mō est falsa. Est em̄ sensus q̄ p̄destinatū sit q̄ ch̄ist' fm̄ q̄ hō sit filius dei. Alio mō potest referri ad ipsam pp̄riā rōnem actus. put sc̄z p̄destinatio in sui rōne importat antecessionē z effectū gratuitū. et hoc mō p̄petit ch̄isto p̄destinatio rōne humane nature. Rursus p̄cedi potest q̄ s̄c̄i dei p̄destinatus sit esse hō. sed minus pp̄rie. qz grātia non est facta filio dei q̄ esset homo. Quia autē in eo qui honorat duo possumus p̄siderare. sc̄z eum cui honorat exhibet qui debet esse res subli'stens. et ex hac parte est vna adoratio z vnus honor quo adoratur ch̄istus. Secūdo p̄sideratur cā honoris que est aliqua excellētia. z sic xp̄o p̄ueniūt plures honores seu adoraciones. qz honorat alio honore propter sapientiā increataz. z alio p̄pter sapientiā creatā. igit̄ zc̄.

¶ Ch̄isto cōpetit fm̄ q̄ hō mō esse mediatorē dei z hois et veraciter dici filiū virginis matris. nō tñ sancti sp̄s.

¶ Hec p̄positio patz. qz ch̄istus fm̄ naturā assumptam distat a deo in natura. z ab homib' in dignitate gracie z glorie. z p̄iungit hoies deo p̄cepta z dona hominib' exhibēdo. et p̄ hōib' deo satisfaciendo z in s̄terpellando. et hec p̄tinent ad pp̄rietatem mediatoris. Et qz beata virgo circa p̄ceptōnem; ch̄isti ministrā

uit materiā sicut alie matres. Iustū est eam dici matrem ch̄isti z dei. Et qz regula est q̄ illō qd̄ d̄r de aliquo fm̄ rōnem p̄fectā nō debet de eodem dici fm̄ rōnem imp̄fectā. Ch̄istus autē est filius dei fm̄ p̄fectam rōnem filiationis. z ideo fm̄ naturam humanā nō debet dici filius. nec ratōe creatōis. nec rōne iustificatiōis. et tō ch̄istus neqz dicēdus est filius sp̄s ritus sancti aut totius trinitatis. s̄z solum d̄r filius rōne eterne generatiōis. igitur zc̄.

¶ Ch̄isto p̄nt attribui due natiuitates. non autem due filiationes

¶ Hec p̄positio patz. qz verbū diuini habet generatōez eternā a deo patre. z aliaz tēporalē a virgine matre. sed qz subiectū filiationis nō est natura aut pars nature. sed solus p̄sona vel hypostasis. in ch̄isto autē est vna tñ hypostasis eterna i qua subiectiue non p̄t esse aliqua relatio tēporalis. hinc est q̄ in eo nō est nisi vna filiatō. sc̄z eterna. fm̄ quaz d̄r filius dei patris. Dicit tñ vere z realiter filius virginis matris p̄pter realem relatiōem que est in matre. cui in ch̄isto eo intelligit̄ relatio rōnis. s̄z et antea in filib' est p̄habitū.

¶ Ch̄isti in cruce pendentis fuit tora aīa simul dolore passionis et gaudio beatitudinis perfusa

¶ Hec p̄positio patz. qz aliqua potentia patitur. vno mō passione pp̄ria a suo obiecto. sicut visus ex s̄t p̄abūdantia visibilis. Alio mō passit potentia aliqua rōne subiecti super qd̄ fundat. sicut visus passit patiente sensu tact' in oculo. vt cū oculus pūgitur aut distemperat. Quia anima fm̄ suā essentiā est forma cor

mō
m

mō
m

Tractat' mag'ri Henrici Borychū

potis corpore patiente et disposito ad separationem ab anima. Etiam tota anima pariebatur f^m omnes suas vires que fundatur in essentia anime. non tamen proprijs passionibus nisi f^m vires inferiores. Similiter quia portio superior tempore passionis fuit in gaudio fructuosis beatificæ. et etiam illud gaudium attribuitur essentie anime. sicut doctor ratione essentie attribuitur superiori portio anime. Neq; hæc in christo mutuo repugnabant propter causam suggerius p̄memoratas. Et quibus potest sollers lector perpendere quos sermones catholicos debet at proferre. scilicet confurgentes ratione incarnationis salutaris. quod fuit tertium peragendum in hac compilatione. Hæc age et p̄tinue cui dicendum confitemur iure. Domine tuum 2 memoriale tuum domine in desiderio anime mee. que sunt v̄ba p̄sumpta in capitali themate

¶ Explicet tractatus de diuinis nominibus mirifice congestus a venerando et eximio viro Artium 2 sacre Theologie professore celesterrimo. magistro Henrico de Borychū quem animo proficendi primus edidit. ac tandem nouitiorum in Theologia vehementissima postulatione compulsus alijs legendis tradidit. vt eo confidētius. eo deniq; salubrius de diuinis inoffenso sermone loqui valeant. Ad laudem superbene dicte trinitatis. cui sit honor 2 gloria in seculorum secula Amen

Tractat' mag'ri Henrici Borychum de predestinatione et reprobatione diuina. ad laudem beate trinitatis beateq; Marie semper virginis ac totius curie celestis.

Altitudo diuinarum sapientie 2 scientie dei. Huius exclamacionis verba sunt apostoli ad Ro. xi

que antea ad Romanos nono premisserat. Nō est volentis neq; currentis sed dei misericordis. et statim post in eodē. Igitur cuius deus vult miseret. 2 que vult indurat. determinas q; deus quosdam elegit ad grām 2 gloriā qd̄ est saluari. Alios p̄o a tāti boni cōicatioe reiecit. pponens nō p̄ferre eis grām finale 2 futurā gloriā qd̄ est reprobari. ¶ apostole doctor gentium absq; angio timore nemo audit post huius seculi momentaneū cursum quosdā in eterne vite gaudia. quosdā in eterni ignis iuros supplicia. Verū p̄memorata tua verba vident in desperatōnem hoies precipitare. vident quoq; iusti iudicis iusticiā inculpate. quis em̄ apud se nō est diciturus. Ecce non est p̄stitutum in potestate voluntatis mee obtinere grām 2 gloriā qd̄ est saluari. q; nō est volentis neq; currentis sed dei misericordis. 2 cuius vult deus miseret. 2 quem vult indurat. Quinimo in alio dei examine iniurabiliter ab eterno ipsa predestinatio vel reprobatio p̄definiuit meam saluatōem seu dānatōem. Et q; neq; est volentis aut currentis non erit in potestate mea saluari. Si em̄ predestinatus fuero saluabor. si reprobatus dānabor. nec in potestate vo-

Handwritten notes in a cursive script, likely a later addition or commentary on the printed text above.

De p̄destinatōe diuina Fo. xix.

luntatis mee est h̄mōi immutare. Quid igit ad bona opa v̄is conari spes om̄is aufugit bonis opib; insudandi. quis insup iustissimo iudici nō obiciat. sola volūtas dānatur sed nā est in potestate volūtas mee qz nō est volētis neq; currētis s; dei misericordis. min⁹ igit iuste mapunis in cuius potestate reprobatōes euadere minime fuit p̄stitutū. **S**ane ne solū ex apli verbis actiōes q̄s accipiat. audiam⁹ alia sacre scripturē testimoniā apli sententiā approbantia. **N**ā dicit veritas **J**oh. vi. Ac mo venit ad me nisi pater meus traxerit eū. **E**ccl̄s. vii. dicit. **C**onsidera opa dei q; ne no corrigere p̄t que ille despererit. Quid aliud premisse sententiē decernit nisi q; nō est volētis neq; currētis posse aut dexteraz saluatōis attingere. aut sinistra dānationis euadere. **F**rac; ex his 2 si milib; diligēter masticatis a nobis om̄is spes salutis. a summo iudice relegari videt regula iuris seu equitatis. **P**orro ne in hac nō solū ardua. q̄nimo nūmū nos vigente materia. animus in suspēso p̄plexitatis affligat summi magistri p̄sus tenigra grā. apli quoq; dirigēte assistentiā p̄piciā q̄sdaz p̄itates p̄ p̄pones summarie instrui. q̄b; diligēter inspectis sup̄dictaz aut silii; obiectiōnū ymbre renouabūtur in luce; aurore sex p̄ambula p̄mitēdo pus. **P**rimū ē q; de p̄destinatōe p̄tingit loq; dupl̄. **U**no⁹ ex preact⁹ p̄destinatōis. q; nihil aliud ē q; ip̄a diuina eētia. sic em̄ p̄destinatio est rō q̄dā ordinis aliquoz in salutē eternā i mēte diuina p̄existēs. **A**lio⁹ de p̄destinatōe loq; p̄tingit ex pre effect⁹ ip̄i p̄destinatōis. cuiusmodi ē grā aut bon⁹ vsus grē. aut p̄sequutio glorie. **S**ic etiā in fili aliud ē loq; de forma dom⁹ p̄cepta in mēte h̄p̄i dom̄i

catoris. 2 put est in exequutiōe per mortū mēbroz 2 instrumentoz q̄b; traducit ad lapides 2 ligna. **S**es quūdū p̄ambulū ē. q; effectū p̄destinatōis dupl̄ possumus p̄siderare. **U**no⁹ in p̄iculari. 2 sic vn⁹ effect⁹ p̄destinatōis ē grē infusio. **A**li⁹ vero effect⁹ ē bon⁹ vsus grē. 2 ali⁹ est p̄seuerātia in grā. 2 c̄ijs. **A**lio⁹ loq; possum⁹ de effectū p̄destinatōis in cōt̄er in sua totalitate. 2 sic effect⁹ p̄destinatōis sub sua serie p̄lectio oia a deo ordinata q̄b; iuuat aliq; ad cōsequēdū finē salutē eterne. **T**ertiū p̄ambulū. q; sicut puidēt effect⁹ naturales vt etiā; cause naturales ad eōsdē effect⁹ ordinē sine q̄b; illi effect⁹ nō puenirēt. ita p̄destinatō a deo sal⁹ alicui. vt etiā sub ordine p̄destinatōis cadat q̄cqd̄ hōiem p̄mō; uet in salutem siue ordōnes p̄prie siue alioz siue q̄cūq; alia bona. sine q̄b; hō suā salutē nō p̄seq̄. 2 oia talia s; p̄tes effect⁹ p̄destinatōis. **Q**uartū loq; de cā alicui⁹ 2 rōne illi. **H**bi grā refert loq; de cā actus p̄destinatōis que est rō ordinis aliquoz in salutē et de rōne talis act⁹ quo ad nostrū modū intelligēdi nā cū talis act⁹ sic ip̄a diuina eētia nullaten⁹ cām p̄t p̄alere. **S**; q; fin modū nostruz intelligēdi intelligim⁹ deū p suā volūtatē amare suā bonitatē. 2 p̄seq̄ner ex tali amore intelligim⁹ q; illā fin diuersas eius p̄fectōes vult res p̄sentari diuersimode in diuersis creaturis. s; hoc p̄tingit quo ad nostrū modū intelligēdi. vnū accipi vt rōnem alterius omnīuz causalitate circūscripta. prout istud cōsequēter enucleabit de articulat⁹. **Q**uintū p̄ambulū ē q; diuersoz inueniūt diuerse p̄ones circa materiā p̄destinatōis 2 reprobātōis. fuerūt ei q; assererēt merita parētū fore cām p̄destinatōis suoz p̄ueroz. sicut iudei p̄ter

Tractat' m̄gr̄i H̄erici Borythū

merita Abrae ⁊ sanctorū patrum re-
putabant se predestinatos. Fuit au-
tem aliorū positio q̄ stellatio celi fo-
ret cā p̄destinatiois vel reprobatōis
q̄ enī ad certā stellatōem celi pue-
nit inclinatio hoīs ad aliqua opa.
hinc est q̄ ex natali stellatōne aliq̄
sunt inclinati ad opera virtutum. ⁊
sic tales dixerūt fore predestinatos.
Alij vero sunt opposito modo incli-
nati tanq̄ reprobatī. ⁊ hec fuit posi-
tio mathematicorū qui iudicijs in-
sistūt astrologorū. Aliorū vero positio fuit
q̄ differentia predestinatiois vel re-
probatiois hominū in hac vita fu-
erūt merita p̄cedētia in alia vita. ca-
sus inuētoz dī fuisse. Origenes. qui
cōsiderans q̄ omnes hoīes ex parte
ipsoz sunt equales tam s̄m naturaz
q̄ s̄m p̄c̄m originale. Et q̄ iniquū
videt q̄ equalibz iequalia distribu-
antur. ideo posuit omnes aīas ab in-
itio simul creatas ante corpa. ⁊ s̄m
diuersitatem suoz operuz diuersos
status eas sortiri in hoc mūdo cor-
poribz vnitas. Fuerūt etiā alij dice-
tes merita p̄c̄s̄tētia in hac vita fo-
re causam ⁊ rōnez effectus p̄destina-
tionis. Posuerunt enī Pelagiani q̄
iniciū benefaciēdi sit ex nobis. con-
summatio autē ex deo. ⁊ sic ex hoc eb-
tingit q̄ alicui datur predestinatiois
effectus ⁊ nō alteri. q̄ vnus inicituz
dedit se p̄parando. nō autē alij. De
inde fuerūt alij dicentes q̄ p̄s̄c̄ntia
boni vsus gratie esset rō ⁊ cā effectus
p̄destinationis. vr̄ intelligat q̄ ideo
dat deus alicui grām ⁊ p̄ordinauit
se daturū. q̄ p̄s̄c̄iuit eū bene vsurum
gratia. Sicut si rex dat alicui militi
equū quē scit eo bene vsurū. Alij ad
huc fuerūt totaliter ab effectu p̄des-
tinationis excludentes ⁊ cursuz seu
cooperatioem liberi arbitrii huma-
ni. Nā q̄ ap̄t̄us dī. nō est volētis ne-
q̄ currentis putabāt totū effectum

p̄destinatiois resoluendū ad solū de-
um quasi nihil influeret liberū hoīs
arbitriū. **S**ecundū p̄ambulū
q̄ sacra scriptura certis ex causis in-
terdū loquitur extremiuz suspiciā
liter q̄ simpliciū sensus p̄ma fronte
possit cōprehendere. Verbi gr̄a. ne
credat q̄ in malis noscere bonis
equaliter hō operet sicut deus. aut
q̄ in malis operibz sicut deus con-
currat. sicut in bonis. ideo sacra scri-
ptura s̄m sup̄ficiē verboz videt solū
deo ascribere bona opa nostra. **U**n̄
Esa. xvi. **D**ia opa nostra in nobis
opatus es dīe. Et ap̄t̄us eodē sp̄ū
dī vbi supra. **N**ō est volētis neq̄
currentis sed dei iudicantis. aut eti-
am ad designādū sumiā necessitate
gratie dei diuina scriptura loquitur
de deo tanq̄ de p̄ncipaliter agente.
vbi tū deus se h̄z p̄missiue. sicut dī
citur deus aliquos tradere in repro-
bum sensum. nā gratia sua nos des-
serente et eo p̄mittente nos cadere
p̄sequens est nos labi in peccatum
et tandē vsq̄ ad reprobū sensum.
Silī quoq̄ mō dī: quosdā indura-
re. q̄ eo a nobis suaz grām subtra-
hente ad peccata labimur. ex quibz
sequitur obduratio cōtra dona sp̄ūs
sancti. que hoīem faciūt deo humilī
lem ⁊ obedientē. **A**ut etiā ad deli-
gnādū q̄ ipse nobis bonū instinctū
inspirat. quo nos frequenter aburi-
m̄r. ⁊ occasione accepta talē instin-
ctum in deterius p̄mutamus. **E**sa.
decimo scribit de rege Babilonie.
cui dñs instinctuz inspirauit ad des-
fendendū iura regni sui ⁊ ad puniē-
dum rebelles. que instinctū ad pra-
uam intentōem p̄uertit. scz in p̄p̄ri-
am sup̄biam. in diuitiarū accumu-
lationē. ⁊ hominū occūsiōē. ⁊ sic rō-
ne boni instinctus scriptura dī euz
missum a deo ad aliorū puniētiōē ⁊
subiugatiōē. Itaq̄ talibz ex causis

h̄z dī ⁊ (91)

m̄r

De pdestinatōe diuina. Fo. xx.

diuina eloquia ultra simplicium ca-
pacitate pur superficiali sonant viden-
tur ad vnā partē extremius declina-
re. que tñ pensata mystica ratōne ne
sunt a medio neq; paulisp recedere
His igit p̄libatis sequitur p̄sentis
materie veritates elucidande p̄ q̄s
dā p̄pōnes. quaz p̄ hęc est p̄ma

Catholica doctrina attestā
te asserere est necesse quosdam
hominē a deo p̄destinatos eē.

Hęc p̄positio p̄z p̄ illud ad Ro.
vii. Quos p̄destinauit hos z vo-
cauit. Huius autē necessitatis rō est
qz hō ordinat ad fines beatitudinis
sup̄naturalis sue nature. p̄portōnem
trāscedētis. Ad id autē ad qd nō p̄t
aliqs puenire p̄ virtutes sue nature
op̄tet q̄ ab alio trāsmitat. sicut sa-
gitta a sagittate mittit ad signū. vñ
rōnalis creatura q̄ ē capax vite eter-
ne p̄ducit in ipam quasi a deo trās-
missa. Et qz huius trāsmissionis rō
in deo p̄existit. z fm̄ eā aliq̄ dicitur
p̄destinati. igitur zc.

Concludi p̄t ex rōne diuine
prouidentie quosdam homi-
num reprobatos esse

Hęc p̄pō accipit Malachie. p̄.
vdi. d. Jacob dilexi Esau autē odio
habui. Cui rō est. qz p̄destinatio ē
p̄s p̄uidētie. ad p̄uidētiā autē p̄tger
p̄mittere aliq̄ defectū i rebz q̄ p̄ui-
dētie subdūt. Cū tñ p̄ diuinā
p̄uidētiā hoies ordinēt in vitā
eternā. p̄tinet etiā ad diuinā p̄uidē-
tiaz q̄ p̄mittat aliquos ab isto fine
deficere. z hos d̄t reprobare. Sic igit
sicut p̄destinatio est p̄s p̄uidētie re-
spectu illorū q̄ diuinitus ordinātur
in salutē eternā. ita reprobatio ē p̄s
p̄uidētie respectu eorū qui ab hoc
fine excidūt. Cū reprobatio nō no-
minat p̄scientiam tñ. sed aliq̄d fm̄

rōnem sup̄addit. vt sicut p̄destina-
tio includit volūtate p̄ferendi grāz
et gloriā. ita reprobatio includit vo-
luntate p̄mittēdi aliquem cadere in
culpā. z inferēdi dānatiōnis penā
pro culpa. igitur zc.

Parentū merita vel deme-
rita siue put sunt in se siue pro
ut sunt in diuina p̄scientia.
non sunt p̄destinationis vel
reprobationis p̄uorū rati-
o vel causa.

Hanc p̄pōnem ostendit apls ad
Ro. ix. de Jacob p̄ Esau q̄ erat ger-
mani ex eisdē patre z matre. quorū
tñ vn⁹ erat a deo electus. alius p̄o
reprobatus. P̄dest autē idē ostendit
hoc mō. nā quis bona opa paren-
tum possint coadiuuare ad aliquē
particularē effectū sub p̄destinatōe
p̄tenti. quē admodū p̄ces sanctorū
et bona opa p̄ordināt ad aliq̄c̄ ef-
fectū p̄destinatōis. Nō tñ absolute
est p̄cedendū q̄ sint rō vel cā p̄desti-
nationis. Regula em̄ est q̄ rō p̄desti-
nationis p̄intelligit p̄destinationē.
merita p̄o parentū includunt in ipso
effectu p̄destinatōis. Dicit em̄ alia
regula q̄ om̄e dei bñficiū qd homi-
ni p̄fert ad salutē est effectus p̄desti-
natōis. Silit̄r deducit q̄ demerita
parentū nō sunt aliquo mō cā re-
probationis. Nā regula est q̄ i bo-
nis spiritalibz nemo patit̄ damnuz
vel penā nisi p̄ culpa p̄p̄tia. vñ Eze-
chieus. xvij. d̄t. filius non portabit
iniquitatē patris. Cui cā subūgitur
qz oēs aie mee sunt d̄t d̄ns. sicut aia
patris ita z aia filij. hō em̄ traducit
ab hoie fm̄ corpus. aia vero imedi-
ate creat a deo. Et sic patet veritas
propositionis.

Nō p̄t dici cōstellatio ce-
lestis ratio vel causa p̄desti-
natiois.

pp̄. li.

Handwritten note:
p̄p̄. li. p̄destinatōe
p̄destinatōe
p̄destinatōe

pp̄. liij.

d. liij.

Tractat' m'gri H'rici. Gorythū

nationis aut reprobationis

Huius propositionis veritatem insinuat ap'us ad Ro. ix. de p'fatis fratrib' duob'. q' et eodez cōcubitu p'cepti erāt z in eadez hora ex vtero nati. z tñ vnus p'inet ad p'destina- tionē. z alter ad reprobationē. Sicut p' idem deduci ex rōne admisse em q' tpe natiuitatis alicui' regnet cō- stellatio p'icia nascenti influens in- clinatōnem ad opera virtutū. talis aut' inclinatio est quoddā dei bene- ficētia deo p'ordinatū ad nascentis salutē. z sic est q'dam effectus p'p'he- sus sub totali p'destinatioe. Ac per hoc patz q' nō potest dici rō vel cau- sa p'destinatiois. nec rō vel cā p'de- stinatiois p'intelligit' totali p'destina- tioi. sicut vniuersaliter auulsiō rei rō vel cā eidem rei p'intelligitur. pa- ri modo ostendi potest q' p'stellatio astralis non p't dici rō vel causa rei p'robationis alicuius. nam ip'a per- missiue includitur sub reprobatione nam sicut deus habet volūtatē non p'ferendi grām alicui. sed vult p- mittere sub hora p'ceptōis vel nati- uitatis alicuius regnare p'stellatōes ex qua p'trahitur inclinatio ad mā- las actiones. q'uis multi sint repro- bati sub bonis p'stellatōib' p'crea- ti. Preterea corpa celestia habēt ac- tioē directē in corpa nostra. sed nul- lam habent actōnem in partem in- tellectuale. z ideo ex eoz actioe pen- sari nō potest rō p'destinatiois vel reprobationis. p'pter quod Hierē. x. dicitur. Signis ecli nolite metue- re que gentes timent. z sic patz veri- tas p'positionis

Hullatenus merita p'existētia in p'iori vita. aut ope- ra nostra p'p'existētia in vi-

ta p'senti possunt ratio vel cau- sa p'destinatiois vel repro- bationis censi

Huius propositionis veritatem innuit ap'us ad Ro. ix. de fratrib' p'cedit' dicens. q' anteq' aliquid boni vel mali egissent v'f'm electio- nem p'positū dei maneat. nō ex ope- rib'. sed ex vocante dicitur est. Da- ioz seruet minor. sicut scriptum est Jacob dilexi. q' au aut' odio habuit Ap'us etiā ad Titū. iij. Apparuit benignitas z humanitas saluatoris dei nō ex operib' iusticie que fecim' nos. sed f'm suam misericordiā sal- uos nos fecit. De v' de patz alio mō veritas p'positionis. nam ponere me- rita p'existētia in alia vita est erro- r' nē. nō em omēs aie humane erant in p'ncipio simul create. sed eas quo- tidie deus creare dignatur. nec seq' tur q' apud deum sit iniquitas. To- tum est genus humanū. p'pter origi- nale peccatū amittē ius hereditatis eterne. si ergo diuina miseratio libe- raliter z gratuite quosdam p'desti- nat p'ferendo grātiā z gloriā. Alios autē relinquit volens eos p'mittere absq' gratia z labi in culpā. z tādex infligere d'nationis penā. Constat ex hoc nullatenus posse p'dudi euz iniustū. et cōmittere viciū acceptōis p'sonarū. Erroneū etiā est asserere q' merita p'existētia in hac vita sint p'destinatiois vel reprobatiois cau- sa. nam Pelagius in hoc habet mē- dax q' dicit initium boni operis esse ex nobis. vñ Ap'us. ij. ad 2. Thim. iij. eū redarguit dicens. q' non sumus sufficētes cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis. Nullū autē anteris us p'ncipiū inueniri potest q' cogi- ratio. Non igitur potest dici q' ali- quod initium in nobis existat quod sit ratio effectus p'destinatiois.

De p̄destinatōe diuina. **fo. xxxi**

Et sic patet veritas p̄pōnis. §. 2c.

Bonus vsus gratie siue
in re siue in diuina p̄scientia
non est censendus ipsius p̄-
destinationis hominis ratio
vel causa

Huius p̄pōitiōis veritatem
Apostolus studiosē determinat vi/
ab̄ reiteratis. nam bonus vsus gra/
tie p̄sistit in bonis operibz. dicit autē
ad Romanos. ix. Non ex operibus
sed ex vocante dictū est. Jacob dile/
xi. Et au autem odio habui. Et ad
Titū. iij. Nō ex operibz iusticie que
fecimus nos. sed p̄m suā misericor/
diam saluos nos fecit. Et ad Ephe/
sios p̄mo. Idem euidenter esse edis/
serit dicens. Sicut elegit nos in ip̄o
ante mūdi p̄stitutionēz vt essemus
sancti z immaculati in p̄spectu eius
in charitate. quibz verbis innuit q̄
bona opera quibz sanctificamur cō/
sequuntur eternā suam electiōem ad
nostrā teatitudinē. Qua in re nullas
tenus est silentio transeūdum docu/
mentum principis p̄hoz. Aristote/
lis qd̄ ponit inter instrumenta abū/
da n̄dī. videlicet differentiarum in/
uentio. plurimi nāqz volūt cōpara/
re bonū vsū gratie ad bonū vsū
equi collati a rege militi. vbi tñ lara/
ē d̄m̄a. Differūt enī dilectio dei erga
homines. z dilectio hominis a ho/
minem. nam homo diligit hominē
p̄pter aliquam bonitatem in eo p̄s/
istentem aut p̄destinatā. z sic boni/
tas hominis qui diligitur est causa
dilectōnis qua ab alio diligit. Vt
reuerſa autē est respectu dilectōis dei
ad hominē. nam sua dilectio nō p̄/
supponit in nobis aliquam bonita/
tem. sed causat in nobis bonitatem.
Unde diligere est alicui velle bo/
num. volūtas autē dei qua vult bo/
num alicui est causa q̄ illud bonum

ab eo habeatur. Quibz pensatis d̄/
sistant inducere pro simili de bono
vsu gratie z bono vsu equi. Deinde
huius p̄pōitiōis veritas p̄z rōne.
nam rō p̄destinatōis p̄intelligit p̄e/
destinatōi. effectus autē eius in ip̄a
includitur. Manifestū est autē q̄ om/
ne dei beneficium qd̄ homini cōfertur
ad salutē est diuine p̄destinatōis ef/
fectus. Beneficiū autē diuinū nō soluz
extēdit se ad infusiōnē gr̄e qua hō iu/
stificat. sed etiā ad gr̄e vsuz. quā ad
modū in rebz naturalibz nō solū de/
us creat ipsas formas in rebz. s; etiā
ip̄os motus z operatōes formarū.
deus enī est p̄ncipiū omnis motus
cui⁹ op̄atōe cessante ex formis nullus
motus vel op̄atio seq̄ret. Sic autē
se h; habitus gr̄e virtutis in aia ad
vsū ipsius. sicut se h; forma natu/
ralis ad suā op̄atōnem. ideo. **Isaie**
xxv. di. Omnia opa nostra in nobis
op̄atus es d̄ne. nec tñ sup̄fluit habi/
tus gratie neqz sup̄fluit naturales
forme. Quis deus in om̄ibz op̄etur
quia sicut dicit. **Sapientie. viij.** Ip̄e
disponit omnia suaviter. quia s; p̄
suas formas omnia inclinātur. qua/
si sponte in id ad qd̄ ordinant a deo
Et sic p̄z veritas p̄pōitiōis.

Quāvis ipsius p̄desti/
nationis dici non liceat ratio
seu causa bonus vsus gratie.
potest tamen ratio aut causa
alicuius particularis effectus
p̄tenti sub p̄destinatione

mō
vū.

Hec p̄pōitio quo ad p̄mam
eius p̄e est deducta in p̄pōne p̄cedē/
ti. Nō est enim dicendum q̄ bonus
vsus gratie Jacob patriarche fuit
ratio vel causa p̄destinationis sue
Secūda p̄o pars p̄z p̄mo auctoritate
ambrosij dicens. **Discedia illi dabo**
quē p̄scio toto corde ad me fuerit
d̄ iij.

Tractat' mgr̃i Hērici Bozychū

Ubi innuit q' bonus vsus gratie est cā finalis gratie collare. z vtrūq' est q'dam effectus particularis p'entus sub p'edestinatōe. Deinde ostēdit p'positio pro sequēda eius parte p' rōnem. Dicitur est em̃ in sequēdo p'ambulo p'emi q' effectum p'edestinatōis possumus dupl'r consi'derare. Uno mō in cōmuni z in sua totalitate. z sic p'edestinatō extendit se ad om̃e beneficiū diuinū z ad om̃e auxiliū vnde cūq' veniat. q'd hōminē z iuuat ad eternā salutē. Alio mō p' considerari effectus p'edestinatōis in particulari. z sic vnus effectus p'edestinatōis est cā z rō alterius. posterior em̃ est cā p'oris fm̃ rōnem cause finalis. et prior est causa posterioris fm̃ rōnem cause merito rie que reducit ad dispositōem materie. sicut si dicamus q' deus p'cedit ad eternā salutē alicui grām vt mereret gloriā. Ubi p'bus. ij. physico rū. quādā regulā assignat q' in ordinis ad aliquem finē posterius est causa finalis p'oris. et p'us est causa efficiens vel tanq' disponens respectu posterioris. sicut abstinentia. sumptio syropi. mollificatō materie. sumptio portionis amare. expulsio peccantis materie. z introductio sanitatis amisse. In hoc ordine sanitas est vltimus finis z alia ad ipm̃ ordinantur. ita q' sumptio syropi est finis p'rimus abstinentie. z abstinentia est tanq' dispositio ad effectū syropi. Sicut mollificatio peccantis materie est finis sumptōis materie syropi. syropus vero est tanq' causa efficiens mollificatōis. z sic deinceps. Pari mō in totali p'edestinatōe finis vltimus est eterna beatitudo ad quā plurib' medijs ordinat' puenit. ppter q'd iuxta regulā p'missam hmoi. media sibi inuicem sunt cause fm̃ diuersa genera causarum

Et ita p'ingit vnū particulare effectū p'edestinatōis fore. cām alterius effectus. Exēpli gratia. deus gratuita motione puenit hominem vt se puerat ad deū. ap'ando se ad gratiā infundendā. Sequēdo in funditur gratia habitualis. Tercio p'ceditur ad bonū vsū grē. Quarto datur p'seuerantia finalis in gratia. Deinde sequit' beatitudinis gloria. nec refert si per plura aut pauca media p'cedatur. nam semp' vey est q' vnū p'paratur alteri fm̃ rōnes alicuius cause. licet in diuerso genere. Sic ergo patet q' loquendo de p'edestinatōe quo ad particulares effectus in ea comprehensos potest de ea ex parte nostri ratio vel causa assignari.

Pala opa prout sunt in diuina p'scientia non simpl'r. ¹¹⁶ viij
sū aliquat' dici p'nt reprobationis ratio vel causa

Huius p'positōis veritas quo ad primā partē dicitur ex autoritate apostoli ad Romanos. sc. dicentis q' non ex operib' sed ex vocante dicitur est q' Esau odio habuit. Deinde quo ad sequendā eius partē rem deducitur. Ubi est aduertendum q' differentia est p'edestinatōis z reprobatōis. nā p'edestinatō imponat p'paratōem etiā meritoz q' puenit ad gloriā. s'z reprobatio nō imponat p'paratōem demeritoz q' bus deuenit ad penā. z iō p'scientia meritoz nō p't esse aliqua rō p'edestinatōis. qz etiā merita p'scīta cadūt sub p'edestinatōe. Sed p'scītia peccatoz p't esse aliqua rō reprobatōis ex parte pene que preparant reprobatoz. in q'stū' sez p'ponit se punire malos ppter p'tā q' a seipsis h'nt. iustos autem p'ponit se p'mia vni ppter bona opera que a seipsis non habent

Tractat' mgrī Hērici. Borychiū

apō. x.

Vera causa rō predesti-
nationis ex pte effect' sumi dō
ex repñtatōe diuine bonitatis

Huius ppositiōnis veritatem
apō. determinat ad Ro. ix. dicens.
Volens deus ostēdere iram. id est
vindictā iusticie. rōrā facere porē-
riam suam sustinuit. id est pmissit in
multa patientia vasa ire apra in in-
teritum. vt ostēderet diuinitas glo-
rie sue in vase misericordie que pres-
parauit in gloriam. Cui pcor dāns
grad Thimotheum ij. dicit. In ma-
gna domo nō solū sunt vasa aurea
et argentea sed lignea r fictilia. r qd
dam qdem in honorem. r quedā in
contumeliā. Deinde idem decla-
ratur ex rōne. Sic em deus dicitur
ōmnia ppter suam bonitatē fecisse vt
in rebz diuina bonitas representet.
Necessē est autē qd diuina bonitas q
in se est vna r simplex multiformi-
ter representetur in rebz. ppter hoc q
res creata ad diuinā simplicitatem
attingere nō potest. Et inde est qd ad
pplerōz vniuersi requirūtur diuer-
si gradus rerū. quarū quedā altz.
quedā infimū locū teneat in vniuer-
so. Et vt multiformitas graduū cō-
seruet in rebz deus permittit aliqua
mala fieri ne ppediātur multa bo-
na. Sic ergo plderemus totum ge-
nus humanū sicut totā rerum vni-
uersitatē. Voluit ergo deus in ho-
minibz qstūm ad aliquos quos p
destinavit suā bonitatez representa-
re per modū misericordie parcendo
et qstuz ad aliquos quos reprobat
per modum iusticie puniendo. hec
autem ratio extendit se ad effectum
predestinationis tam in cōmuni q
in particulari quo ad speciales effe-
ctus sub predestinatione pntentos.
Et sic manifeste piz veritas huius
ppositiōnis. igitur rē.

Predestinationis horū r
reprobatiōis illoz rō sine cā ex
simplici dependet et mera vo-
luntate diuina.

Huius ppositiōnis veritatem
apō. determinat ad Romanos
nō. iō. vbi loquēs de Jacob r Esau
dicit vt fm electiōem ppositū dei
maneret. Nō ex operibz sed ex vocā-
te dicitū ē Jacob dilexi r Esau odio
habui. Similiter in euangelio sal-
uator idem innuit vbi loquitur de
operarijs in vinea. ostendens qd ex
beneplacito sue volūtatē quibusdā
plus quibusdā minus dare ordi-
nauit. vt patet Math. ix. vñ Au-
gustinus dicit sup' Johā. Quare
hūc trahit r illum nō trahit. noli
velle dijudicare si nō vis errare. De
inde patz eadem veritas ppositio-
nis ex plderatione similitudinē in
alijs rebz. Nam in rebz naturalibus
potest rō assignari cum materia pri-
ma tota sit in se vniiformis. qre vna
pars eius ē sub forma ignis. r alia
sub forma terre. r alia sub forma al-
terius elementi a deo condita a p
cipio. Assignat em huius rō ex hoc
qd illo modo saluari potest diuersi-
tas sp̄rum in rebz vniuersi. Quare
autem hec pars materie est sub illa
forma. r illa sub alia. dependet ex sim-
plici volūtatē diuina. Similiter in
rebus artificialibus ex simplici volun-
tate artificis dependet qd hic lapis sit
in ista parte parietis. r ille in illa par-
te. Quis rriao artis habeat qd aliq
sint in hac. r aliqui in illa. Nec tū-
men propter hoc deus minus iuste
egit. quia effectus predestinationis
non datur ex debito. se ex gratia. In
his vero que ex gratia dantur pos-
test aliquis pro libito suo dare cui
vult plus vel minus. dūmodo nul-
li subtrahat debitum absq' p̄iudicij

De p̄destinatōe dīna. Fo. xxiif

cio iusticie. Et sic dare patz veritas
propositiohis.

Representatio diuine bo
nitatis nō est causa p̄desti
natiōis ex parte actus p̄de
stinantis. tamē fm nostrū mo
dum intelligēdi conueniēter
cōceditur ratio eiusdez actus
p̄destinantis.

Veritas huius p̄positōis po
rest lumi ex Ap̄lo ad Ro. p̄. vbi dē
Inuisibilia dei a creatura mūdi per
ea que facta sunt intellecta sp̄iciūt
tar sempiterna quoz eius virtus z
diuinitas. Ex quibz verbis p̄mo
accipitur q̄ cū om̄ia per ip̄m facta
sint ip̄suis nullo mō pore est esse ali
qua causa. Sed dictū est pus q̄ p̄
destinatio que est actus p̄destinan
tis nō est aliud q̄ ipsa diuina essen
tia, z sic ip̄suis nō p̄t esse aliqua cā.
sicut nec diuine essentie cā p̄t imagi
uari. P̄inde ex eadē autoritate ac
cipere possumus q̄ ex rebz creatz in
cognitiōem diuinorū assurgim⁹. In
sic q̄ licet diuina natura z tota sua
p̄fectio sit vna in se z vniformis. tū
eam cognoscere nō possum⁹ nisi fm
diuersas rōnes z multiformiter. z sic
illt⁹ qd sibi p̄uenit fm vnā rōnem
reddimus rōnem p̄ id qd sibi p̄ue
nit fm aliā rōnem. sicut deū hā
tere volūtātē cōcludimus ex hoc q̄
est nature intellectualis. pari modo
fm nostrū modū intelligēdi occur
rit nobis q̄ deus suā bonitātē dilis
git. sequūdo q̄ vult eā diuersimode
representari in rebz. tercio autē q̄ ali
quis vult assumere ad fructōem su
ture glorie. et alios vult ab illo bo
no relinquere. In tali autē p̄cessu no
ster modus intelligēdi accipit pus
tanq̄ rōnem postertoris. nō tamen
tanq̄ eam eius nam eā diuersitatē

importat. Causa em̄ est ad cuius cō
sequit aliud. Et sic p̄z veritas p̄positio
his.

P̄destinatio q̄ est act⁹
p̄destinatōis potest fm vnaz
rōnem quo ad nostrū modū
intelligēdi dici rō act⁹ p̄desti
natiōis fm aliā rōnem.

Huius p̄positōis veritas p̄t de
duci ex fundamēto autoritatis ap̄lī
p̄positōis p̄cedētis. Quia in cogni
tiōne dei ascendimus ex cognitiōe
rerū creatariū. hinc est q̄ mod⁹ p̄ced
p̄cedi z loquēdi de deo. p̄positōis co
gnitōis rez creataz p̄ q̄s ad cognitō
onē e⁹ p̄uenim⁹. Exprimur autē in o
bis q̄ vbi plura occurrūt q̄ vnuz
ponim⁹ p̄pter alterz. tū illud accipim⁹
m⁹ vt rōnē volēdi alterz. sic ex h̄ q̄ vo
lum⁹ sanitatē accipim⁹ rōnē q̄re vo
lum⁹ bitere porciōnē amarā. Quia q̄
circa deū p̄ nobis occurrūt q̄ amat
p̄p̄riā bonitātē. sed occurrūt q̄ q̄ eā
amat vult p̄fectōnes sue bonitatis
cōdicare ad extra rebz creatis. Et q̄
res create nō p̄t eā p̄cipare nisi dī
uisum z multiformit. P̄sequēt occur
rit q̄ de⁹ p̄fectōez suā in se vnā vult
in ill rebz eā sic rep̄ntari. z in alijs re
bz eādē aliō rep̄ntari. sic in iacob z
esay. exēplū ē sepi⁹ reiteratur. Sic q̄
accipiam⁹ actū dīne volūtātē q̄ vult
in iacob rep̄ntari bonitatez sue mie
ex illo accipim⁹ q̄ eū vult assumere
ad eternā glāz. z itez accipim⁹ q̄ eū
vult h̄re bona merita ille glie. Et q̄
vltē cōcludimus q̄ vult sibi dare
grāz gratūfaciētē. Ecce hoc ordine
vn⁹ act⁹ p̄destinatōis accipit vt rō
alter⁹ act⁹ fm n̄m modū intelligēdi
q̄suis qlibet istoz actū f̄m̄ sit ip̄a
dīna eētia. Pari mō ostēdi possēt q̄
vn⁹ effect⁹ p̄destinatōis vt volit⁹ p̄t
fm n̄z modū intelligēdi dici rō act⁹
p̄destinatōis. resp̄ctū alter⁹ effect⁹ p̄des
tinatiōis. exēplū grā glā etna ē effect⁹

pp̄. rth.

Tractat' mgr̃i H̃erici. Borychū

predestinationis. z. put deus illam
vult dare Jacob. fm̃ hoc p̃cipim?
q̃ illa est rō quare vult eum habere
bona merita. z. quare vult sibi dare
grām gratū facientē. Et q̃uis oīa
in deo sunt vnum. tñ diuerse rōnes
nostri modi p̃cipiendi nō sunt false
eo q̃ tanta est plenitudo p̃fectionis
vniūformis in deo q̃ ipsa sufficit satis
facere z. ex h̃ere correspondētā quot
cūq; ratiōib; quas de simplici deo
formare possumus. Et sic patz ve
ritas propositionis

ap̃o. xliij.

Sicut quedā coordina
tio loquūtōis fm̃ rōnem cau
se finalis in p̃destinatione est
admittēda. pari modo q̃daz
cōnectio coordinata fm̃ rōnez
cause preparatorie aut meri
torie vel quasi efficientis in p̃
destinatione est approbāda

Hec p̃positio p̃sumi ab apo
stolo ad Ro. viij. vbi d̃r. quos p̃ci
unt z. p̃destinavit p̃formes fieri ima
gini filij sui. quos autē p̃destinavit
hos z. vocavit. z. quos vocavit hos
et iustificavit. quos autē iustificavit
hos magnificavit. In quib; verbis
Apl̃s r̃agit. p̃cessum aliquoz quea
deo fiūt fm̃ suā p̃udentiaz. In h̃is
autē q̃ fiunt fm̃ intentōez finis solet
duplex p̃cessus assignari. **U**nus est
fm̃ viā rōnatiōis seu intentōis. z.
talis incipit ab vltimo fine. scz q̃ vlt
timo p̃ducitur in esse. z. p̃cedit ver
sus media. **A**lius est fm̃ viā opera
tionis seu erequutionis qui p̃cedit
ecōtra. **E**xemplū pz in actōne medi
ci. medicus em̃ intendit sanitatez. z.
gratia illius intendit expellere mate
riā peccantē. gratia vero illius intē
dit dare medicinā laxatiuā. gratia
cuius intendit mollificare materiā.
p̃ter hoc autē p̃cipit bilere syropū z.

illius intentōne inūgit abstinentiam
et ibidē est status. **H**acq; p̃r dedara
ri sile in p̃posito. **U**ñ p̃cedendo fm̃
viā intentōis. tñ fm̃ rōnem cause
finalis admittēda est hec ordinatio
loquūtōis. q̃ deus vult alicui dare
gloriā etiā vult sibi p̃ferre tale vsuz
vult etiā sibi dare grām gratū facientē
tehn. **E**t q̃ vult sibi p̃stare tale gra
tiam vult etiā sibi donare motiones
gratuitā efficacē vt se conuertat ad
obediēdū tali motiōi. q̃ etiā sibi lar
giri vult talem motiones efficacem.
voluit sicut p̃ferre sibi naturalia p
p̃cia z. bene inclinabilia ad tale mo
tionem. **H**ic igit p̃cessus est fm̃ or
dinem cause finalis. vbi p̃mū habz
rōnem finis respectu posterioris. **S**i
vero p̃cedatur fm̃ viam erequutio
nis. tñ fit talis p̃nectio coordinati
onis. **Q**uia deus p̃tulit huic bona
naturalia voluit eū mouere motiōe
efficaci. z. q̃ voluit eū mouere moti
one efficaci voluit sibi infundere gra
tiam gratū facientē. et q̃ dedit tales
gratia voluit p̃ferre vsuz bonoz
operū. z. q̃ p̃seueravit in bonis ope
rib; voluit sibi dare gloriam beatitu
dinis eterne. **I**nde in hoc p̃cessu
pus se habet respectu posterioris p
modū preparatorie dispositiōis vel
cause meritorie. sicut bona opa gra
tie meretur gloriā. et grā causat bo
na opera meritoria. z. p̃sensu diu
ne motiōis est dispositio ad infusi
onem gratie gratum facientis. **A**d
uertendū tñ q̃ bona naturalia nō
p̃requirūtur necessario ad p̃sensu
motiōis diuine. sed p̃portionātur si
bi de congruo. **C**ertū simile nāq; est
plures habētes bona naturalia nō
inclinare se gratuite diuine motiōi
ad grām recipiēdam. viceuero quo
q; plures habentes naturalia min?
disposita humilitare se h̃mōi motiōi
et grām recipere. **H**uius autē causa

De p̄destinatōe dina **fo. xxiii.**

pr̄ assignari. tū ex pte nostri. qz vo/
lūtas litera ē sup̄grediēs vires oīm
indinationū q̄ a corpibz celestibus.

Aut a p̄plexiōe parētū imp̄mi p̄nt
Lum ex pte dei. nā regula ē q̄ sicut
grā est factm̄ glie. ita natura est fa
ctamētū grē. s̄vincit a grā. ideo de
us nōnūq̄ mouet illos q̄ sunt p̄cto
rū naturalū ad grām. relinquēdo
hālētēs meliora naturalia z sic p̄y
veritas huius.

1. p̄o.
2. v.
¶ Possunt ad piū sensum cō/
neriōes loquūtōis i p̄cessu re
p̄batōnis. cōsist̄ fere enume/
rari sic i p̄cessu p̄destinatōis.

¶ Nec p̄o p̄r s̄r accipi ex verbis
Apl̄i ad romanos. viij. z. ix. Quia
reprobatio ē ps. p̄uidētē p̄nēdēt̄
aliquē finē z ordinantis media ad
talē finē. **¶** Itud āt̄ euidēt̄ p̄arebit
ad ducēdo exēplū. **¶** Nā qz de⁹ voluit
it̄ alicui nō dare gl̄iam. etiā voluit
nō p̄cedere p̄seuerāter merita glie.

¶ Et qz noluit cōferre talia merita.
noluit etiā dare grām gratificāte
p̄seuerāte. **¶** Et qz noluit dare grām
gratū faciētē. noluit q̄qz dare gratū
itā motiōne efficacē. **¶** Talis igit̄ p̄/
cessus reduci p̄r ad rōnē causē fina
lis. eo mō loquēdi q̄ solet dici q̄ ne
gatio reduci ad affirmatōes. **¶** Aut
iuxta regulā q̄ d̄r. Sicut affirmatio
ē cā affirmatōis. ita negatio ē cā ne
gatōis. **¶** Si p̄o p̄cedat p̄ viā opposi
tam fiet tal̄ coordinatio. deus vult

¶ Elau nō mouere motōe gratuita
efficaci. ideo vult nō dare grāz gra
tificāte. z si de⁹ vult nō dare grāz
vult etiā nō dare bona merita glie
cū singl̄ p̄seuerātia. **¶** Cōsequēt̄ p̄o
de⁹ vult nō dare finale p̄seuerātiāz
bonoz meritorz. ideo vult nō dare
fructiōne glie. vñ tal̄ p̄cessus p̄inet
ad viā exequūtōis. vbi p̄mū redos
let aliq̄liter cālitatē respectu sequū

de. **¶** Iuxta regulā p̄bi. **¶** Si p̄sentia ē
cā salutis. absentia ē cā periclitatio
nis. **¶** Diligēt̄ aut̄ ē aduertendū q̄
due modificatōnes inferuntur huic
p̄pōnī. ponit̄ em̄ in ea hec clausula
fere. dictū ē em̄ sup̄ q̄ nō ē in toto
sile in p̄cessu p̄destinatōis z repro/
batōis. **¶** Nā de⁹ ifundit grām z p̄n
cipalit̄ opaf bona merita q̄ ex grā p̄
cedūt q̄uis āt̄ ex p̄pria volūtate de
us denegar alicui grām. nō tū ē cā
p̄ctoꝝ q̄ p̄mittit̄ a reprobo. ē āt̄
causa pene debite h̄mōi p̄miss̄s. se
quūda p̄o specificatōem inuit̄ hec
clausula. ad piū sensum. q̄ p̄cipue
ponit̄ p̄pter hāc p̄nexionē. de⁹ vult

¶ Elau nō mouere motōne gratuita
efficaci. ideo vult nō dare grāz gra
tificāte. **¶** Nec em̄ p̄nexio piū inter
p̄rē efflagitat. **¶** Reminisca igit̄ op̄ret
q̄ doctrina schole theologicē distin
guere p̄sicut duplicē gratuitā mo
tione diuinā. q̄rū vñā vocat motio
nē efficacē. **¶** Aliā p̄o sufficiētē. s̄ mo
tione eē efficacē p̄r accipi dupl̄. pos
set em̄ p̄ motōne efficacē itelligi q̄d
dā gen⁹ motiōnis q̄ sp̄cāl̄ mouet̄
p̄destinati q̄ resp̄sa q̄dam suauitatē
odoroe itima viscera aie fecūdando
d̄gformat z in celeste desiderū trāf
format. **¶** Alio mō p̄ motiōne effica
cē possunt̄ itelligere talē motiōne q̄
asseq̄t volūtate hoīs actu ad ex⁹ cō
sensum. **¶** Si igit̄ h̄ sequūdo mō lo
q̄mur de motōe efficaci. tūc h̄cū. p̄
mouet̄ motōne efficaci p̄sentit̄ mo
tioni z vera est hec p̄nexio. de⁹ vult

¶ Elau nō mouere motōe gratuita
efficaci. ideo nō vult dare grāz
oppositū p̄sequētis. s̄. de⁹ vult dare
grām. nō se p̄patit̄ cū antecedēte. **¶** Si
em̄ vult dare grāz vult mouere mo
tione gratuita efficaci. **¶** Si p̄o p̄ mo
tione efficacē itelligam⁹ motiōne
diuinā altioris ordinis sp̄cāl̄ p̄des
tinatis approbatā. **¶** Considerādū est

Tractat' mgr̃i H̃erici Borythū.

q̃ de^o mouet vnūq̃d̃q̃ fm̃ p̃ditio-
nē sue nature. Verū s̃c̃l̃e igit̃ ē plerū
q̃ p̃ringere nō nullos acq̃scere mo-
tioni solū sufficiētī z nō efficaci. de^o
enī nemini motiōnē sufficiētē dene-
gat. Volūtas at̃ ex sue libertat' fa-
cultate tali motōi acq̃scēs gr̃az re-
cipit. vñ multi reprobari multoties
diu viuūt i gr̃a gr̃atificiēte a q̃ nō fi-
naliter excidūt. S̃c̃l̃t̃ ecōuerso mul-
ti p̃destinati diu pullant tali motiōe
efficaci z nō statim acq̃scūt sic legit̃
d̃ b̃t̃ Augusti. z plurib' alijs scrijs
q̃ diu remtebāt d̃ine ispiratōi q̃ ad
fidē p̃uertēt. tal' enī motio h̃ q̃dā
spūali suauitate recreat vires aie.
volūtas tñ ex sua libertate p̃t p̃sen-
sum suū suspēdere. Si igit̃ loq̃mur
de tali motōe efficaci sup̃dicta p̃ne-
xio nō haberet veritatē. vbi d̃r de^o
vult. Nau nō mouere motōe gr̃atū-
ta efficaci. id̃ vult nō dare gr̃az. Nā
oppositū p̃ntis stat cū añcedere. Si
mul enī stat q̃ vult alicui dare gra-
tiā. z mouere solū motōe sufficiētē.
nō aut̃ efficaci. sicut neq̃ ecōtra seq̃-
tur de^o vult mouere hūc hac moti-
one efficaci. igit̃ vult tunc sibi dare
gr̃am gratificiēte. Sic igit̃ p̃pone-
pie exposita. iuxta interpretatiōnē p̃-
missaz clausulaz. vidēt tanq̃ ṽt̃i-
tati p̃sona fore censenda. igit̃ r̃c̃.

Ap̃o
lvi
Quāuis neq̃ volūtas p̃sen-
tēs diuine motiōi neq̃ no-
stra merita dici debeāt p̃desti-
natōis rō vel cā. cuiuslibet tñ
dānati tam gl̃ie amissio q̃ sua
infernalis dānatio vitupera-
biliter sibi est imputanda.

Hui' p̃pōnis veritas diffusē in-
audictis ē ṽtilata. Signāter at̃ fit
mētio de volūtat' p̃sensu z nostris
meritis. q̃ illa duo p̃cipue vidēt eē
a nobis. q̃z vnū p̃tinet ad introitū

effect' p̃destinatōis. i. volūtas con-
sentēs gratuite motiōi diuine. se-
quēdū p̃o p̃tinet ad p̃gressum effe-
ctus p̃destinatōis. i. merita q̃ a no-
bis gr̃a mediāre p̃ducūt. Sequū-
da pars elici p̃t ex añhabitis. nā di-
uerse coordinatiōes s̃c̃l̃t̃ p̃hibere tam
spūs effect' p̃destinatōis q̃ repro-
barōnis. in quib' p̃stat volūtatē in
sua plena facultate lib̃t' arbitrij
dedinādī ad vnā partē vel ad aliā
integraliter p̃manere. Quia igit̃ur
gratuita motio diuina sufficiēs ad
p̃paratōem infusionis gratie semp̃
p̃esto est apud volūtatē. Ipa vero
volūtas inherēs reb' creatis sp̃ore
auertit se a talij' gratuita motiōe
ṽt̃ic' iustū est vt h̃o talis volūtatē
vitupere z q̃ sibi impute t̃ā gl̃orie
amissio q̃ geennalis dānatio. vbi
aduertēdū q̃ sicut duplex est finis.
h̃ois. q̃dā ē finis p̃ncipijs sue na-
ture. p̃portōnat' quēadmodū aliap̃-
rez sunt fines sue nature correspon-
dētēs. Alius vero finis h̃ois ē sup̃
naturalis z p̃pter nimiaz excessum
disproportionat' p̃ncipijs naturaz
lib' h̃ois. Part' modo a p̃mo mouē-
te deo homo dupl' mouet. Cū enī
de^o sit vniuersal' motor nature mos
uēs vnūq̃d̃q̃ fm̃ analogiā p̃prie na-
ture fm̃ h̃ac legē motōis mouetur
homo p̃formiter ad suū finē natū-
ralē. Nec aut̃ motio tā h̃oi q̃ cet̃e-
ris reb' semp̃ est assistēs. Nō enī de-
us solū dat reb' formas suas q̃b'
ad actōes suas p̃cedunt sed. req̃rit
insup̃ de necessitate vt motio sua in-
cessanter fecūdet tales formas. Ali-
oquin velut impotētes omī actiōe
sua priuarent. q̃z vero creatura ra-
tionalis est capax finis sup̃natural'
Ideo aliā ē motio altioris ordinis
que d̃r gratuita motio diuina insti-
gās creaturā rōnalē tendere ad suū
ūm finē. Et quēadmodū p̃ma mo-

Quoniam ad p̃m...

De p̄destinatōe dīna. Fo. xxv.

rio naturalis nō substrahit rebus. ita nec ista altioris ordinis motio. sed sp̄ pulsar creaturā rōnālē viarī cē ad hūc finē sup̄naturalē. Ex q̄b̄ p̄z veritas totius p̄pōnis

ap̄o
kv4

Nicet nullius p̄destinati p̄pter diuinā motiōnē. voluntas est necessitata. attamē cū inlibet p̄destinati sua p̄destinatio infallibiliter est certificata

Quā p̄pōnis veritas q̄ ad p̄mā eius partē in p̄tib̄ euidētē est declarata. Sequūda vero ps partē ex auctoritate Ap̄li 2° ad Thimothēū 2° dicitis Firmū firmamētum dei stat habēs signaculū h̄ nouit dñs q̄ sunt eius. vbi innuit q̄ natura p̄destinatōis electōz est firmū stās fundamētū. et Barthel vicēsimō 4° dī: Surgēt pseudo ch̄ristz pseudo prophete z dabūt signa magna et prodigiā. ita vt in errore inducant si fieri p̄t etiā electi. In q̄b̄ verbis similiter innuit firmā certitudō p̄destinatōis. Et glosa ad romanos octauo dī: P̄destinatio est p̄scia z p̄paratio beneficiōz. q̄ certissime liberant quicūq̄ literā. vtz hec materia sup̄ficiētē vidēt plana. tamē int̄rosus visitata inuenit difficilis z p̄plexa. **D**eritō qdē dicitū nanq̄ ē. q̄ voluntas remanet libera siue v̄ueat motōe sufficiētē siue efficiat. z q̄ libet arbitriū p̄tingēt stectur ad vtrūq̄ oppositōz nō vidēt se cōpati talis p̄tingētia libertatis z infallibilis euentus p̄destinatōis. **G**ratia igitur amplioris declaratiōnis est aduertēdū. q̄ aliqui effectus v̄dicar sibi euentū infallibilē ex necessitate vnius cause determinate. vt puta ortus solis infallibiliter euent. q̄ motus celi nō potest impedi

ri q̄ quē sit ortus solis. Est autē alius effectus qui cōparatus cūlibet pluriū suaz causaz sigillatim. neq̄ fortiri infallibilitatē. nam quelibet talium causaz fm se deficere p̄t. tamē pensatis collectiue omnib̄ causis tali effectui deputatis. effectus ip̄e euentū vendicat infallibilē. hui⁹ exemplū refert p̄suaur de p̄tinuatiōne speciei humane. talis em̄ p̄tinuatio ē infallibilis si comparetur ad om̄ia indiuidua speciei humane in qua si vnū indiuiduū non generat aliud generat. z si vnū morit aliud sup̄uiuit. **S**i h̄o fiat p̄p̄atio ad aliq̄ duoyel tria indiuidua tūc necessitate nō haberet p̄ariformit̄ dīz ligēs lectōz p̄p̄dat in p̄posito. **N**ā adeptio gl̄ie est final effect⁹ p̄destinatōis ad cui⁹ p̄p̄hensionē de pluri ma p̄ordinatū cuiusmodi sunt cōp̄atio voluntat̄ humane. gr̄a. bona opa. orationes sc̄tōz. exhortationes. z exēpla bona. alio modo z ita de q̄simultis alijs. **I**taq̄ si p̄destinatio cōparet ad solā volūtatē hominis p̄destinati. vel ad aliq̄d aliorum auxiliōz p̄destinatōis. fm hoc nō vidēt sibi p̄uenire certitudō infallibilis. **S**i h̄o referat ad totā collectiōz eoz q̄ deus p̄destinatūit ad p̄sequēdū finē p̄destinatōis tūc fita sibi v̄dicat certitudinē. q̄ p̄destinatus si cadat. aut p̄ p̄ces istoz. aut exhortatiōnes. aut exēpla aut q̄d pot⁹ est diuina inspiratiōne respicit. z ad finem p̄uenit. nec obstat q̄d Apocalipsis terciō dī: **T**ene q̄d habes ne coronam tuam accipiat aliter. **N**ā aliqui nō p̄destinati frequenter sunt in gratia. quib̄ pro tūc debetur corona glorie. s; q̄ nō perseuerant. alius qui est p̄destinatus forsitan nō existens in gratia recuperat gratiam. z sic dicitur accipere alterius coronā. **N**e dum autē

c ij

Tractat' mgrī Hērici Bozychū

p̄destinatio cuiuslibet ē fixa ⁊ certa
quāmo oīm p̄destinatorū numer' ē
certus. s̄z soli deo cognitus. ⁊ sic p̄z
veritas p̄positionis

ap̄o ¶ Argumēta ex verbis Apli
xviii aut alijs sacre scripture locis
terrore p̄dētia. si sup̄ior re/
miniscamur p̄pōnuz sagittis
paruuloz vidēt cōparāda

¶ Hec p̄pō euidēs sit renouando
ad memoriā argumēta i p̄mio cō
memorata Nā qd̄ apls dr. Nō est
volētis neq̄z curretis s̄z dei miserēs
Rīdem' q̄ apls neq̄z voluit p̄h
excludere p̄cursum n̄re volūtāt' ab
effectū p̄destinatoris. s̄z deo voluit
ascribere p̄ncipalitātē p̄sequēdi te
aritudinis glīam p̄tra q̄sdā hereti
cos asserētēs q̄ nostrū saluari v̄l dā
nari p̄ncipalit' ex nobis depēder po
ti' q̄s a deo. Rursus qd̄ apls dr.
Cur vult de' miserē ⁊ quē vult in
durat. Rīdet q̄ in illis p̄bis desi
gnat Apl's q̄ de' q̄sdā p̄destinauit
superogādo grām. alios p̄o repro
bavit volēs ostēdere suā iusticiā. et
minime ill' irogare iniuriā. q̄b' tū
sua p̄ditio est iputāda. Juxta illud
Osee. xiiij. Perditio tua ex te israel
Nā gratuite motōi diuine pulsati
ti noluerūt ap̄ire. neq̄z em̄ obstat q̄
in diuina mēte p̄ordinata ē q̄rūdas
salus. s̄. p̄destinatorū. ⁊ alioz repro
batio. q̄z tal' p̄ordinatio nec i minis
mo derogat libertati volūtatis hu
mane. neq̄z subtrahit gratuitā mo
tionē diuinā sufficere ad iustionis
grē p̄parationē. Silt nō obuiat illd̄
allegatiū ex Joāne Nemo p̄r veni
re ad me nisi p̄r me' traxerit eum.
Aut etiā illd̄ allegatiū ex eccl'astico
Nemo corrigit eū quē de' despiciat
Nā in illis s̄z lib' p̄bis designat
necessitas iterioris diuine motōis
p̄ncipalit' opantis ad effectū p̄desti

natōis. quēadmodū apls dr. Pau
l' plārat. Apollo rigat. s̄z de' icremē
tum dat. Q̄ya ergo in ip̄o charis
simi audietes nullos nisi a deo pre
destinatos fore saluādos. nō despe
rem'. nō a bonis opib' remissi des
sistam'. s̄z gratuite motōi diuine to
tis nisi' nos h̄gēliem'. q̄z h̄uilib'
de' dat grām p̄ quā ip̄o nos pdu
cēte p̄uenire possum'. ad p̄destina
toz hereditatē. cui' possessionē nos
bis largire dignet' Qui viuūt trin'
et vn' semp' in secula b̄ndict'

¶ Explicat tractat' mgrī Hen
rici de Bozychū de p̄destinatioe et
reprobatioe diuina q̄ arcē plecto
anim' h̄uan' fumb' p̄p̄litanis in
ordinare p̄cipital' rēlarat. ⁊ ab oī
dubio scrupuloso q̄z facillē literat'

¶ Tractat' mgrī Hērici Bo
rychū de effectib' salutariferis Eu
charistie ad laudē b̄ndicere trinitatē
teatēq̄z Marie sp̄z p̄ginis ac tot'
curie celestis.

Euo

tus ac p̄funde
litterature reli
giosus q̄dam
aim dudu' in
clinatū puoca
uit ad materi'
am nedū cordiale. quāmo sacerdos
tō' ineffabiliter saluare. q̄ magis
ad et' frequētiā detant flagrare. q̄
effect' salutariferos eucharistie p̄cer
nit' q̄z seq̄t in hunc modū Cū ob
latio facta a sacerdote rēp̄sentat il
lā quā dñs obtulit i cruce p̄ oib' si
ne p̄sonaz acceptōe. cur nō silt faci
endū sit a sacerdote. Aut q̄s esse
et' sacramēti etiā q̄ ad sacrificiōez
sit finit' eū ea sit in sacro altaris cor
poris ⁊ sanguinis xp̄i q̄ in cruce fir
it i suba. Idēz nūc i sacro qd̄ i cru

De effectib' eucharistie Jo. xxvj

se operetur. et tota efficacia ei' sit ex vi sacramenti. et in nobis ad hanc nulla sit virtus nisi humilitatis et preparatio nis. Preterea si effect' sacramenti sit finis et applicatio fieri habeat p' ministrum q'libet hoc fieri dicitur. vtrum huc effectum minister p' se sibi auctori qui h'moi sacri cu' fieri instituit applica re dicitur. Et g'raliter vtz in ipa appli catione sit seruandus ordo charitatis aut iusticie. Et videt ee de hostia im molata sic de elemosyna data ab alijs p' ministrum q' p'miu' et magis ce teris partib' p'ficiat danti q's portanti. q' q' inter p'posita tangit effectum eu charistie fruct' salutare vt eoz in telligentia plenior habeat q'da p'po nes subiungere. Et videt p'mittendo h' p'ncipiu' q's eaz sudamentu' q' de coi rone sacri e' p'tinere aliqd' sacri. sed in hoc differt sacri eucharistie ab alijs. Na' sacri eucharistie p'tinet aliqd' sacri absolute. s' ipm' christus. Alia p'o sacra p'tinet aliqd' sacru' in ordine ad aliud. s' virtute ad sacrifican du. vt p' de baptismo christum et s'libo. Dico at' q' alia sacra p'tineat p'tute q' p'portioat' instrumeto. et co' paraat' ad p'tute absolute et p'fecta si cut p'parat' instrumetu' ad ages p'nci pale. Instrumetu' em non opat' nisi in q'ntu' motu e' a p'ncipali agere q'd p' se opat'. et io' p' p'ncipal' ageris h' p'manes et p'pletu' ee i natura. Cur' at' instrumetal' h' ee tralies ex vno in aliud et icopleti. sic mor' e' act' impfe et' ab agere in paties. vñ sic p' in/ strumetal' acq'ris instrumeto ex h' ipo q' mouet a p'ncipali agere. ita etiaz sacri p'seq' sp'uale p'tute et benedi ctioe xpi q' realt' p'manet' ee in Eu charistie sacro. et ex applicatioe mini stri ad vsum sacri. vt apparet de ba ptismo et alijs h' e' materia sensibil' Et huc e' q' eucharistie sacri p'fici at' in ipa p'secratioe materie. Alia ve

ro sacra p'ficiat' in applicatioe ad ho mine sacrificadu'. Ex eode etia' sequit' alia d'na. na' in sacro eucharistie id q'd e' res et sacri e' in ipa materia. s' xps. Id aut' q'd e' res tm' e' in suscipi ente. s' gra' q' p'fert'. In baptismo at' vtriusq' e' in suscipiente. s' character q' e' res et sacri. et gratia remissionis peccoz q' est res tm' et eade' ro' est de alijs sacrametis. p' idē p' q' rōnabi liter differt forma sacri eucharistie a formis alioz sacroz. q' enim alia sacrameta p'ficiuntur in v'su materie p'secrate et in eis p'secratio. materie p'sistit solū in benedictioe q'da ex qua accipit ipa materia p'secrata in strumetal' q'ndā sp'uale p'tute q' p' mini strū q' e' instrumetu' aiari ad instru mēta iaiata dicitur procedere. hinc e' q' forme alioz sacroz ip'ortant' v'su ma terie puta baptizatioem v' p'signa tōem et tales forme p'ferūt ex p'sona ministri siue p' modū exercēt' actū. sic cū dicit ego te baptizo. v' ego te cō firmo. siue p' modū i'perāt' sic in sa cramento ordinis. Accipe et' sic de alijs. Eōtr' at' in eucharistie sacro forma ip'ortat' solā p'secratioem ma terie q' in trāsubstantiatioe p'sistit et p'fert' ex p'sona ipsi' xpi loquēt' p'p' a cū dicit h' e' em corp' meū v' h' calix sanguinis mei. vt d'c' itelligi q' mi nister i' p'fectioe hui' sacri nihil agat nisi q' p'fert' p'ba xpi cui' p'sona rep' sentat' q'nties sacerdos celebrat. quo tanq' fundamēto p'ciatoe ponuntur quedam p'positioes.

Eucharistie sacri om' alio prima
ru sacramentozū ee potissimum p'p'o
ad q'd sicut ad finem cetera or
dinantur suamq' virtutē par
ticipāt est censendū

Hec p'positio patz quo ad p'mā
eius parte. Nam in sacrameto eu

Tractat' magri Hērici Borythū.

charistie p̄tinet ip̄e christus substā
tialiter. In alijs autē sacramētis cō
tinet quedā p̄tus instrumental' par
ticipata a xpo. vt apparet ex p̄missō
p̄ncipio. sp̄ autē id qd̄ ē p̄ essentiam
p̄tēt est eo qd̄ est p̄ p̄ticipatōes. Ex
hoc apparet etiā tertia pars q̄ d̄: q̄
ab h̄ sacramēto cetera sacramenta
suā p̄ticipat p̄tēt. qz sp̄ id qd̄ ē per
essentiā ē cā ceteris q̄b' aliqd̄ p̄ue
nit p̄ participatōem. sicut ignis est
cā calorē respectu alior. vñ z ipsa
passio xpi p̄tūlit ceteris sacramētis
p̄tētē sacrificatūā. z h̄ ex p̄tētē xpi q̄
in sacro eucharistie p̄tinet. z sic bap
tism' instituit' ante h̄ sacramētus
et ante xpi passioē h̄tebat p̄tētē
iustificadi a passioē quā p̄figura
bat. z a xpo iā baptizato qui dedit
p̄tētē aq̄s sacrificadi. Sequēda p̄o
ps appar. Nā manifestū ē q̄ sacm̄
ordinis ord̄ iā ad eucharistiā z ad
eucharistie p̄secratōem. Sacm̄ at
baptismi ordinat ad eucharistie re
ceptōes in q̄ etiā aliq̄s p̄ficiat p̄ fir
matōes. vt n̄ vereat se subtrahere a
tali sacro. Per p̄niaz etiā z extremā
unctionē p̄parat hō ad digne sumē
dū corp' xpi. Matrimoniu at saltē
sua beatōe attingit h̄ sacm̄ in q̄stū
fear p̄iunctionē xpi z ecclie. cui' vni
tas p̄ sacm̄ eucharistie figuratur.
Hinc ē q̄ d̄ Diony. i 3° eccliaſtice
Hierarchie. q̄ oia sacra in eucharis
tia p̄sumat. sic ordinari cōicār z eti
am baptizari si sint adulti. z c̄ijs. g.

po. ij ¶ Eucharistie sacramētū rati
onabiliter in fine vltimē cene
institutum. ē fm̄ quendā mo
dum in voto ad salutem ne
cessarium

¶ Qu' p̄pōnis p̄ma ps deducit
iuxta super' p̄ habitū p̄ncipiū Nā
in eucharistie sacro p̄tinet subaltē

ip̄e xpus. z ideo qm̄ ip̄e xps in p̄p̄ta
specie discessit' erat i sacrali sp̄e se
ip̄m nob̄ reliq̄t. sic i absentia ip̄ato
ris ex h̄itē venerāda ei' imago. vñ
Eusebi' d̄t qz corp' assumptū
ablatu' erat ab ocul'. z illatu' sy
derib'. necē erat ex die cene sacm̄
corpis z sanguinis sui p̄secraret no
bis. vt coleret iugit' p̄ mysteriuz qd̄
semel offerebat in p̄cū. 2° ide appa
ret. qz sine fide passiois xpi nūq̄ po
tuit ēē sal' fm̄ illō ad Romanos. 3
Quē p̄posuit de' p̄piciatorē p̄ fide
in sanguine ipsi'. z iō optuit oi tpe
ap̄d hoies ēē aliqd̄ representatū dñi
ce passiois cui' i veteri testamento
representatū fuit agn' paschal'. vñ z
ap̄t' d̄t p̄ ad Corinthios. v. pascha
nrm̄ imolat' ē xps Succellit at ei i
novo testamēto eucharistie sacm̄.
qd̄ ē rememoratū p̄tente passiois
sic z illō fuit p̄figuratū future. z iō
p̄ueniēs fuit iminēte passioē p̄ori
celebrato sacro nouū sacm̄ istitu
re. 3° at qz ea q̄ vltio dicit' maxime
ab amicis recedētib' mag' memo
rie p̄mēdāt p̄fertum. qz tūc mag' in
flāmat affect' ad amicos. ea p̄o ad
q̄ afficiamur mag' z p̄fidi' aio im̄
p̄mūt. qz igit' vt beatus Alexōd papa
d̄t. Nihil i sacrificijs mai' ēē p̄ q̄
corp' z sanguis xpi. nec vlla oblatō
hac potior ē. iō vt i maiorē venerat
tōe h̄tēret. dñs in vltimo discessit
suo a discipul' h̄ sacramētū instituit
Et h̄ ē qd̄ d̄t Aug'. in libro respon
sionū ad Ianuariū. Saluator q̄ ve
hemēt' p̄mēdaret mysterij hui' al
titudine vltimū h̄voluit ifigere cor
dib' z memorie discipuloz a q̄bus
ad passioē discessit' erat. Sequit'
da ps apparet. qz circa eucharistie
sacm̄ duo p̄nt p̄siderari. s. aliquid
qd̄ ē res tm̄ sacri. cuiusmodi ē q̄z z
vnitas corpis mystici z sine hac
nō p̄t esse salus. Nulli em̄ ps adie'

De effectib' eucharistie fo. xxvii

salutis extra ecclesiam. sic nec in dilu-
vio extra archā Noe q̄ figura fuit
eccle. Res alicui' sacramēti ha-
bent p̄ an' p̄ceptō em ipsi' sacramēti
ex ipso voto sacri p̄cipiēdi. vñ adul-
tē ex voto p̄sonali z p̄prio p̄cipe p̄nt
rē hui' sacramēti. Queri ac ex h' ipso
q̄ baptizāf ordināf p̄ ecclesiaz ad eu-
charistiā. z sic sic ex fide eccleie cre-
dit. sic ex itē dō eccleie desiderāt eu-
charistiā. z p̄ p̄ns recipiūt rē ipsius
p̄ q̄ istud sacramētū est necessa-
rium ad salutē p̄m aliq̄ue modum
in voto. ergo zc.

ap̄d. 3. **Eucharistie sacm̄ nedū an-
thonomatice sacm̄ vocatum
q̄nimo z sacrificiū ē cōuenien-
ter plurib' noib' noiatū**

Nec ap̄d p̄ suas pres declarat.
Nā q̄ sit sacramētū p̄z. q̄z sacramē-
tū est visibile signū p̄ncēs aliq̄od
sacri occultū. vt p̄z ex p̄ncipio p̄es-
libato. z q̄z ipsuz eucharistie sacm̄
nō solū p̄nter aliq̄d sacm̄ in ordi-
ne ad aliud. s. p̄ntē quādā ad scri-
ficādū hoies. sic alia sacramēta. im-
mo p̄nter aliq̄d q̄d ē sacm̄ absolu-
te. s. ipsum xpm̄ a quo cetera sacra-
mēta suā p̄ntē sc̄ificatiuā partici-
pāt. Hinc est q̄ nedum est aliq̄d sa-
cramētū. sed etiā p̄pter eius excellē-
tiā vocat anthonomatice sacramē-
tū. Sequida ps p̄pōnis d̄r q̄ etiā
istud sacramētū ē sacrificiū cū tamē
alia sacra sint sacramēta tūc hec at-
ps apparet Nam sacrificiū d̄r p̄rie
aliq̄d factū in honore soli deo debi-
tū ad eū placādū. Et inde ē vt Au-
gustin' d̄r. x. de ciuitate dei. **U**ez sa-
cificiū est omne q̄d agit. vt sc̄ta so-
cietate deo ihercam' relatiū. s. ad il-
lū finem bonū quouerauer b̄ri esse
possum'. Est ac aduertēdū q̄ cele-
bratio hui' sacramēti d̄r xpi immo-
lato duplici rōne. p̄mo quidē. q̄z si

cut Augustin' d̄r ad Simpliciu'. so-
lent imagines ear' rez. noib' appo-
lari quaz imagines sunt. sicut cuz
intuentes tabulā aut parietē picu-
dicimus ille Cicero ē. ille Saluste.
Celebratio ac hui' sacramēti ima-
go est quedā representatiua passio-
nis xpi que ē vera immolatio z ve-
rissimū sacrificiū. nā tūc xps sc̄ipns
obtulit p̄ nobis. z h' ipsum opus
q̄ uoluntarie xps passionē sustinuit
fuit deo maxime acceptū. z sic meri-
to istud sacramētū d̄r sacrificiū p̄o-
pter q̄d d̄r Augustin' in libro sentētia-
rū p̄p̄ri. semel oblatus est i semet
ipso xps. z tamē quotidie immolat
in sacramēto Ambrosius etiā sup̄
epistolā ad Hebreos d̄r. In xpo se-
mel oblata ē hostia ad salutē semp̄-
ternā potens. Quid igit nos Non
ne p̄ singulos dies offerim' ad res-
cordatores mortis et'. **A**d huc alio-
mō d̄r sacrificiū z xpi immolatio q̄z
tū ad effectū passionis. q̄. s. p̄ h' sa-
cramētū p̄ncipes efficiamur fructus
dominice passionis. vnde z in qua-
dā dominicali oratione secreta d̄r.
quotiens hui' hostie p̄memoratio
celebrat opus nostre redēptōis ex-
erest. Itaqz b̄ndicta eucharistia et
ē sacramētū z ē sacrificiū differēter.
Nam est sacramētū inq̄tū in ipso
sub visibili specie p̄nter inuisibilis
gratia. Est autē sacrificiū inq̄tū in
h' sacramēto representat passio xpi q̄
xps obtulit se hostiā deo. z inq̄tuz
fructus passionis p̄ncipat nobis
p̄ istam eucharistie oblatiōem z sic
p̄z sc̄da ps. **S**icut p̄z tertia ps **N**ā h'
sacm̄ h'z triplice significatioes. vñ
qdē respectu p̄teriti inq̄tū. s. ē p̄me-
moratiuū d̄nice passionis. que fuit
vex sacrificiū. vt iaz factū est. z fm̄
hoc vocatur sacrificiū **A**liam ve-
ro significationem habet respectu
rei presentis. scilicet ecclesiastice vna
c. iij.

fol. 23

39 f. 34

Sumpt' 7r

Tractat' m'grī Hērici Gorychū

ratis cui homines aggregant p h
sacm'z fm h noiat coio vl' synaxis
dr em Damascenus. iiii. libro. q' dr
vno q' coicam' p ipam xpo. z q' p
ticipamus ei' carne z deitate. z qa
coicamus z vnimur adinuice p ip/
sam. Tercia' feat dem h' respectu fu
turi. in q'ru. s. h' sacrametu' p figura
tium e' fructois dei q' erit in patria. z
fm hoc dr viaticu'. q' p'bet nobis vi
am illuc pueniedi. Et fm h' etiā dr
eucharistia. i. bona gratia q' gratia
dei h' vita eterna. vt dr ad romanos
vi. vel q' realiter p'inet xpm q' e' ho
stia salutaris. z sic p'pter nuntias hu
ius sacrameti diuitias sue bonita
tis necesse est ipm pluribus noib'
nominare. ergo zc.

ppō. iiii

Effectus sacrameti eucharis
tie. et in futuro adeptio glorie
eterne.

Nec ppō apparet p' q' psequi
no gre sit effect' hui' sacri q'ru ad
vita' p'sente. Na' effect' hui' sacri dz
p'siderari p'mo z p'ncipalr q'dem ex
eo q' in h' sacro p'inet q'd est xps q'
sicut in mūdū visibiliter venies cō
tulit mūdo vita' gre fm illud Joan
nis. vi. Gratia z veritas p' Iesuz fa
cta est. Ita in hoīem sacramentaliter
venies vita' gre opaf. illud Joannis
vi. Qui māducat me viuet p'p' me
vū. Cyrillus dr Quificatiuum dei
p'bu' vnies seipum. p'prie carni fecit
ipam viuificatiuā. decebat em euz
nris q'damō vniri corpib' p' sacra
ei'. carne z sanguine p'ciolum q' ac
cepim' in bñ dicitōe viuificatiua et
in pane z i vino. Sequēdo p'sidera
tur effect' hui' sacri et eo q'd per h'
sacm' representat q'd est passio xpi ex
cui' p'prie istud etiā sacm' opaf. et
iō effectū quē fecit passio xpi i mū/
do. h' sacm' facit i hoīe. vū sup' illō

Joanis. xix. Cōtinuo exiuit sāguis
et aq. dr Chrysostrim'. Quia hunc
suscepit p'ncipiū sacra mysteria cū
accessisset ad tremēdū calicē vl' ab
ipa bibitur' xpi costa ita accedas.
vt z ipe dñs dr. Mat. xxv. Sic est
sanguis me' q' p' vobis effundet in
remissione peccō. Tercio' p'siderat
effectus hui' sacri ex mō q' tradit h'
sacm'. Na' regula e' q' effect' cuius
libet sacri p'siderat fm similitudinem
v'sus sui. Tradit aūe p' modū cibi
z pot'. z ideo oēm effectū quē facit
cib' z pot' material' q'ru ad vitam
corporalē q. s. susceat. auget. repas
rat z delectat. h' totū facit h' sacm'.
q'ru ad vitā spūalē. vū dr Ambro.
in libro de sacris. Iste panis e' vite
eterne q' aie n're subazfulat. z Chry
sost. dr sup' Joāne. Prestat se nob
desiderātib' z palpate z comedere
et āplecti. vū z ipe dñs dr Joānis.
vi. Caro mea h' e' cib' z sanguis
me' h' e' pot'. Quarto p'siderat ef
fect' hui' sacri ex sp'eb' in q'b' tra
dit h' sacm'. vū Augusti. ibidē dicit
Dñs n'r corp' z sanguine suū i eis
reb' p'medauit q' in vñū aliqd redi
gūf ex mult'. Nam aliqd. s. panis ex
mult' granis vñū p'fat. Aliqd. s. vinū
ex mult' racemis p'fluit. z iō ipe ali
bi dr sup' Joāne. Sacm' pietatis.
Signū vnitar'. Signū viculū charita
tis. q' q' xps z ei' passio est cā gre z
spūal' refectio z charitas sine gra cō
nō p't. Manifestū e' q' h' sacm' gra
z fert. vū si p'p' efficacā p'p' huius
sacri etiā ex voto ipsius aliq's grām
p'seāt p' quā spūalr viuificet. Mani
festū e' cū ipm sacm' realr sumatur
gra augeat z vita spūal' p'iceat. scz
p' modū singularis excellētē. vt hō
in seipō p'fectus exstat p' p'unctio
nem ad deū. Similiter ex efficacā
hui' sacrameti p'surgit q' charitas
in quēdā seruo'e exatit in actu. p'p'

De effectib' eucharistie. fo. xxviii

qđ aia spūal' reficit. delectat z qđā
mō inebriat' dulcedine bonitatis. di
uine fm illō. **C**āricoz qnto. **C**ome
dite amici et bibite z inebriamini
chariss' mi. z sic p' pma ps. **D**e
inde ex pmissis radicib' patz scđa
ps. **I**n h' enī sacramēto qtuor pa/
pue p'siderant. s. ipe xps p'entus. z
passio et' repñtata. z ex hac pre cau
sat hoc sacramētū ad ep'ronem vite
eternē. **N**ā ip' xps p' sua passionē
aperu' nobis aditū vite eternē. fm
illud ad hebreos. ix. **N**oui testamē
ti mediator ē. vt morte intercedēte
q' vocati sunt accipiāt repromissio
nem eternē hereditat'. **U**nī z in for
ma hui' sacramēti dicit. **H**ic est calix
sanguinis mei noui z eterni testamē
ti. **S**edō p'siderant alia duo in
hoc sacramēto. s. vltus huius sacra
mentū z spēs et'. z q' refectio spūal'
abi z vnitas f'cata p' spēs panis et
vini habent qđē in pñti s' ipsecre. p
fecte at' i statu glie eternē. psequēs
est q' p'itus huius sacramēti se extē
dat ad psequitōes eternē glie. **U**nī
August. dicit sup illō **J**oāis. vi. **L**a
ro mea vere ē cib. cum cibo z potu
id apperant hoies vt nō esuriāt ne
q' sintant hoc veraciter nō pstat nisi
si iste cibo z potus q' eos a q'bus sumit
immortales z incorruptibiles facit
in societate scđoz. vbi pax erit z vnitas
plena atq' pfecta. **U**ex tñ nō
statim p hoc sacramētū introduz
cunt in gliam. s. oportet vt p'us sil
ppatiamur vt postea glorificemur.
sicut dicit ad Romanos. viij. **E**t in fi
gurā hui' **H**elias comedit z bibit
et ābulauit in fortitudine abi illi
vltz ad montē dei. **D**eb. igit' zē

apō. v
In ipso sumēte p't remissio
venialis peccati ē indirecte
effect' huius sacri. tñ in illo et
si nō ex defectu sacri nō ē e'p

effect' remissio mortal' p'cti.
qñino accedēs h' sacri cū cō
scia mortal' p'cti. velut falsari
crimē incurrit sacrilegij

Hec p'pō p' suas p'iculas decla
rat. **N**ā in isto sacramento duo p'nt
p'siderari. s. ipm sacramētū z res sa
cramēti. z ex vtroq' apparet q' h' sa
cramētū h'z p'utē ad remissionem
venialitū p'ctōz. **N**ā h' sacramētum
sumit sub specie cibi nutrientis. **A**u
trimentū at' abi necessariū ē. **D**ospor
ri ad restaurandū id qđ qñidie dep
dit ex actōe caloris natural'. **S**pūa
liter aut' in nobis qñidie aliqđ dep
dit ex calore paupiscētie p' p'ctā ve
nialia. q' dūminuūt feruore charitat'
tis. **E**t iō p'p'it hui' sacramento.
vt remittat p'ctā venialia. **U**nī **A**m
brosius dicit in libro de sacramētis.
Iste panis qñidie sumit in remissio
nem qñidiane infirmitatis. **R**es at'
hui' sacramēti ē charitas nō soluz
qñitū ad habitū s' etiā qñitū ad actū
q' exat' in hoc sacramento p' que ve
nialia soluumt. **E**t ex hac pre dicit
directe tollere venialia inqñitū ventu
lia repugnāt feruori charitatis suo
actu. que istud sacramētū h'z exatā
re. z sic p'z pma ps p'pōnis. **S**edā
ps dicit q' nō tollit p'ctā mortalia i ip
so suscipiente cū p'scientia p'cti mor
talis. z tñ defect' nō ē in ipso sacra
mento. **U**nī virtus hui' sacramēti
p't dupl' p'siderari. vno' h'z sic h'
sacramētū h'z p'utē ad remittēdū
qñicq' p'ctā ex passione xpi q' ē fons z
cā remissionis p'ctōz. **A**lio' p't p'si
derari p' p'p'atōes ad cū q' recipit h'
sacramētū. put in eo inuenit vel nō
inuenit impedimētū p'cipiēdi hoc sa
cramētū. qñicq' at' h'z p'sciam pec
cati mortalis h'z in se impedimētū
p'cipiēdi effectū hui' sacramēti ut
eo q' nō ē pueniens susceptor hui'

Tractat' mgr̃i Hērici Borychū

sacramētū. tū qz nō uiuit spūaliter
z ita nō detet spūale nutrimentum
suscipere qd nō est nisi uiuētis. tū qd
nō p̃t vniri xpo qd fit p̃ istud sacra
mētū. dū ē in affectu peccādi mora
liter. Et ideo vt d̃r in libro de eccle
siasticis dogmatibz. Si mens in af
fectu peccandi est grauaf magis in
eucharistie p̃ceptioe q̃ purificetur.
vñ hoc sacm̃ in eo q̃ ipm̃ p̃cipit cū
p̃scia pcti mortalis nō operatur re
missionem pcti. p̃t tamē hoc sacm̃
opari remissione pcti mortalis dus
pliciter. Vno mō non p̃ceptū actu
sed voto. sic cū q̃s p̃mo iustificatur
a pctō. tūc em̃ virtus sacramēti co
operat̃ in voto. alias iustificatōem
suā nō p̃sequeret. Alio mō etiā per
ceptū ab eo q̃ em̃ pctō mortali cus
ius p̃sciētiā z affectū nō habet. forte
em̃ p̃mo nō fuit sufficēter p̃tr̃t'. s̃
deuote z reuerēter accedēs p̃sequi
tur p̃ hoc sacramētū gratiā charita
tis q̃ p̃tr̃itōem p̃ficiet z remissionē
pcti. z sic p̃t sequūda pars. Tercia
vero pars d̃r q̃ pctōz accedēs h̃ sa
cramētū cū p̃sciētiā pcti mortalis
tanq̃ falsarius incurrit crimē sacri
legij. hec autē pars apparet. Nā in h̃
sacm̃ sic in alijs qd est sacm̃ est si
gnū eius qd est res sacri. duplicat̃
est res huius sacramēti. sic dicit̃ est
supra. vna qdē est signata z conten
ta. s̃. ip̃e xps. z sic ṽp̃ est qd dicit̃ so
let q̃ istud sacramētū p̃ficiat̃ in ip̃a
p̃secratōe. Alia autē est signata z nō
p̃tenta. s̃. corpus xpi mysticū qd est
societas sanctorū. vel etiā gratia cau
sata in ip̃o suscipiente qñ digne sumi
tur. Sic istud sacramētū. sic z alia
sacramēta p̃ficiat̃ in eius vsu. que
est sumptio seu manducatio z bibi
tio. Inde est q̃ sibi p̃petit solū ratō
sacramēti inq̃stum sumitur z ratio
sacrificij sibi p̃uenit inq̃stum offer
tur seu immolat̃. Quicunq̃ ergo h̃

sacramētū sumit ex h̃ ip̃o significat
se xpo esse vnitū p̃ gratiā z mēbris
ei' incorporatū. qd qdē fit p̃ fidem
formatā quā nullus h̃z cū peccato
mortali. z ideo manifestū est q̃ qdē
q̃s cū pctō mortali hoc sacramētū
sumit. falsitatē i h̃ sacramēto p̃mit
tit. z ideo incurrit sacrilegiū tanq̃ sa
cramēti violator z p̃pter hoc mort
taliter peccat. vñ z Augustinus d̃r
Multi indigne accipiūt corp' dñi
p̃ qd docemur q̃s cauēdū sit accipe
re bonū. Ecce em̃ iude factū ē ma
lū dum male accipit bonū. sic econ
uerso Ap̃lo factū est bonū cū bñ ac
cipitur malū. s̃. cū stimulus sathas
nepatienter portatur

Sacramētū eucharistie ^{pp̃o}
inq̃stū est sacramētū eucharis
tie. iuxta modū deuotionis
in cōsumente per cōcomitan
tiā remittit reatū pene. et eidē
etiā competit sumētē digne a
futuris peccatis p̃seruare

Nec pp̃o ostēdit p̃ suas partes
d̃r em̃ p̃ma pars hoc sacramētū in
q̃stum est eucharistie sacramētū res
mittit reatū pene in eo q̃ illō digne
sumit z hoc p̃comitāret. vñ si p̃fide
ref̃ vt sacramētū habet dupl̃t esse
ctū. vno mō directe ex vi sacramēti
Alio mō quasi ex quadā cōcomitā
tiā. sicut etiā circa p̃tinentiā hui' sa
cramēti dicit̃ p̃sueuit. Et vi qdē sa
cramēti directe habet illū effectū ad
quē est institutū. Nō autē ē institutū
ad satisfaciendum. sed ad spūaliter
nutriendū p̃ vniones ad xpm̃ z ad
mēbra eius. sicut z nutrimentū vnif
nutrito. S; qz hec vnitas fit p̃ cha
ritatē ex cuius feruore aliq̃s p̃leq̃t
remissione nō solum culpe sed etiā
pene. Inde est q̃ ex p̃sequit̃ p̃ quā
dā p̃comitantiam ad principalem

De effectib' eucharistie fo. xxxix

effectū hō psequit remissionē pene
Secunda ps dē q' talis remissio
pene fit iuxta modum deuotionis
in fumente. hec autē ps apparet. nā
remissio pene prouenit ex feruore
charitatis. talis autē feruor requirit
deuotionem. Indē fit ut ubi est ma
ior deuotio etiā feruor auget. et sit
plus remittit de pena. Ubi autē de
uotio est magis rapida. ibi feruor ē
minor. et psequens effectus remis
sionis debilior. qz aucta causa au
getur et effectus et diminuta causa
etiam effectus diminuet. Et ex hoc
apparet q' licet istud sacramentum
sit simplr dignius et efficacius q' sa
cramentū baptismi. tñ q' ad aliq's
effectus sacramētū baptismi anfert
scz q'ntū ad remissionē culpe et pene
Eius causa est. qz baptismus da
tur hoi quasi pmoienti xpi. et eius
effectus directus est remittere cul
pas et penas. Nec mirū. qz xps et
ipsius passio benedicta opantur in
singulis sacramentis fm distribu
tionem cuiusdam pportionis. fm in
effabilem eius sapientiā pordina
te. Non autē fm quātitatē absolute
virtutis. aut fm extremū posse hu
iusmodi passionis ut infra reperit.
Tercia uero pars dē q' pseruat di
gne sumentē a peccatis futuris. Hec
pars declarat. Quia petm est que
dam spēalis mors aie. Unde hoc
mō pseruat aliq's a peccato futuro
quo pseruat corp' a morte futura
qd' qdē fit dupli. Uno in q'strum
natura hois interi' roborat ptra in
teriora corruptiua. et sic pseruatur a
morte p abū et medicinā. Alio mō
p hoc q' munif ptra exteriores ipu
gnatōes. et sic pseruat p arma qui
bus munif corpus. Utroqz at mō
hoc sacramentū pseruat a petō fut
turo. Nam pmo qdē p hoc q' xpo
pūgit p grām. roborat vitam spiri

tualem hois tanq' spūalis abus et
spūalis medicina. Juxta illd psal
m. Panis cor hois pfirmat. Et
Augustin' dē sup Joannē. Secus
rus accede panis. est nō uenenum.
Alio modo in q'stū signū est passio
nis christi p quam victi sunt demo
nes. Repellit em oim demonū im
pugnatorē. Uñ Chrysostum' dē
sup Joannē ut leones flāma spiran
tes sic ab illa mensa discedim' ter
ribiles effecti diabolo. His de cau
sis dē saluator Joānis. vj. Hic est
panis de celo descendēs si q's ex eo
māducauerit non moriet. Ex quo
psequenter apparet q' hoc sacramē
tum saltem pcomitanter diminuit
fomitē originalis peccati. in q'stū .s.
auget charitatē. qz sicut dē Augu
stin' in libro octuagintatū questio
nū. Augmētū charitatis ē diminu
tio cupiditatis. igit' et.

Demoni

¶ Eucharistie sacramentum
fm rōnem sacramenti solis p
dest sumentib'. nec auget ei
effectus sumpt' in vna missa
pluribus hostijs. sicut auget
per plures hostias in pluri
bus missis.

ppō. vij.

¶ Hec ppō discurrēdo p et' par
tes declarat. Nam hostia altar' hz
rōnem sacramenti. in q'stū in hoc sa
cramento tradit inuisiblis gra sub
uisibili specie. tradit autē p modū ab
bi et potus. Sicut ē ab' aut pot'
corp' p ase suū sortit effectū in su
mentib'. nō at in alijs. Pari mō in
telligendū uidet in pposito. Ubi tñ
aduertendū ē q' sicut in alijs sacra
mēt' p' effect' sacramētū ab aliq' p
cipi si factm habeat i uoto. q'ntis n
habeat i re sic aliq' baptizāt baptis
flamis pp' desiderū baptismi anqz
baptizāt baptismō aq'. Ita etiā aliq'

Tractat' m'gri Hērici Gorythū

manducāt spūal' h' sacramētū an/
teq' sacramētāl' sumāt. h' āt dupl'
p'ingit. **Q**no' p'pter desiderū sumē
di ipm sacramētū z h' hō dicuntur
māducare spūal' hoc sacramētū
et nō sacramētāl' illi q' desiderāt su
mere hoc sacramētū tā institutum.
Alio' p'pter figurā. sicut d'c apls p'
ad **Corinthios**. x. q' antiq' patres
spūalē escā māducauerūt ac spūalē
potū biberūt. **I**nde ē q' aliq' hanc
escā dicunt māducare sacramētāl'
tū. sicut peccator realt' sumēs h' sa/
cramētū. s; ei' spūalē effectū nō cō
sequit'. **A**liq' sumere dicunt aut mā/
ducare spūal' tū. sicut tā dicit' est
v'pura q'n voto y' figura sumit' z
p' hoc ei' spūal' effect' p'cipat'. **A**liq'
p' hō māducant istud sacramētum
tā sacramētāl' q's spūal' sicut q' dis/
t'ne ipm realt' p'cipiūt. **E**t iste mod'
māducādī ē p'fectus. qz regula est.
q' plen' inducit sacramēti affectus
ipā sacramēti susceptio. q's solū desi/
derium. **E**t hac radice apparet q' si/
deles sunt exhortādī q'tenus liben/
ter intersint z audiāt missas. vota
sua z desideria hui' sacramēti sum/
ptioni adhibēdo. qz plerūq' maio/
rē fructū spūal' hui' sacramēti p'ci/
piunt q's ip'e sacerdos celebrās. licet
ē silentio p'tereundū q' licet in alijs
sacramētis p'ingat ipm sacramen/
tū voto tū. aut sacramētāl' tū. aut
sil' v'roq' mō p'cipi. tū hec distinctio
pot' p'sueta ē fieri circa istud sacra/
mentū q's circa alia sacramenta du/
plici de cā. **P**rīma q'dē qz cū alia sa/
cramēta p'ficiant in v'su materie. p'
pere sacramētū est ipā p'fectio sa/
cramēti. **H**oc āt sacramētū p'ficiat in
p'secratōe materie. z iō v'terq's v'sus
ē p'sequēs hoc sacramētū. **A**d huc
aut in baptismo z in alijs sacramē/
tis charactere p'rimētū illi q' acci/
piūt sacramētū. recipiūt aliquē spi'

ritualē effectū. scz charactere p' rea/
lem sumptōem. **H**oc aut nō acci/
dit in isto sacramento. z sic p'ma ps
p'z. **S**ed a p'pō d'c q' vna vice su/
mēdo plures hostias nō ex hoc acci/
crescit affectus hui' sacramēti. hāc
em' parte doctor scūs declarat p' h.
q' nihil v'tutis ē plus in multis ho/
stijs p'secratis q's in vna cū sub oibz
et sub vna nō sit nisi tot' chyl'. et
sic p' idē valere. est eadē vice sumere
vnicā hostiā p'secratā z plures. **S**
tū d'c tertia ps q' sumere in pluribz
nullis plures hostias hui' sacramē/
ti p'dest ad incrementū spūalis effe/
ctus hui' sacramēti. cui' cām etiāz
assignat'. **N**ā in pluribz missis mul/
tiplicat hui' sacrificij oblatio. z iō
multiplicat effect' sacrificij sicut z sa/
cramēti. **V**idēt' q' v'it' hui' sacra/
mentū in q'stū sacramētū depēdere q'
dāmō ab ipō eodē sacramento in q's/
tū h'z rōem sacrificij seu oblatōnis
memorial' d'nice passionis. s'm illō
apli p'me ad **Corin**. xj. **Q**uotienscū
q's māducabitis panē hunc z calicē
biteus mortē d'ni annūcia bitis. p'p'
q'd etiā nō d'z aliq's sumere istō sacra/
mentū nisi post celebratōem misse
q' ē rep'itativa passionis. nisi obsta/
terit legitīmū impedimentū infirmis/
tatis. aut alicui' silis necessitatis. z
sic p'z veritas p'pōnis. **N**ec āt p'z
dicta potissime p'cernūt effectus sa/
cramēti eucharistie sub rōne sacra/
menti. sup' est ē p'nter videre de effe/
ctibz hui' sacramēti p'cipue. p'ut h'z
rōem sacrificij. z sit hec p'pō octava
in ordine.

¶ Eucharistie sacramētū sub
rōne sacrificij acceptū. tam in
ipō sumentē q's in alijs p' q' b'
offert opat' salutis effectū.

¶ Hec p'pō apparet p' p'ma p'c. vii
q' ipm eucharistie sacramētū hāz

De effectib' eucharistie Co. xxx.

teat rōne sacrificij declarari ē in ter-
cia ppōne. qz videt' in h' sacro repre-
sentat' passio xpi. qz xps se obtulit
hostiā deo. vt dr ad Ephesios. v.
Qd aut' h' mō pfit sumētib' appa-
ret. qz p oib' sumētib' pferat. dr em
in Canone misse Quotq' ex hac al-
taris ptiapatioe sacrosctm corpus
z sanguine filij tui sumpsim' oi bñ
dicte de celesti z gra repleamur. Silt
2° ps apparet. qz istd sacm etiā of-
ferit p nō sumētib' p eoz salute. vñ
z i Canone misse dr: Memō dñe
famuloz famulariq' tuaz. p qb' ti
bi offerim' h' sacrificiū laudis. p se
suisq' oib' p redēptōe aiaz suaz. p
spe salut' z icolumitat' sue. Et vtrū
qz modū exprimit dñs dicens. Pa-
thea. xxvi. Qui p nob. s. sumētib' z
p multis alijs effundet in remissio-
nem peccatorum.

ppō. nona. Eucharistie sacm in qm̄ ē
sacrificiū altaris. sic multipli-
cis effect' spūalis beneficiuz
influit capacibus

Hec ppō 3^a. qz hui' sacri celebra-
tio vocat' xpi imolatio. vt dictū est
supi'. videt' z rōne representatōis et
rōne effect' passiois. s. qz p h' sacm
pticipes efficiamur fruct' dñice passi-
onis. qz igit' p passionē xpi nob est
collatū multiplex bñficiū. videt' qz
p bñdictā xpi passionē sum' libera-
ti a pctō. a potestate diaboli in qm̄
tū p passionē hōi pparatū ē remedi-
um tuēdi se ptra neq'ias diaboli z
ei' ipuignatioes. p passionē etiā xpi
hoies fuerūt liberati a pena peccati
deoz reco ciliati. z apra suūt ianua
celi. seq' qz in ipō altaris sacrificio
qd ē qdā xpi p passionē immolatio
pferat copia spūaliū effectūū his q
capaces sūt fruct' ist' sacrificij. vbi
notādū qz istud sacrificiū alijs pro-
dest a sumētib'. vt dictū ē. z in illis

nō perigit vitā spūalē in actu. s. in
poña tñ. z iō si eos dispositos iuel-
niat eis grām obtinet p'ute illi' ve-
ri sacrificij a q' ois gra i nos desuz-
xit. z p nōs pctā mortalia in eis de-
let. nō sic cā. p'ima s. in qm̄ gratiā
p'itōis eis ipetrat. Et q' apparet
qz istud sacrificiū pdest qbusdam
alijs a sumēte existētib' in pctō
mortali. z tñ si mens habeat p'ctiaz
pcti mortal' obest sibi. nā vt dictū ē
Indigne sumēs irogat iniuriam
hui' sacro. z iō ponit obie' ne p' seq'
tur fructū hui' sacri. Signat' dñs
cebat qz istud sacm exprit ad min'
qz alijs habeat vitā in poña p' dā
natos qui carēt poña relurgedi ad
gratiā. igit' ppō vera.

ppō. x. Quāuis xpi in hoc sacro re-
aliter existēns ifinita sit virt'
tñ hui' tā sacri qz sacrificij est
finit' seu determinat' effect'

Hec ppō ē doctoris sc'i. Et p'z
ex autoritate cōis p'uctudinis est
desie. Nā si effect' hui' sacrificij eēt
ifinit'. seq'et qz frustra celebrarent
plures misse. p aia defunctiū. p aia
bus mortuoz. Nā tenet qz si vni'
sacrificij altaris eēt ifinit' effect' sta-
tū p vnā mīllam literarēt oim des-
functoz aie i purgatorio existētes.
Hui' aut' rō ē. qz dñs ē inter agēs
naturale z agēs libez. Agēs em na-
turale agit p m vltimū suū posse. z
ideo qñ p' tal' agētis ē ifinita etiā
effect' ē ifinit'. Sagēs libez n agit
penes extremū posse. s. iuxta benef'
placitū vel p'gruētā q'ritat' sibi p'fi-
re. sic domiheat' nō sp facit rōros
ictus q'tos p' sed q'tos nouit ex-
pedire. z sic ē intelligēdū in pposito
de p'ute sacramētoz. igit' zc.

ppō. xi. Quāuis hoc sacm et sacri-
ficiū ex parte sui se habeat ad

prohibet qm̄ p' dñs

q' q' dñs dñs q' nō dñs

ppō. x.

ppō. xi.

f i

Tractat' magri Hērici Borzychū.

oēs vniformiter. nō tñ oēs p-
cipiūt fructus eius equaliter
aut consimiliter

¶ Hui' p'pōnis p' pars supponit
rāq' ab oib' p'cessa. qz ipse xps reali-
ter existēs in h' sacro est idē r' vnus
sp' in qlibet altaris hostia. r' passio
representata est eadē. quēadmodū
dicit solet q' ipse sol ex parte sui se h'z
vniformiter ad illuminādū q'cūq'
d'aphona. 2^a ps apparet. qz in q's-
ritate effect' ab agēte nō solū atqz
d'if' q'ritas p'ntis in agēte sed etiā
penlare opz' dispōnē passiuorum.

¶ In doctor' scrius de adultis. que p'
p'p'riā fidē ad baptisimū accedūt. d'it
q' nō equaliter p'ncipes sūt fruct'
ipsius. Nā qdā cū maiori. r' qdā cū
minori deuorōe accedūt. Et ideo q'
dā plus. r' qdā minus de gratia no-
uitatis accipiūt. sicut etiā ab eodez
igne accipit plus caloris q' plus ei
appropinquat. lz ignis q'stus est de
se equaliter ad oēs suū calozē effun-
dat. Silt' ait idē in p'posito q' obla-
tio huius sacramēti sit satisfactio
illis p' quib' offert vel etiā offeren-
tibus fm' q'stitate sue deuorōis. vñ
ex hac p're verificat' p'pō. xxiij' lib'z
causaz' dicit. q' p'ma cā est in oib'
reb' fm' dispōnē vñ. sed res oīes
nō existūt in p'ma cā fm' vñā dispo-
sitionē. qz diuersa est dispositio ipo-
rū sequēdoz. q' rē.

¶ Potest valor hui' sacrificij
ab vno in altēz trāsferri. q' nō
p'dest tantū cuiuslibet multozū
sicut si fieret pro vno solo il-
lozū vel pro paucis.

¶ Hec p'pō p' p'ma ei' p're apparet
ex cōi' sensu doctor' r' sententia ec-
clesie. Nā fm' Ap'lm' p'me ad Corin-
thios. iij. Corp' mysticū r' ei' mē-
bra assumulātur corpi naturali r' su-

is mēbris. Costat at' q' in corpore
naturali indigētia vnus mēbrū sup-
pletur p' altēz mēbrū. Cū igit' grā
sit efficacior q's natura p'z q' etiam
in corpore eccl'astico p'r vñū mēbrū
succurrere alteri mēbro. Preterea in
ciuilib' potest alter p' altero satisfā-
dere apud iudicē trāsferēdo vt se de
bitū alteri. vel ecōuerso suā satisfā-
ctōez alteri impartiēdo r' hoc p'pter
amozē ciuilē. Igit' a fortiori potest
ex amore charitatis valor huius sa-
crificij alteri ipēdi. Sequēda vero
pars apparet. qz istius sacri oblatō
h'z rōnē sacrificij satisfactiui. sed in
satisfactōe attendit' eq'litas iusticie. r'
p' p'ns attendere o'z ad mēsurā repre-
sentatōis r' reat' p'ne p' offensa. Et
qz effect' huius sacrificij finite par-
ticipatur a participātib'. p'z q' non
tātū valet plurib' simul sicut si fieret
p' vno solo. Nā sic plures misse
plus p'sunt q's vna sola. sic vna mis-
sa plus p'dest soli q's multis. quēad-
modū p' eodē p'cao nequeūt equa-
liter redimi pauci r' multi captiui.

¶ Sicut suffragia valēt ex h'
q' p' itentionē vni' alteri applicā-
cāt. sic altaris sacrificiū satisfā-
cit spēal'r' p' illis p' quib' misse
celebrantur.

¶ Hui' p'pōnis p'ima pars p're sit
ip' ex sup'dictis. q'uis sit cōis deter-
minato doctor'. Nā in q'stū aliq's in-
dicit p'sonā alteri. fm' h' etiā vñ' p're
p' altero satisfācere. Sic ei' op' vñ'
representat' rāq' alteri. sed in q'stū vñ'
dirigit suā itēdo em i' altēz r' ei' appli-
cat' cōp'arōnis valorē fm' h' tenet
vices alteri. q' rē. 2^a at' ps apparet
q'si correlarie. qz missa ē vñū de nu-
mero suffragioz. Cū igit' intēdo ce-
lebrāt' dirigit ad illū vel illos. p' q'
vel quib' specialiter offertur hui' sacri-
fificatio p'z p'positum.

ad. hui'

pp. 14.

ms. 14.

De effectib' eucharistie. Fo. xxxi

¶ Quoadmodū suffragiū sacrificij altaris si fiat cōiter p mortuis inter eos diuidit' ex diuina iusticia. ita pnt spēaliter fieri orōnes in missa p ali quib' nō vt valor missę ipsi applicet. sed debet illi speciali ter applicari pro quo celebra tur ipsa missa.

¶ Hui' pōnis pma ps apparet et h. qz qñ missa offert cōit' p defun ctis. nūc iūctio offerēt' indifferēt' cō iūct' oib' indigētib' z capacib' talis suffragiū. hz ar diuina iusticia vt vbi maior sit deuotio. ibi etiam fiat amplior pceptio z sic q sunt in ma iori charitate in purgatorio. copio sius picipiūt valorē sacrificij cōiter impēti. Sequūda ar ps apparet cla re ex sup'dictis. qz valor in pte sub traheret si qd pcederet alijs valorē missę applicare qz pro illis p qbus missa celebraretur. g. rē.

¶ In celebrante videt' autori tas valorē missę applicādi ad alterū. p qto celebrans est oz ganū ecclesie repēsētās chri stū nō vt effectum qui in cele brante fieret transferat in alte rū. sed vt p intentionē appli cet oblationem missę quate nus operetur in ipsum.

¶ Prima ps hui' pōnis sumitur ex dicto Doctozis sc'i in tertia pte sic dicētis. Sicut celebratio huius sacramēti est imago representatiua passionis xp'i. Ita altare ē represen tatiuū ipsi' crucis in qua xps in p' pria specie immolat' est. Et p eādē rōnē etiā sacerdos gerit imaginem xp'i in cui' persona z p'rate verba p

nūciat ad p'secrādū. z ita qdamō idē sacerdos z hostia. Quinimo p regula tradit' qz oia sacra dispēsan tur p ministros in q'tum sunt mini stri z organa ecclesie. z ex autoritate xp'i z ecclesie. quozū representatio fit p dispēsan'te. qz p'o ipse minister ē oz ganū nō qdē ia i'itu s; aiariū z ex de liberatōe p electōem operans. hinc est q applicatio sacramēti altaris fit principalit' a ch'risto z ecclesia s'm directōem intētiōis ipsius celebran tis. Sic igit' in collatōne sacri ordi nis p'sertur sacerdoti potestas cele brādi z autoritas p itētiōne applicā di h'mōi celebratōem cuiusq; volu erit z sic ostēsa est pma ps. Sequū da p'o pars et ā hateri p't ex verbis doctoris sc'i. Dicit em in tertia pte qz h' sacm in q'stū ē sacrificiū hz vir tute satisfactiua. sed in satisfactione magis atēdit affect' offerēt' qz q'ti tas oblatōnis. ppter qd **Luce. xii.** dicitur de vidua que obtulit duo era q plus oib' misit. deinde ad p' positū pcludit. Quamuis igit' hęc oblatio ex sui q'titate sufficiat ad satisfaciēdū. p oi pena. tñ fit satisfi catoria illis p qb' offert vel etiā offe rētib' s'm q'titate sue deuotōnis. z nō p tota pena. Et qb' p'bis ego in tel'igo eum velle qz q'titas valoris missę celebrare. p aliq' ē mēsuranda s'm itētiōem deuotōnis ei' p q cele brat' z cui p itētiōem applicat z non s'm valorē effect' que celebrās i se p'cipiet si p semetipō celebraret lo quēdo g'nalr. Qd vt meli' eluceat p'firmat rōne. qz si missę celebrare p alijs valeret illis s'm q'titatem ef ctus que ipi celebrātes p'sequerent si p seipsis celebrāret. sequeret qz si sacerdos cū p'sciētia peccati morta lis celebraret pro aliquo defuncto exsistēte in purgatorio. aut pro aliq' viuēte in q'ra existente tñ obligato

f ij.

Tractat' m'gri Hērici Borychū

ad reatū pene. seqret' in quā q' talis
missa n̄ p'cceret alijs. p̄ns nō ē dōz
qz missa valet ex ope opator' nō de
pēder' ei' valor ex ope opantis. z cō
sequētia tenet. qz si sic aliqs celebra
ret nullū fructū missē p' seqret'. vide
tur ḡ imaginādū q' sicut aliqs eun
de ignē applicat corpali situ cū corz
poralibz passiuis. ita etiam q' p̄tus
ignis s'm se ē eq̄lis. s; s'm diuersam
facultatē dispōntis passiuoz sit va
ri' grad' p'icipatōis i passis. parti
mō p' intēdē ipe celebrās spūalr
applicat ipam missam his p' qb' ce
lebrat. q' s; sit eq̄l' efficacē ex pte sui
tū s'm variū modū deuotiōnū pas
soz sibi p'entū spūalr' sortit' vario
mō suū effectū. p' h' tū nolo negare
quin sp'ial' z p'p'ia deuotiō celebrā
tis habeat suū psonalē valorē z cur
ritē cū valore qui ē in missa ex ipō
ope opato. z ex ea parte p'cedi solet
plus valere missaz deuotiō sacerdo
tis q̄ alterius q' est mal'. ḡ zc.

^{ppō}
^{fvj} **¶** Possunt inueniri in celebra
tōne missē. quattuor valores
aut plures. p' alio expiatiui de
bite pene.

¶ Nec ppō p̄. Nā ipm sacrificiūz
Eucharistie hz rōnē p'cip' satisfacti
ui seu compēsatiōis. p' reatu pene ex
ope opato. Deinde ipe orōes z reli
quū officiū laudis q' sūt i missa ex
autoritate ecclie p' ministrum ecclie
etiā malū hnt suū valorē ad recōpē
sandiū. p' alter' debito tā viuēt' q̄
defuncti. tertio aut ipe celebrās de
uot' deo z accept' etiā tā q̄ priuata
p'ona. p'ferēdo orōnes ecclie auget
valorē h'mōi orōnū z reliq' officij
ita q' cū publico valore ex autorita
te ecclie p'currit ille p'uar' z psonal'
valor deuotiō sacerdotis. Quēterea
qz orō nō solū ē meritoria in q̄stū. p'
cedit ex charitate. sed etiā ē p'petra

ua ex misericōdia z liberalitate dātis q̄s
bus imitat' etiā si fiat a malo minist
stro z p'ccōre. s'm h' inuenit' q̄rtus
valor expiatiui' pene. Quēs at p'di
cte valores p̄nt in alterz capacc' trās
ferri ad ipsi' suffragiū. p'pter rōnes
assignatas in. ppōne. xij. z sic inuēri
s; q̄tuor valores i missa q̄b' etiā su
p'uenire p't fruct' q̄nti valoris inq̄
tū sūt. Eucharistia hz rōnē sacri. q' s; y
t sic nō directē habeat rōnē recōpē
satiōis sacri factiue. tū i q̄stū excitat
feruorē charitat' q' ē sacri factori'. p'
reatu pene debite. z tal' etiā satisfacti
ctio p't in alterz trāsferri z sic p̄ veri
tas ppōntis. Quinimo nolo negare
quin yltra dictos valores p̄nt repe
riri aliq' fruct' referēdi ad pene expi
ationē. Si at p̄numerat' valorib'
annumeret' fruct' de q̄b' mētionēz
facit nona expō. p̄ q̄sta erit diuini
ariū affluētia ex thesauro missē ad
salutē fideiū. Instituto. igit' zc.

^{ppō}
^{fvj} **¶** Nō vniformiter fruct' p' re
memorator' valor' in aliorū
trāsferretur expiationemet cō
modum.

¶ Nec ppō ostēdit. qz s'm vsuz loq'
quēdi doctor'. Aliqd' opus hz suū
valorē ex ipō ope opato cuiusmodi
s; oia nra sacra. Alius ē valor q' de
opis opantis. qz p'cedit talis valor
ex opante. Et h' itez diuersimode.
qz h'mōi valor. vel ē ministri ex au
toritate alteri' vel ex autoritate sua
p'p'ia z psonali. Si ḡ sacerdos cele
brās sit p'ccōr. tūc applicādo missaz
alteri etiā valor in eo p'cipit' s'm dū
pōnē ei' cui applicat. Sicut si p'ccōr
officiū orōnū z laudis i missa appli
cet ex autoritate ecclie aliq̄i alteri.
etiā effect' expiatiōis p'cipit' ab illo
vel ill' q̄b' applicat. Accipe officia
hz disponere effectū remissiōis. S;
valor opis opantis vbi ipe opans ē

De effectib' eucharistie Fo. xxxij

sue autoritas p'uate e' p'sonalis. n'al
valor e' sui iuris. 7 h'z plenaria pote
statu iuxta libitu' disp'endi ipe offi
cians si sit deo accept' q' b' vult et
q'stu' vult in relaxatoe' debiti pro
altero. igit' p'p'o vera.

pp'o
kvij

No incouenienter circa p'para
tos missaru' valores. ingrat'is
ministris p'seruntur sancti sa
cerdotes.

Hec p'p'o deducit' Na sacerdos
q' cu' p'cia moral' p'cti celebrat p'so
nal' valoris merito no' gaudet. De
inde. q'z virt' sacrificij altar' 7 orat
tionu' 7 ton' officij influit effectiua
loris iuxta disp'oe'm recipient' p' q'
toru' op' fit. 7 sic du' peccator cele
brat qu'atitas valoris dep'edet ex
deuotioe ac disp'oe' i'pius vel illoz p'
q' vl' p' q' b' fit missa celebratio. Lo
ge ar' sec' e' q'u' sacerdos sc'us cele
brat. n'c' e'm' p'p'iu' meritu' auget va
lori. Rursus ar' cu' tal' s' p' semetip'o
celebraret p'pter magna' ei' deuotio
nem p' seq'et' copiosum valor'em co
pensatois p' reatu' pene. s. mlto vte
noze' q's e' disp'o' ei' p' q' celebrat' Ipe
ar' celebras p' qd' suu' e' trāsferre i' re
laxatoe' obligatois alteri'. patz q'
āplius valde p'ficiat fruct' puenies
alijs ex missa grati' sacerdos supra
fructu' missa p'cto'is celebratis. ita
q's mal' sacerdos nihil p' detrahere
valoris opis opati. aut opis opant'
ex autoritate alteri'. s' bonus sacer
dos p't sup' addere sup' qu'atitatem
effect' que' p'ciperet alijs min' dis
posit' p' q' fieret celebratio. Nec ime
rito. q'z bonu' e' efficacia' malo. vt de
Diony. Nec sicut delictu' ita 7 dos
nu'. ad Roma. v. Un' malicia non
p't detrahere valori celebratois p'
alijs. s' bonitas celebrat' p't q'splu
rimu' sup' addere 7 p' h' fru'ctuosior
reputat' missa digni' q's idigni' sacer

dos. Sic em' fert de b'ro Grego. q'
p'pter excellētia' seruioris sue deuoto
nis in q'libet celebratoe' sue misse rez
diminuant a purgatorio aliq'ue aie.
Un' iuxta hui' p'p'onis tenore' debet
moderari dicta in. xv. p'pone. ne q's
impediatur a p'cordia veritatis hui'
inde p'tente. igitur zc.

Nu'q' debet fructus sacrificij
altaris applicare ita q'busda'z
p'culariter. quin etiā alijs tā
vniuersal' q' d'efunct' capacib' di
rigat' generaliter.

pp'o. xij

Hec p'p'o apparet p'o ex p'teritis in
Canone misse. vbi p'ntet' g'nal' co'
memora' alioz. p' etiā ex p'te opan
tis. nā celebrans tenet vices totius
eccl'ie. q'sto ar' agēs agit s'm forma'z
vniuersalioze. tāto eius causalitas
ad plura se extēdit. sicut dur' totius
exercit' extēdit cura' suā ad tot' ex
ercit' bonū. Cura ar' alicui' p'ricula
ris capitane' p'ase ad sibi p'missos
se dilatat. Quia igit' charitas ton'
eccl'ie ad oia' sua mēbra se exp'ndit.
p'sequēs e' vt ipe celebras q' tenet se
p'formare int' totū vltis eccl'ie dirigat
oblatōez misse g'nal' ad alios. q'n'
ūno ex ip'o ope opato p't idē deduc
ci. Na thesaur' recondit' sub eu'
charistie sacrificio ex larga manu
diuine misericordie dep'edes dispen
sand'. p'mittit' oprie vt facta sp'ali
applicatoe' ad q'sdā adhuc et' exhi
beat' g'nal' ad alios q' g'nal'is disp'e
satio referēda e' ad diuinā iusticiam
No' igit' g'nale derogat sp'ali. sicut
speciale derogat sp'ali. q'u' sp'alt' dt
rigeret applicatio plurib'. Na si di
uina liberalitas i'stituit' p'ciu' hui' sa
crificij duplt' posse valere sine alter
n' p'iudicio quē admodū ex forma
Canonis fact' p't accipi. cur no' cele
brantes debet' vtr' q's applicatoem
f. iij

De effectibus eucharistie fo. xxxiiij

quiritur et celebrat missa ad deuotionem suam pro illo vel illis pro quo vel pro quibus pietas eum inclinatur. In tali casu si ego assumerem officium celebrantis ita specialiter intentionem meam applicare illis ad quos affectio eius inclinatur. puta ego essem sibi obligatus virtute stipendij vel sustentationis impense aut aliauius sillis. tamen sine iudicio maioris obligationis quam essent parentibus aut alijs strictius. Similiter etiam si fiat missa de requie certis diebus pro benefactoribus aut funus datoribus beneficiorum illis diebus specialiter memoratis non estimo quod illud officium debeat ita specificari ad illos ultra gradum obligationis secundum quam debet illis quod ab alijs denegat. Resert enim hoc quantum obligat aut quantum indigeat aut quantum ad equare sibi proficit et sic in sillis. Primo enim ex quo ipse celebrans operatur ex auctoritate ecclesie. Iustum est ut eius intentio secundum iudicium dei et ecclesie reguletur. Nolo tamen pro hoc quod aliquis se obliget pluribus dans intelligere quod unicuique satisficiat. Quia enim missa habet rationem precii satisfactorij quod non equaliter potest multis et paucis. et contingere potest quod intentio applicandi secundum diuinum beneplacitum debeat referri ad unum vel ex toto vel ultra quam faceret si pluribus applicaret. Postquam ipse celebrans inordinate se haberet secundum tale cupiditate procedendo. Neque rationabile est. quod aliquis fundator requirat ut missa sue fundationis solum delectantur sue intentioni nisi ea reguletur conformiter memoratis.

¶ Quamuis quotidie suscipere hoc sacramentum aut missas celebrare non sit necessarium tanquam preceptum. Digne tamen ad id faciendum vivere atque quotidie ita facere est laudabile si

christianus in se non inueniat sufficientes retrahentes impedimentum.

¶ Patet hec pro. primo quod de loquendo de eucharistia sub ratione sacramenti. **¶** In circa usum huius sacramenti duo sunt considerari. unum quod ex parte ipsius sacramenti cuius prout est hominibus salutaris. et ideo utile est ipsum quotidie sumere. ut hoc fructum eius quotidie percipiat. **¶** Alii Ambrosius in libro de sacramento dicit. Si sanguis christi est fusus est in remissionem peccatorum. de teo scilicet accipere quod scilicet pro peccato de teo habere medicinam. Aliud autem consideratur ex parte sumentis in quo requiritur quod cum magna deuotione et reuerentia ad hoc sacramentum accedat. et ideo si aliquis quotidie paratum se inueniat laudabile est quod quotidie sumat. **¶** Augustinus in libro de sermone dominici cum presbitero. Accipe quotidie quod et quotidie percipis. Subiungit. Sic viue ut quotidie merearis accipere. Sed quod multotiens in pluribus hominibus multa impedimenta huius deuotionis occurrunt propter corpus aut anime indispotionem. non est utile omnibus hominibus quotidie ad hoc sacramentum accedere. sed quotiens se homo ad illud paratum inuenit. **¶** In libro de ecclesiasticis dogmatibus dicitur. Quotidie eucharistie communionem accipere nec laudo. nec vis rupero. **¶** Consequenter dicitur propositio quod christianus laudabiliter huius sacramenti communionem vitur nisi inueniat in se sufficientes retrahentes impedimentum. **¶** Circa quod doctor sanctus multum grate loquitur. Reuerentia inquit huius sacramenti habet timorem amorem coniunctum. **¶** In timore reuerentia scilicet deus dicitur filialis. Ex amore autem puocatur desiderium sumendi. **¶** Ex timore presurgit humilitas reuerendi. et ideo vtriusque pertinet ad reuerentiam huius sacramenti.

Tractat' mgr̃i Hērici Gorychū

et q̃ q̃ndie sumat' z q̃ aliqui abstine
ant. vñ Aug. dr. Licz dixerit q̃sp̃ā
nō q̃ndie accipiendā eucharistiam
al' affirmer q̃ndie. faciat vnusq̃sq̃
q̃d fm suā fidē pie credit eē faciendū
Necq̃ em̃ litigauerūt inter se zache'
et ille centurio cū alter eoz̃ gaudēs
susceperit dñm: Alter dixit Nō suz
dign' vt intres sub rectū meū. abo
saluatorē honorificātes q̃suis non
vno mō. Deinde ad p̃positū acce/
dēdo subdit. Amoz tñ z spes ad q̃
scriptura sp̃ nos puocat p̃ferunt ti
morē. Vñ cū Petrus dixisset Exi
a medīe. qz hō petōr ego suz. Res
spondit iesus Nōli timere Silt dñs
Luce. rj. docet petere. panē nostruz
q̃ndianū da nob. In cuius expōne
Aug. dr. in libro de p̃bis dñi Si q̃
ndie accipis h̃ sacramētū. q̃ndie tū
bi ē hodie. tibi xps q̃ndie resurgit.
hodie em̃ ē q̃n xps resurgit. Et q̃b
p̃z q̃ q̃ndā pastor estimatio nō ē
laudāda. q̃ egre ferūt q̃sdā suoz p/
rochianoz̃ oī die dñica petere cōio
nem. q̃suis viuāt laudabilr. Vñ in
p̃mitiua ecclia q̃n mag' viuebat de
uotio fidei xp̃iane statutū fuit vt q̃
ndie fideles cōicārēt. Vñ Anade/
tus papa dr. pacta p̃secratōne oēs
cōicent q̃ noluerūt eccliaſticis care/
re limitibz. Sic em̃ z apli statuerūt
et sc̃a Romana tenet ecclia Cū igit
ap̃d q̃sdā fideles adhuc replat' des/
uotio q̃ tūc cōiter inter oēs fideles
replebat. q̃ fronte p̃r pastor idigna/
ri abstractoz̃ p̃sonis q̃libet die aut fre
quent' accedere ad sacrosanctā alta
ris cōionē. Deinde hec p̃pō appa/
ret loquēdo de eucharistia sub rōe
sacrificij. Nā celebratio hui' sacrifi
cij ex ope opato ē multe vtilitat' vt
patz ex sup̃dictis. Cōstat ar̃ q̃ sacer
dos nisi ex rōnabili ipedimēto non
d̃z omittēre q̃n q̃ndie aliqd̃ imitat
in thesauz̃ ecclie p̃ redēptōe mēbro

rū corpis ecclie q̃b tales vtilitates
p̃nt suffragari Nec ē ignorādū q̃ cū
istō sacramētū p̃ se displicet diabolo
si diabol' iueniat aliquē sacerdo
tem repescere z intēdere ipedimētis
ne q̃ndie celebret. ille milleartifex
fraudis pcurabit sibi tot retrahēſ
tā vt randē forsitan totalr desistat
ipe sacerdos p̃stinā pdēdo deuotio
nē. igit p̃pō p̃a. Vñ i dubijs pon'
declinandū videt' ad celebratōem
enā si nō aliō eēt q̃ vt diabolo disp/
pliceret. Attē d̃z iuxta posse vnus
q̃sq̃ sibi suscitare conatū ad deuos/
tionē z reuerentiā digne accedēdi cū
fiducia assistētie diuini auxilij q̃d sic
laborantibz nō denegat

Q̃ gratū sit deo altaris sacri
ficiū. p̃r colligi ex donis a lio/
ri generū.

Nec p̃pō manuducit' q̃dātū eē
plis. Nā si aliqd̃ mun' exhibeat in/
digētī q̃suis malo icuitu xpi quem
rep̃ntat. sit tale op' acceptū deo q̃
et' memoria letificat p̃atorē iudex
oim i die nouissimo Si ar̃ deuotio
pauperi q̃ apli' rep̃ntat xpm̃ detur
corpalis elemosyna tūc ē acceptior
deo. Q̃ si dem' alidē aliq̃ sp̃ualia
munera. tūc fuit deo pot' accepta.
z sic deiceps ascēdēdo sp̃ q̃to exp̃si
oz̃ rep̃nta' occurrit i excellentiori mu
nere. tāto donū ipm̃ reputat altior
ē. minerie. Que igit lingua poterit ex
plicare sup̃eminētā m̃ier' i eucha/
ristia sacrificij altar'. vbi oia sil' coa
ceruant'. q̃ mun' exhibitū p̃nt p̃cos
nifare. dat' ei z offert corde p̃ fidē ip
si deo. cui honor z gl̃ia in seculoz̃ se
cula. sp̃ em̃ q̃d p̃centiā z p̃pter q̃d
vnū q̃d q̃ z illud magis.

In summi reg' curia sacerdo
tale officium est summi lucri
bonestū sumū seruitū

De pcessiōib' eccl'asti. fo. xxxiii

Hec pō satis educit corollarie ex sup'dictis, vñ vident' in curijs magnoz pnapū qsdā istāritūne aspiz rare ad officia qbus annexa s' hec duo. s' p'cipuus honor. z pinguis lucri stipēdia. ea p'p' min' p'ultos arbitroz nōnullos nolētes habere pax tendas sacerdotales. aut etiā alios p'laros q' tanq' sue dignitatis reputāt detrimētū. si coram populo mis' sas celebrarēt. **P** si sciret tales q're dignitatis est regale sacerdotiū in q' eis p'mittit celeste mysteriū. q' angel' q'damō sacerdotes p'feruntur quādamodū Augustin' scūs Bernard'. aliq' scā doctozes idipsum multipl' recōmēdāt. **S** an q'libet die. an interrupt' viab'. aut in q'ra deuotōe seipm detrat p'cipe q' p'ten dit celebrare. ranitro videre volēt' bus ad cōes doctoz' determinatio nes. q' tales questioēs scrupulosas satis elucidauerūt. **S**ane ea q' p'ez missa sunt p'habilt' recollegi ad pro p'ij desiderij instāmarōem submūt' tēs libēt' iudicio meli' discernētū corrigēda ad gloriā bñdicte trinita tis patris z filij z spūsscti. **A**mē

Explicet tractat' p'fundissimū theologi m'gri Hērici Borchū de effectib' salutiferis Eucharistie in q' declarāf specificēvari ac mult' tiplices salutares effect' dicti sacri soluūtur etiā q'multa singularia. **S**crupulosa dubia p'cernētia sacerdotem celebrātem

Tractat' m'gri Hērici Borchū de p'cessiōib' eccl'asticis ad laudē bñdicte trinitatis. b'tēz mās rie sp' p'ginis ac totius curie celestis.

Mo inspirate

te venit i memo
riā opinio non
paucor' p'cessio
nes p'ces ac mis

sas p'cessionales nō satis commēdātū. **Q**ue ad collectōem quādas corā sup'positis alme vniuersitatis Coloniēsis matris mee in p'cessioz ne eiusdē matris faciēda puocauit quā redigi in scriptis nonnullis ex astātib' obniz' postularūt. verūm q' h'mōi p'cessiones successuz p'cerz nūr z euetū rez exteriōz z nāstori arū in q'b' locū sibi v'edicare vidēt q'dā p'oderose autoritates. v'puta illa Ep'li ad romanos. viij. **N**ā q'd orem' sicut opz nescim' s' ip'e spūs postulat p' nobis. **E**t p'hs. v. ethico rū loquēs de talib' hoies inq'r hec orāt' z p'equūt. **O**pz at nō sic orat' re zc. **A**ssumpsi g' p' thēmate. **I**llud luce. xi. **D**oce nos orare. q'd q'dem thēma sicut tūc ita z in sequētib' ad ea dūtaxat applicare p'cedo. q'rū g'ra p'cessiones cū suis g'neris in cō suetudinē s'z deducte. **S**ed q'z teste p'ho p' celi. veritas magis elucescit. **I**mmo fides feruioz ei adhibet si aduersarioz rōnes recitēt z eaz de fecer' ap'iant. hui' forme p'cessus ob seruabit' q' motiua aliter opinātū p'mittēt. deinde q'dā veritates sub iūgēt' p'missoz motiōz directie ne fidelitū deuotio in negocijs rāte p'ie tatis ediscetur minus recte. **P**rima igitur consideratio pt accipi ex silitudie magni patris' familias dei i domo sua dispositissī ma ad medicū peritissimū. qz enim alia p'ueniūt sanis corpibus. z alia egris. **A**lia s'm vnā etate vel p'plexi onē. z alia s'm aliā p'plexione v' era

Tractat' mgrī Hērici Borzychū.

ten. z fm varias morboꝝ q̄litates sunt alta z alia. alijs z alijs dispen-
sanda. dicitur ar̄ medicus h̄mōi di-
nosces d̄nias singulis fm̄ sue natu-
re p̄ ḡnētā studet p̄portionare. **Q**
si q̄s artis medicine ignar' sup̄uen-
ens dicat ei. cur sic facis velle q̄ op-
posito mō p̄cederes opando. **R**o-
go vt hūc modū opandi velis p̄ter
mittere. **C**ōstat q̄ talis erit iuste de-
ridēd'. **P**aripactio vniuersoꝝ p̄ditor
atq̄ ḡnīs hūanī p̄cipu' p̄ulsor de-
p̄sistit se h̄z ad torā naturā. quā sapi-
entissime gubernat. sic periculis
medic' ad corpa hūana. **T**or' igit'
actionū cursus siue i elementibus
dispōitū siue i rebz hūanis ad ip̄z
ē referēd'. **N**ec p̄bo aut voto d̄m̄
ē d̄nē. **C**ur sic facis. petim' vt h̄ or-
dine postposito nobiscū aliter agat'
Nō igit' op' est p̄cessionibus. p̄cibz
aut' nullis p̄cessionibus in q̄bz po-
pulus hac itēdōe p̄fluit vt ip̄teret a
deo mutari p̄ditionē rez naturalū
z hūanaz. **H**uic p̄sideratōi fauere
videt' diuin' **B**oeti'. iij. d. p̄solati.
p̄sa p̄ vbi gubernatorē mūdi deuz
assimilat' ad p̄sensfamilias in do-
mo dispositissimā. **E**t p̄sa penultima
eiusdē libri vbi eū p̄pat ad medicū
p̄uide disp̄sātē q̄cūq̄ p̄ueniūt cor-
poribus hūanis. quāto z ip̄e d̄ns
medicū se eē d̄signat. **S**at. x. **N**ō ē
op' medic' valētibz h̄ male habētibz
b' **I**dē et' generosus p̄ph̄a videt' sen-
tire. f. **E**saia. **E**sa. xxx. q̄i si lutū ad-
uersus figulū cogitet. z dicat opus
factori suo nō intelligis **E**saie. dy.
Aūqd' d̄r lutū factori suo qd' facis
Cōtra q̄s d̄r **E**saie. xxxi. **I**p̄e at' sa-
piēs adduxit malū. z p̄ba sua n̄ ab-
stulit **Q**uis ei nouit sensuz d̄nī aut
p̄siliat' a' fuit. **A**d roma. ix. **N**ā z
p̄uerbioꝝ. xxxi. **A**d p̄medatōes sa-
piētē d̄ne in q̄ oia facta s̄t sub iūgi-
tur' **Q**pa d̄nī vniuersa valde bona.

his igit' z silibus apparētis fulcra
hec p̄sideratio tā efficac' ap̄d q̄sdā
reputat'. vt dicāt se oia deo p̄mittere
re. z siue sint ibzū excessiue iudan-
tic. siue est' z siccitates. sterilitates.
tella. guerre. z q̄cūq̄ alie tribulatio-
nes fatēt eq̄nimit' se h̄re. nec q̄cūq̄ il-
loꝝ cordi cape. neq̄ velle d̄cū roga-
re. p̄ talū cessatōē cū ip̄s' sapientia
attingat a fine vsq̄ ad finē fortiter
et' regat oia suauiter. **H**oc em̄ mō
putāt acq̄scere p̄saluist' p̄silio d̄s
cētī **F**acta sup̄ d̄m̄ curā tuā z ip̄e
te enutrit **E**t saluator in euāgelio.
Nolite solliciti esse quid māduerit
aut quid induamini zc.

Secūda vero consideratio
sumit ex vtilitat' assequitōe q̄ ē ad
vitā p̄ruosaz z b̄ritudinē adipiscen-
dā. **N**ā bona exteriora z corpis or-
ganica subseruire d̄nt bonis ipsius
aie. q̄ppe ad p̄ntū exercitiū. ip̄e exte-
riores afflictōes aduersitates atq̄
tribulatiōes sic qdā medicinē pluri-
mū p̄ferūt **C**ur ita. qm̄ rebz ad vos
tū succedētibz dissolut' animus ad
exteriora effundit. ad carnalia effre-
nis laxat. z i arrogātiā extollit. **A**d-
uersitates at' z tribulatiōes opant'
p̄trarios effect'. hūilitatē. castitatē
interiorē p̄uersationē. **N**on igit' fieri
debet p̄cessionales misse z p̄ces ad
d̄p̄cādū vt de' vidit auertere medē-
cinas tā salutare z sanitati aiorū
oportunas. huic p̄sideratōi aspiras
re vidēt nō paucōꝝ autēricōꝝ me-
morabiles sentētie. p̄hs nāq̄ q̄ro-
ethicōꝝ d̄r. q̄ nō ē facile absq̄ p̄ntū
te ferre bōas fortunas **E**t z d̄ p̄so-
larōe. p̄sa vltia d̄r **B**oeti'. **H**oibz
plus reoz aduersam q̄s p̄sp̄erā pro-
desse fortunā. **I**lla em̄ sp̄ specie felī-
citatis cū videt' blāda ment'. hec sp̄
vera. illa fallit. hec istruūt zc. **Q**z
doctrinalit' in fauorē p̄dicte p̄uide

De p[ro]fessiōib[us] eccl[esi]asti. Fo. xxxv

ratōnis gloriosus doctor Gregori[us] loq[ui]t in Omelia. xxxvij. circa h[anc] p[ar]ticulā euāgelij. Cōpelle intrare. hos inq[ui]t elegit de[us] quos despicit m[un]d[us] q[ui]a plerūq[ue] sp[irit]us despectio hoīem res uocat ad seip[s]m. Nā is q[ui] patrē relit[er]at q[ui] r parte substātie quā p[er]ceperat. p[er]dige exp[er]dit postea esurire cepit et reuersus dixit. Quāti mercenarij in domo patris mei abūdant panib[us] lōge quippe a se discesserat quādo peccabar z si nō esurisset in se mīni me redisset. qui postq[ue] terrenis resibus indiguat tūc cogitare cepit q[ui]d de sp[irit]ualibus amisit. Et infra. Qui dā sic uocantur ut etiā p[ro]pellantur. q[ui] app[er]hendere gloriā conātur z ne queūt. ut dū p[er] alta pelagi ad grandiores curas hui[us] seculi nauigare proponūt sp[irit]u aduersis flantib[us] ad delectōis sue litora repellūtur. Cūq[ue] se frangi i desiderijs suis aduersante mūdo sp[irit]uātur. q[ui]d de se auctori suo debent sp[irit]u memorant. ita ut ad eū erutescentes redeāt q[ui] sup[er]biter p[er] mūdi amore deserebāt z d[omi]n[us] p[er] moisen Deuterono. xxxij. ait. Inscrasas est dilect[us]. in crasas impingnat. dilatat[us] derelict[us] deū factorē suū. recessit a deo saluari suo. q[ui] cōtra p[ro]phetam d[icitur]. Clamauerūt ad d[omi]n[um] cū tribularet z de. necessitatib[us] eor[um] eripuit eos. Omnino autē hui[us] p[ro]sideratōi innumere autēticor[um] sententiē uidet[ur] testimonium phitere Cōcludit q[ui] ut pus nō eē opus p[ro]fessiōib[us] z eaz p[ro]f[ess]ib[us] ad fines p[ro]pter quos fieri p[ro]sueuerūt.

¶ Tercia quidē consideratio accipit ex naturaliu[us] cāp[itu]lō indita necessitate. icorruptibilib[us] nāq[ue] corporib[us] celestib[us] collar[us] ē d[et]erminat[us] mot[us] z insite h[ab]et naturales p[ro]prietates. His autē elementariū corporū massa subiacet tāq[ue] materia artifici. Si q[ui]

fm certas p[ro]fessiones p[ro]tigit in terdū disperatā fieri elementoz. ut ad d[omi]n[um] sup[er]fluitatē. vel ad siccitates excessiuas. siue ad pestilētiās z his silia. cū oia p[ro]dicta pueniant fm legē causis naturalib[us] institutā ab auctore nature fm suā sapientiā infallibilē. z uolūtātē imobilē. non uidet[ur] p[ro]gruū attrētare p[ro]fessiones et suas ceremonias p[ro]dictū ordines p[ro]mutari q[ui] ab eterno suis causis in eē est puluis. Juxta illd[um] psalmi. Statuit ea in eternū p[re]ceptū. posuit z nō p[ro]terbit. z Job. xxxvij. Quis enarrabit celoz rōnē. z p[ro]cētum celi q[ui]s ob dormire faciet. quare ut pus nō uident fructuose fidelium p[ro]fessiones

¶ Quarta autē consideratio fundat in Canonica n[ost]ris d[omi]n[ic]is respondentia. Sane ubiq[ue] clamat sacra scriptura. Tribulationū flagella. ideo p[ro]tra nos seure. q[ui]a iohedientes nō cessam[us] male uiuēdo deū offendere. Ecce Eliae p[ro]ph[eta]. Lauamini mūdi estote. Auferte malū cogitatē onū v[est]rā ab ocul[is] meis. q[ui]elate agere puerse. disate bñfacere. Et q[ui]buldā silib[us] iterposuit. Subiūgit[ur] venite et arguite me d[omi]n[us]. supple si non bñfecero vob[is]. q[ui] si ad iracūdiā me puocauerit[is] gladi[us] deuorabit vos q[ui] os d[omi]n[ic]i loquūtū ē. huic sile habet Eliae. lix. vii z puerbial[is] d[icitur]. Quic qd patimur p[ro]p[ter] n[ost]ra meruerit. Lutus puerbii origo ex illo Daniel. ix. uidet[ur] pullulasse. Oia q[ui] fecisti nob[is] d[omi]n[us] in p[ro] iudicio fecisti. q[ui]a peccauim[us] m[un]d[us] z nō olediuim[us] tibi. q[ui]mo Grego. Omelia. xxxvi. exponēs illd[um] luc. ce. xxi. Cū audierit[is] p[ro]lia z seditōes ait q[ui] oia p[ro]summada sunt aq[ui] consummatōem oia turbātur. Et q[ui] in cūct[is] delinq[ui]t i cūct[is] serimur ut impleat qd d[icitur]. Pugnabit p[ro] eo orbis terrarū contra insensatos. Atqui

Tractat' mgrī Hērici Gozychū

stare cū stabit ⁊ effect'. videt' q̄ peni-
tus iurle p̄ p̄cessionē p̄curare vel
le retrahi gladiū dei castigā. cum
hoies apud studia suoz maloniz
opez nō desistāt p̄seuerare. vñ ⁊ per
Hōsen dñs p̄minat' populo ist'
māuit q̄ peccatē castigaret. si ppl's
reuerteret etiā ip̄e ppl'm p̄geret. s̄
si p̄sisteret in prauitate sua etiā ip̄se
vsq; ad extremū eū disp̄geret. vñ
hęc p̄sideratio ēvelut hercules ap̄
tōplures q̄ nec viā videt' euadendi

¶ Quinta quidē consideratio
sumit' ex seruicij i. p̄cessionib' ip̄eū
in gratitudine. Quā em̄ pctōres nō ex-
audiat de' Joannis. ix. **¶ Quinimo**
molesta sunt ei maloz sacrificia. vt
habet' Esaiē p̄. ⁊ Gregorio teste cū
his q̄ displicet intercedēdū mitit'.
irat' anim' ad deteriora. puocatur
ad idē ē sapiēs Ecclesiā. xv. **¶**
ē inq̄t speciosa laus in ore pctōris.
nō q̄ placat' de' p̄cessionib' in q̄b'
ppl's cū repida deuotōe p̄paret. Nā
qdā p̄fabularōibus istit' alij tra-
ctāt negocia secl'aria. alij ⁊ alij alij
⁊ alij terrenis occupāt. q̄ si quisq;
penes pp̄ria remaneret ⁊ p̄suenis la-
borib' intēderet. magis essent eius
opa deo accepta q̄ ea q̄ p̄mittit' tē-
pore p̄cessionū. huic p̄sideratōi fas-
uere videt' illd' Barthēi. vi. **¶ Tu** at'
cū oraueris intra cubiculū tuum et
clauso ostio ora patrē tuū. vñ ⁊ sene-
ca ad Luallū redarguēs visitatio-
nes publicas de seip̄o fatet. q̄ sp̄ re-
dit peior q̄ exijt. **¶ Si** q̄ p̄uenietes in
p̄cessionib' deo displiceāt. si plura
p̄petrēt mala ⁊ pauca sūt bona. vi-
det' vt p̄us tales p̄cessionē nō so-
re approbādas

¶ Sexta ⁊ vltima cōsideratio
accipi p̄t ex p̄ditōe et' cui seruiunt
mali q̄ plures sūt. Nā p̄nceps mūdi
idē ē maloz ē diabol' q̄ tanta ardet

inuidia p̄tra hoies q̄ si eis nocet
re neq̄at in bonis aie vl' corp̄is. tū
put sibi p̄mittit' incessanter p̄tendit
eos dānificare i exteriorib'. iuxta il-
lud' Barthēi. viij. Quia i porcōs
mitti petierūt. vñ afflictio bñ Job.
Satis idē dicat q̄lē gerit p̄tra nos af-
fectū Aduersari' n̄r' diabol' q̄ tanq̄
leo rugiēs circuit q̄rēs quē deuoret
q̄ igit' post p̄cessionē sicā hoies
p̄seuerāt in illi' neq̄ssime tyrāni fas-
mulatu. Iustū ē vt s̄lib' stipendijs
remuneret. Ecce q̄bus motiuis vel
s̄lib' nōnulli p̄t p̄suaderi vt p̄ces-
sionib'. p̄tib' ⁊ missis p̄cessionalib'
repidā fiduciā adhibeāt. Quid s̄ve-
ritat' p̄memorata moriua p̄incēt
sup̄e p̄nter examinare p̄ quāsdā ve-
ritates respondendo

¶ Aduersitates vtputa tribu
latōes ⁊ afflictōes siue p̄igāt
p̄ plia ⁊ guerras. siue per cele-
stes ⁊ elemētares iordinatas
dispōnes ⁊ influēcias. multotī
ens ⁊ multis p̄fuerit ⁊ plimē
ad declinādū a vicij ⁊ ad cō-
uolādum ad viam salutis co-
lendasq; virtutes.

¶ Hęc veritas fact' diffule dedarā
ta ē ex allegat' circa sequendā p̄sīde-
ratōes. vñ ad illd' testimoniū famu-
laf. illd' psalmiste **¶ Imple** faciēs eoz
ignominia ⁊ queret' nomē tuū dñe.
Rursus ⁊ illud eiusdē **¶ Cognosce**
dñs iudicia faciēs. **¶ Silt** ⁊ illd' **¶ Eia**
te. **¶ xvij.** Sola veritas dabit intellectū
te. q̄z aut' q̄vrgēt q̄nq; necessitas
ad agēdū q̄ dicet. iuxta illd' psalmis-
te **¶ In** chamo ⁊ freno manillas eoz
p̄stringe. q̄ nō approximāt ad te. q̄
p̄tra dī de imiq; in psalmo. **¶ In** la-
bore hoim nō s̄t. ⁊ cū hoib' nō fla-
gellabūt. idēo tenuit' eos supbia et
ogni s̄t' imiq̄rate ⁊ impietate sua. **¶ Sif**

prima
veritas

De pressioib' eccl'ialti. Fo. xxxvi.

cur em' qbusda' corporib' vt pual
lescat expedit potioes amare sic
grudā laguoz aioz aduersitates re
sificat ad vtutes igit rē.

Vitas
scda **¶** His qui iam sunt in via vir
tutis vt pstant. Alijs autez
vt ad methodum vite redeat
plus proficiunt afflictiones q
celitus vel ex elemētozū diste
perantijs proueniunt. q̄ tur/
barōnes que ex guerris z hu
manis discordijs.

¶ Hec veritas patz ex hoc q̄ ois
effect' manuclat ad sue cause no
ticiā z in suā cām vult resolui. itaqz
aduersitates z grauamina q̄ ex na/
turalib' causis nob' supueniūt exci/
tant nos in cognitōez auctozis na
ture dei. s. bñdcti in quē dū tales
afflictios effect' referimus statim
offensam in eū pmissaz intelligim'
ac p hoc ad hūilitatōnem z emēda/
tionis satisfactiōne puocamur. Sz
cū pueniūt turbarōes afflictionū z
aduersitatū p hoies. tūc syllogisan
do resoluim' hmoi effect' ipatiētie
in hoies sic in causas originales p/
sertim cū hō sit liberi arbitrij. In di
gnati igit accēdimur ad inuidiā et
odii aduersus eos z ifudamus ad
penā talionis vt nos vlciscēdo infe
ram' apliora detrimēta. dū q̄z abys/
us abyssum iuocat reciproca oola
mag' ac mag' assidue inualescunt.

¶ Notādū tū q̄ dñiā ē q̄ ad pplm ve
teris testamēti. z pplm euāgelij. nā
illis face fuerūt. pmissiōes rpales
et solū sub vno tabernaculo vlcem'
plo in vno regno cohabitabāt. pp'
q̄ q̄tiens a circūcūctis nationib'
veratōes eis igerebant in pmpriu.
eis erat pcludēdū q̄ pctis suis exi
gētib' tales punitōes ipis iferebāt
Sec' at ē de xpiano pplō q̄ celestia

et spūalia pre ocul' hz pmissa. ad q̄
multi festinant angariati p diuer/
sas tribulatiōes vt dr pma veritas
Sup'dicta at veritas etiā pfirmat
p h' q̄d habet pmi parali. xij. vbi p
posit' trib' malis iudic' David. Ex
oi pre me angustie p̄munt. s. meli'
ē mihi vt icidā in man' dñi. qz mul
te sunt miseratiōes eius. q̄ in man'
hoim. igitur rē.

¶ Quāuis sup'dicta afflictia **Vitas tercia**
sunt multotiēs z mltis vtilia.
tū simplr z fm se sunt de nu/
mero fugibiliū z merent nu/
merari inter mala

¶ Hui' veritas pma ps liquet ex
veritate p' sup' pmissa. Scda fo
ps a paret. qz fm se z simplr sunt
vocat' tristia. s. malū triste ē q̄daz
spēs mali. Tū rō. qz hmoi s' p̄nā
lia. s. malū pene vñū mēbrū malū
q̄d diuidit in malum culpe z pene.
Tū tercio. qz null' eligeret talia fm
se p̄siderata. sicut neqz medicinam
amarā. nisi grā sanitat'. Tū hmoi
penalia p̄munt hoib' q̄tū retrā/
hant a pctis. Nō at sunt de nūero
eligibiliū fm se q̄ inferunt p̄minato
rie. Præterea. p̄dictoz' opposita sunt
simplr z fm se de nūero bonoz et
amabiliū. Teste em' p̄ho p' ethico.
Tā exteriora bona. q̄ bona corpis
subiuiūt organice ad p̄tutē z ad fe
licitatē rā practica q̄z speculatiuam.
Nō em' oino felix ē. q̄ specie turpis
sunt. ignobil. solitari' z sine ple. qn
imo multa opari p organa p diuiti
as z p ciuilez potētia. Seneca q̄qz
in eplā q̄dā ad Lucillū. Errat in
quit q̄ viz bonū velle torqri putat
vt in ferro serari. flāmis exuri. aut
ocul' p̄uari. q̄ si p̄' exagat fortiter to
lerabit. qz bonū sit quicqd virtus
honestauerit. igitur rē.

De pcessiōib' eccl'iaſt. Fo. xxxviii

ſerōz patz. ſicut pceſſiōes rogatio
nū ſunt a ſeris epis inſtitute. ab eccl'
deſia ſunt approbate z in pſuetudi/
nē deduce. **S**z idē argui pōt ex rebz
hūanis. **V**idem' ei pncipes offen/
ſos p aliquā cōitate auile. vt ſi aliq'
ciuitas p lōgā obſidionē fuerit hu/
miliata. z pnceps obſidionis hūc
gūter indignat'. **V**idem' inq' q'
ad placandū ei' aīn ſingularis rez
curſus ē. ire ei obuiā ſub forma ge/
neral' pceſſiōis. in ſignū victorie pū/
cipis z ſue pzie obediētie z hūilia/
tionis. **V**alde nāq' ponderari dēz
hūmōi cōeformale ad cōitatem pri/
mens. **U**n' z legal' iuſticia alijs ex/
eo pferri poſſume. qz circa cōe bo/
nū pſtitit. p'z i'q' p'itas pmiſſa. i'q' ſ'
zē. **I**taq' in interrogātibz thema. p'o/
ſitū. doce nos orare. **R**ūdeat q' hu/
militas q' ondiſt i forma pceſſional/
li equaler orōm' z ad facile ipetran/
dū pferri cōgregari ſub cōi formali
q'd reſpēder in tali hūiliatōe. **H**u/
ilitudo ei ſic pueniēs q' ſi vim inferri
regno celoz. teſte aplo. ij. ad **C**ori.
Ad iuuātibz inq' z vob' in orōne. p
nob' vt ex multaz pſonis facer' ei'
q' in vobis donatōnis ē p multos.
agant' gracie deo. p nobis.

Vitas **P**roceſſio eccleſiaſtica ē ac
vii. tus virtutis religionis. conti/
nens ex ſua forma tria deo ac/
cepta. q' ad orandū contra ſu/
pradictas tribulatōnes ē cō/
uenienter inſtituta.

Patz hec vitas p ei' ptes iducē/
do. **N**ā pceſſio eccl'iaſtica cū p'abz
et miſſis pceſſionalibz exhibet deo
ſingularē reuerēciam reco'noſcēdo
ipm fore pñiū z ſupmū pncipiū gu/
ternatōis rez. **N**ū em ſibi pueniret
plenaria p'as gubernatōnis nō ad
eū pceſſionalit' recurrent'. **E**xhibere

āt hūmōi ſingularē honorē deo p'ci/
net ad p'tute q' religio noial' z cōri/
nenur ſub iuſticia. **C**oſtat at' q' po/
pul' ad pceſſionē p'arres p'pnam
offenſam. ſubiectōez. z penuriā ſeu
indigentā. preſtat. econuerſo attri/
buendo deo oimodā ſufficiētā. ex/
cellētā. z cui debem' emēdatōem.
Hec at' deo eſſe grata ex ipa forma
opis opati nemo dubitat. **H**ūc al/
lydit h'ſtoria ſequūdi paralipo. xx.
Supueniente ei exercitu p' regē **S**o/
ſophar eo mltū valetiore ad ipcan/
dū auxiliū a dño p'g'egat' e' ois iu/
da ad p'andū dñm. ſz z oēs de v'z/
bibz ſuis venerūt ad obſecradū eū
Inter' v'o ſubiūgūt. **S**z cū ignore/
mus qd agere debeam'. ſ' ſolū ha/
tem' reſidui vt oculos noſtros di/
rigam' ad te. **V**ider' nāq' p'uetiōz p/
ceſſiōis q'dā. preſtatio extreme ne/
ceſſitat' z ad deū fiducie ſingularis
Et q' ſup'dicta mala poſſum' licit'
te nō velle. tū cū p'paratōe ai ſi aliſ'
nob' p'ſtaret vellen' libeter noſtruz
velle diuine ordinatōi ſubijcere nos
ei p'formādo. p'ſequēs ē q' poſſum'
p' taliū maloz liberatōne p'ſi aīo
orare. **J**uxta regulā **T**heologoz
q' d'r. **Q**uicqd poſſumus licite velle
aut deſiderare poſſum' p eo licite
orare. **C**h. ij. paral. v. p' hūmōi ma/
la ſit ad deū deſcario p **S**alomo/
nēi tēplo nouiter edificato. i'q' zē.
Itaq' p'etētibz doce nos orare. **R**ū/
q' ſup'dicta mala mō p'dicto eſt
orandū. cū ipetratōi plurimū expes/
dit forma pceſſional'. i'q' zē.

Quatenus pceſſiones que **V**itas
ſunt ſm ſe viles optato poti' vij.
antur ſine. via cōuenientiffi/
ma eſt eos q' ſunt in pceſſione
vicijs antea renunciare z ad
opa penitentie ſe conuertere.

Tractat' mgr̃i H̃erici Gorychū

Hec vitas sufficiēter eōnīa p ea
q̃ racta sunt i q̃rra p̃sideratōe. vii. z
Johel. ij. añ exhortatōez ad p̃cessio
nes p̃mittit. Couertimī ad me in
ieiūnio. i. fleru z planctu z scindere
corda ṽra. z nō ṽestimēta ṽra. z pla
talia ibidē tāgūt. z i p̃allegato loco
ij. palip. p̃mittit q̃ Josophat p̃dica
uit ieiūniū i vniuerso iuda. p̃p̃ qd
et zacharia. p̃ d. Couertimī ad me z
ego ouertar ad vos. Huic etiā na
tural rō p̃sentit. sūt ei act' actiōez
in patiēte p̃disposito. Et p̃hs. viij. to
pi. dr. q̃ nō ē in altero tm̃ vt bñ fiat
cōe. op' iustū igit' ē nō solū artēdes
re id qd ē ex p̃te dei. s; id etiā qd est
ex p̃te hoīs. Nā cuz oppositōz sunt
oppositae cause sic deū puocamus p
nra demerita ad flagellādū. ita cō
ueniēs ē iuxta dictamē rōis vt redi
ctis prauis opib; p bona opa ipm̃
placēt. ita nāq; hater p. Reg. vij.
Aut ar Samuel ad vniuersam do
mū israhel. Si i toto corde ṽro reuer
timini ad deū auferte deos alienos
z p̃parate corda ṽra dño z fuitē il
li soli. Deinde seq̃r. Et eruet vos de
manu philistinōz. z pla huic vitas
ridē uientia i eodē ca' p̃scribunt.
Querentib; igit' iuxta thema. doce
nos orare. Rūdet q̃ nullavīa ē ma
gis p̃picā ad obtinēdū finē p̃nterū
in p̃cessionib; q̃ i sm̃onib; exhorta
ri p̃m̃ vt sup̃deat a causis ex q̃s
bus meret' tribulatōes sustinere. iux
ta illō Eccl. xvij. An ordem p̃pa
ra aiām tuā z noli eē q̃si hō tentās
deum. igitur zc.

vitas
vii.

Quāuis exēplū de medico
videat p̃ma facie familiare oi
bus. tñ diligētē p̃spectis in
uenit nō parū claudicare

Hui' vitas p̃mā p̃re fat'. p̃seq̃t
p̃ p̃sidera' sup̃ p̃memorata. Sz
scēda pars declarat' ex duob; Naz

medic' nō ē mgr̃ s; minister nature
Medic' etiā limitat' ad determinat
tū modū agēdi. sic natura cui sub
fuit. Si vō natura eēt sub dita suo
iperio z nō eēt sibi p̃fite' determinat
tus mod' p̃cedēdi. indubie eēt res
linquēda via curatōis q̃ mēbz per
ṽterē vt totū corp' saluaret' pur ple
rūq; solet euenire. qm̃ pot' z mēbzū
z totū corp' ad p̃stinā deberet redu
cere sanitatē. Cōstat at' q̃ de' ē au
ctor z dñs vniuersoz cui natura ad
nutū oledit. Nec et' maiestas imēsa
ad aliq̃ vni modū ē coartata. fit
igit' vt aliq̃ tribulatōes digne nob
et medicinal' rīdēant atterēs meris
susceptiōez. z tñ artēta ex oipoten
tia alit nobiscū agi hūilit' iplozem'
orātes cū psal. Dne nō fm̃ p̃cā nra
facias nob. neq; s; iniquitates nras
retribuas nob. Hui' exē' domēst
cū aliq̃s accipiet i pastorib; z piscat
orib;. q̃s si hō erudierit necē ē ṽri
simplici z plana traditōe. de' at' ins
ten' eos docēdo i altissimas vitas
tes erexit. creādo eos in p̃phetas.
aplos z euāgelistas. Ecce Johem
pus illrātū i q̃les vitatē ex ipo sacri
d̃ sita pectoris fonte haustā. p̃rupit
In p̃ncipio inq̃t erat s̃bū. z s̃bz
erat ap̃d deū. z de' erat s̃bū. Inq̃rē
tib; itaq; thema p̃libatum. ṽpore
doce nos orare. Rūdet h̃ potissime
p̃re ocul' h̃ndū. Instare obnigis p̃c
b' ap̃d deū. q̃ten' aiāz nostrā sanet
p̃ grāz suā inspirādo bonā volūtātē
inspiratā p̃seruādo. z ad bñ op̃ān
dū p̃ficiat. ac p̃ h̃ tribulationū z af
flictionū amare potitōes nob s; dis
positōez stat' i q̃ nūc egoram' me
dicinal' p̃pinare. defināt esse tales.
Ecce' occurrit de mgr̃o q̃dā mihi
noto. q̃ q̃dā p̃posita sue salutī mihi
p̃gna. p̃seq̃ prendebat. graue dein
de Apoplexia castigat' recognosce
bat ad bonū aie plus infirmitates

De p[re]ssiōib[us] eccl[esi]ast[icis]. Fo. xxxviii

p[ro]desse q[ui] sanitate corp[or]alem. p[er]fata
suo[rum] p[ro]fitor[um] incepta q[ui]litate. Ego
s[ed] iudicor[um]q[ue] bonū sil[icet] p[ro]ualuisse
Dico at[er] vt sanitate corp[or]ali retenta
p[ro]p[ter] apud deū p[ro]cib[us]. insup[er] etiā in
columnitate mētis obrēta cecinisset
cū psalmista. Cor meū z caro mea
exultauerūt i deū viuū. s. exhibēdo
obsequiū. nō solū p[ro] ac[er] interiorēs
in aia. imo in actib[us] exteriorib[us] p[ro] mē
bra corp[or]alia spiritui prompte obes
dientia. igitur r[ati]o.

nona
p[ar]tas

Cōtra tales afflictōes qua
les nobis interdū ingerūtur
p[ro] celestes cōstellatōes aut ele
mentoz inordinatōes cōue
nienter instituunt eccl[esi]ast[ic]i/
ce p[re]ssiōes. sed nō ea inten
tione vt cesset motus celi vel
celozū aut elementoz substā
tie perdant suas virtutes

Quod h[uius] veritat[is] p[ro]ma ps elicitur
clare ex sup[er]dict[is]. Nā p[ro]tra oia ma
la sup[er]ius sepe repetita licet p[ro] ordēs
remedium parare. Sequēda p[ro]
ps apparet ex trib[us]. p[ro]mo q[ui]dē ex h[uius] q[ui]
h[uius]mōi inordinatōes elementares vel
influentie pestilētiales crebro legūt
fieri ministerio angeloz bonoz vel
maloz. quēadmodū p[ro] de pestilen
tia illata p[ro]p[ter]o israel post ex
nūera
tionē vt scribit p[ro]ma Paralipo. xxi.
Silt z tempestas occidēs pueros
bri Job p[ro] malignos spūs fuit p[ro]
rara. Sequēdo at[er] q[ui] nō solū depē
det a deo suba cause natural[is] s[ed] ois
ei[us] p[ro]p[ter] z opatio. sicut igit[ur] eisde ac
cidentib[us] eccl[esi]ast[ic]i remanētib[us] in sa
cramēto altaris. p[ro]ditio p[ro]p[ter]us aliter
aliter se h[uius] p[ro]p[ter]us inherēdo. z p[ro] poste
rius p[ro] se existēdo. Et sicut eadē for
ma caloris pur[us] ē instrumētū ipius
ignis incinerat. z pur[us] ē instrumētū

p[ro]p[ter]us nutritiue carnificat. pari for
ma etiā reb[us] naturalib[us] eisde i suba
p[ro]fistētib[us] opatōes eaz h[uius] aliā z aliā
legē p[ro]cedere nō ē mirandū. iulente
eaz opifice deo gl[or]ioso Hui[us] exēplū
habet Daniel. iij. Tres ei pueri in
fornacē ardente missi in medio flā
me tanq[ui] in yēto rozis stante deum
b[ro]dicebāt. Atvero eadē flāma ex
tra fornacē erūpens interfecit quos
repperit de Caldeis p[ro]p[ter] fornacē. z
sic de alijs. P[ro]terea t[er]cio. Sicut
enī diuine p[ro]uidētie p[ro]ordinatio in
stuit paulū saluari. s[ed] interuenien
te Stephani de p[ro]carōne. actū. vij.
Et Corneliū ad cognitōnem fidei
puerire. s[ed] p[ro] Pet[ro] actū. x. pari pas
su nō caret ronabili apparetia celest[is]
stūi inflatū z elementariū dispositi
onū d[omi]n[us] instituisse statū hoim. et
suo[rum] actū p[ro]portionabil[is] corride
res. vt p[ro]bi g[ra]ta. tali t[em]p[or]e regnabit tal
celi dispositio affligens. demerita
hūana punitōo tali postea t[em]p[or]e mis
tescet celest[is] z elementoz dispō ob p[ro]
ces z bonas actōes hoim ex p[ro]cedē
te afflictōe emēdatoz. Ita q[ui] ac[er]
hūani nō subtrahūt a corp[or]ib[us] p[ro]f[er]
tis suas naturas. q[ui] pot[er]t iplent oz
dinē diuine sapie q[ui] hec z illa taliter
adiuicē coordinant. quēadmodū
p[ro]destinatio petri ad gl[or]iam finalez
indudit oēs exhortatōes. aduersit
tates z alios euctus in obsequium
exequutōis ad finē p[ro]destinatōis
ipius Petri Reuera ne q[ui] dicta s[ed]
nimis videant extranea. fauēt duo
exēpla. p[ro]uidētie nanq[ue] diuine ordē
natio p[ro]tinebat ab eremo solē aliquā
stare. s[ed] ad p[ro]ces Josue. vt p[ro] Josue
x. Et solē q[ui]ndecim gradib[us] retro g[ra]
di. t[em]p[or]e ad p[ro]ces Ezechie z Esai. vt
p[ro] iii. Regū. xi. z Esai. xxxvij. Et
qd mirū Si em benignitas r[ati]o nos
dilexit vt p[ro]prio filio nō parceret. cur
nō oia alia s[ed] em ep[is]t[ol]a hūani g[ra]tis

Tractat' mgrī Hērici Borythū

cōtemperaret. p̄dicit etiā p̄sonat cō
minatio moisi quā intulit filiis isra
el mādara dei trāsgressurus Deu/
teronomij. xxvij. Sic celū qd̄ sup̄ te
ē eneu. 2 terra quā calcas ferrea Et
quibz 2 similibz satis videtur veri/
tas p̄firmata.

Veritas.

Simplr tanqz laudabile 2
expediens est approbandum
in processioibz ecclesiasticis
circa ferre reliquias sanctorz
ad finem processiois optatus
facilius assequendum.

Dec ip̄o seu veritas oñdit p̄ti/
mo ex cōi p̄suetudine xp̄ianoz que
vīm v̄dicat auctoritat' in his que
ad pieratē 2 cultū diuinū p̄tinent.
huic etiā rō p̄sonat. Costat ei q̄
talis de portatio ad multa deseruit
deo. cedit em̄ in scōz veneratōem
et honorē p̄fitemur p̄ eā nos sanctz
indigere tāqz patronis q̄ suis meri/
tis 2 p̄abz copiā habeāt n̄ris mi/
serijs p̄uidēdi. p̄fitemur etiā fides
catholica crededo eos post hāc vi/
ta viuere cū xp̄o tāqz amicos. q̄ n̄
intuitu 2 nō alias nob̄ suā ip̄arit
aliquā misericordiā. vt eos 2 i eis ip̄
sum studiosi honoramus Sic em̄
exequimur illō psalmi. laudate dñm
in sc̄is a. vñ doctor sc̄is ex hm̄i
respectu approbat delatōem reliq̄
rū in ligaturz circa collū cā reueren/
tie 2 deuorōis scōz 2 ad obtinēdū
ea q̄ licite desideram' 2 petim' Sicut
venerabil' dñs Alb. sup̄ Barthēi
ca. ix. vbi agitur de muliere curata
ex tactu fimbrie vestimēti xp̄i d̄r q̄
p̄fuitant q̄ deridēt honorātes reliq̄
as 2 vestes scōz. 2 dicit q̄ nulla vir
tus inest eis. ad q̄z p̄futarōez dñs
voluit p̄ tactū fimbriar' sanare flus
rum sanguinis Un̄ in hui' figurā
fili' israhel cūtes p̄tra hostes ad p̄

lia solebāt archā dñi secū deferēdo
aiosius 2 cū maiori fiducia hostes
inuadere 2 debellare agit rē.

Hominibz p̄manentibz in
cōsimilibz moribus 2 consue
ta sua vita. expedit adhuc face
re processiones 2 orare vt deus
dignetur auertere sup̄ dicta
rū tribulationū flagella

Huius veritatis opposita op̄i
niō mouet p̄plures dicere Ad qd̄
facim' processiones Ad nihil vident
viles. Nam p̄pls mal' ē 2 in mala
vita p̄sentat. Indeuor' ē 2 inabil'
exaudiri. 2 inerte impetrare rēis.
Quibz nō obstantibz oñdit huius
p̄onis veritas. P̄mo qd̄ sic d̄r
doctor sc̄is Quauis petōz fm̄ q̄
hm̄i mal' ē 2 deo displicet. nec ex
audif ex misericordiā ei' petitiō q̄
p̄cedit ex intentōe for' mali q̄ petōz.
sicut si fornicator p̄teret sine lubri/
citatē exequitōem. n̄ petōis na/
tura bona est 2 a deo 2 ei placet. eo
q̄ si ille q̄ peccator ē vraf natura bo
na petēdo eadē q̄ boni petū. deus
ex sup̄abundantia sue misericordie
fm̄ quā dat vltra q̄ petimus 2 qd̄
orō nō p̄sumit. nō obstatē in digni/
tate petentis ip̄e remunerat opus
operatū. 2 annuit petitōi hoim̄ pecca
toz. nō quasi ex iusticia. sed ex pu/
sa misericordiā. Un̄ Chrysoft. sup̄
Barthēi d̄r. Dis q̄ petit accipit.
Id ē siue iustus fuerit siue iniustus.
Dicebā vero q̄ si peccator orando
aliquid petit inq̄rū peccator. i. fm̄ de
sideriū peccati nō audif. itelligo ex
misericordiā. s. q̄nqz audif ad vin/
dicā dum deus p̄mittit peccatorē
adhuc amplius ruerē in peccata.
deus em̄ qdam negat p̄picius. que
p̄cedit iratus vt Augusti. d̄r. Pro f

De p[re]ssiõib[us] eccl[esi]asti. f[ol]io. xxxix

inde licet in p[re]suetis p[re]ssiõib[us] in
maiori numero sint mali. tamẽ re/
nendũ est multos bonos generalit[er]
bus interesse p[re]ssiõibus. Bono
rũ aut[em] oratio est tante efficacie et ap
precatõnis apud deum q[uam] impes
trat nedum p[ro] bonis sed etiam p[ro]
peccatorib[us]. Exemplũ huius eius
denter accipimus. **H**ouen et **A**s
ron. q[ui] plerũq[ue] sancti oratõnis oppo
nentes p[ro] p[re]ssiõibus malor[um] dei
placauerũt indignatõem. Simil[iter]
et **H**elias p[ro] suam orõnem restituit
dei p[re]ssiõibus inuerso regno **I**niquiss[im]i
mi regis **A**chab. quo regnate cum
iniquissima **I**sebel eius uxore. fere
totum regnũ p[ro] idolatriã erat infes
tum. Sane p[ro]missa veritas deduc
itur ex p[ro]ditiõne humane societatis
Teste etiam **A**ugustino loquente de
peccato **A**chor. tanta detet eẽ vni
tas humane societatis q[uam] vnus re
net esse sollicitus p[ro] alio quasi oẽs
eant vnũ corp[us] ad cui[us] vnitatẽ p[er]tinet
vt alter alter[um] a p[er]tõ p[er]seueret. et
ad alter[um] p[ro]motõem de bono i me
lius insudet. **C**ũ ad p[ro]medatõnem
vnitatis in huana societate attēden
dã sepe vn[us] p[ro]punit p[ro] p[er]tõ alter[um]. **S**i
igit[ur] diuina p[ro]uidētia iustos nõnunq[ue]
punit p[ro]pter malos. et tribulatões
iniqu[os] reducunt sup[er] dei amicos. q[ui]o
mag[is] de[us] cui p[ro]p[ri]ũ e[st] misereri et par
cere exteriores tribulatões reuocabit
a p[er]tõib[us] ad p[er]ces q[ui]rũdã bona
rũ. q[ui] p[ro]p[ri]e vnitatis et huane sociera
tis. et sil[icet] tribulationũ passiones sus
tinēt. et p[ro] peccatorib[us] tenent eẽ sol
liciti. **S**ic mitissim[us] **M**oyses inter
miltas tribulatões a p[ro]plo israel sibi
illatas. frequēter exaudit[ur] celeriter.
Credidit p[ro] p[ro]plo ne apl[us] fatigaret si
sue p[ro]p[ri]etatis effect[us] diuturna mora
p[ro]traheret. **P**reterea p[ro] p[ro]formari p[ro]
fata veritas ex d[omi]nã p[ro]ntis stat[us] in
hac vita ad futuri seculi stat[us]. **H**az

post hãc vitã voluntas malor[um] ob
stinata eternali p[ro]seuerat in sue ma
lignitatis p[ro]tinacia. et pena eos affe
ciens h[ab]et r[ati]õnem p[ro]ne t[em]p[or]e. neq[ue] aliquã
diminuit. **I**nde fit q[uod] p[ro] talib[us] eccl[esi]a
ozare nõ p[ro]suevit. **C**õtra p[ro] pecca
tor[um] q[ui] t[em]p[or]e malus q[ui] diu viuut in
hac vita p[ro] respiscere et ad gratiaz
resurgere. et punitões sibi illate cõ
uerti p[ro]nt in medicinã. p[ro]nt etiam res
mitti et totalit[er] relaxari q[ui]uis in pec
catis p[ro]seuerent. **Q**uia igit[ur] p[ro]ntis vi
te status e[st] talis p[ro]ditõis q[uam] p[ro]tões
p[ro]nt emēdari. q[uod] eor[um] p[ro]ne p[ro]nt remie
ti et relaxari. et q[uod] deus irã suã nõ de
finit inseparabil[iter] adherere peccatorib[us]
in hac vita. quõd possum[us] dice
re q[uod] p[ro]ssiões eccl[esi]astice p[ro]nt cõiter
fieri sunt istitate videant[ur] inutiles ad
finē opratis ipetrãdũ p[ro] eo[rum] hoies
p[ro]manēt in silib[us] morib[us] et vita post
modũ sicut antea. **Q**uinimo hoib[us]
inducere d[omi]nã p[ro]p[ri]et[em] fruct[us] p[ro]sequēdã
p[ro]p[ri]e q[ui]s in e[st]e fuerit p[ro]ssiões eccl[esi]e
siastice e[st] tollere d[omi]nã star[us] p[ro]nt vite
circa p[ro]tões et star[us] futuri seculi. p[ro]
t[em]p[or]e igit[ur] doce nos ozare. **R**ũdeat
q[uod] vtile e[st] facere p[ro]ssiões. de ferre
secõz reliq[ui]as. et q[ui]uis hoies solito
mor[um] viuat t[em]p[or]e secure istem[us] ap[ud] deũ
vt m[ul]ti tribulatões i[n]t[er]itã p[ro]uertat
Esto q[uod] aliqua totalis cõ
munitas esset ex solis pecca
toribus cõgregata. nec solum
in cõsuetis antea moribus p[ro]
maneret. sed continue prior
bus accumularet deteriora.
adhuc essent eccl[esi]astice p[ro]
cessiones vales et medicina
les cõtra sepe memorata pri
us flagella.
Nec positio h[ab]et fortiores clau
sulas. q[uod] d[omi]n[us] q[uod] tota cõtras ex solis

Tractat' m'gri Hērici Gorychiū

peccatorib' nedū vt pus pmanēti
bus. s; ad deteriora tendētib' **A**tti
p'z hec veritas pmo ex pma rōe p/
ducta ad pcedētis veritat' manife
stationē. qz s' **C**hrysof. **D**is q pe
tit accipit siue iust' siue iniust'. **E**t
qz homis pctoris natura ē bona z
p' eā dirigere ad petendū licita. tūc
em de' pctorēs exaudit. z si non ex
iusticia in ex misericordia. de q' **U**
Abaque. ij. **D**e' cū irat' fueris res/
cordaberis misericordie **E**t in psal
mis **N**ō p'inet in ira misericordi/
as suas. s; si dicebā. dñe motus est
pes meus. misericordia tua adiū/
uabit me. **I**deo ecclia orādo d' de
us cuius misericordie nō ē nūerus
cui nūq' supplicat sine spe vete. **E**t
apls ad **T**itū. ij. **A**pparuit inquit
benignitas z hūanitas saluatoris
nostri dei. nō ex opib' iusticie q' feci/
mus nos. s; s'm suā misericordiam
nos saluos fecit **H**uic veritati allu
dit hystoria tereij **R**egū. xxi. **H**eli/
as nampe zminatōne futuror' ma
lor' terruit iniquū regē **A**chab. p'p'
q' indutus sacco ieiunauit z ope/
ruit cilicio carne suā **D**einde sequit'
factus ē sermo dñi ad **H**eliā reb'is
ten dices **N**ōne vidisti **A**chab hu
miliatū corā me. qz igit' hūiliatus ē
cā mei nō inducā malū in dieb' ei'
s; in dieb' filij sui inferam malū do
mū eius. **I**n ineffabilis misericor/
dia **I**mp' rex adolatra ex seruili vl'
potius ex mūdano timore se humi
lians statim dei misericordiā ad se
inclinauit. **T**ere. misericordia dñi
plena ē terra **L**icet igitur audacter
asserere q' pctorēs pūt pcessiones
dñi vl' mitigare vel totale eay cessa
tionē ipetrare p ecclias pcessi/
ones z alia opa pcurrētia de gene/
re bonoz. in q'bz eminētius dei ho
noz relucet q' in reg' **A**chab hūilia
tione. **A**liud huic ille legit de **A**li

nūitis q' cū eēt cultores idolor' z
ali' vicij abundarent. tū p opa de
gñe bonoz ptra mala eis pphetiza
ta misericordiā dñi inuenerūt **T**ra/
qz misericordias dñi inetermū carā/
bo. qz miserator' z misericors dñs
lōganim' z multū misericors. **Q**uā
igit' obijct' tribularōes quas pati
mur ppter pctā nostra nob' inferunt
Esto. **R**emanētib' igit' pctis. rema
nebūt tribulationū flagella. fatorez
ex iusticia. s; iudiciū supercalat' mis
ericordia. **J**acobi. ij. **P**ari mō pec/
catorēs nō merent' ex iusticia s; de
bonis opib' de gñe repēdit remune
ratōem ex pura misericordia. quem
admodū teste **A**ug. **R**omanis. ex
istentib' gentilib' p'ulit honorē mo
narchie. p eo q' bonū cōē puato bo
no p'posuerūt. **N**ec obstat p'dict' q'
tpe. pcessiōnū multi incedūt tracta
do negocia secularia z illicita. qz ce
lestis pater faciens solem suū oriri
sup bonos z malos agit potius ex
sola misericordia remunerās bona
opa de gñe tūc sibi exhibita q' per
iusticiā punitat' mala opa tunc p'p'
trata. **N**ā in hac vitā dñs ē mans
uetus vt agn'. post hanc vitā ves
nier iudex vt leo rigidus.

Si p ipas pcessiones non ^{ritas}
statim sentiam' supra memo ^{rix.}
e'ata mala cessare. nō tū ē pu/
tandū hmōij. pcessiones inuti
les fuisse aut nō p'fuisse.

Hec veritas p'cemit multos. q'
faciliter p'nuiciat dicētes pcessiō/
nes facte sunt. z qd' petebat nō eue
nit. **C**ōtra q's p'fata veritas milit'
tat. tū pmo. qz forsitan irat' dñs ni
li pcessiōnib' placat' duriora nob'
incussisset. z fieri p'mississet. tū qz vt
d' **A**ugusti. qdā nō negant. sed vt
p'guo tpe dicit' differunt. tū qz per

De observatōe festōrū **Co. lx.**

nō psequorē in struimur. vel ad psequendū. vel ad feruentius etiā aliqua maiora psequēdū. vel ad quedā illicita curādū. vel forte qz hmoi tribulatōes quibusdā p ruc sic dispositis pficiūt in augmentū virtutis. licet nos lateat. quis em p sumit iudiciōrū dei rōnes discutere. **N**az qd infirmo sit vtile magis nō ut medicus qz egrotus. teste Augu stino. Indubitatē tamē parer misericordīā. 2 deus totius solatiōis ex misericordīa sua nullū bonum dimittit irremuneratū. ppter qd si optamus nō pcedit tñ pcessiōes suis muneribz nō frustrat. **A**deamus igitur cū fiducia ad thronū gratie dei. vt misericordiam psequamur 2 grām inuouamus in auxilio oportuno. ad **Hebr. iij.** Nempe 2 si peccatores ex parte suoz demeritorum nō iniuste sub pncipe maligno huius mudi relinquūtur torquendi. tñ ab eius eripiūtur faucibz ex misericordīa nūmie charitatis. qua tñ dilexit peccatores deus. vt in similitudine carnis peccati miseret vnigenitum suū **Iesum chri stū dñm nostrū** qui cū eodem patre 2 spūs sancto vīuit 2 regnat deus vnus per omnia secula seculorū **Amen**

¶ **O**mpliet tractatus de processio nibz ecclesiasticis collatiue 2 pparatus per venerabilem virum magist rum **Henricū de Goychū. sacre Theologie professōres.** circa fructū ecclesiasticarū processio nū. ad gloriā dñi **Iesu chri sti saluatoris nostri**

¶ **T**ractatus dñi **Henrici Goychū.** de observatiōe festoz. ad gloriā benedictę trinitatis. gloriose qz virginis **Marie** necnon totius celestis curie

Via materia de festoz obseruatōe sub practica occurrit quotidiana. tanto

dearticulata eius discussio est magis necessaria quāto est magis vilitata 2 plures scrupulos p̄suevit insere cōscientiosis. itaqz ad eius magis exquisitā examinatiōem p̄t for̄mari titulus p̄ talis questionis tenorem. **¶** **T**erū diebz festiuis sit illicituz insistere labori aut exercitio operum corporalū. **¶** **A**d questionis huius absolutiōnem p̄cedendū est per quasdam propositiones.

¶ **I**nstitutio festoz p̄ partim dici moralis. partim etiā **mō** ceremonial. 2 partim iudicialis **p̄ma.**

¶ **H**ec p̄positiō p̄ suas pres dedaratur. **¶** **S**i autē hmoi institutio sic partim moralis p̄z. qz moralia dicūtur aliqua p̄cepta que p̄tinent ad dicitamen rōnis. **¶** **I**ntest autē homini dicitamen rōnis. qz ipse debitor est beneficij vel obsequij exhibendi illis a quibz beneficia accepit. **¶** **Q**uia igitur occupatiō p̄ laborē corporale distrahit mentē hoīs ne possit se cōuertere ad deum iura gratiaz. sup beneficijs ab eo p̄ceptis referēdo. 2 laudū p̄conia sibi rependēdo. quoz rāmen est debitor. **¶** **S**tat qz recte rōnis dictamine p̄cipiente sit interdū cess

b i.

Tractat' mgr̃i Hērici Borychū

sanctū ab h̃mōi laborib' dīstrahēri
bus. quatenus mens humana ascē
dere valeat ad acē sup: adictos in
q̃b' diuin' cult' p̃cipue exerceat. **Cōs**
firmat. nā hōi inest naturalis incli
tio ad hoc q̃ cuiuslibet rei necērie des
p̃tēat aliq̃d rēpus. sicut corp' p̃tēat refe
ctiōni somno. & alijs h̃mōi. **Et** etiā
sp̃uali refectōi qua mēs hōis i deo
reficit s̃m̃ dīctamen rōnis naturalis
aliq̃d t̃ps deputat hō. & sic d̃z h̃ate
re aliq̃d rēp' deputatū ad vacāduz
diuinis. **Huius rōni** **Alter**. magnus
p̃sentens sic d̃t sup: **Barthei**. q̃ in
determinatōe diei festiue vniū atten
dit q̃d est cā finalis. & hoc est q̃ cuz
hō in opere est vel negotio p̃uare
vtilitat' occupatio ip̃a t̃p̃t cor ad
obliuiscendū q̃eris q̃ p̃ dilectōem &
gustū bonitatis in deo debet haberi
et ideo instituit & determinat feri
tus dies in quo ab occupatōe tali
separatus discat redire ad dei dul
cedinē experieadā. que postea in e'
remaneat memoria. **Paruz** vtraz
rōnū sumit a doctore sancto. quarū
p̃ma p̃cernit iusticie debitū inq̃stus
hō obligat ad gr̃az actōnes & obse
quiū rependendum suo benefactori
Sequida respicit p̃riam nostram
cōmoditatē inq̃stū mens reficit dū
exonerata ab alijs se trāffert ad va
candū deo. tūc em̃ pascat & sp̃ualiter
reficit ab eo q̃ inuitando nos dicit.
Venite comedite & bibite inebriat
mini charissimi. **Lant. v. Similiter**
Ecll. xiiij. Trāste ad me oēs qui
p̃cupiscitis me & generatōib' me
is adimplemini. **Sp̃s em̃ me'** dul
cis & hereditas mea sup: mel & fauū
qui edūt me adhuc elurient. & q̃ b̃
būt me adhuc sicut. **Deinde** p̃z q̃
festoz institutio sit partim cerimoni
alis. **Nā** q̃n ea q̃ cōiter p̃siderata p̃
tinent ad dīctamē rōnis. determina
tur ad sp̃alia cū respectu ad diuinū

cultū. tūc dicitur cerimonialia. sicut
determinatio de celebratōe sabbati
est cerimonialis q̃stuz ad hoc q̃ de
terminat dies septim'. & sic in alijs
Tercia etiā p̃z q̃ sit p̃tm iudici
alis. nā h̃mōi determinatio etiā res
spectū h̃z ad res humanas. ordinat
em̃ ad quietē laborantiū. & sic perti
net ad iusticiā dominatiuā q̃ est in
ter d̃m & seruū. vñ **Exod. v. d̃z** q̃ in
die sabbati nō debet fieri q̃cūq̃ opis
vbi p̃sequēter subiūgit. vt requiescat
seruus tuus & ancilla tua sicut & tu
Parz igit' p̃pō q̃ ad oēs eius partes
verificata. igit' zc.

¶ Conueniēs est in festozū
ordinatione quendam ordi
nem assignare

¶ Hec p̃pō p̃z. nam ad celebrāduz
die festū p̃mū occurrit ip̃a cā final
mouens que tacta est in deductōe
p̃me p̃ris p̃pōnis p̃cedentis. **Secūdo**
attendit aliq̃d diuinū emergens po
tius ad determinādū vniū diem q̃
aliū. sicut in veteri testamēto deter
minabat dies septima. que respēns
tabar quietē diei. id est cessatōem a
nouis operib' p̃cedentis. et fuit figur
ra quietis christi in sepulchro. q̃ sus
cit die septimo. loco cuius nunc cele
brat dies octauus. quo xp̃us resur
gens felicitatē eterne quietis ostēdit
in plena gratia aie & corporis p̃stitu
tū. vt ait venerabilis **Alter'** sup:
Bartheum. **Et** pari mō facile est
syllogizare aliq̃d diuinū specialiter
emergēs circa cuiuslibet festi dedica
tione. **Consequenter** autē ip̃i sub d̃it
regulatur p̃ ordinatōes suoz. supio
rum qui sunt regulē inferior. quem
admodū superiores mouēt p̃ d̃is
cramen rōnis. & obligant inferiores
fm̃ modū illū ad obseruantia festoz
rum. sicut p̃ superiores modus eis
imponitur. sed magis & minus pro

De obseruatōe festozū fo. xli

vr postea distinctius specificabitur
Sicut ppositio vera.

po
uy.

Rō dicitur circa festoz obseruatōe tā in psonis q̄ in locz q̄ etiā t̄pibz p̄sare differentiam

Hec ppositio p̄ p̄mo ex cōi p̄dictione humanoz actūz et statuzoz. in q̄bz artēdi p̄suevit varietas circūstantiaz. eo q̄ ip̄aruz d̄n̄cia inducit d̄n̄ciam obligādi. Deinde p̄z in speciali. nam vr dicitū est ad quietē dū quicq̄ ab opibz corp̄alibz fatigariuis mouetur hō ex rōnis d̄ctamine vr mens possit litero vacare diuinis. s̄ aliquoties et i q̄busdā t̄pibz emergit alius diuinū aliq̄d exercitās nos insistere d̄no officio et dei laudibus. **U**nde de die d̄nico d̄t b̄t̄s Apollonius q̄ illa die nihil agēdū est nisi deo vacādū. nulla opatio illa die sancta agat. nisi t̄m̄ hymnis psalmis et canctis sp̄ualibz dies illa transigat. **L**ucus cām sc̄tus Leo papa quasi affignās ait. **H**ec dies r̄atis diuinaruz dispensatōibz mysterijs est p̄secrata vr quietē d̄ in signe a deo est p̄stitutū in terris. in huius diei dignitate sit gestū in hac mūdus sumpsit exordium. in hac p̄ resurrectōez et mōis in seritū et vita sumpsit exordium. **S**iliter etiā de alijs festis facile ē aduertere.

Idē on̄di p̄r. q̄ ad celebratōez eius d̄ festi p̄ cessatōez ab opibz p̄ astringit diues q̄ paup̄ et interesse diuis p̄ eccl̄sticus q̄ laicus. et sic de alijs multimodis p̄sonaz d̄n̄cijs. **D**e locis idē p̄pendere nō ē difficile. cū aliq̄s patron⁹ ē vni⁹ loci q̄ nō ē alteri⁹ loci. rōne cui⁹ celebratio festi instituit. **A**duertēdū autē p̄ declaratōe āpliori q̄lter festoz instructio p̄ dici partim moralis tanq̄ deriuata a rōnis d̄ctamine. **E**rēm sicut oē iudiciū rōnis speculatiue p̄cedit a naturali cognōe p̄moz p̄ncipioz. ita etiaz oē

iudiciū rōnis p̄ctice p̄cedit ex q̄busdā p̄ncipijs naturalr̄ cognōis. s̄ ex illis diuersimode p̄cedit p̄ ad iudicādū de diuersis. **Q**uedā em̄ sunt in hūanis actibus a deo explicita q̄ statim cū modica p̄sideratione p̄nt approbari vel reprobari p̄ illa cōia p̄ncipia. sicut q̄ parētes sint honozādi. et q̄ nō est occidēdū. r̄c̄ijs. **Q**uedā hō sunt ad quoz iudiciuz requiritur multa p̄sideratio diuersaz circūstantiaz. q̄s p̄siderare diligētē nō est cuiuslibet s̄ sapiētū. vr corā cano surge et honora p̄sonā sentis. **Q**uedā vero s̄ ad q̄ iudicāda indiget hō adiuuari p̄ instructōem diuinā. sicut est circa credēda. et hoc mō p̄cepta de festoz celebratōe referunt ad dictamen naturalis rōnis. p̄t est illuminata p̄ fidē orthodozam

Ad cognoscēdū q̄ opa in festis p̄hibent fieri. conungit ex duobz locis veteris testamēti dirigi

Marz. nā. **E**xo. ij. d̄r. memento vr die sabbati sc̄rifices. et i h̄ r̄agis finis obseruatōe sabbati seu festi q̄ est vacare rebz diuis. illa em̄ sc̄rificari d̄i cū in lege q̄ d̄no cultui applicatur. **D**eū subdit in eodē loco. **S**eptio die d̄ni dei tui nō facies oē op̄. **D**eū hec vltis nude posita specificat. **L**e. xxiij. vbi d̄r. **D**e op̄ seruille nō facietis in eo. **S**ra cui⁹ est aduertēdū q̄ op̄ seruille d̄r a seruitute. **E**st autē triplex fuit. vna q̄dē q̄ hō seruit p̄cō fm̄ illud. **Q**ui seruit p̄cō seru⁹ est p̄c̄i. et fm̄ h̄ oē opus p̄c̄i d̄r seruille. **A**lia h̄o seruit⁹ ē q̄ hō seruit hōi. est autē hō alteri⁹ seru⁹ nō fm̄ mētē. sed fm̄ corp⁹. et iō opa seruilia d̄c̄it fm̄ h̄ opa corp̄alia. in q̄bz vn⁹ hō alteri⁹ seruit. **T**ercia autē ē seruit⁹ dei. et fm̄ hoc op̄ seruille posset dici op̄ latrie quod p̄tinet ad dei seruitiū

b ij.

Tractat' mgrī Hērici Bozychū

apō. v. Non phibēt festa fieri opa
seruilia tercio mō accepta.

Patet qz illud phibere repugnat
fimi obseruatiōnis diei festiue. hō em̄
ad hoc ab alijs abstiner in die festo
vt vacet opibz ad dei seruitiū prinēn
tibz. Et inde est qz sicut dicitur: **Ioh. vij.**
Circūcisionem accipit hō in sabba
to vt nō soluaf lex **Moyfi.** **Iū etiā**
dicitur: **Matth. xij.** Sabbatis sacerdo
tes in templo sabbatū violāt. id est
corpaltiter in sabbato opant. et sine
crimine sunt. et sic etiā sacerdotes in
sabbato archā dñi circūferentes nō
transgrediebantur pceptū de obser
uantia sabbati. igit' ppositio vera.

apō. vi. Nullus spūalis actus exer
citiū est in diebz festiuis fm se
prohibitum

Patet qz exercitiū talis actus nō
est ptra pceptū de obseruatiā sabba
ti. puta si qd doceat pbo vel scripto
U. Nāri. xvij. dicitur glosa qz faler et
hmoi artifices octant in die sabba
ti. **Lector** autē diuine legis vel do
cto: ab ope suo nō desinit. nec tñ cō
raminat sabbatū. huius autē cā qz
nullus actus spūalis est pzie serui
lis. eo qz vnus hō nō dicitur seruus alte
rius fm mentem. sed solum fm cor
pus. igitur zc.

apō. vii. In diebz festiuis opus pri
mo mō dictū seruile pot' p
phibet qz opus sequūdo modo
dictū. qz nō foret corporale

Patet ppositio. nam opa primo
mō aut sequūdo mō dicta seruilia
phibent in qstūm p'ariātur obser
uantie sabbati. **Contrariātur** autē ob
seruatiē sabbati in qstū impediūt ap
plicatiōē hois ad diuina. et qz ma
gis impedit homo a rebz diuinis p
opus peccati. qz p op' licituz qz nō
sit corporale. **Ideo** magis ptra hoc

pceptū agit qz peccat in die festo. qz q
aliquid opus corporale licitū facit
U. dicitur Aug. in libro de decz chor
dis. **Phili.** faceret iudeus in agro
suo aliquid vile qz in theatro sedicio
sus existeret. **Et** melius semine coz
die sabbati lanā faceret qz tora die
in neomenijs suis impudice salta
rent. **Est** tñ aduertendū qz qz peccat
uentialiter in sabbato ptra hoc pce
ptū nō facit. qz p'ctm veniale non ex
cludit sanctitatem. igit' zc.

**Opera cōia seruis et libe
ris qz nō corporalia in diebz fe
stiuis fieri nō sunt phibita.**

Patet ppositio patz p doctore san
ctum. opa inquit corporalia ad spūas
lem dei cultū nō p'inentia intantuz
seruilia dicitur in qstūm p'zie perti
nent ad seruientes. in qstuz vero stz
p'munia et seruis et literis nō meren
tur dici seruilia. qz scripture autoriz
tas phibet solū opa seruilia. patz hu
iusmodi opa fm se nō debere dici p
hibita. igitur zc.

Quia opera genera etiam
corporalia in festis nō esse p
hibita p' studiosus colligere
et p'pone primo p'missa

Patet verbi grā. nam quilibet tā
seruus qz liber tenet in necessarijs p
uideri nō tñ sibi sed etiā p'imo. p
cipue quidē et p'mo in his qz ad salu
tez cozpis p'inent. fm illud **Prover
bioruz. xvij.** **Erue** eos qz ducit ad
mortem. **Sequūdario** etiā in dam
no rerū vitando. fm illud **Deu. xij.**
Non videbis bouem et ouē fratris
tui errantē et p'ceribis. sed reduces
fratri tuo. hinc est qz opus corpora
le p'inent ad p'seruandā salutē pro
prij cozporis nō violat sabbatū. nō
em̄ est ptra obseruantiā sabbati qz
aliquis comedat et alia hmoi faciat.

De obseruatōe festōrū fo. xliij

quibz salus corpis p̄seruat. Et propter hoc Zachari non polluerūt sabbatū pugnātes ad defensionem sup̄ die sabbati. vt legit p̄. Zach. ij. Silt nec Helias fugies a facie p̄e sabel in die sabbati. p̄ter hoc etiam dñs Barth. xij. Excusat discipulz los suos q̄ colligebant spicas in die sabbati p̄pter necessitatē famis quā pariebantur.

¶ Consequēs est ex p̄positiōe octaua. nō fore i festis p̄hibita corpalia opa statim em̄erāda

¶ Verbi gr̄a opus corpale qd̄ ordinaf ad salutē corpale alteri nō est p̄ra obseruatā sabbati. vñ dñs lo hānis. vij. ait. Silt indignamint qz totū hōiem saluū feci in die sabbati. Et inde est q̄ medici licite p̄nt medicare infirmos in die festo. et qz multo magis est p̄seruāda sal̄ reipublice p̄ quā ip̄cedūt occisiones multaz et innumera mala et p̄alia et spū; alia q̄ sal̄ corpalis vñ hōis. ideo p̄ tuitōe reipublice fidelitū licitū est in ista bella exercere i diebz festis. si tñ nēcitas hoc exposcat. s; nēcitate cessante nō est licitū bellare in diebz festis. Similiter opus corpale qd̄ ordinat ad im̄inēs dānū rei exterioris vitādū non violat sabbatū. vñ dñs de Barth. xij. Quis erit ex vob̄ hō q̄ h; vñ ouē et ceciderit in foueā nō ne renebit et leuabit eaz. Pari mō dicit de bladis merēdis si p̄culū im̄ineat deuastratōis p̄ hostiū inuasio; nē aut ip̄is indisponē. nō solū autē d̄ bladis s; alijs fructibz colligēdis et recōdēdis ad p̄uisionē sui et alios r̄i. Silt est intelligēdū de captōe allectū in festis. nā et papa indulget sup̄ hoc p̄pter t̄p̄is nēcitatē et cōis vire vilitatē. Dē censendū est de fossatis faciēdis p̄ munitiōe loci p̄ inimicos. et sic generalit̄ de opibz ordi-

natis ad dānū vitādū. et sic de siltibus est intelligēdū

¶ Quia nēcitas fert legē non habere. cōtingit eadē opa licita et illicita censere.

¶ Hec p̄o aliquant̄ videt nora p̄ exēpla qd̄ supra tacta sicut de tellare. de bladis merēdis. de faciēdis fossatis. Pari pacto molēdinor̄ vsu qñq; p̄ter instāre nēcitatē. de extrastione aquar̄ in q̄busdāz saluūis ne destruantur fontes ex q̄bz effluit aq̄ q̄ est materia salis. et sili mō syllogis sandū est de alijs.

¶ Quia sub eadē p̄cessione cadūt p̄ncipale et cō accessoriū. p̄ fm hoc p̄ferri iudicium de pluribz generibz operū

¶ P̄t̄ p̄bi gr̄a p̄curatio eoz q̄ subueniūt ad p̄moduz reipublice ē qd̄ dā nēcariū p̄ncipale. qz p̄o in diuersis locis alia et alia abūdāt nēcitaria est p̄mutatio diuersaz rerū hūanaz indigentā sup̄pletū. P̄t̄ p̄ mercatores circuire diuersa loca etiā in festis vt ḡte sepi nēcitate. q̄ qñq; indiget nauigio. qñq; vecturis i q̄dri gio. vel si habeat equos nēce est cor̄ equos ferrari. Indigent etiā hospitijs et refectōne corpali. et sic de alijs. Inde fit q̄ oia siltia opa p̄nt licite fieri in festis dū nēcitas exigit. oia em̄ respiciūt finē p̄cessuz et ordinatū ad bonū humanū. igit̄ rē.

¶ Cōtingit in festis nundinas vel fora fieri et tñ obseruatiam festi nō irritari

¶ P̄t̄ ex causis sup̄memoratis. alit̄ qñ em̄ p̄pter circūstāntias varias ex tpe vel situ locor̄ nō p̄nt optime institui alio tpe. vt si loca aliq̄ sibi mūtē sine vicina. et successio fiat ip̄arū nūdina; cōtingit interuenire aliq̄s

43

Tractat' mgrī Hērici. Bozychū

dies festiuos. q̄ euitari nō p̄nt. z sic
p̄munis vtilitas cū necessitate excu-
lant a violatōe sabbati

**In p̄missis sunt q̄dā remedia
mēozit' p̄stūada vt p̄ trāsgres-
sionē sabbati tutior sit p̄scia**

¶ Partz p̄bi q̄ra. Titanduz em̄ est
ne cupiditas sit eā exercēdi ip̄a opa
corpalia. sed vel vrgens nēcitas aut
reipublice vtilitas. aut aliq̄s alius fi-
nis p̄ se honest' aut laudabilis. Se-
quēdū est remediū vt q̄ minus p̄nt.
interesse diuinis p̄pter p̄dicta opera
exercēda ipsi suppleāt in elemosyna
rū largitōne aut datōne z alijs p̄ijs
opibz vt sic efficiant p̄ncipes sp̄ualit'
um repēdēdo p̄galia. vñ ad p̄positū
tū Grego. omelia. xxi. exponēs illud
Esa. xli. Bonā in desertū abierē vlti-
mū z buxi simul. sic d̄r. Quid p̄ vlti-
mū nisi seculariū mentes exp̄sse sunt
q̄ dū terrenis curis adhuc inseruūt
nullū virtutū sp̄ualū ferūt fructum

Sed z si fructū p̄p̄iū vlm' nō ha-
beat. portare tū vites cū fructu solet.
q̄ z seculares viri intra sc̄am ecclē-
siā q̄uis sp̄ualitū virtutū dona non
habeāt. dū tū sanctos viros donis
sp̄ualibz plenos sustentāt q̄d aliud
q̄ vitē cū botris portant. Tercium
aut remediū est vt alio tpe q̄ cessat
necessitas implicādi se negocijs se-
cularibz. feruentius insistāt diuinis
vt sic alio tpe recuperent q̄d p̄ori tē-
pore vidētur minus fecisse. Huius
exemplū legimus Hēri. ix. de q̄bus
dam venientibz ad P̄osen q̄ d̄ce-
runt. Immūdi sumus sup animāz
hois quare fraudamur vt nō vale-
amus oblatōez ferre d̄no in tpe suo
inter filios israel. Et seq̄tur ibidē ex
p̄silio d̄ni vt alio tpe recuperent. q̄d
facere nō potuerūt tpe statuto. z pa-
riformiter in p̄posito. Quartū reme-
dū est vt saltez surgāt tanto mani'

et audiāt aut vnā missam aut plus
res q̄n festū est solenne si oportuni-
tas assit. vt si non satisfacciant ad to-
tum saltē partim recōp̄sant. p̄ hec
em̄ z ista remedia erit tutior hominis
p̄scientia ne p̄trauentat intentōi in-
sticuētis celebrari ferias aut festa. q̄

¶ Recte decretū est. placita. p̄ p̄p̄.
cessus. z iudicia regulariter nō r̄.
exerceri diebus festiuis. q̄uis
interdū h̄mōi fieri nō sit illicitū
tū in casu nēcitat' vel pietat'z

¶ Hec p̄p̄ apparet ex p̄ncipijs an-
tea p̄libatis. q̄ h̄mōi actōes sp̄ualit'
ter distrahit animū hois ne possit
vacare diuinis. Turbatōes etiam
frequētē z tentōes inducūt a q̄b'
euadere absq̄ peccato nō est facile
Et ideo d̄ns Barth. v. d̄t ei q̄ vult
tecū in iudicio p̄ndere z tunicam
tuā rollere dimitte ei z palliū. Sed
q̄ necessitas legem nō h̄z. q̄ etiā va-
cans pietati vacat fini in st̄uitōnis
festoz. hinc est q̄ in talibz casibz fieri
possunt non obuiādo intentioni
ip̄oz festozum

¶ Ad sentētiandū que opa in
festis fieri aut nō fieri p̄tingit
licite. nō sufficit p̄siderare ip̄a
opa absolute. s̄ necē ē multi-
pliciū distinctōem nō ignorare

¶ Hec p̄positio quasi summat p̄s̄
ta pluriū p̄p̄nū lupius p̄tactarum
Et p̄ istā quis p̄t dirigi ad discer-
nendū obseruantā festi aut ei' trās-
gressionē. Unde diuersa sunt operū
genera. et eadē opa diuersis ex cau-
sis possunt practicari. z a diuersis et
sim diuersa loca z circūstantias. ita
q̄ q̄dā p̄ se accepta essent licita q̄ ex
adiūcto sūt illicita z viceversa. p̄t
facis de articulatū est per p̄p̄ p̄p̄

De obseruatōe festorū Fo. xliij

morata. nisi igit omnis talis diuersitas componatur non p̄ assignari sufficiens sententia sup festoz transgressione aut obseruatiā. igit zc

pp̄o
Fvq.

¶ Videt̄ potius expedies praua hominū atenta consuetudine quedam ex festis in aliud cōmutare. q̄ amplius ea multiplicare.

¶ Hec p̄positio p̄z p̄mo quidem q̄z occasiones peccādi sunt amputā de. Constat aut̄ ex his dieb̄ q̄n̄ homines cessant ab operib̄ corporalib̄ tūc se uertūt ad p̄mesationes ad tripudia z ad alia exercitia corporalia quib̄ plura uicia sunt im̄mixta. p̄pter q̄d melius esset q̄ opibus mechanicis zlicitis occuparent̄ vt a talib̄ retraherēt̄. In huius exēplū potest adduci illud q̄d filijs israhel legit̄ euenisse. Cū em̄ p̄ni essent ad peccādū z p̄cipue ad idolatriam cōmiten dū. q̄n̄ eis vacare p̄mitterebatur. hinc pietas diuine dispensationis prouidit̄ remediū vt multitudine p̄ceptoz̄ ceremonialiū adeo occuparentur vt vix eis aliq̄d spacium ociandū indulgeret̄. z pari passu videretur in p̄posito abulādū. igit zc

pp̄o
Fviij

¶ Obseruatio diei dñice in noua lege succedit̄ obseruatiē sabbati. q̄ z si sit celebrior. t̄n̄ non debet nūc sicut tūc esse ita arcta prohibitio operādi.

¶ Huius p̄positiōis p̄ma pars est satis nota. q̄z dies sabbati iudeoz̄ p̄mutatus est in dies dominicā. est aut̄ h̄mōi successio nō ex vt p̄cepti legis. sed ex p̄stitutiōne ecclie z p̄suetudine populi christiani. Cā autē q̄re nō debet̄ prohibitio fore ita arcta. q̄z obseruatio sabbati fuit̄ figuralis. si

gura aut̄ p̄tinet ad protestatiōem veritatis. quā nec in modico p̄terire oportet. Et ideo quedā opa nūc cōcedūt̄ tūc phibita sicut decoctio cibarioz̄ z alia h̄mōi. Et etiā in quibusdā opib̄ phibit̄ facit̄ p̄t̄ necessitatem dispensant̄ in die dominica q̄ i sabbato iudato. Et pariformiter intelligendū est de alijs festis nostris que succedūt̄ eozum festis. igit tur p̄positio vera.

¶ Explicet tractatus domini doctoris Henrici Borychum de celebratione festorum. in quo magistra li quadam examinatione refellit ea que conscientiosis plures scrupulos inferre consueuerūt ob quotidianaz̄ practicam z obseruatiōis festorum diuersitatem

¶ Tractatus magistri Henrici Borychū doctoris sacratissime Theologie de Symonia z quodam casu matrimoniali. ad laudem t̄nedt̄ cre trinitat̄ glorioseq̄ s̄ginis Marie. ac totius curie celestis Incipit.

Agitte

porētis acute. p̄ dilecte mi in christo frater multis impedimentis se cretus neq̄z acut̄ ras vestrarū p̄p̄ositionū cum annexis probationibus sagittas valeo ita vt materia exigit̄ rejicere exquisite. neq̄ sententijs ita vt decet politis digerere. vtz sicut in arte picture nouit̄ q̄s dā p̄fusas unagimū ichoartōes tris b iij.

Tractat' m'gri Henrici. Gorychū

In eadē arte sponte offerūt emendā
das. sic vestri aliorūq; examini acu
tiori q̄ a me auolat̄ velut inculta hu
mili sub muto corrigēda. qz s̄o ma
teria de v'ro arcu tensa mihi trāsmis
sa res p̄ernit hūanas. necē nō dis
simulare quādā regulā p̄hi. qz. ethi
corū. qua dicit qz sentētererū hūanaz
p̄pter multiplicē suā dīmā vliter et
p̄ certitudine nequeit determinari.
qua regula memoriter p̄missa acce
do ad p̄positōes vestras. in quaruz
p̄ma dicit. Si ponat̄ statutz. quicūq;
elemosynā dederit duoz vel trū flo
renoz. ecclie. qz illi exhibeat honor ta
lis qz in ecclia sepeliat̄ nō est symo
niacū nec illicitū probastis p̄ docto
rem sc̄m̄ in sc̄da sc̄be. Et p̄ rōnez ex
eo qz definitio symoniacū tali statu
to non inuenit. nulla em̄ tibi est em
ptio aut venditio. s̄z hater sp̄m̄ gra
tuite cōp̄sistōis. neq; precludit via
aliquā sepulturam gratis impendē
di. **C**irca huius p̄positōis mate
riā causa exeratij duas pono p̄o
sitiones. Prīma est. Quis h̄mōi
statutum nō habeat ex forma sua vi
cūq; symoniacū. q̄ tum ad statutis ta
men intentionē potest tali vicio sub
iacere. Prīma p̄sitionis p̄ma p̄
supponit ex allegat' p̄ vestre p̄posit
ōis. p̄batōem. Secūda vero pars
apparet qz nihil repugnat quintimo
forte sep̄ius contingit qz condentes
talia statuta permittendi sp̄ualia
res sacras per h̄mōi institutōes ha
beant intentionem. sed qz dei est in
tueri cor hominis relinquatur ad p̄
sens. Secūda p̄tingit h̄mōi statuti
vniuersaliter emissi practicam non
nūq; fore illicitam. et ledere infirmo
rum p̄cientiā. Hec p̄positio primo
apparet p̄ venerabilē Albertuz ma
gnū sup̄ illud euāgelij. dimitte mor
tuos sepelire mortuos suos. Dicit
qz saluator p̄ hoc qz voluit iunere

qz in peccatis suis decedētes indi
gni sunt vt in eoz sepultura boni
occupent. Quid igit dicit de notoz
rijs fornicatoribz. vsurarijs raptoribz
bus. s̄z s̄z dicit de eccl̄abile vitā p̄tinu
antibz vsq; ad finē. est ne iustū qz hu
iusmodi in fames intuitu duozum
vel trū florenoz gaudeant t̄ro ho
nore eccl̄astico qz sepultura a fini me
ruerūt potius tumulari. Sane hoc
fore illicitū confirmat beati Grego
rij autoritas quarto dialogoz hūc
in modū inquentis. Johannes v̄m
magnificus in hac vite locum p̄f̄e
ctoris seruans cuius veritat' et gra
uitatis sit nouimus. qui mihi testa
tus est Valerianū Patritiū in ciui
rate qz b̄ira diei fuisse defunctum.
cui eiusdē ciuitatis ep̄us accepto p̄
cio locum in eccl̄ia prebuit in quo
sepeliri debuisset qui sc̄z Valerianus
vsq; ad eratem decrepita leuis et lu
bricus extitit. et modū sue prauitaz
ris ponere p̄rempsit. sed eadez qua
sepultus est nocte beatus Faustinus
martyr in cuius eccl̄ia corp' fuerat
inhumatus custodi apparuit dicēs.
Vade et dic ep̄o vt hinc projiciat
has ferentes carnes quas hic posu
it. qz si nō fecerit die tricesimo mori
erit. Hāc visionē custos timuit cō
fiteri. et rursus admonitus declina
uit. die vero tricesimo ep̄us eiusdē
ciuitatis cū hora vesperina sanus et
p̄columis ad lectuz rediisset subita
et inopinata morte defunctus est. li
quet igitur practicā hui' statuti nō
vniuersaliter fore licitā ac obseruā
dā. Quā autē doctoz sanctus allegat
hec sunt eius verba. Pagis aures
licita esset ordinaris si statueret qz
omnibus certam elemosynam dau
tibus talis honor exhiberet. Et
quidem philosophus quinto ethi
corum dicit qz minus malum cōp̄az
ratū maiorī malo habet rōnē boni.

prout de iuda dicit saluator. q̄ me/ lius eet si natus nō fuisset. Et meli/ us est projicere merces q̄ periclitari
Sic quoq̄ q̄uis or diario affirma/ tiua dicatur magis licita q̄ ordina/ tio negatiua. quā reprobadō antea p̄miserat. nō tñ dicerē esse sue men/ tis hmōi affirmatiuā ordinatiōem vniuersaliter z absolute circa omnes p̄sonam approbare. Deinde accedo ad duas alias p̄pōnes. Quarū pri/ ma sc̄. si ponat̄ statutu q̄ nullus se/ peliatur in ecclia nisi dederit duos vel tres florenos. illicitū est z symo/ niaciū. Sequida est si ponat̄ statu/ rum. quecūq̄ p̄sona sepeliet in ecclie sia dabit duo vel tria scuta seu flore nos. illicitū est z symoniaciū. Has duas p̄pōnes deducitis ex eisdē me/ dijs. q̄ talia statuta habent speciez exactionis. put allegatis fm̄ doctro rem sanctū. sequūda sequūde. q̄stio nē centesima. Preterea hmōi statu/ ta includūt pactū emprōis z vendi/ tionis. fit em̄ ibi q̄dam contractus nō gratuitus. sed fm̄ Raymūduz omīs p̄tractus nō gratuitus preter p̄tractū p̄mutatōis est emprōis no/ mine capiendus. Hmōi etiaz p̄tra/ ctus est rei spūalis. q̄ nō videt̄ que res tpalis hic vendatur. Allegatis etiā Henricū boyc dicentes q̄ si sine diuersa cimiteria vni⁹ ecclie seu mo/ nastērij. vni⁹ in quo nō ponitur nisi canonicus vel frater. aliud p̄mune et est taxatū p̄ quāto extrane⁹ in ce/ miterio cōi. z p̄ quāto in cimiterio fratru poterit sepeliri symoniaciū est
Postremo quādā excluditis respō/ sionem qua responderi possēt p̄miss/ sis. q̄ intentio statuentū talia statu/ ra nō est terrā vendere sed pecuniāz pro ecclia edificanda tribuendam querere. Nā hoc non iustificat p̄tra/ ctum sup̄ re spūali factū. quē ad mo/ dum illicitū esset vsuram cōmittere

aut rapinaz intentione transferendi pecuniā in pios vsus. Ecce his meo videri breuiter vestroz mortuozum sententiā summaui. **Predilecte** mi/ p̄frater in ch̄risti charitate. quaten⁹ circa p̄missa sensuz meū planius ve/ stra inspiciat dilectio p̄ quosdam p̄ positiones pedetentim p̄cedere in/ stitui. pbabiliter z collatiue seu per modū exercitij fraternalis eas vob̄ offerendo nihil asserendo qd̄ fm̄ sa/ nam doctrinā nō sic asserendū

Contingit spūale cū tem/ porali retribuendo adinuicēz concurrere. et tñ nō fieri alte/ rū p̄pter altez p̄ modū appre/ ciatōis venal̄ aut p̄mutatiue.

Pater verbū gratiā. Et q̄ missam celebravit rependit̄ certa quora pec/ cunie. nō p̄ modū precij ad emēduz ipsam missam. sed in sustentationez ministērij. q̄ ministros spūaliuz oz sustentari a populo in necarijs ad vitam p̄tinentibz. Teste ap̄to. p̄me ad **Choz. ix.** Nescitis qm̄ qui in sa/ crario opantur que de sacratio sunt edūt. z qui altari deseruiūt cū altari/ rio participant. Et p̄fessor absoluēs p̄ficientem accipit aliqd̄ nō vt p̄ciuz p̄fessionis aut absolutōis. sed vt stē penditū laboris z necessitatis. Part̄ nō p̄dicatoz accipit victū ab eis q̄/ bus euāgelij verbū dispensauit ves/ lut quoddā debitū laboris z sustēra/ tionis. z sic de alijs spūalibz. q̄ popu/ lo administrant p̄ ministros ecclie quos oportet sustentari a p̄munūpo/ pulo. igitur p̄positio vera.

His dieb̄ pensando mores hominū et eozū debita. cū re/ rum cōmuni necessitate. opus est vti exquisitis industrijs et/ q̄sdā vles ordiatōes statuere

ppō p̄ma

ppō. f.

Tractat' mgrī Hērici. Borythū

Hec ppō declarari p̄t p̄mo in ci-
uilib. 7 deinde p̄formiter in rebz ec-
clesiasticis. in ciuilibz quidez ex vna
p̄te p̄stat rempublicā seu bonuz cōe
p̄multis indigere vt p̄spe p̄ducas 7
in felici statu manuteneat. Ex alia
p̄te p̄stat q̄ hoies tum p̄pter mo: di-
natū amozē sui. tum p̄pter corrup-
onē appetitus nihil aut paruz p̄p̄io
motu 7 sponte inferre curent. qz fin
p̄hm. ij. politicoz p̄ minimā curā for-
tit qd plurimoz est cōe. de p̄p̄ijs at
maxime curat vnusquisqz. Eueniret
igit vt bonū cōe frustraret debita et
necessaria p̄uisione. si necessario: qz
collecta vnus cuiusqz relinq̄ret liber-
tati. Expedi igit sicut etiā in bñ re-
ctis ciuitatibz fieri p̄sueuit p̄ subtri-
les industrias excogitare quas dā or-
dinatōes coactiuas per quas absqz
hoim p̄iculariū grauamine ex mul-
tis minimz valeat resultare aliquod
magnum 7 integrū ad subueniendū
sufficiēter oibz indigētis circa bonū
cōe emergētibz. 7 sic ab alijs q̄ indu-
ant et iuehūt. vendūt 7 p̄mutat
recipi p̄sueuerūt imposita tributa p̄
personas ad hmoi deputatas. put
satis ex quotidiana liquet experientia
Qua in re nō est silentio trāsēndūz
q̄ plures cōmoditates p̄ferūt talia
statuta legalia. Prīma est qz maio-
ris sunt potestatis 7 autoritatis ad
finē opratū. p̄sequēdū. q̄ si absqz ta-
libz q̄dam exigerēt debita. p̄ necessa-
rijs 7 requisitis ad reipublice salutem
Nā hmoi statuta enanāt ex cōi cō-
sensu totius cōitatis. aut eoz ad q̄s
spectat p̄uidētia p̄speritatis 7 re-
gimen cōitatis. Scdā cōmoditas ē
q̄ cōis hō p̄mp̄t obedit legi q̄ ho-
mini. Vñ has duas cōmoditates
p̄hus t̄n ḡt. x. ethicoz. dē em q̄ ne-
qz p̄derna p̄ceptio neqz alicui vni-
uiri nō existeris regis vel alicui rai-
lis hz vim coactiuaz. lex autē coacti-

uam hz potentiaz sermo et ab aliq̄
prudētia 7 intellectu. et hoc quo ad
p̄mā vtilitatez. Deinde p̄tinuo sub-
iūgit p̄ sequēda p̄moditate. Et ho-
mines q̄dē odiūtur p̄trariatēs mo-
ribz. lex autē nō est onerosa p̄cipiens
virtuosum. Tercia p̄moditas tāgit
p̄mo rhetorice. 7 tercio politice. qz
lex iustio: est q̄ hō. nā frequēter hō
impellit p̄ passioē. 7 sic p̄tingeret q̄ cō-
tributio facta a pluribz nō obserua-
ret debitā p̄portōēz dum vni nimis
relaxaret 7 ab alio nimis expeteret
p̄inde p̄tingit sustentatōem officia-
riuz in aliqua ecclia. ipsiusqz ecclie fa-
bricā cū ornāmētis ac ceteris requis-
tis ad diuinū cultū necarijs q̄mul-
tis indigere. quoz p̄uisio si ad gra-
uitatē modernoz hominū p̄tributū
onem remitteretur. nullatenus con-
surgeret sufficiētia legitime necitas
7 p̄mensurata. put ex dicendis ple-
nius apparebit. Nō em nūc t̄pis ad
exhibēdūz diuino cultui necessaria
seruet hominū deuotio. sicut filiorū
israel Exod. xxv. et. xxvi. qui ad ex-
horatōem Moisi ex parte dñi ob-
tulerunt tam copiose q̄ artifices ad
Moisen venire p̄pulli sunt. pro eo
q̄ populus plus q̄ erat necessariuz
offerebat. nec imerito. qz ille popul-
egyptū exierat. nūc autē deus huius
seculi plurimos excecando in p̄sun-
do tenebray detinet captiuos. q̄ rē
Non est negandū p̄dictozū p̄pō.
statutorū ordinatōnes ad p̄-
os vsus tendere et fines lau-
dabiles

Hec p̄positio qz p̄muniter cō-
cessa nō eget deductione p̄licita. p̄cel-
sum em est ab omibz recte consentis-
bus p̄ium esse 7 p̄mendabile neces-
saria cultui diuino procurare. minis-
tros ecclesiasticos sustentare. fabricas
cam ecclie manutenerē. 7 et ruinas

De symonia rī.

reparare. ornamenta. libros. similia
q̄ vtenilia ecclesiastica saluare auge-
re ⁊ renouare. vñ ⁊ d̄ aud̄ ⁊ mēdā
q̄ circa p̄memorata studiosus fu-
it ⁊ diuinū cultū ampliauit. Quin-
ino Erod. xxxv. dñs p̄ D̄ossen p̄
cepit populo offerre necessaria ad
v̄sus p̄libatos. Sed q̄ hic diffi-
cultas nulla est p̄gendū est ad alia
magis obscura elucidanda.

ap̄
u.

¶ Sepius ad ordinādum
p̄fata ⁊ similia statuta. etiaz
in ecclesiasticis v̄get necessi-
tas subiecta.

¶ Hec positio plus ex effectū
experit̄is p̄ apparere q̄ nostris co-
dicib. Eten̄ i aliquib. ecclesijs pau-
ci sunt p̄uentus reddituales mini-
strantia. ecclesia etiaz vel p̄busta est
vel ruinosa aut structura nimis fe-
rialis. ornamenta ⁊ alia ad v̄sus ec-
clesie ⁊ ad cultum diuinū necessaria
sunt inueterata. p̄stat p̄ modicas ex-
pensas hec om̄ia recuperari aut res-
parari nō posse. constat etiā parro-
chianos ecclesie obligari ad decen-
tem horū p̄uisionem. Ponat igitur
vsq̄ ad certos annos requiri quo-
liter anno mille florenos. ecōtra ve-
ro redditus ⁊ voluntarias oblatio-
nes ad hui⁹ summe medietatē aut
duas tercias nō ascendere. clarū est
tali necessitate incumbere occurrere in-
nifesta necessitate excogitā di aliqua
nouā practicaq̄ p̄ subriles industri-
as habendi hui⁹ summe deficientis
supplementū. Hoc autē p̄uenien-
tissime fit per aliquas ordinatōnes
statutales s̄ quas diuisim p̄ minu-
tias et fragmēta integratur rotalis
summa cūctis n̄ccarus p̄portionata
quā d̄ modū dictū est fieri in ciuili-
bus ⁊ sequēter in sequētib. distin-
cti⁹ de articulis. igit̄ r̄c.

Fo. xlv

¶ Quis inodi ordinatōes ap̄. v.
et statuta sepe materia ba-
rent immixtā pactōis aut cō-
mutationis s̄m se capacem

¶ Hec ap̄. v. apparet primo q̄dem a-
bultis defunctorū intra ecclesiaz in-
humatorū multe eleuātur exhalatio-
nes aerē corūpentes vnde nō mo-
dicū ministris ecclesie grauamen p̄-
uocatur. talia autē grauamina corū-
poralia solent mercedem augmētari
re. sicut apparet de mūdatorib. loco-
rum p̄uicatorū. Tum secūdo quia
p̄bus dicit nono Eryicoz q̄ diues
et pauper possunt s̄m suaz amicitia
am retribuire ea per que eoz salua-
tur amicitia. dū paup̄ impendit d̄-
uiti qd̄ ip̄e appetit. sc̄s honorē. diues
ecōtra pauperi cōp̄stat vtilitatē rele-
uandi eius indigentia. tūc em̄ sic q̄
dam analogā cōmunicatio. Tū ter-
cio. q̄ in plurib. vel ex p̄ua ordina-
tione vel ex p̄suetudine certis vicib.
et epib. fuit suffragia sp̄ialia p̄ pro-
cessiones. orōnes. ⁊ p̄memorations
p̄ sepultris in ecclesia vel in ambitu
canonicorū que nō fuit p̄ tumularē
in cōi cimiterio. ⁊ sic illis singularis
cura impendit ⁊ labor. Tum q̄rto
q̄ affectōes hoim p̄ munera p̄nt p̄-
curari ad fines honestos. sicut dicit
doctor sc̄s. q̄ elemosyne dan̄ pau-
pib. nō ad emēdū eoz orōnes. sed
ad puocādū eoz aios vt grat̄. p̄ su-
tis b̄nifactorib. orēt. ecce plurimā ma-
teriā tp̄ale. sc̄s corpale quā mē mini-
stratiū. singularis honor sepeliēdoz
sp̄cales labores orōnū ⁊ suffragioz
et inclinatio aioz. ⁊ puocatio ad pi-
etate. ⁊ sic de alijs materijs. a quib.
statuentes tales ordinatōnes indu-
ci p̄sueuerūt. Constat q̄ nō gratis
officiātes tenent sustinere talia gra-
uamina. vnde Nicolaus de lyra d̄t
q̄ auct̄us corpa defunctorū soleb̄t

Tractat' mgr̃i H̃erici. Bozychū

extra ciuitates sepeliri ppter exhala-
tiones ascen dētes z aerez inficientes
ppter qđ adolefcens refuscitatus ex-
tra portā efferebatur. Constat etiā
qđ nō tenētur ex h̃tere singularē ho-
nozem vni filium hominū plus qđ
alteri. nec tenētur ceteris paribz plus
laborare faciendo spēales pccātiōes
et cōmemoratōes p vno parrochi-
anoz qđ pro altero. que qz spalia s̃t
patz qđ h̃mōi ordinatōes frequēter
fundātur supra materiā cuiusdā pa-
ccōnis z cōmunitatis aliquāter ca-
pacem. igit̃ zc. Quid nō est ignorādū
qđ sicut in ciuilibz non equaliter ho-
norātur qui nihil vtilitatis afferūt
cōmunitati. sicut illi qui aliquā ei p̃-
surant cōmoditatē. ppter qđ etiā qđ-
dam ordinatōes singulariū honoz
solent ciues puocare vt bono cōmu-
ni aliqua vtilitatis beneficia impen-
dant. Pari mō imaginādū est in p-
posito. notū enī est qđ eque est res sa-
era sepulchz in cimiterio cōmuni si-
cut intra eccliam. sed sepultura intra
eccliam supra ddit singularē honozē
qui est de numero bonoz ciuiliū. et
qui nō est equaliter applicādus. his
qui nihil inferūt ad sustentatōem re-
rum ecclie. z his qui multū p̃tribu-
unt. z sic p̃ piger animus p̃ honoz-
ris p̃rogatiuaz exercitari ad pietatis
opera ad que de p̃gruo etiā quāqz
obligatur. igitur zc.

pp̃. vi.

Ordinari contingit talia
statuta quauis sinistra suspi-
cione amota.

Hec positio apparet. qđ si p̃-
uiores appellati vulgariter magi-
stri ecclie cū officiātibz exponāt par-
rochianis quāta requirūt summa p̃
sustentatōe onerū atqz expensaz ec-
clesie. z officiantū. electisqz p̃bis vi-
ris ex p̃sensu parrochianoz euz au-
toritate exograndi modū p̃uilio-

nis p̃tentis. qui tales ordinatio-
nes p̃stituat. Sic ministri z sacerdo-
tes ecclie remanēt absqz nota suspi-
cōnis. neqz ipi exigere dicuntur aut
p̃pelle multos ad soluendū. s̃z au-
toritas ordinatōnis eos ad p̃tribu-
endū necessitat. sicut ille gladio pec-
tit cuius auctoritate p̃cutit. vt ait Au-
gustinus sup̃ Johānē. vñ silis p̃as-
ctica videtur mihi potissima ad sal-
uandū qualiter quarūdā scholaruz
rectores astringi valeant ad soluen-
dū annuatim certaz quorā pecunie
collegio alicuius ecclie vel hospita-
li pauperz. **Et** enī rectores alicuius
loci in quoz auctoritate cōmunis po-
puli vora ac p̃sensu p̃tinentur for-
sitan calcauerūt quāta summā an-
nuā absqz frequentantiū grauamē-
ne. etiā paupibz literatisqz colligi cō-
tingit. instructoz aut labore sufficiē-
ter compensato tantum adhuc sup̃
exerceat. **Equidē** ex tali radice non
video negandū quin liceat residuū
p̃uertere in p̃iosysus. vtpote i suffe-
rentationē tenuitū p̃tendarū collegij
aut pauperū hospitalis seu aliū ali-
quem p̃ium vsum. qđ zc.

Quauis secūde et tercie
propositionuz statuta sic fieri
possunt qđ illicita imo symoni-
aca sunt censenda. ipsis tamē
remanētibz in propria forma
nō repugnat licita fore. nullū
qđ symoniace p̃uitat̃ p̃uoluta

Hec positio p̃ modū exercitus
collarij posita. saluo semp̃ meliori
iudicio. declaraf. **Et** p̃mo quidez qđ
ad primā eius partez apparet. quia
h̃mōi statuta fieri possunt ex cupid-
tate ab ipsis ministris ecclieasticis
mer recipientibz ex quibz statim spe-
ciem mali p̃trahūt. **Deinde** p̃tingit
intentionem statuentium dirigi ad

De symonia r.

fo. xlvj

cuicūq; appiatiois pmutatōnem
 rei sacre seu spūal' cū re tpali ex qb'
 et filib; p'ficiat' prauitas symoniaca.
 grā. Sequūda p'o ps q' reputatur
 magis abiqua declarari p't p' ea q'
 in p'missioib; p'missis s't p'creta. Nā
 p'rigit tpale simul cū spūali p'curre
 re ita q' fiat p'mutatio tpal' ad rem
 porale nō p' modū p'cij rei spūal'. vt
 q' laborauit seminādo euāgelium
 mecat' sustentatiois stipēdiū. vt p'z ex
 p'ma p'pōne. vñ vendens calice p'se
 crati vedit materiā nō augmētān
 do p'ciū rōne p'secratiois. z sic secer
 uit tpale a spūali secū p'currēte. Si
 mulier h' qd' ē sepeliri i choro cum
 isto spūali qd' ē sepeliri in loco p'se
 crato idudat' plura tpalia q' secernt
 p'nt ab ipso spūali. vt p'z ex quinta
 p'pōne. Exēpli grā sepeliri in ecclesia
 ipozat' p'rogatiua spūal' honoris.
 nō qd'ē honoris p'uari. sed honoris
 habēt' ordīne ad re publicā. q' vedit
 car sibi honore tale i loco ad cōtra
 tē p'ntēre. z sic applicare talē hono
 rē p'nter ad autoritatē illorū q' curā
 gerūt boni cōis. talē aut' singulare
 honore nō tenēt' grāz exhibere. sed
 sub p'ditōne. vt q' de suo ipedit ad
 bonū cōe etiā viceuersa p'nciper am
 pli' de his q' subsunt dominio bo
 ni cōis z nō alit'. Rursus sustinere
 imutatioē exhalatōnū ascēdētū ex
 corpib; in choro v'l ecclesia inhūatis.
 ē qd' tpale. nō grāz tolerādū z cōis.
 tact' in q'nta p'pōne. Nō em talia tē
 poralia s't euāgd' p'ditōis sic aqua
 baptisimi se h'z ad suū spūale. que si
 videret' itelligeret' vedit' baptisim'. s'z
 pot' se habuit ad suū spūale sicut
 materia calicis p'secrati ad suū spū
 rituale. vel sic opē p'dicatoris ad ip
 sum p'biū euāgelij. que admodum
 etiā curat' ecclesie z si teneat' missas
 celebrare. non tñ opz q' teneat' ad
 snedū panē z vinū z cōis. Proinde

p'ncipiū p'stituēdi tales ordiatioes
 coactiuas nō ē cupiditas. s'z ex p're
 statuetū ē scā pietas. s. manutēnē
 di in vigore diuini cult' honorē. z
 p'curādi ea que s't nēcāria ad talis
 cult' sustentatioem pur apparet ex 3^a
 p'pōne. S'z ex p're eoz in q'z fauore
 talia statuta solēt emanare p'ncipiū
 mouēs ē euēdes nēcitas pur decla
 ratū ē in q'nta p'pōne. Et qd'ē in fili
 nēcitate largiri solēt indulgētie p'sere
 tib; aliqd' ad eccle fabricam. v'l ad
 aliqūc' aliū piū vsum. z nō alit' fru
 ctū p'sequūt' indulgētiarū. Cur g' non
 h' pari nēcitate iminēre ordiare. vt
 nemo p'seāt' honoris cōis p'rogati
 uā nisi p'mutet cū honore compen
 sando aliquā vilitatē. sic h'z emittit
 re p'cessione indulgētiarū. solis aliqd'
 p'ribuētib; i subsidij piū vsus p't
 que i'stituūt'. Adhuc at' ex p're ipoz
 q' ad sepe dicta nēcāria fouēda obli
 gāt' ad exco'gātū aliq's ordiatio
 nes pecuniarū vocariuas. vt tactū ē
 in 2^a p'pōne. p'pellit auara tenacitas
 q' adeo eoz i'strigidat' aim. vt h'mōi
 statutorū rigorosa ordiatio inueniat
 p'p'etēs mediana. restē p'ho. x. eth'is
 eoz. At ei' q' legispositores p'tra in
 obediētes z degeneres ad opa p'tu
 rā oz apponere penas z punitōes.
 Sane vt i eadē p'pōne tactū ē h'mōi
 ordiatioes multo s't p'peditiores
 q's si eis p'permittis p' aliū modū ex
 gerēt' req'sita ad vsus p'fatū. z tñ ab
 ipis p'ochianis debita. g' h'mōi de
 niq's statuta p'rigit fore libera ab oi
 spē z suspitōe symoniaca. vt docet
 p'pō. vi. Fuit em p' p'bos viros qb'
 ex'p'sse vel interpretatē p'sentit tota
 cōital' quā p'cemūt' p'memorata sta
 tuta. Vider' itaqz ex oi p're nō neces
 se ē h'mōi statuta vniu'ersal' tanq's
 symoniaca z illicita sentētiāda. Pre
 terea q'ro ab aliq' cui forsitā alit' vi
 det'. Si negligi detēat' q' requir' ad

l. l.

Tractat' mgr̃i Hērici Borychū.

diuinū cultū defendēdū. dicētyq; neq; sunt negligēda. Quero si co-
tribū sustētoris reliq; dētar me-
roz tenaci arbitrio subditoz. Eqdē
nō estimo eū ita estiare. q; op̃io di-
uini cult' suo sine frustraret. Que-
ro an absq; p̃m̃is ordiatōib' auctē-
tatis p̃dēparas p̃sonas dētar ta-
lia restira exigi. Nec huic videt' mis-
hi p̃sulēdū p̃t' cas i 2^a p̃pōne enu-
meratas. Quero q; qd sit a gēdum
forētia dicit q; p ordiatōe; p̃ p̃pōis
sufficiēt' p̃ra oia p̃dicta remedia-
bit. q; d; Quicūq; talē elemosynaz
dederit. s. duoz aut triū florenoz;
huic fiat tal' honor vt i ecclia sepeli-
at' v' i choro. Quāuis hec misio p̃
aspectu videat' bone facti. tñ p̃ eā
emargūt noue q̃stōes. Quippe vel
tal' ordiatio itelligit' h̃ mō q; si non
dederit duos aut tres florenos in
elemosynā n̄ sepeliat' i choro vel i ec-
clesia. ita q; tal' affirmatiō ordiatio
sit p̃gnās p̃ negatiuā iā exp̃ssaz. Q;
si sic ipsa coicidit cū alijs ordiatio-
nib' tā fm̄ sniam q; fm̄ praxim. Si
p̃o n̄ dat' itelligi p̃noiatā negatiuā.
tūc sic videt' q̃sdā summi p̃ncipis
phoz. Aristotel' aiaduertant snias
ex ethias z politicis. At em. ix. ethi-
coz q; hoies vt plurimū s̄ tales q;
les vulgo p̃bilāti nūcupāt'. videt' q;
p̃t' inordiatā sui affectōem seipos
iudicāt' dignos plus h̄re de bonis
exterioribus cuiusmodi s̄; diuitie.
honoris. delectabilia z hm̄oi. Rur-
sus diuitie dicūt' opes sup̃bie. qz
hoies sup̃bos faciūt' q̃nimo i poli-
tias d; q; nobilitas q̃dā videt' anti-
q̃te diuitie. inde nimz euenit q; di-
uites q; s̄ tenaces z eo frequent' te-
nacioses q; ditiores putāt' tāq; rigo-
rosū q; ipis z suis p̃ honoris ip̃s'
dat' etiā gr̃is q; cōi h̄oi l; etiā meli-
ori. Alij s̄le estimāt' ob alicui' stat'
sui officij dignitatē. alij p̃o p̃t' gr̃is

claritatē q; s̄ eis neq; arideat' res
familiaris copia. neq; stat' aut offi-
cij glia. tñ egre ferrent nisi z ipi s̄si
honore gr̃is z gauderēt. Res q; des-
ducta i exē^m iduat' duplex icouent
ens. p̃^m ē q; illi volūt' eximī q; p̃nt' z
tenēt' p̃dicta onera subleuare. ac p;
h̄ q; dā s̄s; cogūf' dēperire. 2^m ē q; si
q̃busdā gr̃is. nō at' alijs hm̄oi pro-
gatie applicēt' isurgēt' dissentōes in-
cōitare. Atq; tal' disparitas in q̃bus
dā locis fert' seminariū p̃trialitatz.
Ex q̃b' q̃tra mala q̃ndie multiplicē
cant' q̃s sufficit' fat' enarrare. haud
dubie eligibili' videt' hm̄oi incoue-
niētia medijs status; euitasse. sicut
q; medicinal' portio ceterē iutil' q; sine
p̃nterū nō intro ducit' ita lex seu ordi-
natio d; ceteri iefficax q; nō attringit
finis mouēs ad statuēdū q̃lis esset
tal' ordiatio fm̄ mētē misonis. acce-
pta. p̃sertim p̃clata corrupta. affecti
one hoim i hu' seculi auro viuētuz.
Quia q; leges dñt' ridere morib'
hoiz vt d; v. ethicoz necē ē p̃ aios
mag' obduratos statuere leges ma-
gis p̃pulsorias z hoies ad ea q; eq;
tat' s̄; iuitos attrahētēs. Teste nā
q; Augusti. i epla ad pbū. Felix ne-
cessitas q; ad meliora p̃pellit. Itaq;
sic. x. ethicoz dē. Aresto. q; bñ dispo-
sit' ad p̃tutē sufficit' sermo p̃sultus.
male at' icliatos optz terrere legib'
penalib'. pari mō ordiatio p̃ p̃pōis
nis valer' bñ iclinat'. s; hoib' ad cō-
trariū affectat'. tal' ordiatio ē iualis
da req̃rēs altiorē tonū surdos aios
obnūt' exātūtē. Ceter' reuocānt'
ad memoriā ordiatōes medio mo-
ise p̃ dñm iudaico ip̃lo p̃stittas li-
q̃de p̃stat' tales fuisse p̃ceptorias
ad sustētorēz sacrificioz. z cerimo-
niaz altiorūq; necānoz. ad vni' trā-
b' sufficiētiā req̃stroz. Quia q; ordi-
natioēs hūane q̃tū p̃nt' dinas imi-
tāt'. sic hūana rō a diuina deriuat'.

De symonia ii.

fo. xlviii.

nō videt q̄ h̄mōi statuta in oī eue/
tu sint simpl̄ z absolute p̄nūciāda
illicita z symoniaca. § 7c.

Practicādo ipas ordiatōes
dino cultui necaria pcurātes
p̄t euidenter ostendi nō valere
plures apparētes p̄sequētiās

Pat̄. p̄o. Quia exēpli gr̄a fiāt
tales p̄sequētiē. Exigūt pecunia in
alieu⁹ sepultura. igit̄ petūt p̄ re sa/
era aut tāq̄ p̄cū rei sacre. pecunia
iſtituta petūt q̄i q̄s baptizat. § 7pa
le cū sp̄iali q̄i p̄cū p̄mutat. **A**ca/
p̄t pecunia post missāz celebratā. §
7pa le cū sp̄iali app̄ciat. vel § sp̄ia/
le daf p̄ sp̄iali z sic de silibz q̄ fiūt vl̄
ex antiq̄ p̄suetudie puia. vel ex aliq̄
ordinatōe fm. vi. p̄pōne practicāta

Dicit p̄o q̄ exequendo tales ordi/
natōnes ordiat̄ tales p̄memoratas
p̄sequētiās nō valere. **N**ā ille m̄ni
ster eccl̄ie p̄t rōnabil̄ rōdere formā
tibz tales p̄sequētiās. **E**go nō itro
dixi p̄suetudinē soluēdi tales pecu/
nias. s; pon⁹ verisimile ē q̄ ex p̄sensu
prochianoz vel q̄rūdā p̄boz viroz
deputaroz tal̄ vsus duxit originē.

Ite ego nō fui p̄ditoz talū ordina/
tōnū quaz vigore p̄cedo. q̄nimo ta
les ordinarōes emanauerūt ex ap/
p̄barōe prochianoz. **S**ic nāq; m̄de
do relegat̄ ois sp̄es optinōis symo/
niace. **D**einde p̄t dici q̄ petūt pecu/
niā p̄ sepulturā exhibēt. s; n̄ p̄ ipa
sepultura neq; vt p̄cū sepulchri. s;
vt p̄cū sustentatōis. aut laboris mi/
nistroz. aut vt subsidiiū requisroz ad
manutenētā d̄ni cul̄. **A**lit etiā p̄t
rōderi. q̄ tales pecunie petūt spar/
sim tāq; q̄dā p̄nūciule m̄uerse sum/
me requisit̄ fm iudiciū p̄boz ad one/
ra sustinēda atq; p̄ulsionē officat̄/
um z alioz ad fabricā z d̄niū cultū
necarioz. petunt̄ inq; q̄i debite. sic
vniuersa z total̄ sumā ē p̄ cōitatem

prochianoz debita. q̄ seminātibz
sp̄ialia obligāt retribuere sp̄ialia.
sparsum q̄dē z p̄ minutias expētūt.
qz sic m̄n⁹ ifert molestia q̄uaminiis
q̄ si peteret̄ i aliq̄ notabili q̄ntitate.
Itaq; tūc pecunie petūt q̄i sp̄ialia
exhibēt. n̄ tūc petūt tāq; rez sp̄ialiaz
p̄cū. sed qz sic se offert oportunitas p̄
fragmēta colligendi q̄ ad vniuerse
summe p̄pletionē requirūt. vñ si non
me fallit memoria tūc **P**aris⁹ z in
alijs egregijs ciuitatibz regni fran/
cie vñ nūc vt dudū i pacis tran/
q̄llitate florēt̄ p̄suctū ē vt certa q̄ra
p̄ sepulturā nedū recipet. s; post se
pulturā exigeret. n̄ q̄dē p̄t v̄edere
sepulturā. s; p̄t cās sup̄ius sepe d̄i/
ctas. **E**a etiā frōte erat q̄ra p̄misit
officiō taxata. n̄ qz missa v̄ederet. s;
quatin⁹ ministro puideret ne boui
triturat̄ os alligaret. § 7c.

Neq; d̄nt sine v̄gēte necessi/
tate sup̄dicta statuta fieri. aut
absq; cā rōnabili. neq; p̄ sacra
mētoz subtractōem debēt no/
lentes compelli

Item⁹ p̄o is p̄ ps apparet. qz q̄i
nō subest rōnabil̄ cā tūc cupiditat̄
assensibz talū statutoz ordiatio q̄
symonē trahit i p̄ditionē. **R**ursus si
ministri recusent exhibēt sacra vl̄ ac/
tus sacros nisi antea certificati. tūc
ad m̄n⁹ itelligūt pacisci int̄ sp̄iale
z tpale z app̄ciari vñ cū reliq;. **C**ū
ei sp̄iale icōpabil̄ p̄mineat tpali
n̄ videt q̄ velle d̄negare sp̄iale p̄t
nō compensare tpale nisi estimaret̄
vñ posse cū altero appreciari. **E**t
preterea talen fieri p̄mitionē p̄o/
hibet autoritas eccl̄ie. gratis autē
sp̄itualibus prius exhibitis licite
possunt statuti vel p̄sueti p̄ouētus
exigi a nolentibus z valentibus sol/
uere. autoritate superioris interue/
re.

Tractat' mgr̃i H̃erici Borychū

niēte. vñ valde indecēs ē in hac sc̃ra
quitate metropoli. Colonēsi q̃ in
q̃busdam curis denegatur illegit̃
tine natis exhibitio sacramenti ba
ptismi nisi p̃us recepta vna marca
vel et̃ sufficienti cautione. z merito
deberet autoritas dñi p̃uidere

mo. r. **N**ō est difficile iuxta p̃mis
sa dissoluere quorundā argu
mēta q̃b̃ n̄n̄m̄ cōcludere su
pradicta statuta tāq̃ in oī eue
tu illicita et symoniaca.

Hec p̃mo declaraf̃. Nā vt i exor
dio dictū ē p̃memorate ordinatōes
p̃stant circa res hūanas. q̃ p̃pter cō
tingūt eas multiplicē h̃re dīnaz fm
varietatē p̃currentū. Nū igit̃ doctor
serūs d̃r. q̃ illicita eēt ordiatio si in
aliq̃ ecclia statueret q̃ non fieret. p
cessio in funere alicui⁹ nisi solueret
certā pecunie q̃ntitatē. vdm q̃ talis
ordiatio si fieret p̃ ipsos ministros
sp̃ualū statim p̃traheret sp̃m̄ mā
li. sequūdo d̃r q̃ si fieret absq̃ rōna
bili cā tūc nō eēt approbāda. z q̃s
uis sic fieret illicita. nō t̄m̄ sequit̃ q̃
mor eēt symoniaca. t̄rcio d̃r. Si p̃e
set q̃ h̄mōi p̃cessio ē q̃dā exhibitio
rei tp̃alis nō debite. s. honoris. z q̃
op̃z ministrātes ibidē occupari. p
p̃ria postponēdo. z legere cātare et
altios labores exp̃dere si fieret q̃ta
rio p̃ viros nō suspectos z alijs cir
cūstātijs debitis obseruatis. tūc nō vi
det̃ tal̃ ordiatio vniuersal̃ illicita
fore sentētiāda q̃uis sec̃ sit de p̃ces
sione funeris z de ih̄uātōe corpis i
choro seu ecclia. Ista em̄ ē p̃manēs z
h̄z honorē ex re cōitāt. z plura in cō
moda āneca. Dānde q̃n̄ obijciēdo
d̃r q̃ h̄ est aliq̃s p̃tract' nō granuē
z p̃cedit pacto. z p̃ p̃ns̄ interuenit
p̃mutatio emp̃tōis z v̄ditōis. Ref
pōdet̃ q̃ si q̃s p̃tract' ibidē it̄uej

niat tal̃ h̄z materiā p̃tract' z pacto
onis capace. queādmōdū calix per
p̃tractū trāssert̃ in alteri⁹ dominiū.
Nā ea q̃ s̄ requirita tāq̃ n̄cāria ad
sustētatiōem onerū sufficiēt̄er aucto
risant tales ordiatiōes. queādmōs
dū etiā q̃s certi p̃ctj pactoē it̄ueni
ente p̃t se obligare ad ānū alicui. vt
q̃libet die sibi seruiat i vni⁹ misse et
aliop̃ actūū exhibitōe. Ad id q̃d
d̃r. H̄erice boic. dicit̃ p̃t q̃ ipse it̄ell̄
git respiciēdo ad sepulturā in loco
sacro duntaxat. z si statim p̃ suspe
ctos affectiōe pecunie extrahēde p̃
cupiditatē. S; ex h̄ nō p̃uincit̃ quin
alijs causis antea p̃tract' obseruas
talia statuta licite p̃nt fieri. Deinde
p̃p̃ varias autoritates z allegatio
nes sc̃tōz vel papales. ē aduertēdū
q̃ oibz talibz satisfieri p̃t p̃ sequētia
et ad h̄ rēdūt̃ q̃ si vni⁹ alteri exhibe
at sp̃uale. z al̄t̄ cōuerso rep̄dat̃ rē
porale q̃ nō ferat̃ it̄eritō ad sp̃uale
neq̃ it̄erueniat it̄eritō app̃ciatiōis
sp̃ual̄ cū tp̃ali. Neq̃ p̃ncipale mo
uēs sit tp̃ale. s; solū ferat̃ anim⁹ ad
tp̃ale tāq̃ ad aliq̃d organice deser
uies ad sustētatiōis z stipēdiū sola
tū. Sequūdo ē q̃ nō v̄dāt̃ sacra.
T̄rciū est q̃ nihil p̃ subtracōnem
sac̃r̄v̄ alicui⁹ alteri⁹ act' sp̃ualis ē
igat̃. Quartū ē vt ipsimet ministrā
tes sac̃ra se non exhibeāt suspectos
exigēdo imo derate iura sua. Quin
tū si ipsi ecclie z ministrātibz sic ad
p̃perētā sui stat' p̃ulsuz z alijs cau
sis cessantibz ne tūc h̄mōi ordinati
ones p̃stiuat̃ aut p̃ p̃stitute reuoc
eēt. Ex his em̄ z silibz p̃ncipijs est̄
mo oēs istātijs posse euadi. T̄erū
q̃z circa h̄c materiā reputat̃ nod⁹
q̃si herculian⁹ h̄ q̃d d̃r q̃ h̄mōi sta
tura derogare vidēt̃ pietati. dū per
ea p̃cludit̃ via gratis aliq̃bz officii
pietatis ip̄cedēdi. Gratia huius ē ad
uertēdū q̃ nōm̄nq̃z o; agere p̃tra

Nonotabilis Fo. xlviii.

id qd fm se p[ro]sideratū sp[irit]u[m] p[re]ndit
 pietatis. v[er]puta nō occidere ho[mi]em
 aspirat in fauorē pietatis. z m̄ iudex
 zelo saluādi bonū cōe laudabil[is] oc
 cidit ho[m]i[n]es q[ui] reipublice cōniciosus.
 Part cā si maior pluralitas cōtrās
 alicu[m] ex inordinata tenacitate neg
 ligit man[us] porrigere adiutrices ad
 ea q[ui] dīno cultui de g[ra]t[ia] cōi bonorūz
 existēti d[er]erūt. vel si qd aliud emer
 gat i fauorē boni cōis. nō erit mirā
 dus si aliqd statuat qd sup[er]ficien[ter]
 nō apparet p[ro]cordare pietati. Hec
 obstat si qdā boni talib[us] statut[is] pu
 niā. nō em̄ nouū ē bonos iterdū su
 stinere penā ex demerit[is] maloz q[ui]
 pueniūt. puniūt em̄ alic[ui]t[er] boni si
 ne culpa. s[ed] nō sine cā. nam z Lorch
 cohabitās malis zodomit[is]. fuit pri
 cept[us] punitio ipoz. Fine itaq[ue] iherē
 do q[ui]s hmōi statuta nō videant
 fm se approbāda. nō m̄ mihi vidēt
 in oi cuncti anathematizāda. put dif
 fute apparet p[ro]sup[er]dicta. Hec vt pre
 misi pono collatiue exercitij cā offe
 rēs ea iudicio lymipidi[us] senectūm
 emedāda. q[ui]b[us] sponte me submitto
 ad gloriā dei q[ui] sit benedictus. Amē
 ¶ **Q**uestio an sacerdos possit cele
 brare missam p[ro] denarijs.

Suidē fr̄is charitas aliaz
 mihi obtulit qōnē. U[er]o
 sacerdos possit cātare mis
 sam p[ro] denarijs vl̄ alia offi
 cia exeq[ue] p[ro] cut[is] d[er]edatōe
 mētē a[ut] p[ro] p[er]to p[ro] has p[ro]p[ri]es. p[ri]ma ē
 Si teneat ad hāc missaz vel exeq[ue]as
 vel sile p[ro]ter h[oc] exigere aliqd symoni
 aci ē. Sec[un]da est. si nō teneat z nō h[oc]
 sumpt[us] p[re]licite recipe. nā z opas su
 as licite locare p[ro] ad diē vel ad an
 nū. Tercia est h[oc] sumpt[us] z nō teneat
 ad h[oc] aut d[er]z g[ra]t[ia] cātare aut cessa
 re. Quarta ē q[ui] ē ip[er] g[ra]t[ia] guilhelmi glo
 satoris raymūdi. in oi casu sacerdos
 d[er]z g[ra]t[ia] cātare. d[er]z q[ui] siue def ei p[er]

cunia p[ro] sumptib[us] siue dent ei sum
 pt[us] in domo illi[us] quē iuuat offician
 do eccl[esi]az. siue h[ab]eat eccl[esi]az ad firmā
 g[ra]tis t[ame]n d[er]z impedere officiu[m]. z qd ei
 dat d[er]z g[ra]tis ei dari. sicut d[icit] Aug[ustinus].
 q[ui] apli g[ra]tuitū panē accipiebāt ab
 illis q[ui]b[us] g[ra]tuitā p[re]dicatōez ipēdebāt
 Frater i xpo videt collatiue loquē
 do meliori sp[irit]u iudicio. q[ui] p[ro]fate p[ro]p[ri]es
 directōe indigent altquali. **S**ia cur
 sit hec p[ri]ma p[ro]positio

Quis obligatus aliquo mō
 ad act[us] sp[irit]uales p[ro] p[ro]pter eos
 licite aliqd exigere qdāmodo.

Ad h[oc] p[ro]p[ri]es euidentia aduertēdū
 fm Jobes i summa. q[ui] ly. p[ro] vl̄ p[ro]t.
 aliquid designat appreciatōem vl̄ cāz
 mouētē p[ri]ncipale. z sic sp[irit]u ē illicitū p[ro]
 sp[irit]uali recipe t[er]gale. vel dare t[er]gale. p[ro]
 sp[irit]uali. Aliq[ui] designat mercedēz vel
 stipēdiū sustentatōis. aut laboris seu
 cām occasionale remorā. z h[oc] mō in
 telligēde s[ed] loquūtōes in h[oc] loco q[ui]
 d[icit] aliqd ee licitū. Quo p[ro]missio decla
 rat p[ro]p[ri]es. q[ui] p[ro] p[er]u[er] q[ui] iueniūt cure vbi
 sol[us] pastor residet nec h[oc] coadiutorē
 sacerdotē. huic incūbit ex officio exe
 q[ue] q[ui] sp[irit]uales sui officij. s. celebrare
 cātare vl̄ legere vigiliās sepelire mor
 tuos zc[etera]. De t[ame]n sil cū p[ro]dictis cura
 sua nihil aliud habz i certo q[ui] q[ui]sdā
 cōp[er]atōes in pecunijs f[er]m[en]t[is] antiquā
 p[ro]suetudinē vel ordinatōes p[ro] p[ro]bos
 viros ex cōi p[ro]sensu p[ro]chianoz edē
 tas. put de isto factis diffuse facta ē
 mēcio in sup[er]iorib[us]. v[er]puta q[ui] in mis
 sa defuncti cātū def curato. z i sepul
 tura cātū. z vigilijs integris aut los
 lenib[us] cātū. zc[etera]. In tali g[ra]t[ia] casu exhi
 bitis antea suis sp[irit]ualib[us] ipē p[ro]t
 pere t[er]gale p[ro]suetā z exigere a nolen
 tib[us] z valētib[us] soluere. z h[oc] rāq[ue] debi
 tū stipēdiū sustentatōis z mercedē la
 boris. Et t[ame]n f[er]m[en]t[is] hāc practica. p[ro]ce
 dendo nōz vere nec apparetē cō
 i iij.

Tractat' magri Henrici. Borichū

mittit spēs symonie. qz inter sil' con-
currētia sepat hoc ab hoc tanq' p'ci
abite ab impreciabili

**q. Sacros sibi sufficiēs ad
sumpt' neq' obligat' p' licite
aliqd recipere p' spūalib' actib'
antea exhibitis.**

Prz p' iohes in sua summa. de
en q' p'byter si sufficiat sibi sumpt'
et nō sit obligat' si faciat tales act'
spūales ex cupiditate lucrī. tūc voca-
tur turpe lucrū z illicitate pcedit. Sz
qz p' se iustū ē q' ministrati spūalia
debeat sustentatio z laboris cōpensā-
tio. p' licite tal' sacerdos recipere pecu-
niā iustitōe p'uertēdi eā in pios vsus
et nō ad satifficaciōē sue cupiditati.

Quā compensatio rei rpalis q' sit mi-
nistrati seu sumptū spūalia. nō solū ē
rōne p'one. qz sic talis recipiatio
solū p' accūs essz mutuo correlatiua
quintimo ipaz. rēū p' dicitō ē talis q'
res rpalis subseruit reb' spūalib'. et
sic bñficiū d'z: correspōdere officio. et
retributio ipi administratōi. **Cōfir-**
mat. qz p' cello oposito p'pōnis seq'
ref q' aliqs diues ex p'rimonio q' si
bi esset ad sumptū sufficiēs nō poss'
set retētis bonis hereditarijs p' mo-
uert' ad curā episcōdo iura ecclie vel
recipiēdo aliqd cā administratōis
spūaliū. p'sequēs falsūz vt supponit
et p'na p'z. qz q' nō tenet exercere act'
spūales p' aliqd recipere si nō habeat
sumpt'. q' si sumpt' sufficiētes habe-
at nō licet ei aliqd recipere p' aduersari-
um. z sic sibi sufficere ad sumpt' essz
p' dicitō ipediēs. p'motū ad curā reci-
pere q'cāz ad cōpensatōnem sui mi-
nisterij. quintimo videt seq' q' nō lice-
ret alicui officio spūali correspōdere
plus de p'modo q' sufficeret ad vi-
te z stat' p'p'entia officiaris. z hoc
dicere est fauere positōi huyusmodi
Itaq' bos trituras cōcedat ex melle

et p'uertat qd' sup' ad laudabiles
vsus. q' p' p'na. Nō em ea q' p' p'le
aufert p' ea q' sunt p' accūs. accidit
aut' ipi officio seu administratōi q'
p'ona officiaris sit diues vel paup'. q'

**Gratis r'pale z spūale recipio
care d'ctimari d'z cū d'ctitōe.**

Hec p' p'p'aret. nā gratis z debi-
tū o'ponūtr. s'z teste p'ho. viij. eth'f
coz. aliqd d'z debitu dupl'r. vno mō
fm legē sic ex pacto z p'uctōe aliqs
se obligat alteri. **Alio** aliqd ē debitu
morale qd' nō h'z pactem p'uiā. sic
recipiēs a bñfactore aliqd bñficiū te-
net ad retributōem fm morale h'of
nestatē. tenent q' vicissim cōdicare r'pa-
le z spūale. ita q' nō interueniat pas-
ctio rei rpalis inq'rtū talis cū spūali
fm q' h'mōi. attamē ex debito p' d'ctē-
rie ei q' impedit alijs spūalia tenent
refamiliari in sustentatōe n'ccarioz q'
talitū sūnt participes. s'z accūs spūal'
tualis seruiri

De qd' casu m'rimontali
Extremo p' memoratē
frat' i xpo erudita cha-
ritas tales mihi calum-
trāsmisit cū p'missis. qz
dā vir p'rahit m'rimon-
niū cū v'gine quā pater eius d'ez v'it'
in ecclia i catholicismo tenuit. z de las-
tro fonte more parrinōz leuauit. vū
videt q' cognatio spūal' ibidē p'rahit
era nedū ipediāt m'rimoniū p'rahit
dū. sed etiā dirimat tā p'rahit rōne
baptismi. **Acq'** videt ibi locū hate-
re disp'ctatio papalis. qz talis nō d'z
fieri nisi ex magna z culdenti eā. qz
nō min' videt habere difficultatem
disp'ctatio in cognatōe spūali q' in
bigamie irregularitate. q' tū sine cul-
denti cā fieri non debet aut magna
n'ccitate. qualis ad p'ns nō apparet.
qz talis p'rahitio ex p'cupisctia car'

¶ Nonotabilis ¶ Fo. xlii.

¶ nall pcessit. ¶ Videt q̄ q̄ h̄mōi p̄u
ges nequeat tura p̄scia p̄manere z
sib̄ūm̄icem m̄imōnij tura p̄soluere
¶ In oppositū est q̄ d̄ā legisperit? asse/
rens p̄mo nō fuisse p̄tractā sp̄ūalez
cognatōem. nā obstetrix formidās
fētū debere periclitari in vtero ma/
tris p̄pter difficultatē pariedī. velos/
citer allata aqua sup̄fundit eū ad su/
periorē partē capitis virginis nasci/
ture. q̄ illā prē solū tāgere potuit et
p̄ba baptismi debite pronūciavit.
¶ Deū talis puella egressa depozita/
bat solēnter ad eccliam quas pater
tenuit ye p̄missus est. Cū igit̄ sac̄m̄
baptismi fuit collatū puellē nō pos/
ruit reiterari in ecclia z p̄ p̄sequens
nō p̄trahēbat aliq̄ sp̄ūalis cognatio
ac p̄ h̄ videt vltēr? seq̄ nullū in ter/
uenisse impedimentū p̄trahēdi matri/
monij p̄memoratū. ¶ Preterea esto q̄
ibi cognatio sp̄ūalis fuisse p̄tracta
adhuc p̄n̄ licite z legitime p̄manes/
re saltē cū papali disp̄satiōe. quā in
his que mera positua sunt papa p̄
disp̄sare. ¶ Est autē ex h̄ūana institū/
tiōe introductū q̄ in tali leuatōe cō/
trahat p̄gnatio sp̄ūalis ip̄ediēs ma/
trimoniū. ¶ Itaq̄ dubitat q̄ d̄ tuta
p̄scia possit admittēre in hac cōtro/
uersa saluo sp̄ meliori iudicio videt
ex p̄sb̄atis triplex emergere difficul/
tas. Prima est an fēt? recipit verum
baptismi p̄ h̄mōi sup̄fusione aq̄ su/
p̄ superiorē partē capitis. ¶ Et difficulta/
tis rō est. q̄ renasci p̄supponit nasci/
dicta autē puella existēs tota i vtero
matris non videt fuisse nata. Sc̄da
difficultas occurrēs est. ¶ Itō q̄ p̄m̄
veritatē occulte baptismus p̄cessit/
ser. an rōne baptismi solēnis in ecclē/
sia celebrati fuisse p̄tracta aliq̄ sp̄ū/
alis cognatio impediens matrimo/
niū p̄trahendū atq̄ vitūmēs p̄tra/
ctū. ¶ Deū tertia difficultas exurgit
an papalis disp̄satiō sufficiētē al/
securet p̄scientiā p̄trahentiū ad con/
iugaliter cohabitādū z mutuo des/
bitū iugale exhibēdū. Rō autē h̄ar/
difficultatū sup̄ius p̄ z p̄tra fuit v̄/
tilata. Huc autē triplīci difficultati
triplex collata p̄p̄ p̄ p̄balt p̄ntari

¶ Videt in hac p̄tē tanq̄ sanio
rē potū declinādū q̄ ip̄a filia
in vtero matris vez baptismi
suscepit sacramenti

ap̄o. p̄ma

¶ Paret p̄positio. q̄ ip̄a filia solus
ta fuit a vinculo colligante ad cor/
pus maternū z p̄ se cōplete in actu
existens. q̄ igit̄ potuit aqua cū debi/
ta forma applicari ad caput in quo
sensuū integritas cōsistit. ¶ Videt q̄
sacramentalē efficacitā fuerat sortita.
¶ Forstā obijciēt id q̄ sc̄ūs doctor
dicit in tertia parte. questione. lxxvij
¶ Si tū caput p̄mo egrediat in quo
fundat̄ sensus debet baptizari peric/
ulo imminente. ¶ Et quibz verbis ali/
quis dicit. q̄ op̄ter caput egredi an
teq̄ debeat baptizari. q̄ nō fuit in
casu p̄fate filie. Hec obijctio mli/
tare nō videt. tum primo q̄ egres/
sum fuit caput extra p̄mittiū situm
quē fētus h̄z in vtero materno. tum
sc̄do. q̄ egredi p̄t intelligi idē q̄ ha/
bere tale statū q̄ aqua sibi possit ad/
h̄lteri. tum tertiō idēz elici videtur
ex impugnatōne quā sanct? doctor
in p̄memorato loco p̄mittit. ¶ Qui/
dā em̄ dicere voluerūt q̄ sufficit ad
baptismi p̄ueri in vtero q̄ corpus
matris abluat̄ que ablutio p̄uenit
ad infante in vtero matris existēs
¶ Sed hoc esse falsum ex eo ostēdit q̄
de necessitate baptismi est q̄ corpus
baptizandi aliquo modo aqua ab/
luat̄ cū baptismus sit quedam ab/
lutio. ¶ Quia igit̄ aqua fuit super/
fusa ad caput p̄stat corpus bap/
tizandi fuisse ablutū. z p̄ p̄sequēs p̄a
determinatiō videt maḡ declinare

Tracta. mgr̃i h̃erici Borichū

in hac p̃te q̃ filia fuit in vtero m̃ris baptizata. Qũ z̃ fr̃ate talis ablutionis si filia in vtero defuncta fuisset ip̃a p̃missio officio funerali fuisset in loco sacro sepulta. q̃d̃ nō p̃ceditur de nō baptizata. **S**i obijciat illud August. in epla ad **Bardanū**. **N**e imo mgr̃ renascit nisi p̃us nascat. sed baptism⁹ est q̃d̃ sp̃ialis regeneratio. z̃ puella de q̃ agit nō dū fuit nata cū esset rota inter materna claustra. **A**d h̃ac obiectōem p̃ respōderi etiam practis. q̃ nāq̃ fuit mens Augustini accipi p̃r expositōe erroris quē ip̃ugnat q̃ dicebat sufficere q̃ corp⁹ matris laueſt ṽr baptism⁹ p̃ueniat ad infantē. **Q**ũ nō iminet periculū. tūc expectāda est plenaria egressio. qũ ar̃ p̃iculum ṽiget tūc illa inchoata egressio fm̃ quā p̃r appli cari aqua ad p̃p̃riū corp⁹ z̃ p̃cipue ad caput videt satisfacere. **g̃. r̃c.**

In baptismo sc̃do in facie eccl̃ie celebrato fuit tracta spiritual cognatio ipediēs matrimonii q̃uis p̃traria opinio nōnullas apparetias allegare posset ad oppositū

Dec̃ p̃p̃o psuadet q̃ ad p̃mā ei⁹ p̃te ex hac regula. qz̃ eccl̃ia iudicat fm̃ ea q̃ in ei⁹ facie pagūf. z̃ fm̃ h̃ ponit leges suas z̃ sua iura decernit quē ad modū apparet in celebratōe nuptiarū. qz̃ igit talis p̃tractio cognationis sp̃ialis ipediēs matrimonii z̃ dirimes p̃tractū duxit originē ex institutōe humana. videt q̃ intentio legislatoris eſſet ibi dictū ipedimētū **S**i sc̃da ps apparet ex dictis antea. tū em̃ filia suscepit baptismū ministerio obſterricis. p̃r aduerſari⁹ arguere. qz̃ talis cognatio originat a sacramēto rōne rei interioris seu characteris. q̃ fuit ārea collar⁹. videt q̃

in baptismo eccl̃ie vbi ē sola exterior reparatio nō fit p̃tractio cognationis sp̃ialis. **C**onfirmat. qz̃ si aliq̃s baptizaret in vtero p̃ter piculū. tūc rōne tal baptismi p̃heret cognatio ip̃ualis. **S**i sc̃daria vice nō p̃h̃it i facie eccl̃ie **T**enet p̃na. alioq̃n in eodē sacro p̃heret pluries talis p̃gnatio ṽr tales apparetie nō militat p̃ eo q̃ h̃uana ordinatio obligat fm̃ q̃ ceteri⁹ i facie eccl̃ie talia celebrant. nec eēt iconemēs pluries circa idē sacramētū p̃h̃i ipedimētū impediēs m̃ri moniū. q̃n̄ em̃ deductū eſt ad facie eccl̃ie tūc iudicaret p̃us fuisse sacram. et p̃ p̃ns ea q̃ sacro sunt anexa. z̃ qz̃ eccl̃ia p̃suevit celebrare publicus baptismū nō obſtate baptismō obſterricū p̃ditōaliter p̃ferēdo formā verborū. si nō es baptizatus. adhuc i illo solent baptismō p̃ncipalit̃ iſtituit p̃h̃i cognatōz̃ sup̃dictā. **g̃. p̃p̃o p̃a**

Videt doctor̃ sc̃ti interōi ar̃ ridere. tales ex autoritate p̃p̃ali posse m̃rimōialit̃ sil̃ viuere **D**ec̃ p̃p̃o ps. qz̃ de doctor̃ sc̃tus. ij. ij. q̃ q̃stione. lxxix. artic. ix. q̃ papa in oibz̃ q̃ ad disp̃ſatōem rerū eccl̃iasticarū p̃tinet h̃z̃ plenitudine potestatis fm̃ quā p̃r nedū p̃murare aut disp̃ſare. s̃z̃ etiā absolute relaxare. **C**ū h̃ tale ipedimētū surrexit ex mera iustitudo h̃uana videt q̃ in p̃tate summi p̃ntificis totalit̃ posse deobligare a vinculo tal̃ institutōis. z̃ iō facile qz̃ sacram̃ q̃ ad rē p̃cessit i p̃ori baptismi. itaqz̃ cuz̃ p̃ns hec̃ difficultas q̃ ad istū scrupulū cohabitātōnis reſmittat ad illā ṽlez̃ p̃tē si aliq̃ doctor̃ minatio emanaret ab ea nō eēt ausus falcē mee disculsiōis immittere ad sententiādū p̃riū. q̃nis p̃sulerē aſſertū m̃rimoniū q̃ secur⁹ eēt nō p̃herē p̃missis circūstantijs p̃currentibz̃ **E**pa frater in omnibz̃ p̃missis nihil

De iusto bello. fo. l.

pretendo dogmatizare contra suam
limpidi? discernentiū q̄b offerens
exercitū materiā etiā libenti aīo me
submitto ad gl̄iam b̄ndicte trinita
tis p̄ infinita seculoz secula Amen

¶ Explicat q̄dā tractatū de sy
montaz q̄dā casu matrimoniali col
latiue edit? z q̄dliberice ad p̄riones
recitat? a venerādo m̄ḡro n̄ro Hē
rico Borychū doctore i sacra pagia

¶ Tractatus D̄gn̄ Henrici
Borychū artū ac sacre theologie
p̄fessoris c̄m̄ni de iusto bello. Ad
laudē b̄ndicte trinitat? gl̄osoz sp̄
p̄gn̄is marie d̄i matris ac totius
curie celestis.

Aluato

re attestante. hō q̄
dā dū de hierusalē
descēderet in hieri
co spoliat? gratul
tis etiā p̄ latrones
sauciabat in naturalibz. Ideoz q̄
antea ad sp̄ualia sempiternaz bo
na libero amore ferebat. postea ior
dinata affectōe terrenis ac caducis
rebo inheret incurat? q̄ dū ad plu
res absqz eoz d̄minutōne p̄fluere
nequeit. inordinati animi p̄cipiscē
tia indignat. q̄ duz t̄pis interuallo
interius estuando suscipit incremē
ta. tandē foris erūpit in flāmā p̄me
tionis. Et qz arbor mala fereneqz
fructus bonos. inuenit p̄sequenter
in republica iplacabiles emergere
p̄trouerfias. diuersos scrupulos cō
sciētiosis p̄sonis suscitātes. ex q̄b
casum quendā liber in mediū p̄fer
re sub hac forma **¶** Ciuitat? cuiusdā
ciues p̄ discordiā diuisi in seimice
pugnado intruerūt. vna at̄ p̄re pua
lente. parte vicā expulerūt. cuiusdes
p̄tis q̄busdā in ipa p̄mōtione inter

fectis. postea p̄o cuiusdā t̄pis curri
culo elapso ps̄us eiecta sue iniu
rie nō inemor fabricauit p̄missas.
qz vigore effectū p̄dusit q̄ subseq̄t.
¶ Na assumpto viroz q̄ nō erant in
imici dicte ciuitat? exercitu t̄pe nos
cturno p̄ insidias z traditōnes p̄fa
tā intrauerūt ciuitatē. z p̄ualendo
q̄sdā ex ciuibz occiderunt. Deinde
plures notabiles ytriusqz sex? z dis
uerse etas? eiecerūt corūqz bona pa
trimonia. possessiōes hereditarias
suis vsibz sibi applicat? p̄libito sue
volūtat?. **¶** Ille casus offert tal? ques
tionis materiā **¶** Utz isti redēntes
possint dictis bonis gaudere iusto
titulo. ad nutū de ipis tāqz de pro
p̄rijs rebz disponēdo. **¶** Ut at̄ p̄itas
plent? eliqueat opus ē. p̄ferre q̄sdā
rōnes q̄b videt̄ posse colorari q̄ va
leant sibi talia bona legitime ven
dicare. **¶** Primo scilēz d̄r z habet in
digestis. q̄ i iusto bello res hostiles
statim sūt occupantū nisi sint sex
dalia. **¶** Cū B̄n̄. nono scribit q̄ cū
Abraā reduxisset oām subaz z mis
lieres cum pueris dixit ei rex zodo
moz. **¶** Na mihi aias cetera tolle t̄
bi. cui Abraā. **¶** Filio subregimini
vsqz ad corrigiā calige nō accipiaz
q̄ tua sunt. **¶** Et rōnan assignas nō
dixit ne habeā aliqd̄ iniuste. sed ne
dicas ego ditauī Abraā. q̄si dices
ret. z si iuste possem accipere. tū no
lo vt aliqd̄ mihi possis iproperare.
¶ Cū p̄sensit qz virti q̄ secū fuerāt tol
lerent p̄tes suas de reduct? **¶** Sz pu
gna sequēde p̄tis regredientis des
uincedo suos expulsores videt̄ has
bere rōem iusti belli. **¶** Redrunt em̄
tres p̄ditōes ad iustificandū aliqd̄
bellū. vt d̄r doctor sc̄tus sequēda re
q̄stione q̄tra. p̄ma ē autoritas. **¶** Se
cūda ē iusta ca. **¶** Tercia ē recta inten
tio bellatū. **¶** Has em̄ p̄ditōes poss
se p̄currere in casu p̄posito declarat

Tractat' mgrī Hērici Bozychū

inducendo. Prima enim conditio
concurrit. videlicet auctoritas. quia
plures ciuitates vtuntur alta ius-
ticia & a seipis regunt ordinādo le-
ges & statuta a quibus depēdet tota iu-
risdictio reipublice sue ciuitatis & ter-
re circumiacentis. & sic quod fit a ciuitate
seu ab eis qui representant ciuitatem de-
bet habere sufficientem auctoritatem. Cui
dicitur doctor scilicet ibidem quod non pertinet
ad personam puatam mouere bellum. quod per
ius suum in iudicio superioris persequi.
Econtrario autem per expulsam non habet
ius suum persequi possit. eo quod vel ex indul-
gentia vel ex placitudine aut alio modo
tuo rectores ciuitatis assentit se trans-
gressum posse extra suos limites. & quod
nullius interest se intromittere de
pertinentibus ad sue ciuitatis gubernationem
sed ad ciues tantum. Sicut sequitur
da dicitur ibi inuenit. scilicet iusta causa
quod est quod impugnat. propter aliquam cul-
pam impugnatorem mereant. Nam isti se
quidam de iure prius alios cum
occasione effugauerunt. Et verisimile est
quod ipsi erant primi iniuriosos qui in alios
improvisos insurgendo contra eos per-
ualuerunt. & persequens grauius puni-
niri demeruerunt. Tercia etiam dicitur
presumptio ibidem obseruata ut intentio
bellantis fuerit recta. est enim recta quoniam
intenditur. vel ut bonum promoueat.
vel ut malum euertat. Nam hoc facile est
defendere. Sequenda ratio est. Costat
quod in prima expulsione per expulsam fuit
dānificata iniuria passa & lesa. & per
persequens ipsa iusticia quod secundum philosophum
constitit in quodā equitate fuit violata. scilicet
ipsa iusticie equalitas reparat per hoc quod
ille patitur aliquid pro sua voluntate mor-
dinata alium dānificauit. Et tunc ius-
tum est quodammodo idem quod equis
le contra passum. ut habetur quibus-
dam ethicorum. Et quia secundum philosophum in eo-
dem quod. Idem est de iusto iudice

et iusto aiato siue de ipsa iusticia. In-
de vero si sit iustus & iustos iustis-
cie in casu corrente assumpsisset sibi
ipos primos expulsos si opus fuisset
ad puniendum primos expulsos. pa-
ri tamen ratione licuit ipsis expulsis per se
seruire alteri iusticie ad vindictam ma-
lesfactorum. pcedere via armorum. quod sola
fuit pergrua ad ipsius iusticie effectum
obtinendum. fuit tamen tale bellum cum ius-
ta pugna. In iusto autem bello non solum
res sunt victoribus debite. sed etiam qui
vincunt prius redigi in seruitutem per
inimicos per se politice. Igitur videtur
quod redeunt possunt iusto titulo pos-
sidere aduersariorum bona & prohibito
ea dispensare tanquam sua. Igitur etc. Tercia
ratio est. quod bellum quod fit de iure natu-
rali est iustum. scilicet bellum a primis expulsis
in reditu perpetratum videtur de iure na-
turali secundum auctores in iure. Nam sicut
cum moderamine inculpate trede licitum
est de iure naturali. propter corpus de-
fendendo repellere iniuriosum actu ipse
tentum. Ita licet iniurias rebus illatas re-
pellere quod diu ab aduersario obtine-
tur. quod generaliter vim vi repellere licet.
Cum igitur primi expulsis erant equalen-
ter suis rebus spoliati. eo quod ad ciuitatem
rem. propter & ad mansiones suas adis-
tus eis non patebat. Sequitur quod de iure
re naturali cessata est eis facultas res
cuperandi res suas pcedendo via facti
cui & violenti propter dānam & iniurias &
alia interesse licitum eis fuit recurrere
ad bona aduersariorum vsque ad dānam
satis factam. Quarta ratio est. nam
si primis expulsis non licuit iniurie sub-
bi illate per vim armorum obuiare. Que-
ritur quod iustitia humana sit adhibenda. ut
ad debitum statum redeat reipublice le-
sa iusticia. Non est enim rationabile quod primi
iniuriosos sine pena relinquamus.
quod sic non satisfaceret publice iusticie
sine qua nulla ciuitas laudabiliter guber-
naretur. nec inuenit quod merita pena ini-

De iusto bello. *Co.* If

gat. si ipsi primi expulsi desistat ab exequendo bellica. qz casus currit de ciuitate qz alia iusticia dicit se habere qz auctoritat eos qz i talibus ciuitatibus pnt ea ueri. qz redinquit sola hec via tñ oportuni remediū ad iusticie p̄p̄mētū. qz sicut dicit deum p̄tē suā nō alligasse sacramētis. Ita auctoritate uidet nō alligasse solis certis p̄sonis qm̄ emergēte casu alijs deleget. Quinta rō ē Non min⁹ fas ē sic iniuriose expulsi res inuadere suos expulsores qz qz nobiles sapos diffidat. vel qz ipsi diffidant ciuitates. vel ipsi a ciuitatibus diffidant. Si in plerisqz terris colit hec p̄tēdo qz hūc tales p̄tē diffidatōes z p̄sequēter bella z qz qz abinuitē obtinent sicut iuste possessa reputent. pari igit cā ipsi p̄mi expulsi valent eodē iure uti ad recuperandū illata sibi dāna z habet idēz qd̄ p̄us. Sexta rō est. Nā auctoritas p̄ncipandi p̄fert p̄ncipi ex p̄sentu ciuitatis. Dicit em̄ Plidorus in libro ethimologiaz qz lex ē p̄stiturō populi in q̄ maiores natu sil cū plebibus aliqd̄ santerūt. Constat qz ab eis dē ē p̄tās p̄dendi legē z p̄ncipandi auctoritas. Ad cōitatem igit p̄tinet remediū p̄curare p̄tra tales iniuriatores z qz ipsi expulsores noliūt cōitari fūire. vt iusticia publica manū teneat. Uidet qz talis auctoritas t̄t̄at ad ipsos expulsores qz sunt p̄s cōitatis q̄m̄ p̄ se sicut p̄ alijs suis deant repedere vindictā p̄dignam arma arripēdo aduersus suos oppressores. Ubi dicit Raymūdus. qz quādo q̄s nō p̄t q̄rere ius suum p̄ alium. tunc licet subdito auctoritate superioris mouere bellum. pari igit modo in p̄posito licere uidentur. igit z. Et his z similib⁹ motiuis uidetur p̄tē p̄uadēri quā dicitō modo ad uerlariorū bona pro suo beneplac̄

to dispensant. igitur zc. Quoniam detentores bonoz iuxta casum p̄missum p̄tendunt sue possessionis iustum titulum p̄teru iuste vindicare ac iusti belli nō est incōgruū p̄mittere quorūdam terminoz declaratōnes. Deinde uidere qualiter vindicta aut bellum potest fieri iuste aut iniuste. Cōsequēter etiā qd̄ cōcedit bellum iustū de bonis detentorū. Unde vindicta est aliqd̄ penale malum quod instigatur peccanti. potest aut̄ intentio inferentis tale malum p̄ncipaliter tendere ad malum illius de quo vindictam sumit z ibidem quietē. Vel potest animus vindicantis p̄ncipaliter ferri ad aliquod bonum ad qd̄ p̄uenit p̄ penam peccantis puta ad emendatōem peccantis. vel saltem quō ad cōhibitiōem eius z quietē aliorum. z ad iusticie cōseruatōnem et ad honorem dei alijs debitis circūstantijs obseruatis. Sed bellū instigatur capi multipl̄. Unde dicit doctor sanet⁹ qz bellū z seditio in hoc p̄ueniunt. qz vtrūqz importat quā dā p̄tradictōem. Differūt aut̄ i duobus. Nam bellū importat murum an impugnatōem in actu. Seditio p̄tē dicit siue fiat h̄mōi impugnatō in actu. siue sit p̄paratio ad tale impugnatōem. Unde glosa z ad Corinthios. xij. dicit qz seditiōes sunt tumultus ad pugnam. cum scy alii qui se p̄parant z intentant pugnam. Sequēdo differūt. qz bellū ē p̄ p̄tē p̄tra extraneos z hostes quasi multitudinis ad multitudinē. Seditio aut̄ p̄tē ē inter p̄s vni⁹ multitudinis inter se dissentientis. puta cū vna ps ciuitas excitat i tumultū p̄ alia. p̄tē aut̄ bellū accipi alio. p̄ impugnatōem qz sic p̄ arma qm̄ superiores puniūt subditos iobediētes nolēt obrepere iusticie v̄l iurisdic̄tōi superioris

Tractat' mgr̃i Hērici Gorythū

Hanc s̃o impugnatōem Raymū
dus vocat poti' exequitōem iusti
cie vel iurisdicōis q̃ bellū. p̃r ad
huc extēiori vocabulo sumi nomen
felli. ṽr potē p̃ q̃lter actuali pugna
siue multitudinis p̃tra multitudi
nem. siue paucoꝝ p̃tra seiuices. et
sic q̃libet pugna vocari p̃r bellum.
His breuiter p̃libatis ponunt q̃
dam p̃pōnes 7 est p̃ma.

Pr̃ma p̃pō.

In iustus ē vindicantis ani
mus 7 inordinatus intendēs
malū alterius. qui malū etiā
iniuste sibi intulit prius

Hec p̃pō est doctoris sc̃i 2^a 2^e
q̃stione ceterisima octaua. arti. p̃mo.
In vindicatioe inq̃t p̃siderāndus est
vindicantis anim' si em̃ eius intētio
ferat p̃ncipal' in malū ill' de q̃ vin
dicata sumit 7 ibi q̃scaat tūc vindica
tio ē oīno illicita. qz delectari ī ma
lo alteri p̃tinet ad odiū qd̃ charita
ti repugnat q̃ oēs hoīes debem' di
ligere. Deinde subdit directe ad mē
tem p̃pōis nec aliq̃s inq̃t excusat si
malū intēdat ill' q̃ sibi iniuste ma
lū intulit sicut nō excusat aliq̃s per
hoc q̃ odit se odientē. Nō ei d̃z hō
in aliu peccare p̃pter hoc q̃ ille pec
cauit prius in ipm. Hoc em̃ ē vinci a
malo qd̃ ap̃ls p̃hibet ad Roma.
xij. dīces. Noli vinci a malo s̃ vin
ce in bono malū. igit'. Et hac p̃pō
s̃tione corollarie infertur

Sec̃unda p̃pō.

Esto q̃ p̃mis expulsos p̃pe
teret auctoritas vindicte ad
buctū nō ē p̃sumēdū neq̃ est
verisile. q̃ in suos expulsos
eam exequantur iuste

Hec p̃pō apparet p̃mo ex hoc. qz
iniusta ē vindicte illata alteri ex eo
q̃ ip̃e prius iniuste intulit malū. tale
ār eē vindicte reponsam expulsos

p̃ p̃mos expulsos oñdit ex q̃tidia
na experientia q̃ videm' ip̃os lelos
reuocare sibi ad memoriā dāna. in
iurias. offensas eis irogatas. p̃pter
q̃s inflāmat ad ire idignatōes. Et
dū anim' agitaf stimulis ire p̃eun
tis aū rōem tendit in malū offenso
ris tāq̃ in bonū ibidē q̃scedo. p̃f
qd̃ etiā hortantib' eos vt parcat s̃s
bi illatas iniurias. p̃sueuerūt m̃de
re. Quō parcerē ei q̃ mihi tot iniu
rias intulit. tāq̃ diceret. Nō ero cō
rent' donec ire mee satisfecerim. vñ
d̃t doctor sc̃i 2^a 2^e. q̃stione ceteris
ma q̃nq̃ gesima octaua q̃ s̃salis ap
perat q̃ fiat vindicte q̃lteritūq̃ vt
si appetat puniri eum q̃ nō meruit
vel vltra q̃ meruit. vel nō fm̃ legit
timū ordinē. vel nō p̃pter debitū s̃s
nem q̃ ē p̃seruatio iusticie 7 correp
culpe. tūc fit ira p̃tra ordinē rōnis
et ē appetitus ire viciosus. 7 noiat
ira p̃ viciū. Huic p̃sonat qd̃ d̃t Sic
go. eē ynā filiā ire que vocat tumor
mentis inq̃stū ira excogitat diuer
sas vias vindicte. 7 talib' cogitari
onib' replet aim iratū fm̃ illō Job
xy. Nūqd̃ sapiēs implebit ardore
stomachū suū. igitur. 2^e. **Pr̃terea.**
Hec p̃pō oñdit ex defectu debiti or
dinis rōis. q̃ p̃termissio nihil fit ius
te. d̃t em̃ p̃hus. iij. politice q̃ cōiter
oēs male iudicat de iusto. Cuius
cām subūgens d̃t. qz de seipis iudi
cium. fere aut plurimi sunt iudices
p̃raui de p̃p̃is. sup̃ q̃ dicit doctor
sc̃i 2^a. q̃ ad debitū iudiciū in agib' s̃
lib' req̃nt p̃rudētia. p̃rudētia ar̃ pre
supponit appetitū rectū p̃ s̃tutē mo
rale. qd̃ q̃ p̃uertit appetitū p̃uertit
iudiciū rōis. Iudiciū ar̃ de seipō
p̃uertit appetitū mal' 7 p̃uersus.
hō ar̃ vt in plurib' p̃uersum h̃z ap̃
petitū respectu sup̃ prius. qz vnusq̃s
qz nimis affiat ad seipm. Et iō p̃f
nuntā dilectōem 7 affectōes quā h̃z

ad seipsum voluntas pueritur a fine debito. 2. per sequens tales qui non sapiunt nisi qd sit huius mundi. nesciunt pseruare mensuram rationis pena talios nis inferendo. sed modicam iniuriam estimant magni ponderis. iuxta illud amor 2. odium pueritur iudicium. Quinimo talis inordinatus amor statim pcreat 2. tra offensores odium potius qd simplice iram. Odium solum facit p se in malum alterius delectari. Ira autem p odium cuiusdam iusti iniquitatis iratus reputat iuste et rependendus esse malum qui plus sibi iniuriam inculit seu aliquid huiusmodi ordine rationis non seruato. Confirmat positio ex intuitu pinitue radices de qua suboriri solent tales vindicationes. Regula enim est qd pimum in omni ordine est mensurata cetera omnium aliorum illius ordinis sicut pimum motus est causa aliorum motuum. sed pimum mouens 2. originale seminarium talium dispositionum sunt ista bona ca duca 2. transitoria. cuiusmodi sunt diuitie. honores. voluptates 2. gloria. que plus vocat nono ethicoz circum pugnabilia. et propter quoz excessum amoris hoies vocantur phylanti. 2. fiunt iniusti. qd enim effrenis cupiditate inordinare ambunt p dicitur bona. Coringit qd vnus alium ne suo desiderio satisfaciat impedit. quo dato fiunt machinationes in reline mutuas vindictas procurandi. Itaqz si dicte vindictae ex tali conragioso fonte ducant originem qui sua virtutem excedit in cetera subsequencia existens currus 2. auriga omnium affectionum circa tales mundi amatores. qualiter psumendus est qd in suos expulsos iustam exerceant vindictam. Premissa p sideras plus ait. v. politice. qd licet virtuosus habeat eam iustissimam p mouendi sed ditiones. tamen minime hoc faciunt. alij autem qui virtuosam vitam non curant

suscitant adinuicem turbationes transmutando politias. **Quid igitur positio vera. igitur 2c.**

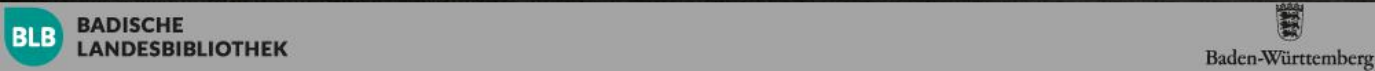
¶ Poipso bellum censetur in iustum qd non est recta intentio bellantium

¶ Hec positio est doctoris scda sede. questioe. xi. In de qd ad hoc qd bellum sit iustum requiritur qd intentio bellantium sit recta. qua scz intendit vel vt bonum pmoueat. vel vt malum vitetur. vnde Aug⁹. in libro de verbis dñi apud veros dei cultores etiam illi bella patraci sunt. qd non cupiditate aut crudelitate geruntur. sed pacis studio vt mali coercent 2. boni subleuentur. Deinde adhuc subdit dos eto 2. scus. potest autem peringere etiam si sit legitima autoritas indicens bellum 2. ca iusta. nihilominus ppter prauam intentionem bellum reddat illicitum. de em Aug⁹. in libro 2tra Faustum. **¶** Procedi cupiditas. vlciscedi crudelitas. implacabilis animus feritas re bellandi. libido dñandi 2. silia. hec snt que in bellis iure culpant. **¶** Qui autem rō est. qd actus morales ab intentione capiunt bonitatem quoz. semp autem sunt mali ex mala intentione. na dare elemosinam ppter malam intentionem est peccatum. igitur positio vera. **¶** Ex hac positioe deducit corollarie.

¶ Iuxta casum plibantū sese ex pō bellentū mutua pugna videt^{ur}. potius vero noie seditio qd iustum bellum psumenda

¶ Hec positio declarat. na bellum non est legitimum quā intentio bellantium est puerfa. dictoz autem intentionem fore puerfam ostendi p summarie loquens do ex his qd plus in politicis detersminat. sane distinguendo naqz diuersas spes politiaz. qsdā eaz pōnit rectas. vbi pncipales aspiciunt

R. 1.

Tractat' magri Hērici Borzychū

Ad cōe bonū subditōz & totius cōis
fatis. que admodū legū de regimie
romanoz suū iperūz vsq; ad total'
mūdi monarchiā dilataciūz. Etenim
cetere gētes & natōnes alliciebāt ad
subiectōem romanoz ex probitate
sue gubernatōis. Et em̄ Valer' ma
rimus q; rectores romanoz malue
rūt eē paupes in diuīte regno. q; di
uites in paupre. & q; diu ex tali zelo
bonū cōe p̄ferebāt. pp̄io bono. ip̄o
rū regnū in magna pace florens p̄ri
nue p̄sperabāt. Deū alias politiaz
spēs vocat trāsgressiōes corruptas
et viciosas in q; p̄ncipātes habent
oculū ad bonū pp̄iū & puatū in p̄e
iudiciū reipublice & cōitatis. & tales
fiunt iniusti & iniuriātes. ac per hoc
suscitāt varias p̄morōes. vel subdi
toz p̄tra seipos p̄ncipātes in q̄stum
subditū nō āplius sustinent suā op
pressionē. vel ip̄i p̄ncipātes inter se
ip̄os sibi mutuas turbatōnes. p̄cu
rant. dū sua inordinata desideria ne
queūt a diuīte p̄cordare. Hac q̄p̄
pe de eā Tull' sepi' deplāgit roma
noz iurisdicōez corruisse. q; ad p̄n
cipatū eoz aspirabāt nōnulli bonū
pp̄iū publico p̄ferētes. Inde fit q; ta
les guerre seu pugne inestine mere
ant vero titulo dici seditōes in q̄tū
sunt inter pres multitudinis vni'
cōitatis in iacturā boni cōis et ior
dinata affectōe ad pp̄iū bonū estuā
te. p̄inde nisi q; vulgare exp̄ientie
audeat p̄tradidere p̄cedēdū erit tali
um belloz p̄mordia. p̄cessisse ex cor
rupta affectōe ad pp̄iū bonū & pu
atū p̄modū. seq̄t' q; p̄mū bellū ex vtra
q; p̄re pugnāciū fuisse min' iustū. et
q; p̄t' p̄mi mouētis. p̄rendit' p̄ totū
motū q; quot bella postea nascūt ex
tali radice viciana sicut illegitima. q;
uis tū p̄tinue supuentant alia & alia
deteriora icit amēta. cuiusmōi sunt
dāna. iūrie. & alie offēse. q; vtrinq;

p̄creāt inuidiā. irā. odia. & siles furi
as ifernales mag' ac mag' mutuas
pugnāz iniustificātes. vñ Jacob' in
sua eplā p̄firmās sup̄dicta ait. Eū
bella & lites i vob. nōne ex p̄cupiscē
tijs vris q; militāt in mēbus vestr'.
p̄cupiscitis & nō habetis. occiditis
et zelatis & nō porectis adipisci. li
tigat' & belligerat' & nō habet'. Sicut
Boet' p̄ p̄tuos loquēs p̄tra tales
litigiosos ait. Quoz. s. i. ip̄oboz & s̄
est nūerosus exercit' s̄p̄ned' tū est
qm̄ nullo duce regit. s̄ errore tū te
mere ac passis lymphāte raptat'. q;
si qm̄ p̄ nos acie instrūctis valētio: in
cubuerit nra qdē dux copiā suāz in
arcē p̄trahit. Illi vero arca diripien
das iuiles sarcinulas occupantur.
Arresto. etiaz. s̄. p̄. politice ait q; p̄pter
vilitates q; a cōibz & eis q; ex p̄uipa
tu hoies volūt p̄tinue p̄ncipari. Ita
q; ex his & s̄ilibz liq̄t h̄mōi discordiā
as fundari sup̄ viciosuz fundamētū
vrputa sup̄ imoderatā p̄cupiscētiāz
pugnabiliū bonoz. cuiusmōi s̄. bo
na terrena & transitoria. q; q; diuisa
nequeūt vniuscuiusq; seruētī deside
rio satisfaccere. sup̄est cordeten' p̄mo
imasci aioz dissentiōes. & demū ma
nuales pugnās in lucē p̄dire. q; d̄s
ci seditōes meruerūt. igit' rē.

¶ Ut bella mereant' dici iusta p̄o
requir' vt subsit iusta cā

¶ Nec est p̄o docto. sc̄i vbi supra.
requirit' inq̄ iusta cā vt illi q; impu
gnātur p̄pter aliquā culpam impu
gnatōem mereātur. vñ Aug'. in l̄
bro. lxxij. q̄stionum de iusta bella so
lent d̄finiri q; vlciscūtur iniurias s̄
gens vel ciuitas p̄lectenda est q; vel
vindicare neglexerit qd a suis ip̄os
te factū est. vel reddere qd p̄ iniuriā
ablatū est. igit' rē. Iuxta p̄dictāz
propositionem cōcludi potest hęc
sexta propositio

De bello iusto

Fo. lii

Quaq; sepe dicte expugnationes iustam habent causam ex parte ipsorum patientium. ipsorum tamen pugna non habet formalem iustitiam ex parte ipsorum actiue pugnantium

Huius propositi prima pars videlicet ex parte ipsorum qui puniuntur subicit legitima causa. Nam qualis sit animus respectu alicuius boni ad ipsam di. arguitur ex viis et medijs ac modis persequendi. Cum igitur tales multi di amatores non vereantur turbationes boni cuius non strages horum. non commenta periculis astutiarum. prostat aperte quod tales pueri homines habeant appetitum inordinatissimum ex proprio ad peccatum ad mortis supplicium. et hoc est ad primam pugnam. Quia autem prima pugna commissa est. tunc malicia completa est in exteriori foro. ita ut iustitia ipsa humana iustitia quae reuera posset imponere propter tales homicidas et reipublice inimicos. et velut mœbra putrida refecare. et quanto plures committuntur huiusmodi cum multo se pugne tanto magis accumulatur plures causas quibus conuinceretur tanquam digni ut puniantur a iusta lege. igitur etc.

Secunda pars declarat verum quod non sit formale iustitiam ex parte ipsorum actiue pugnantium. In fine doctrinae philosophi in libro Ethicorum. Aliquid est iustum vel iniustum per actum seu materialiter. Aliud est iustum vel iniustum per se et formaliter. ut si aliquid accipit alterius vas argenteum et crederet quod reportaret propter vas stanneum. talis committeret iniustum materialiter. non autem formaliter. Cum res est. quod actus morales constituitur in specie et forma suscipiunt. prout voluntas per se fert et tendit ad obiectum. Quia igitur commemorati tubatores non incitant zelo iustitiae persequantur

de sed affectione proprii boni assequendi. propter eorum intentionem euenit quod illi quos puniunt sint digni puniri. et quod iusta causa subicit ex parte ipsorum patientium. ut ipsi talibus penis subiaceant. cum ad hoc suas intentiones non dirigunt ipsi punientes. sed ut iam dictum est potius agitantur affectu proiuati boni obtinendi vel vindicte infligende. Huius propositi exempla familiaria occurrunt ex canonica scriptura. Siquidem mira superni consilii dispensatione peragitur. ut hi quos deus suorum demeritorum iusta causa exigente vult puniri aliquem offendant per quos eis deus debitas penam infligit. quod utis dei intentioni animus percutitio propter non sit. ita ut deus intendat culpam pena condigna corrigere. Ipse vero minister voluntatem dei exequens intendit proprie concupiscentie satisfacere. unde Eliae decimo dicitur. **Ue** Assur. virga furoris mei et baculus ipse est. In manu eorum mea indignatio ad gentem fallacem mittam eam. et propter populum furoris mei mandabo illi ut auferat spolia et diuidat praedam et ponat illum in concubitationem quasi lutum platearum. Deum sequitur. Ipse autem non sic arbitrabitur. et cor eius non est uas bic. sed ad praerendum erit cor eius. et ad interuentum gentium non paucarum. **Siliter** Pharo rex Egypti. ut habetur in 1. Esdrae. p. Dixit ad Zosiam. supra. **Frustratem** mihi bellus est. circa quod dicit glosa quedam. **Frustratem** frugifer interpretatur et fecit ista bona transitoria quorum intuitu ipse rex Egypti se princeps huius seculi necesse puocabat ad bellandum. Quae dmodum est. **Assur** rex Egypti fuerit propter eorum intentionem ministri diuine iustitiae puniendo illos ubi ex parte patientium suberat pene iusta causa. Nec tamen ipsi laudantur

k u

Tractat' mgr̃i Hēriti Borychū

pariformiter expugnātes. seinuicem puniūt. ita q̃ ex p̃pariētūz p̃pter sua demerita possit bellū iustificari. tñ talis reuera intētio iusticie cōseruā de nimis elongata est ab eoz puer/ sa mente q̃ debellando se habent ad penā actiue. igit̃ rē.

mō
vii. **¶** Bellū inter aliquos iustum nō est censendū si careat autoritate principis cuius mandato est gerendum

¶ Hec pp̃o est doctoris sc̃ti in loco sup̃ memorato. **Lur'** duplicem assig̃nat cām. Prima est. q̃ non p̃inet ad puatā p̃sonā bellū mouere. q̃ p̃t ius suū in iudicio superioris prosequi. **Seda** cā est. q̃ p̃uocare multitudinē qd̃ in bellis op̃ret fieri non p̃inet ad puatā p̃sonā. Cū autē circa reipublice p̃missa sit p̃ncipiū. ad eos p̃tinet reipublicaz ciuitatis vel regni seu. p̃uincie sibi subdite tueri. z sicut licite defendūt eā materiali gladio p̃tra vicinos turbatores dū malefactorēs puniūt. s̃m illud **Ap̃li** ad **Roma. xij.** Nō sine cā gladiū portat. minister ē em̃ dei vindex in t̃raz ei qui male agit. Ita etiā gladio bellico ad eos p̃inet reipublicā tueri ab exterioribz hostibz. **Uñ** z p̃ncipiū b̃z in psalmo. Eripite pauperē et egenū de manu peccatoris libera te. **vñ Aug.** d̃e p̃tra **Faustū.** Ordo naturalis mortalū paci accommodatus hoc poscit vt suscipiēdi belli autoritas atq̃ p̃siliū penes principes sit. igit̃ rē. **Huc** pp̃oni adiūgit talis collateralis p̃positio

mō
viii. **¶** In foro p̃scientie nō video modū p̃reliūz cōpugnantium iuxta casuz p̃reliatū posse dici ex autoritate iustum

¶ Hec pp̃o apparet. q̃ autoritas mouēdi bellū nō competit eis q̃ suū

ius possunt. p̃sq̃ in iudicio superioris. sed ciuitates qui intitulātur imperiales possunt recurrere ad iudiciū superioris. z p̃sequēs irrequisito cōsensu habentis p̃ncipis autoritatem imp̃iale. eis nō licet aūtoritatem mouēdi p̃tra seinuicē bellū intētinū. **Forſitan** dicit̃ q̃s q̃ h̃mōi ciuitates fungūtur alta iusticia nō re cognoscētes iusticiā superiorē. **Hac** r̃sionē nō admitto vniuersaliter z absolute datā. Quis em̃ imperialis maiestas annuerit eis licentiā cōspondendi sp̃eales ordinatiōes que manifeste cedūt in fauorē sui boni cōis absq̃z alioz p̃iudicio. q̃ tñ ex minore nō p̃tcludi qd̃ mai' est. hinc ē q̃ ex tali licentiā p̃missa vlt̃ cessā n̄ ē i ferēdū q̃ eis p̃cessa sit autētica p̃tās p̃mittere talia q̃ s̃t boni cōis p̃turbatiua. **¶** si q̃s simpl̃t̃ ex sua qua fungūtur iusticia p̃cedat eis autoritatē seipso vlt̃cedē. audiat **Aug.** in libro contra **Manicheum** vbi exponit illud **Barthei. xvi.** Omnis q̃ accepit gladiū gladio peribit. **¶** le inq̃t accepit gladiū qui nulla sup̃iori aut legitima potestate aut iulēte vel p̃cedente in sanguinē alicuius armatur. **Lum** igitur superior z legitima potestas neq̃z iubeat nec cōcedat tales fieri vindictas. quarūz p̃ncipiū est p̃cupiscentia p̃riū boni nō videtur sustinēdum plūz h̃mōi fore iustū. **Huc** p̃cordat illd̃ **Ap̃li** ad **Roma. xij.** Omnis aia potestas t̃bz sup̃ioribz subdita sit. Cū igitur tales ciuitates particulas quasdam sibi vendicent imperialis autoritatis. nō licet eis ex p̃prio sp̃ū summā iusticiam sibi viurpare. **Uñ** z p̃siliū lendum esset parti expulsi vt partem aduersam cōnueniret iuridice coram p̃torio imperiali. ibiq̃z discordia decisa post viam iuris sequeretur via facti. **¶** Preterea neq̃z in for

ro scientie videtur q̄ quicūq; etiā
 p̄ncipans in terris possit autorisare
 tales modos vlciscēdi seipos p̄ bel-
 la intestina. Cū em̄ ois p̄rās hūana
 a dō sit p̄cella si qd ordiat p̄rās hūa-
 na dissonū p̄rāci diuine illud in foro
 p̄scieie est iniustū reputadū. Quia
 igit̄ tales vindicte p̄cedūt ex inor-
 dinata affectione ad bonū p̄rūū et
 cedūt in boni publici detrimentū cō-
 cludūt q̄ dissonāe diuine volūcati ex-
 t̄it̄ dono ois p̄rās in terris deriuat̄
 H̄ doctor sanctus hac ex causa de-
 terminat q̄ leges iniuste nō obligāt
 in foro p̄scie in q̄tuz dissonāt a lege
 eterna p̄ferēt om̄i alteri legi vigore
 obligādi. Confirmat nā p̄m docto-
 rū sanctorū hūam. p̄cepta dñi p̄nta
 in p̄mōe dñi in mōre sp̄ obligāt p̄m
 p̄pationē animi. vr. s. hō sp̄ sic para-
 tus nō resistere malo z se nō defen-
 dere z cetera h̄mōi. q̄n̄ ex opposito
 scandalū eueniret. Quis aut̄ nō vi-
 deat q̄nta scādala emergāt ex talibz
 vindictis. q̄e occasiones hoīm. z pe-
 ricula aiay. z sic de m̄kis dispēdijs
 reipublice et cōis boni. Uñ vindi-
 cationes p̄dicte faciūt directe sc̄lma
 in ciuitate auferēdo vnitate z p̄cor-
 diā ciuū. cum tñ dicat p̄hs in p̄he-
 mio viij. ethico. q̄ legis latores plus
 student ad p̄cordiā in ciuitate p̄ser-
 uandā q̄ circa iusticiā exequendam
 Nō igit̄ p̄sumendū est q̄ aliq̄ auto-
 ritatis p̄rās sit indulta ciuitatibz
 h̄mōi in hūanas pugnas iustificādi
 Nā p̄m Ap̄lm ij. ad Cor. x. et. xij.
 p̄rās dat̄ in edificatōez nō aut̄ in de-
 structionē. Et p̄m reglāz iuris Qui
 p̄rāte sibi data aburit̄ eam amittere
 meretur. Amplius aut̄ dicit sanc-
 to doctor q̄ multitudine aliqua est libe-
 ra que potest sc̄tere legem. Sz Au-
 gustinus in p̄mo de libero arbitrio
 dicit q̄ si populus sit bene modera-
 tus z cōmūis vrlizariis diligentis

sanus custos recte lex fertur qua ta-
 li populo liceat sibi creare magistra-
 tus p̄ quos respublica administret̄
 Porro si paulatim idē populus de-
 uatus hab̄eat venale suffragiū z re-
 gimen flagiciohis sceleratibz p̄mit-
 tat. tūc adimitur tali populo p̄rās
 dandi honores. Ex quibus Augu-
 stini verbis possunt duo elici. P̄r-
 mū est q̄ populo ad bonuz cōmūne
 bene affectato laudabiliter cōcedit̄
 licētia institūendi tales leges que tē-
 dunt in fauorē boni cōmūnis. Se-
 quūduz ē q̄ si populus deprauetur
 q̄ iuste sibi aufertur talis potestas.
 Nulli igit̄ur ciuitati imperiali com-
 petit potestas p̄m quaz ciuibz liceat
 cōmūne bonū subuertere inducēdo
 diuisionē i ciuitate z mutuo seipos
 spoliando z similes pestes multipli-
 cādo. quales ex p̄dicis pugnis suc-
 crescere docet experētia. Adhuc au-
 tē ad idēz arguit̄ p̄ locū a maioribz
 gatiue. Nāz p̄m aurores ex iure na-
 turali vniciūq; est cōcessa potestas
 p̄seruādi se in esse q̄tūm potest In-
 de vlt̄erius contra actu inuadentes
 potestas defendendi se vsq; ad occi-
 sionē inualoris sibi est p̄cella. saluis
 his duabz p̄ditionibus. Prima est.
 q̄ ipse defendens non vctatur maio-
 ri violentia q̄ sit necessaria p̄ sua de-
 fensione. Nam actus ordinatus ad
 finem non debet excedere proportio-
 nem sui finis. hinc est q̄ scd̄z iura de
 citur q̄ vim vi repellere licet cū mo-
 deramine inculpare tutele. Scd̄a ē
 q̄ si inuafores occidat seipsum defen-
 dendo q̄ referat̄ actuz occisionis ad
 bonum publicū et hec conditio acci-
 pitur ab Augustino in p̄mo de lib.
 arbitrio vbi dicit. Quō ap̄d diuinā
 prouidentia liberi sunt qui pro his
 rebus quas contēni oportet humanā
 na cede polluti sunt. eas autē res cō-
 tēndas dicit quas homines inuiri

k ij

Tractat' mgr̃i Hērici Borythū

mittere possunt inter quas cōstat esse vitā corpales. Si igitur actua liter p̃genti p̃riā vitā non conceditur largior: p̃as nisi q̃ se defendat cū inculpata tutela. Et si aliter eua dere nequāt q̃ occidēto inualoz q̃ talē occasionē non inferat mor' p̃ uara libidine sed intentionē cōis bōni. Si pro q̃ ita est. Quis audeat in foro conscie iustificare sepeditas pugnas tanq̃ p̃cedētes ex insufficiēti z legitima autoritatez p̃ate. vbi pars expellens impetit aduersaz p̃tem ex animo p̃fabricato per vias et astutias indifferēter qualescunq̃ et mouetur p̃uara libidine in euidentē boni publici dissipationē. In tali um sane pugnaz z spirationibz verificatur illud Quidij in p̃mo metha mor. poetizantē de vltima z ferrea etate. ō duro est vltima ferro p̃otinus irrupit vene petozis i euū Omne nephās fugere pudor verunq̃ si desq̃. In quoz subire locū fraudelē q̃ doloz Insidiez z vis z amor: sceleratus habēdi. hec nimirū oia in sepeditas pugnis frēq̃tantur. deinz de aut si p̃ri ciuitatis. cōtra p̃rem aliter iuridica p̃as se vlcēdi. Cur nō singulo aderit talis p̃aris facultas. Cur nō licebit decēz p̃tra decē aut mille p̃tra mille. z sic indifferēter siue in maiorē nūero siue in minorē. forsitā dicet q̃s q̃ medietas ciuitatis quēcūq̃ fuerit si p̃ualuerit gerit vicē totius ciuitatis ac p̃ h̃ p̃petit sibi legitima p̃as. hūc p̃iat illd̃ Exod. xxiij. Non acquiescas iudicio plurimoz. legitur quoq̃. iij. Regū. xij. q̃ p̃pter ingrātam respōsionēz ipsius Roboan decem tribus israel ab eius regno recedentes elegerunt sibi in regem Jeroboan. Et quāuis esset longe maior. tamen ex hoc non habuerunt potestatem in ducēdi diuisionem ipsoz ab alijs. p̃pter q̃d

redarguuntur. Esai. viij. vbi d̃. p̃ eo q̃ abiicit populus meus aquas syloe que vadit cū silentio z assum p̃st magis. Rāsim z filium Romēlie. p̃pter q̃d ecce adducet dñs super eos aquas flumis fortes z multas regem Assyroz z omnē gloriā eius zc. Aque syloe sunt iuxta Hierusalē quas dicuntur abiēcisse recez dētes a regno iuda assumēdo alios reges. Itaq̃ ex maiori p̃te non sufficentē trahitur argumentū auctoritatis seu potestatis studendi pacē et concordie vnitatē. p̃dictas fauere non parum videtur illud Deut. xvij. Si difficile et ambiguū apud te iudiciūz esse p̃p̃eris inter sanguinem z sanguinē causam z causaz zc. fac' p̃olite vbi p̃ceptitur recurrere ad iudiciū sup̃me p̃atis atq̃ et sub pena mortis obediendū. postremo autē si illicitū sit ablatā reperere contētiōse. etiaz corā legitimo iudice. multominus p̃ceditur licentia p̃ violētā armoz z sanguinis effusio nem scinūce spoliare. z hoc inter inhabitātes eiusdē ciuitatis. Est autē litigiosa repetitio prohibita ab ipso saluarore vt patet Barth. v. Et apostolus reprehēdit q̃ frater tū fratrem p̃tendit in iudicio. z Jacobi. iij. vbi est zelus z contentio. ibi est inconstātia z omne op' p̃rauum Itaq̃ pensatis p̃missis alijs q̃ similibz nescio imaginari sepeditas pugnas p̃cedere fm̃ veram auctoritatem seu potestatem tanq̃ ex ea parte iustificādas igit' zc. Huic materie consequēter annecto nonā p̃p̃ositionē circa aliaz materiam eūdē facit familiarem.

Quāuis in pluribus locis antiqua cōsuetudo quosdā modos ducendi guerras appro-

De bello iusto

Co. lu

bet. non tamē in foro consciē
tie video ipsos autētizandos
aut iustificandos diuinitus.

Ad huius ppositionis euidentia
est aduertendū q̄ antiqua consue
tudo inoleuit p̄sertim in imperio q̄
p̄uicia diffidatōe dux contra ducē
vel comitē vel ecōuersor sic de alijs
militaribus aut nobilibus aut ciui
tas contra ciuitatem vel contra p̄n
tipem aliquem et ecōuerso sibijnu
rem concitant guerras cōmittendo
bella et plurima damna suis sub di
tis inferendo. quatinus adoprataz
satis factionē perueniant arbitrātes
se ex talibus medijs licite suozū de
sideriorum exequutionem practica
re. put quotidiana tribulatio nimis
um restari per effectum. dicit ergo
propositio q̄ q̄uis antiqua consue
tudo talem practicam obseruauit z
q̄uis p̄missa diffidatōe reputen
tur apud mundum tales guerre fie
ri iusto titulo. attamen apud forum
conscientie et legez diuinam dirigē
tem hanc transitoriam vitam ad vi
tam futuram eternam nescio auten
tisare tales modos guerrauidi. put
cōmuniter exercentur. **H**ec igitur
propositio potest ostendi ex his que
sequuntur. **E**t primo quidem non
admitto allegatōnem qua posset di
ci q̄ cōmuniter talis practica obser
uatur. Nam lata z spaciōsa est via
vicioz. et multi sunt qui inerant per
eam. Sed q̄ angusta porta z arcta
via que ducit ad vitā z pauci sunt q̄
inueniunt eam. **E**nde dicit **Barth.**
septimo. hac igitur de causa. dicitam
nolo admittēre allegatōnem qua
repulla. **A**rguitur ad ppositionē
et ordine potestatum. Nam s̄m do
ctores tam theologie q̄yriulq̄z iu

ris. **Q**ui subditus est superiori po
testati non potest absq̄ consensu ta
lis superioris potestatis indicere bel
lum. **A**lioquin ferit illum illa senten
tia saluatoris **Barth.** vicēsimose
pro. **O**m̄is qui gladio percutit gla
dio peribit. **Q**uoniā aures dñi aus
ciuitates sub imperio subdātur po
restati imperiali cōcitare guerras in
consulta eius auctoritate nō possunt
loquēdo de tali posse quo apud do
minos iuristas dicit. hoc possumus
q̄ iuste possumus. **V**idetur mihi
q̄ aliquis potest sic obicere q̄ videt
cer consensus imperialis auctoritatē
p̄sumitur interpretatiue haberi cuz
ipse talem consuetudinem non igno
rans non contradicat. et p̄sertim
cum propter suam nimiam distātia
facilis ad eum non p̄z recursus hec
instantia non meretur militare. **C**ur
ita. **N**am sicut legez humane neque
unt prohibere omnia que sunt cons
tra virtutem. sed multa dissimulā
q̄uis non approbant. pari ratione
imperialis potestas plura dissimulā
lar que emendare non valet. **E**t q̄
uis longinqua distātia auctoritatē
impialis possit adduci. p̄ iustificati
one defendendi suam terram cōtra
hostes inuadentes. tamen iustifica
re non videtur inuadentes probo mo
tu procedentes. **A**d hec dicunt
iurispiti q̄ auctoritas seu potestas in
dicendi bellum competit et qui non
habet superiorem cuiusmodi est im
perator vel rex. **A**lijs cōpetit sequi
dario ex precepto vel commissione
superioris auctoritatis. **O**fferunt
igitur nobis consideratio diuersoz
graduuz in latitudine potestatum.
Prima enim simpliciter z suprema
potestas est in deo a quo omnis po
restas in terris exoritur. vt dicitur
Ad Ro. xij. **E**t q̄ in ordine p̄tā
k iij

Tractat' m̄gr̄i H̄erici Gorychū

pr̄as posterior non recte procedit si
exorbiret a priori pr̄ate a qua suam
vim p̄sequitur. h̄inc est q̄ si pr̄as im
perialis p̄sumat alijs imp̄iri seu cō
municare vires sue autoritatis in p̄
iudicijs finis p̄rer quē pr̄ates sunt
institure. talis cōmunicatio in foro
conscientie est iniusta nec vsus talis
pr̄atis exercet s̄m bonā p̄scientiam.
Non autē videtur expediens q̄ im
perator adeo laxet frenā sue pr̄atis
q̄ vnusquisq̄ p̄ partē suis princeps
aut cōmunitas possit opinari ius
suum statim via facti p̄sequi absq̄
p̄uētia iuris decisione. dicit em̄ **Di
chee. vij.** princeps postulat et iudex
est in red dēdo. Et p̄ h̄s p̄mo retho
rice dicit q̄ paucissimi sunt cōmittē
da iudicibz eo q̄ sepius ex passione
minus eque iudicant. sed om̄ia s̄m
leges debent iudicari. Sequit̄ igit̄
q̄ non est rōnabile q̄ quilibet in p̄
p̄tia causa habeat pr̄atem implēre
pretensas iniurias vlciscendi. Non
igitur estimandū q̄ imp̄ator licētia
uerit om̄es illos q̄ guerras suas vsi
tāt. Et esto q̄ veller cōcedere. tamē
talis vsus nō satis assecurat p̄sciaz
deum timentis. Amplius autem
pr̄nceps nō p̄t allquē de suis sub
ditis impetere p̄ viā belli q̄dū sub
dit' offerre se stare iuri. Igit̄ neq̄ p̄t
mouere bellū s̄ nō subditū in cōsul
to iure cui vterq̄ subdit. Ita q̄ nec
imp̄ator z rex videant adinuicē p̄t
se guerras ducere indiscusso iure a
pud sup̄iorē autoritatez. s̄ papalē cui
s̄m quēdāz modū p̄p̄tē vti vtroq̄
gladio vt scribit̄ Bern̄. ad Eugeni
um. Cui etiā d̄r̄. Quāq̄ ligaueris
sup̄ terrā erit ligatū z in celis. et
quodcumq̄ solueris tē. Quā Job qui
erat maior inter oīs oraculares de se
ip̄o ad altorū informacionē scribit̄ q̄
nō p̄cepit subire iudiciū cū suo suo
et ancilla sua cū discernerēt aduer

sus cū vt habet Job. xxxi. et Deu
tero. xx. dicit populo d̄ns p̄. Possen
q̄ prius offerant pacē ciuitatibz que
non erāt de his vrbibus quas ac
ceptari erāt in possessionē. Non igit̄
statim attendēda est via violentie p̄
manū armatā. p̄cedēdo ad tāta ma
la suscitāda sicut videm' p̄ guerras
euenire. Sane p̄ declaracione p̄mis
sōz et subsequentiū nō est inutile cō
memorare sancti Bernardi docto
ris q̄ sancti determinatiōes. Unde
Bern̄. i. quarto ad Eugeniū scribit̄
in hūc modū. Qui gladiū inquit
tuū materiale negat. nō satis videt̄
mibi attendere verbūz d̄ni dicentis
sic. Conuerte gladiū tuū in vaginā
tuā igit̄ z ipse tuo forsitan nutu et
si manu tua non sit euaginandus.
Alioquin si nullo mō ad te p̄tineret
Apostolis dicentibz. Ecce duo glaz
dij hic sunt. Non r̄ndisset d̄ns. Iax
est. sed nimis est. vterq̄ igitur est ec
clesie sp̄ialis sc̄s z materialis sed is
quidē p̄ ecclia Ille vero z ab ecclē
sia est expectēdus. Ille sacerdotis is
militis manu sed sane ad nūq̄ sacer
dotis z iustum imp̄atoris Doctor
sanctus quoq̄ sup̄ capitulo t̄redes
cimo eplē ad Romanos cōcordās
illas duas autoritates p̄ma fron
te repugnātes. Quāz p̄ma ponit̄
tur in p̄allegato caplo. Et d̄r̄ q̄ nō
est pr̄as nisi a dō. Sc̄da ponit̄ Osee
viij. Ipsi regnauerūt z nō ex me. p̄n
cipes extiterūt z nō cognouit. has in
quam autoritates p̄cordās d̄r̄ q̄ d̄
pr̄ate p̄ncipādī p̄tigit loq̄. Quomō
s̄m seipam. et sic oīs pr̄as bona est z
nō est pr̄as nisi a deo. Alio mō p̄m
git loq̄ de pr̄ate p̄tuz ad modū acq̄
redī vl' v̄edi. z sic quēz ē a dō vide
licet quī d̄s eā acq̄rit p̄m ordīnē d̄ni
nitus institutum et ea v̄itur s̄m p̄
cepta diuine iusticie vt ei posset com
petere illud. Pro uerbis octauo

De bello iusto

Fo. lvi

Per me reges regnāt z leguz p̄dito
res iusta decernūt. per me p̄ncipes
impant z potētes decernunt. Quōz
autē nō est p̄as a deo q̄ū sejalīq̄ p̄
ueniūt p̄ vias iniquas ad obtinē/
dū p̄ātes d̄nandi. vel q̄ū nō v̄tūt
īp̄a p̄āte s̄m p̄cepta diuine iusticie.
s̄m illud p̄s. **A**stiterūt reges terre z
p̄ncipes z uenerūt in v̄nū aduersus
d̄nū z aduersus x̄pm et̄. **E**x quibz
p̄b̄is p̄r elici q̄ ois p̄ās descendit a
deo q̄ excellēt̄ z p̄ cōsequēs p̄ p̄us
cōs̄at x̄pi vicario. z per eū diffundit
ad proximoz p̄ncipātes. z sic dein
ceps. **E**t q̄z q̄to v̄nūq̄q̄ plus di/
uidit seu dispergit. tanto eius p̄tus
maḡ ac maḡ attenuat̄ z dimini/
tur. q̄z etiā s̄m **D**ionysii. hec est lex
diuine sap̄tētie v̄t inferiora p̄ mediā
reducant ad sup̄iora. **C**ōcludēdum
videt̄ q̄ neqz impator z rex francoz
p̄nt̄ p̄tra seiuicē nec p̄tra alios in/
dicere bellū nō p̄oblata via iuris. lo
quēdo s̄m for̄ p̄scientie. **R**ursus q̄
alij posteriores p̄ncipātes seu cōtra
res. aut nō tantā h̄nt p̄ātes quāā
p̄endūt. aut nō eā p̄uertūt ad debi/
tū v̄sum in quē legitime p̄uerti de
bent. **J**uxta illud in de floribz **B**er
nhardi de militibz secularibz. **N**ihil
aliud inter vos bella mouer liceat̄
sicut. nisi aut irratōnalis iracūdie
motus. aut inanis glorie appetitus
aut terrene qualiscūqz possessionis
cupiditas. p̄pter qd̄ subdit talibz ca/
re ex causis neqz occidere neqz occi/
bre tutū est. verū qz s̄m p̄m nono
Ethi. **I**n rebz humanis vix aliqua
p̄nt̄ ira v̄lter determinari. q̄n inter/
dum moderatōem desiderāt. forsitā
ralis casus p̄tingit occurrere q̄ si su
p̄rema autorita s̄ p̄ncipaliter assiste/
ret. sponte p̄cederet viāz facti. **N**on
nulli em̄ q̄ vel ex militia aut armige
ris se tactant originē traxisse. munit̄
v̄t aliq̄d fortalicū a quo exeuntes

spoliant mercatores vel fere indiffe
renter. vel alicuius patrie seu ciuita
tis. quos nisi fallor a raptoribz dis/
cernere nescio s̄m autoz determina
tas sententias. v̄nū p̄tra tales obla
ta t̄n via iuris nō video aliter q̄ cō
tra raptoz aut p̄dones seu quoscūqz
q̄ s̄lles malefactoz fore p̄cedēt̄.
ita q̄ via facti p̄tra tales meret̄ des
noari potius exequutio iusticie z iur
isdictionis defensio q̄stellū. **P**ietē
rea qz sicut cum moderamine incul
pare tutele. p̄r q̄s p̄p̄iā vitam defen
dere. ita z res suas. vie aut̄ z strate
viātū de iure naturali debent eē cō
munes. **S**i q̄s veller p̄cludere ra
les vias z transitus cōes seu tēnera
regalia p̄ q̄ sit inductio zeductio ne
cessarioz de loco ad locū nō auderē
improbare q̄n p̄tra viāz occupato
res rēnentes cōsentire iuri oblato
posset currere via facti autoritate z
fauore boni cōis patrie aut ciuitat̄.
Ex his igit̄ z s̄lly saltem occasio ex
trahit̄ ingeniosus circa materiā sub/
iectā suā subtilē speculatiōem atten
tius maturandi

In bello iusto iuxta mensu/
rā illati damni p̄cedit victori
bus posse sua recuperare. om
nibus que ad damni forū per
tinent computatis.

Hec p̄positio est cōis sentētia
doctoroz in iure. put in summa **J**os
hānis deduct̄. **L**uius etiā rō est qz
iusticia in quadā equalitate p̄sistit.
cū igit̄ bellū iustū assumit tanqz orga
nū iusticie. patz qz v̄lqz ad equā cō/
pensatōem p̄cedentis lesionis liceat̄
at iuste bellatibz p̄cedere. **S**ignans
ter autē d̄; oibz q̄ ad dāni forū perti
nent. nam sub noīe damni nedū cōs
putant̄ res primitiuz ablate. s̄z etiā
iniurie. labores. pericula z q̄cūqz

Tractat' mgrī Hērici. Borythū

interesse. vñ Aresto. v. Ethic. Et q
nomen luci z dāni extendit ad oia
q hnt rōnē boni eligibil' z mali odī/
bilis. sicut pcellus dī dānū sustinu
isse. ille autē q iniuriā irrogauit dī lu
cri rōnē habere. Itaqz talibz hincin
de ppenfatis. debz constitui iusticie
equalitas p bellū iustū. §. rē. Su/
pra hanc pponem dicitā ponit

¶ Partibz iuxta casum pposi/
tum ptra iniuicē pcertātibz
nō ē psumēdū. ipsos victores
iuxta pmissam iusticie mēsurā
dumtaxat recuperare illatuz
eis damnū

¶ Nec pō facliter pē declarari qz
rudā ante p̄libatoz remiscēdo. di
ctū est em̄ q hoies ppter inordinatū
amorē ad seipos in p̄p̄is sunt p̄i
iudices Quotidiana em̄ testat expe
riētia q̄tū discrepāt corā iudicibz
partes p̄tendentes. dū his viderur
passa dāna fore magnip̄cedēda Ali
is p̄o videt ecōtra. vñ z p̄us vitupe
rat a p̄pheta Dichea eūdē esse p̄n
cipē q postulat z sit iudex in reddē/
do. Nō ē est p̄sumēdū dicitā iustiz
vie regulā obseruari. Preterea in ses
pe memoriaz certaminibz p̄s rōna
lis sopit atqz ligat. sed p̄s sensualis
q̄ rōni aduersat̄ regnat z leges con/
dit. q̄ f̄m p̄hm. iij. politice sp̄ reputa
re dēct̄ iniuste. Quā tales hoies f̄m
carne ambulāt. de q̄bz ad Ro. viij.
dr̄ ap̄ls. Qui in carne sunt deo pla
tere nō p̄nt. nā lex fomitis inimica ē
deo z legi dei subiecta ē nō p̄t Nō ē
stādū ē in eoz apparētia in p̄a z eq
suoꝝ dānoꝝ recuperatōe. q̄s videm̄
sitire suoꝝ aduersarioꝝ totales exti/
marōem. igit̄ p̄o vera

¶ Aduersarioꝝ an̄positas in/
stantias dissoluere ex p̄habitis
memoriis retētis nō ē difficile

¶ Hāc pponē ēē veram declaratur
h̄mōi iustitias summarie p̄mōs
rādo. Sane nō ē vez qd tāgīt in p̄s
ma rōnē. q̄ in talibz pugna custos
diāt p̄ditōes iusti belli. Nō em̄ p̄s
mendū est q̄ incēto sic bellatū sit re
cta. vt p̄z ex q̄rta p̄pōne. nā radix ar
boris est amor p̄uati boni p̄sequēdī
ex q̄ neq̄ p̄cedere fruct' p̄mēdabil'.
Necqz ipi expulsores mouēt̄ p̄p̄er
tām iustā formalr loquēdo de iusto
vt p̄z ex seta p̄pōne. sicut neqz ad
uersari' noster diabol' mouet̄ zelo
iusticie cruciādo p̄tōres. q̄s iustū ē
cruciatū ei' sustinere. S; nec legitī
ma autoritas eis dinoscit̄ p̄cessa. vt
apparet ex tactz diffuse in octaua. p̄s
positōe. q̄uis em̄ possēt admitti q̄
tales libere cōitates possent gaudes
re autoritate alte iusticie in his que
rēdūe euidenter in salutē toti' boni
cōis. sec' tñ est gladium autoritatis
vsurpare in ip̄s' boni publici iactuz
rā ac dērrimentū. Sill' neqz militat
sēda obiectio. p̄cessō nāqz pur veruz
est q̄ in p̄me seditōis p̄p̄erātōne le
sa erat publica iusticia. nō tñ ē indif
ferēter cuiuslibet neqz f̄m quēnlibet
modū h̄mōi lesionē vindicare. Cui'
rō ex regula diuini Dionysij assigna
tur dicitis q̄ bonū ē ex integro. ma
luz p̄o ex singulis defectibz. Aresto.
etiā. ij. ethi. p̄mōrās Pythagoriz
cū dicitū. posuit q̄ maluz est in finiti.
Bonū p̄o finiti. qd ē dicitū. q̄ si aliqd
debeat tene fieri necē est f̄m determi
natū modū tā materie q̄s oim̄ circū
stantiaz p̄cedere. S; aliqd sit male
indifferēter ex cuiuslibet circūstantiaz
obmissionē. quēadmoduz rē fieret
mortis. q̄ hoiem mortū ad iudicatū
occideret absqz sibi data autoritate
et in foro p̄cientie peccaret si moue
ret vindicādī se libidine. plurima ac
requisita trāsgredi in talibz p̄certatio
nibz liq̄ ex anrea deductis. Proin'

De bello iusto

de nō pducit qd adducit in tertia
instātia qua rāgīt q̄ licet vim vi re-
pellere natū quo ad vite inuafores.
sed etiā p̄ra bonoz violētos occu-
patores. **U**bi aduertēdū q̄ aliter lo-
quit lex humana. z aliter lex diuina
Quipe lex humana nō punit oia
q̄ etiā plerūq̄ loq̄tur ac si q̄dam ap-
probaret. q̄ tñ solū p̄mittit cuz neq̄
ar oia punire. Sed lex dñi imacula-
ta pfundius extendit. nec aliqd̄ re-
linq̄t in ordinatū. p̄ter qd̄ nō sp̄ ad-
mittit repellere vim vi. quimo dicit
Dñi vindictā z ego retribuā. Et
dñs in euangelio ait q̄ ei dandū est
pallū q̄ abstulit tunica z vult p̄ten-
dere in iudicio. z apls inūgit frau-
dem fore sustinēdā. z sic de q̄simulē
alijs. q̄ obligāt nōnūq̄ tanq̄ prece-
pra. vidēz qñ ex nō obseruātia taz
enormia mala emergerēt sicut eue-
nirēt. testat experētia. partē em̄ causa
dñs noluit eradīcare zyzaniā ne tri-
tium deuastaret. **U**n ex eodē funda-
mēto respōdet ad quartā obiectōez
qua d̄r. Si nō liceat p̄noīata vindī-
ca. q̄s igit̄ punit p̄mos iniuriato-
res. **R**ēdeo nō esse mirādū si q̄daz
male acta p̄manēat inulta in hac vi-
ta. qd̄ qd̄ figuratū legūt in **D**avid
et **S**alomone. **D**avid nāq̄ cū mo-
rere p̄nitōem duoz mortis reoz
scz **J**acob z **S**emei remisit ad **S**a-
lomonē et̄ in regno successore. vt ha-
bet. iij. **R**eg. ij. insinuās multa h̄ im-
punita esse referēda iudicio summi
salomonis in die nouissimo. quēad-
modū etiā alitior p̄as semp̄ ad plu-
ra se extendit. quin nimirū nō ē possi-
bile aliter rectificari oia p̄ regulaz
iusticie. si nō vltimū iudicij p̄torum
expectaret. q̄no em̄ alicui eq̄pararet
amissio oculi. aye amputatio manū
p̄ emēdā pecuniariā solitaz taxari p̄
iusticiā humanā. potius em̄ q̄s des-
teret peli gere oculū q̄ montē aureū.

Fo. lvi

Iusticia igit̄ humana limitādo vis
uinā pur̄ p̄t̄ p̄pinq̄us multa trans-
mittit sup̄mo iusticiario cui? senten-
tia oia aequabit. q̄uis tñ alia pra-
ctica sup̄est. p̄sequēdi illatas lesioes
recurrendo scilz ad p̄rēs sup̄iores
quibz si obtēperāt inuis est prima
via facti. sināures eo ip̄o expugnare
h̄mōi iniuriatores p̄m iussuz sup̄io-
ris autoritatis esset sententiā legit̄
mi iudicis demādere exequitioni.
Quina p̄o rōnem eē insufficientez
p̄stat ex dictis diffusius in nona p̄-
positōe. **A**d sextā z vltimā r̄nderi p̄t̄
q̄ tota multitudo alicuius cōitatis
licet esset sup̄ioris autoritatis q̄s
us aequat̄ gubernator. tñ nō quo-
litter p̄ncipate est sup̄ior. z ob h̄ p̄clur-
dit̄ eis nō p̄uentre sup̄me autoritatz
p̄rātē. **E**t p̄reca supra oēm p̄rātem
in terris orthodora fides p̄t̄est sup̄-
mā simplr̄ p̄rātem regnare in celest̄
bus. q̄ tales dissentōes deestando
iuste p̄missis antea ex causis p̄den-
nar cupiēs mentē eterni atq̄ incom-
mutabilis boni capacē. nō illaq̄ant
inordinato amore bonoz terrenoz.
q̄ p̄stringūt alas diuini animi. ne le-
tero volatu ascēdere possit ad verā
bona sempiterna. q̄ nobis largiri d̄t̄
gnēf q̄ regnat trinus z vnus d̄s in
secula seculoz Amen

Occipit̄ tractatus de iusto bello
magistri **H**enrici de Borychum
in quo p̄trouersias impacabiles in
republica emergentes cōcordat aut
saltem quid a p̄scientiosis personis
omni semoto scrupulo tenenduz sit
magistrali resoluōe determinat

Tractatus magistri Henrici Gorychii

Tractatus magistri Henrici de Gorychii, princeps breue consilium in quodam casu de iure decimarum

Mergit talis

Monasterium quoddam canonicorum regularium circa

pauca dies est in quodam loco edificatum ad que se extendit ius decimarum diuina aialia, vtpote oues porcos anseres apes etc. Pertinet autem ius illud ad quoddam capitulum ratione cuiusdam parochialis ecclesie ipsius capituli collegio incorporare. Itaque ipsi canonici requirunt ius antiquum eis debitum ex parte huiusmodi decimarum. Contra respondent ipsi religiosi quod tam de iure communi quam scripto debet esse liber ab huiusmodi decimarum solutione. Querit igitur in qua parte debeat veritas declinare in hac controuersia. Quamuis autem materia de decimis sit consideratio satis spaciose, intendimus tamen in arte ad ea tantum que ad presentem casum discutiendum sunt requisita, et quod mihi videtur verissime probabiliter preferam, meliori iudicio semper saluo, cui me semper paratus sum submittere. Primo igitur premitenda sunt quedam pambula. Sequendo sub iungende aliquae propositiones. Primum igitur pambulum est, quod preceptum de solutione decimarum partim est morale et partim positivum, est enim partim morale quasi iudicium naturali ratione, quod enim eis quod diuino cultui ministrant ad salutem populi totius, etiam econuerso populus necessaria vici ministerio naturalis dicat, sicut et his quod communi veritate inuigilat, sicut principibus et alijs huiusmodi stipendia vici de

lentur a populo, propter hoc dicitur, decimo ait saluator, Dignus est operarius mercede sua. Et pro ad Cor, nono naturalis radice solutionis decimarum tangens dicit, si nos vobis spiritualia seminamus non magnus est si nos vestra carnalia metamus. Partim autem est positivum habens robur ex institutione diuina in antiqua lege, videlicet quantum ad determinationem decime partis, et nunc in testamento nouo ex institutione ecclesie que eadem parte determinauit. Sequendum pambulum est quod decimarum triplex differentia potest assignari. Nam quedam decime sunt pure prediales, ut vinum bladium, fructus arborum, et huiusmodi. Quedam sunt pure et simpliciter personales, sicut decime puenientes ex aialibus cuiusmodi sunt boues, oues, porci, anseres, etc. quod pascitur ex predijs et indigent custodia hominum, quod hominum labores et diligentias requirit, alioquin ad perfectam non puenient.

Licet laici teneantur solvere suis ecclesijs parochialibus decimas partiales, ad illarum tamen solutionem non tenentur de iure naturali religiosi regulares

Huius propositionis prima pars est de mente doctoris sancti qui eas sic probat, nam de vnaquaque recipere est iudicandum secundum eius radice, radix autem solutionis decimarum est debitum quo seminantibus spiritualia debent carnalia. Omnia autem quecumque homo possidet sub carnalibus continentur. Unde peludif quod laici tenentur suis parochijs decimare acquisita per actus personales ut ex mercatorie, vel artificie, seu ad

pp. pma.

nocatōe. vñ dicit Aug⁹. d. militia de
negociatōe et de artificio redde deci
mas. Sequūda vñ ps deducit ex
eadē radice. qz obligatio soluendi
decimas ex h⁹ pcedit qz seminātib⁹
spūalia hoies refūdet dñt carnalia
q̄a p̄trario sensu ab ill⁹ nō dñt cura
ti prochiales exigere psonales deci
mas q̄b⁹ n̄ semināt spūalia. Nō at
istūit spūalia sacerdotib⁹ religiosis
regularib⁹. neqz ei dispētant eis sa
crāmēta aut doctrinā spūalem qñi
mo religiosi sacerdotes pot⁹ istūit
curas. cū sint emunētions status et
grad⁹ ecclia. vt idē doctor sc̄tus in
2⁹ 2⁹. Inferior at nō ē istuere supe
riori h̄ ecouerso. iuxta illā Diony.
maximā qz h̄ in oib⁹ h̄z ordo dīne
sapie. vt inferiora reducāt ad supio
ra p̄ media. igit i cui⁹ signū. Abraā
dedit Melchisedech tanq̄ superi
ori qui tū tenebat.

¶ Predicti religiosi nō obli
gati sūt ex autoritate ecclie ecclie/
suis prochiale psonales de/
cimas de suis rebz soluere

¶ Nec pō ē de itēōe doctor sc̄ti
vbi sup̄ dicit ei qz ecclia fūdauit d̄ter
minatōem solutiōnis decimarū sup̄
illā radice qz seminātib⁹ spūalia de
h̄f carnalia. cū q̄ pastores curati n̄
semināt clericis regularib⁹ spūalia
put p̄ ex p̄. p̄pōe. p̄z qz p̄memorari
religiosi n̄ tenēt dare decimas p̄so
nales ex istūitōne ecclie. Preterea
istō idem vult Decretū. vñ. q. i. et
moderni doctores iuriscanonicū
late d̄clarat i summa Joānis. g. 2⁹.

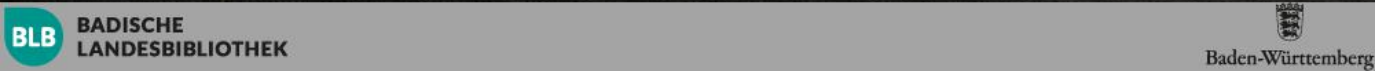
¶ Preuocatos religiosos oi
no exēptos fore ab iparū mi
nutaz. decimarū solutiōe nō vi
desimbi equū aut rōnabile.

¶ Nec pō apparet ex regula deuo
allum Bernardi. Nā illō qd ē insti

nutū p̄f charitatem nō d̄z militare
p̄tra charitatē. Cōstat at dictas de
cimas fore p̄tū p̄diales ex his p̄e
dijis ad q̄ ius recipiēdi decimas dī
cti capli se extēdebat p̄usq̄ mona
steriū dictoz religioz. ibidē p̄stū
tuerūt. vñ nunc dicto caplo subtra
here decimas p̄t⁹ et debitas videt
p̄tra iusticiā 2 p̄ p̄ns p̄tra charitas
tē. neqz palliari p̄t p̄ aliq̄ indulta se
dis aplice. nā talia sp̄ itelligi debēt
saluo iure alieno. nō ei p̄cessim⁹ illi
monasterio eē imune p̄tra ip̄m dī
ctū caplin ex aliq̄ rōnabili cā. et sic
fm̄ p̄ficiam nō d̄teret dicti religio
si aliqua nouitate atreptare i p̄iudī
cū iurū olim ip̄i caplo debitozum
Cōfirmat dicta p̄pō ex alen⁹ cau
se p̄sideratōe. Donam⁹ ei qz p̄p̄ri
tas bōe fortune dicto mōasterio ar
rideat. ita vt dilaret eoz possessiōes
i p̄dijis q̄ p̄ laicos ārea occupabāt. 2
qz ip̄i religiosi p̄nt p̄ se 2 p̄rios fa
miliars tā p̄uerfos quā donatos
multa ex illis p̄dijis occupare per
h̄mōi aialia q̄z soluere decimas se
asserūt nō d̄tere. Seq̄t p̄o qz ip̄m
caplin amittet decimas p̄diales si
q̄s in illis p̄habuit. Seq̄t sequūdo
qz q̄ ārea h̄mōi p̄dita possidebāt p̄
hoies seculares q̄ i dictis p̄dijis nutri
ebāt h̄mōi aialia q̄z decimas red
dere recusant ip̄i religiosi. Seq̄t in
quā qz p̄uēt vñ dictū caplin sustē
tabat nō mediocrit̄ diminuerēt qd
cederet in dānū enorme ip̄oz cano
nicoz. h̄ at fieri eē p̄hibitū p̄cordit̄
decimūt doctores iuris canonici.
igitur p̄o vera.

¶ Si p̄res p̄edētes velint in p̄o. 4
ri et rōni acq̄escere viā mediā
amicabil̄ cōpōnis nō erit dif
ficile inuenire

¶ Marz p̄o ex p̄habit⁹. Nā dictū ē
qz ip̄i religiosi nō sūt asseriti ad de
l

Tractat' m'gr'i Henrici Borychi.

cinas psonales fm q' hmōi. **F**rey dicit' ē eodē religiosos nō fore ex-
emptos a p'dialib' decimis inq'stū
hmōi olim ipi caplo debitis subtra-
ctis. q'at' psonalib' z p'dialib' int'ct'
relat' vt arbitroz circumsp'ctō exa-
minet hinc inde. z fm estimatio em-
p'boz calulet q'stū emolimētī cōit'
p'sucit ipi caplo ex suis decimis
puenire an' fūdationē sepe dicti mo-
nasterij aut quāt' eēt valor si hmōi
monasterij nō eēt ibidē p'strictū. q'
b' p'fat'is meo videre deberet silis
valor remanere z ad caplin' p'uenti.
vñ n' ē silictio p'trāseundum q' hmōi
religiosi s'z viri idustriosi puidit z la-
borib' agroz z nutritōib' aialū
dediti apri z periti. **I**n p'rigit q' lo-
cū sterilē scūt facere secundum z ad
nutritōnē aialū idoneū atq' p'pici-
um. **I**taq' si an' aductū ipoz religio-
soz terra vicina monasterio fuerit
mū' apta ad reddēdū copū puen-
tū si i nutritōe aialū n' frequētata
ra si habitatorib' ad decimas ob-
ligat' rara. nūc at' p' dictoz religio-
soz puidā p'ntā euenerūt p'ria. non
videt' mihi rōi p'sonū q' ratio de
cinaz p'clari debeat fm affluētiam
rez z aialū nūc sub eis vigētē. qz h'
ēqlit' eēt eos grauari ad decimas p-
sonales. **Q**uinimo vt ē p'missus ne-
cesse ē circūstāijs singul' pōderat'
estimare cōm' valōrē p'z' currentē
aut q' currēt si dicti religiosi illic nō
eēt z iuxta h' moderatōnē assigna-
re tributoz. **S**epe fm hāc practicā
soluat iusticie eq'ltas nullaq' p'riū
naturā sui iuris patet' meo videre
qd' spōte submitto iudicio limpi-
di' sententiū ad gl'iam b'ndicte trini-
tatis in eternū regnātis. **A**me

Quidē distinguēdū papam
pō. v. posse simpl'r a decimaz solu-
tōe dictoz religiosos libertare

Quāt' nā potestas cuiuslibet prest'
dētis ē ei p'cessa a deo ad edificati-
onē z n' ad destructiōes. vt habet' z'
Corinthioz. x. **N**ec papalis p'tās se-
ct' dicit' ad ea q' h' de iure dino' aut
naturali. nō em' papa p't immutare
formā sacroz q' instituta ē a p'po. nec
p't occisiōnē inocēt' reddere leticiā.
qz ē p'tra rōnē naturalē. dicitū ē autē
de iure mali. delect' p'uisio n'ccario-
rū ministris d'ni cult'. si q' ipz cap'i-
tulū nō abūdaret vltra p'peticiam
sue sustētatiōis moderate. tūc si pa-
pa p'cederet. p'uer' tal' p'peticiā dimi-
nuere. nō eēt p'sentaneū rōnī. z per
p'ns nec aud' erē p'sulere alicui q' ta-
li' p'cessiōe vteret' in foro p'fice. qz se-
deret i p'iudiciū iuris alter'. **E**cōs-
tra at' si ipm caplin' abūdaret i p'ue-
tib' respectu d'ni cult'. q' fieri i sua
cedia p'suevit z religiosi elurirent.
tūc si papa p'pōtionabil' disp'claret
iuxta p'gruentā d'ni cult' videt' q'
tal' disp'clatio sua eēt approbāda qz
nō p'ueniret iuri naturali aut dino
q' oparijs distribueret mercedem
fm iusticie dignitatē. **S** h'ec p'pō. est
ex abundantia

Quāt' p'silij m'gr'i Henrici
Borychi in q'dā casu de iure z so-
lutione decimarū.

Quāt' m'gr'i Henrici Bory-
chi de supstitōib'. **A**d laudē z glo-
riā b'ndicte trinitat' gl'iosoz sp'z p'ci-
nis dei matris. ac tot' cūre celest'

Ale-
ctōne nouis-
sima vestris
me obligauit
dilectionib'
respōsuz qui

buisdā mihi p'sentat' casib' supstitio-
nis ritū p'ccentib'. q's absoluēdo
repetere itēdo. **G**ratia at' d'cedozū

De superstitionibus Fol. lix

pmittendū ē tāq̄ p̄ncipiū sequentiū. erē b̄ri Aug^o. xxi. de ciuitate dei Et doctoris sc̄i in 2^a 2^a q̄stionib⁹. xcy. xcvl. et. xcvij. hoies pctm̄ p̄mittunt quicqd̄ agūt demonū auxilio vl̄ cō silio p̄ aliq̄ pacta cū eis inica tacita vel exp̄ssa. h̄ aut̄ p̄tingit̄ q̄t̄scūq̄ hoies in suis op̄atōnib⁹ ex falsa et yana opinione ad aliqd̄ redūt. fals̄ sa p̄o 2 yana ē ois opinio qua q̄s ex aliq̄b⁹ medijs n̄it̄ obtinere aliq̄ quē effectū q̄ ex eis nō ē nar^o. pueni re. h̄bi gratia. aliq̄s iturus ad pu gnā stās in biuio. 2 p̄siderās motū seu volatū auū 2 garrir^o aut quof cūq̄ gestus eaz p̄t ex eis p̄ictura re sup̄ dispositōe futura aeris q̄ ad serenit̄atē vel pluuiā trāquillitatem seu tēp̄statē. Nā corpa brutorum aialū subiacet dispositōni corpoz celestū. 2 ideo nihil ph̄itet aliquas eoz op̄atōes esse quozidā futuro rū signa. in q̄stū p̄formāf̄ instinctū celestī. 2 sic q̄n cornicula frequenter trocitat ē argumētū future pluuiē. Q̄ si dico mō stans. estimet ex si gnis auū portus p̄ vnā viam sibi ambulādū q̄s p̄ aliā. vel q̄ pugnā do obtinebit victoriā. talis opinio falsa ē 2 yana. qz ex̄tēdit mor^o 2 vos ces auū ad ea que nullo^o ad ip̄as aues p̄tinēt. 2 q̄r. t. cognitōem p̄ me diū p̄ qd̄ h̄aleri nō p̄t. Ac p̄ hoc de mones p̄ter petitionē hois se ocul te ingerūt ad cooperādū 2 p̄trahūt qd̄dā pactū occultū hois cū demo ne. vel si q̄s scribat cedulā lris⁹ notis. 2 mittat eā sciēt̄ legere dictam scripturā. p̄t ip̄e scribēs ex h̄ hūc effe ctū p̄seq̄. vl̄ alteri mētē suā manife ster. S; si p̄ aliquā cedulā insignitā noib⁹ ignoz⁹ 2 p̄ characteres ifolitos credat aim alicui⁹ allucere i sui amo re. tal opinio ē falsa 2 friuola. 2 p̄ce dit̄ demoni licēt̄a se imiscendi. ac p̄ h̄ fit actio illicita 2 sup̄sticiosa. pari

mō lz naute volēti p̄rāstire mare ad uerere ad dispōnē celi. vl̄ p̄coicet̄ sup̄ dispōnē maris q̄ ad trāq̄llitatē vl̄ tēp̄statē. Q̄ si ceteris partib⁹ po ri⁹ eligat vnā horā vl̄ diē q̄s aliā. Aut si velit ex p̄missis signis p̄du dere aliqd̄ fortunū ex occurfu aliq̄ rū hoim sup̄ mare vult eo ip̄so aliq̄ qd̄ p̄seq̄ p̄ media ex q̄b⁹ p̄seq̄ nō p̄t ac p̄ h̄ illi ar̄tē dicit. fit i q̄t̄ vl̄ demo nes se imiscēt̄ 2 fit hō sup̄sticiosus 2 cūis. Rō ar̄ p̄dictoz ē. qz aduersas r^o n̄ diaboli⁹ itēdit̄ icessant̄ p̄ditio nē hoim. 2 sic studet̄ iducere in erro res saluti gn̄is hūani noauos q̄n̄ cūq̄ sibi p̄mittit̄. hec ar̄ p̄missio sibi p̄cedit̄ ex dementio ei⁹ q̄ vanis 2 il licit⁹ seu falsis iūstis 2 sup̄sticiosis vacat ad friuola se p̄uertendo. quē admodū p̄rigit̄ i exēplis p̄missis 2 sibi. Quo tāq̄ p̄ncipali p̄missio n̄i dēdū ē casib⁹ oblat⁹ p̄ aliq̄s ap̄oēs.

¶ Creis i die purificatōis h̄i. p̄p̄^o dicit̄ i die Agathe dū pagunē missaz solēna inscribere hec s̄ba. **H**erēctām sp̄ōtaneam ac p̄ h̄ itēdere p̄seq̄ liberatōez incēdij habēdo solā fiduciam ad dei honorē 2 b̄rē Agathe. et ex eozū pietate auxiliū expe ctando. non videtur illicitum neq̄ sup̄sticiosum.

¶ Hec ap̄o p̄. Nā diuina bonitas volēs sc̄os suos tāq̄ charissimos amicos i honorē h̄ri. distribuit eis diuersa dona ad diuersos effect⁹ i subuētione p̄tra varias nēcitates hoib⁹ occurrētēs. q̄tin⁹ ex talib⁹ ani mus allēgat̄ ad suoz sanctorz yene ratōem. Sic em̄ legit̄ q̄ de^o frequē ter operatur diuersa miracula. ar̄ careliquias sanctorz. 2 in eozū ap̄ paritionibus. **H**ec derogat̄ pietatē

Tractat' mgr̃i H̃erici Borychū

alios et alios sc̃tos institutos ẽ tāq̃ patronos. circa alios et alios morbos. ṽl alia et alia hominū vota. vt sc̃tus Antho. circa mēbroꝝ icendia sc̃tus Corneli⁹ circa morbu cadu. cū. **T**este ar̃ docto. sc̃to. licitū ẽ portare circa collū reliq̃as sc̃oꝝ. et ex fiducia deiz ip̃oꝝ sc̃oꝝ et taliveneratōe apli⁹ pic̃ p̃sumere de ip̃oꝝ auxilio. et sic d̃. i decret. xxvi. q̃stione. vi. q̃ licitū ẽ penes se h̃re cedulas conscriptas simbolo aut orōe d̃nicayr̃ t̃m̃ creator om̃ honorē deus. legif̃ ar̃ q̃ ad p̃medationē br̃ssime p̃gis **A**garthe āgel⁹ i tabul' lapideis scripsit illa p̃ba. **D**ete serām sp̃ōtaneā honorē deo. et patrie literatōez. legitur 2° q̃ paganoz multitudō fugiens ad sepulchꝝū p̃gis tulerit ṽl lūcē? q̃ ignē vt p̃probaret d̃ns q̃ a picul' incēdij meritis. **A**garthe martyris sue eos literaret. **S**i q̃ ad reuerentiā d̃ni officij dū misse solētia cedebrāf̃ scribāf̃ p̃dicta p̃ba fm̃ modif̃icationē put̃ d̃r̃ p̃pō. nō videt̃ i aliq̃ p̃mitti aliq̃ nota sup̃stitōis cum ex miracul' p̃uis assurgat anim⁹ ad pic̃ p̃sumēdū p̃solatōem p̃gis ip̃oꝝ veneratōe assūpra q̃si q̃dā it̃cessore

¶ **C**redere ip̃a p̃ba sic scripta h̃re eo ip̃o it̃ra se p̃tutē ṽl it̃er p̃seruādī cōtra icēdū et ex tali opinione p̃cedere ad aliquas operatōes ẽ oīno illicitū et reputari debet susp̃ciosum

¶ **H**ec p̃pō apparet ex p̃ncipio p̃libato. nā fm̃ p̃hm̃ p̃o p̃eryhermeni as. **V**oces et sc̃pture vsq̃ ad h̃ subiacēt h̃ūane pr̃ati. q̃ p̃ eas tāq̃ p̃ si gna possum⁹ p̃cept⁹ nostros appl̃icare. **¶** si ex eis vigore pr̃atis eis collate a nob. artētem⁹ aliq̃d apli⁹ exp̃etere seu extorq̃re. **C**ōstat q̃ aliq̃d obtinere q̃rim⁹ p̃ id q̃d nō est

natū h̃ri. et p̃ d̃ns ex falsa opinione et vana p̃cedētes equalēter pacif̃ci mur cū demonib⁹. **E**st ar̃ notum q̃ h̃mōi p̃ba ex tali scriptōe n̄ accipiunt aliquā p̃tutē ex d̃ina institutione eis coessentialē ad talē effectū. quē admodū p̃bis sac̃ralib⁹ collata est p̃ ad effect⁹ sac̃rales p̃ficiendos. ṽn̄ frivoluū ẽ ip̃is p̃bis icēse talē virtutē it̃raicā. sic herba h̃z p̃tutē p̃pria ad aliq̃uē effectū naturalē sue forme p̃portionatā. **¶** **P**reterea q̃ d̃i uiuit⁹ d̃at nō d̃at q̃buscūq̃ neq̃ cū obseruatōne s̃ fm̃ arbitriū sp̃ūsc̃i fm̃ illud p̃me ad **C**orinthios. xj. **A**lij q̃dē d̃at p̃ sp̃m sermo sap̃ientie. **A**lij sermo sc̃ie fm̃ icēdē sp̃m. et post ista subdit̃ hec oīa operat̃ vn̄ ar̃q̃ idē sp̃us diuidēs singul' put̃ vult. **N**ō q̃ ẽ imaginādū q̃ idifferēt oīb⁹ h̃ cadet et sp̃ illo die et eadē missaz hora p̃ferat a deo regularit̃ tal' p̃ imanes cur⁹ ẽ p̃seruare edificia ab icēdij. q̃nimo p̃ tales obseruatōes studiose iuehūt autores. **N**ā et ipse **A**pl̃s ad **S**alathas. iij. d̃r̃. **O**bseruat⁹ r̃pa. dies et horas et ānos vbi p̃tinus subiūgit̃. timeo forte ne sine cā laboraueri. **E**t hac radice glosa **S**wilhelmi sup̃ loco p̃allegato in decret. ait p̃ q̃sdā portates sup̃ se q̃dā breuia. videt̃. q̃cūq̃ portauerit sup̃ se istd̃ breue n̄ periclitabit̃ sic ṽl sic. aut illd̃ bonū ṽl illd̃ sibi p̃tinget vbi p̃nt̃ subdit̃. p̃cul dubio p̃p̃bā dū ẽ nec portādū. **S**cribūt̃ ei q̃dā breuia cū q̃busdā p̃bis sc̃is et cha/racterib⁹ aliq̃b⁹. ex q̃b⁹ q̃rūdā error credit̃ illis cedulis inesse virtutē ad tales effect⁹ p̃sequēdos. s̃z totū est vanū ad illā int̃tōem. q̃z. **¶** **D**eferre ad eccl̃iaz scapulas p̃pō. 3. porcinas. vel alias escas. aut pocula hac int̃tōe vt sup̃ eas fiat diuini nominis inuocatō

De superstitionib' Fo. lx

et p quasdas certas orōes be-
nedictio. deinde eis vi reue-
rētius r in pncipio comestio-
nis ex intentōne p̄circūstatio-
nata nec illicitum videtur ne-
q; supsticiosum.

Hec p̄o apparet **N**ā dē aplus
p̄ ad Corin. iij. Nihil ē reijciendū
qd̄ cū grāz a crōe accipit. **E**ām sta-
tim subūgens ait sc̄ificat em̄ p̄vbiū
dei r orōes. vii **N**icola^o de lyra am-
plius dē q; sicut aq; b̄ndicta cōfert
ad delendū ventalia pari mō ab
p̄bo dei sc̄ificat^o valet p̄tra p̄trā ve-
nialia. **Q**uēadmodū igit̄ indubitā-
ter laudabile ē p̄mittere b̄ndictōez
pncipijs p̄adior. r q̄rūcūq; come-
stionū p orōes p̄picias. **S**icut videt̄
p̄medabile vt qdā vlt̄ b̄ndictōne p̄
determinatas orōes. huic rei p̄pici-
as sanctificat̄ s̄il' r senel victualia
et diuersis domib' illata ne mini-
ster ecclie grauef p̄ singlas domos
discurredo. **E**tiā r hospic pacifice p̄
oblatoem p̄secrabant. **D**eū i tres
ptes distribuebant. qz vna incēde-
bat ad honorē dei. **A**lia ps erat sas-
terdotis. **T**ercia erat offerentiū et
ea vescebant in eodē loco vel i hie-
rusalē tāq; cibo p̄secrato. vt habet
Leui. vii **H**uic etiā attestat̄ p̄suetu-
do valde vltis in diuersis diocētib'
vbi sp̄aliter circa festū pasche ob re-
uerentiā cōionis sp̄ualis cibi cōse-
crant̄ alia esculenta q̄tinus occupa-
tio magis assidua sit circa ciboz
sumptionē. r oia p̄cipēt quādam
sp̄ualitatē sicut etiā ea p̄secrant̄ q;
deseruiunt eucharistie sacramento
vt altare. vasa. mappē.

Sequūde obseruantie p̄-
ctica. si eo mō fiat q; ē expo-
ta ē illicita vana r supsticiosa.

Nec p̄o apparet ex pncipio ut
capite hui^o materie p̄misso. **N**ā ea
sunt vana r illicita q; ex falsa fanta-
sia alicui^o p̄cedūt s̄m quā p̄cedim^o
aliqd̄ p̄seq p̄ aliq; media tāq; p̄ cās
ex q̄b' talis effect^o nō ē nar^o p̄uenti-
re. **S**ic at̄ accidit in practica huius
sequūde obfuantie. **D**icit em̄ q; ut
penali septimana p̄onunt scapule
porcine ad altaria vel includunt̄ in
altarib' r legunt sup eas quattuor
passiōes q̄tuor euāgelistar. s. i die
palmar. feria tertia. feria q̄rta. r bo-
na feria sexta sequētib'. q̄b' sic lect^o
credit̄ q; h̄mōi scapul' acq̄rat talis
p̄tus q; cruces facte de cranij's illa-
rū scapular' habeat p̄tutē p̄seruan-
di hoies a pericul' mar'. r ab inimicis
corp'alib'. s. raptorib' r ab oib'
infortunij's. **N**anc at̄ practica esse
supsticiosa videt̄ facile discurreti
p̄ ex^o p̄ticias. **U**n̄ ip̄a cruas signa-
cula p̄nt p̄siderari vno^o. p̄ut sunt q;
dā forme artificiales. cozpoz at̄ arti-
ficialiū forme p̄cedūt ex p̄ceptōne
artificis. r cū nihil aliud sint q; cō-
positio. ordo r figura. vt d̄r p̄o p̄hy-
sicoz. nō p̄nt habere naturale p̄tutē
ad agēdū. **I**n ē etiā q; cozpa artē-
ficialia ex ip̄ressiōe celestū cozpoz
nullā p̄tutē fortiunt inq̄stū sunt ar-
tificialia. s; solū s̄m materiā natura-
lem p̄pter qd̄ **A**ugusti. r. de ciuitatē
te dei reprobat **P**o: p̄hyrū quēdā
ponentē q; qdā imagines sub certis
p̄stellatōnib' fabricate. rōne figure
p̄seq̄rent̄ s̄litan p̄tutē cū reb' qz fo-
rent imagines. **N**ō igit̄ cruces s̄m
q; sunt qdā forme artificiales fortis-
unt̄ aliquā p̄tutē **S**i p̄o crux p̄side-
ret in rōne signi p̄e crucis. sic p̄dicat̄
sue p̄tus p̄conitū p̄tra p̄tates sp̄ua-
les neq; in celestib'. **S**; tūc nō res-
fert in q; materia sit tale signū. **N**el-
q; ex lectura alicui^o euāgelij sibi cō-
fert p̄t^o quā habuit ex hora passiōis
l. iij.

Tractat' mgr̃i H̃erici Borychū

nis. neq; ip̃i cruci se facere inest aliq̃
virtus p̃manens quēadmodū ma-
gneti inest virtus attractiua ferri q̃
uis ob reuerentiā vere crucis. Imo
p̃o potius ip̃ius crucifixi ⁊ intuitu
deuotōnis fidelium deus mira inter-
dū p̃ signū crucis operet. Sicut em̃
securi nō inest virtus artis nisi q̃
artifex actu mouet securim. sic ne-
q; sacramentis neq; reliquijs ⁊ si-
gno crucis aut verbis inest virtus
in actu nisi motu summe artis. ad
illos effect⁹ ad q̃s determinare tunc
specialit' occurrit. Rursus nec ip̃a le-
ctio passionis est instituta ad p̃ferē-
dū talem virtutē p̃tra q̃cumq; peri-
cula. velle igit' verba sacra extendi
ad virtutē q̃ neq; immediate a x̃po ip̃-
sis est collata neq; p̃ auctoritatē ec-
clesie est suspiciosum ⁊ vanū. Sic
em̃ q̃dam Parisius putabat p̃ba
secratoris eucharistie posse sanare
regē eo q̃ trāsubstantiā panem in
corp' x̃pi nō attendēs h̃mōi verba
ad certū effectū esse determinata ex
virtute p̃ ministrum a deo collata.
Reliquit' igit' frivoluū esse q̃ rōne le-
ctionis dictōr̃ euangeliōr̃ adueni-
at crucis signaculis tunc factis q̃
dam vniuersalis virtus que eis ins-
trinsecat ⁊ p̃ quā inexistente ⁊ p̃ma-
nente eoz portatio liberet indiffere-
ter ab om̃i periculo. Non em̃ deus
cōtulit rebus sacris quicquid ⁊ q̃stū
potuit sed q̃stū placuit. velle aut̃
ad vltiora extorquere est extra or-
dinem diuinitus extorbitare. igit' ⁊c

ap̃o q̃nta.

In aliquib; cedula scri-
bere nom̃a trium regū ⁊ col-
lo suspendere ob reuerentiā
dei ⁊ ip̃oz regum ⁊ ex ip̃oz
fiducia sperare auxilium non
est illicitū. credere aut̃ ip̃is ver-
bis scriptis inesse aliquā vir-

tutem sanandi quaslibet infir-
mitates ē vanū ⁊ suspiciosus

Nec propositio patz p̃formiter su-
pradictis. Nam ob reuerentiā dei
et sanctor̃ licet portare in collo reli-
quias sanctor̃ vel euāgelii. oratio-
nem dñicam ⁊ similia. ⁊ ob reueren-
tiā in tali portatōne exhibitā p̃sum
est fiduciam p̃cipere de adiutorio
dei ⁊ sanctor̃. Sed q̃ ip̃is verbis
neq; a deo. neq; ab ecclia quasi ex
auctoritatē dei est collata virtus. sa-
natiua. si quis p̃ talia verba intē-
dat p̃sequi quascūq; sanitates. tal-
lis ex falsa opinione p̃cedit. ⁊ fit cō-
tractus q̃dam tacitus cū antiquo
aduersario. cum quo semp nobis
bellum est indicitū ⁊ nullius sociera-
tis pactū igit'. Et pari modo respō-
deri posset ad obseruantā scriptu-
rarū. q̃bus scribit. Putū fecit dñs
ex suto. ⁊ ielus aut̃ p̃ medium illo-
rum transibat. Ceterū quia diligen-
ter obseruant ibi tempus ⁊ horam
scribendi. suspicio satis apparens ē
q̃ opinatur illis verbis tunc acqui-
ri aliquam sp̃alem virtutē q̃ opaf
effectus p̃ eos affectatos. Quo cō-
tra p̃ suos pastores deberet infor-
mare ne talib; fantasys fiducias ad-
hiberent. eo q̃ essent frivole ⁊ a ma-
lignis sp̃iritib; curate. q̃ sub spe-
cie boni nouerūt versuciā suā pallia-
re. ⁊ diuersis laqueis anim nō resistē-
tem implicare. igit'.

In die palmarū cruces ^{ap̃o vi}
facere iuxta tenorem quarte
obseruatie penitus suspicio/
sum est procedens ex ludifica-
ta mente.

Nec propositio patz. q̃ licet posset
pie interpretando cōcedi. q̃ tales cru-
ces ob reuerentiā dei ⁊ sue amarissi-
me passionis ad suā memoriā pone-

De superstitionib' Fo. lxi

reit in a gnis q̄p̄ere fiducia p̄ser-
uarōnis et diuino munere gratui-
te exhibito. n̄ credere q̄ ip̄is cruci-
bus inq̄sum sic rali tempe p̄pos-
itis insit virtus p̄ quam p̄seruent
segetes p̄tra grandines et tempesta-
tes. In peris autē et buris delare
p̄seruent suos portatores ab aura
mala et alijs tempestantib', est ex eis
velle p̄sequi effectus. q̄ ex eis nō s̄
nari haberi. et qui nō sunt sui offi-
cij. Sicut in rebus naturalib' di-
uina sapiētia p̄fixit reb' determinatā
p̄tutē ad determinatos effect', et ad
tales effectus licitū est applicare tal-
les virtutes et nō amplius extende-
re. Pari mō eadē ip̄a diuina sapiē-
tia determinatā p̄tutē imposuit my-
sticis reb' et in tales p̄tutes h̄ p̄ce-
dere. Amplius autē extēdere p̄cedit
ex fantastica opinione mentiu ludi-
ficatar' et diabolica illusione. verbū
gr̄a. missa ordinata est in memoriaz
passionis xpi p̄ferēs yuius ac defun-
ctis p̄ relaxatōe culpe et ipetratōne
gr̄e. Si q̄s autē volēs eā vltren' tra-
here credat sibi inesse p̄tutē ad sanā-
dū et vituē corporales. aut ad fru-
ctiu vbertates tāq̄ ex p̄tute existe-
te in missa. cū illd nō sit officiu misse
neq̄ talis p̄tut' legit collata misse.
Incurrit sic credens vituē sup̄stitōis
p̄cedens ex falsa opinione. imo ab-
utens rebus diuinis. Item cum
hoies sint variay affectōnū et inde
terminatas habeāt fantasias. no-
toriu ē q̄ seq̄ tales credulitates. s̄ a
rebu diuinis auferre ordinē diuie sa-
pientie. q̄ in oib' h̄ac obseruat equi-
lā. q̄ indidit reb' a se fact' determi-
natas p̄tutes ad determinatos effe-
ctus. sunt autē misse ad ipetrandū
p̄memoratos effect' nō qdē q̄si ip̄-
sis missis credat indita p̄tut' talū
effectū. s̄ ob reuerentiā dei ac lectō-
rū ex fiducia ip̄oz sperādo auxiliū

put nouerūt p̄gnere ad salutē aia-
rum nostray. igit' cē.

Diuersas fore obseruātiōes p̄p̄tia
sup̄sticiosas in diuersis locis
mirādū nō est pensatis earuz
originalib' radicib'.

Hec p̄o apparet. Nā constat
christianū populū p̄cāssisse ex gen-
tili quōdā populo. q̄ idolatrie dedi-
tus. fuit plenus ritib' sup̄sticiosis.
Et q̄uis p̄dicatio euāgelica idola-
triā expulit. et alios errores cōtra
fidē obuātes. tū fer etius nō fuit ad-
liquidū extirpata q̄n remaneret res
liquie qdā variay obseruatiōnū. si-
cut apparet exp̄sse in obseruātijs cir-
ca nouilunū et diez egyptiacay. et
p̄t multi volunt in die lune aliqd
nouū opus inchoare vel tunicā. no-
uā induere. et sic de alijs diuersis ri-
tib' in diuersis terris. P̄terea ho-
mines negligēdo sp̄ialia bona imo-
derate inherēt bonis corporalib' cir-
ca pp̄ia corpora et res exteriores. p̄p̄
qd nimia sollicitudie s̄ somniant.
medea p̄uētiēdi ad ea q̄ diligūt. sa-
tharas igit' ex demerit' talū hoim
nouit se trañfigurare i āgelū luc' ac
cipiēs p̄missionē sub sp̄e pietatis. fal-
lenti hoies sic sup̄sticiosos generā-
do fantasīā q̄ dina p̄ba et alia my-
stica p̄ter id ad qd diuinit' ordinat'
habeāt p̄tutē ad tales effect' q̄ p̄san-
t' in affectib' eoz. Ingerit ei se demō
affectu sic iordiat. ac p̄ h̄ sibi qdā
mō subdit' vt mltiplic' eos varijs
errorib' illaq̄at. Nec obstat q̄ i p̄n-
cipio i talib' obseruatiōib' aliqd veri
hoies exp̄ti sint. qz cū hoies icipiūt
h̄mōi obp̄uātijs aim suū iplicare.
mlta s̄m h̄mōi obp̄uatōes eueniūt
p̄ deceptōes demonū vt his obp̄ua-
tiōib' hoies iplicati curiosiores fiāt
et sese mag' igerāt mlt' laq̄is p̄nicit'
oli error' vt de Au. i. q̄. d̄ doc. xp̄iana

Tractat' m'gri H'rici Gorychi

Qui et Raymūdus allegat Aug. dicente q' sepe ex pmissis obſuatio nibz talia inueniunt accidere ex dei pmissione. v' illi q' hoc audiūt et vi dent pbent in q'li fide sint ap' dei. In cui' testimoniu dicit Deuterono. xij. Si surrexerit in medio tui pro pheta. aut q's somnū se vidisse dicat. et p'dixerit signū atq' portentū et euenerit qd locut' ē. et dixerit tibi **Eam'** et seqmur deos alienos q's ignoras et seruam' eis non audies v'ba pphete illi' aut somnatoris. qz tentat vos dñs de' vester vt palaz sciat v'z diligit' eū an nō in toto corde. et in tota aia v'stra. **Eccē** sententia memoria dignā. **Certū** est q' magnū hoies trahūt argumētū ex hoc. qz p' tales obſeruatiōnes pluri es p'pū ē ita euenisse. et nihilomin' fides adhibēda nō ē. tū qz nōnūq's ad puocatiōem fidei de' talia fieri p'mittit. nōnūq's vanis affectōnibz hoim demon occulte se ingerit illa queando eos p'niciosis erroribz. vt allegatū est. igitur zc.

apō octaua

Q Obſeruatiā post baptisimū fieri cōsuetā in aliquibz locis. potius ociosa meretur prima fronte dici q' illicita et potest esse pie interpretatiōis

Q **Hec** apō p'z. **Nā** in aliqbz locis post baptisimū. p'sbyter baptizans portat corp' epi in p'ide. et indere cipit v'na hostiā laicis eā duobz digitis. vt patrinū videāt hostiā. postea abluit illos digitos aqua. et illam ablutōem dat infantiulo baptizato vt bibat eā. q' nō nōdū bibere p't. **Dicit** igit' apō. q' p'mo aspectu tal' obſeruatiā videt' ociosa. qz nō videt' alien' vtilitat' s; nō videt' illicita. q'si aliqd malū et phibitū p'inet at. qz nō dat nisi pura aqua puero

q'si bibit vel nō bibit nihil refert. ē em' q'si aliqd indifferens. **Et** quia baptisim' ianua sacramētōz et rege neratiōis spūalis introit' p' quez fit adaptatio ad eucharisticū sacramētū forsitan ad ill' signatōem talis obſeruatiā potuit esse introducta. **Itaqz** si ego essem pastor in aliq' tali loco vbi ex antiq' talis p'suetudo inoleuisset. ego absqz scrupulo me' ipsum p'p'arē. nisi aliqd emergeret aliud q's ad p'ensens possim considerare. igitur zc.

Q **Circa** p'dictas obſeruatiōnes informand' est populis ne illas faciat sinistra intentio ne. q' si nolit ab intentōe impropia sup'cedere. nihilomin' talis ritus exterminari debet penali exequutiōe. nec hoc est reſtam deuotiōnem tollere. vel actiuū scandalū p'bere.

Hec apō apparet. qz multi ex ignorantia peccāt parati se submittere informatiōi suoz sup'ior. **Et** iō tales tanq' bñ sanabiles p' informatiōem simpliciter reuocant ad viam rectā. **Si** p'o initi vellet p'pls suo sensui nec desistere ab intentōe sup'ficiali necesse erit vti acriori medicina. vt morbo curet et non inualeſcat. **Hec** sub dissimulatiōe ē tranſeundū in hys q' p'cernūt ch'ustianā religionē. **Quod'** āt in p'nculari p'cedendi in punitōe talū potius ad iura p'ince q's ad theolo'giā. **Et** qz null' anim' inordinat' meret' dici deuot' cū deuotio sit actus religionis. p'sequēs ē q' tales errores p'niciosos eradiscare nō ē tollere reſtā et verā deuotiōnem. **Quā** in omni sacrificio legi' p'ceptū erat vt sal' apponeret' q' p'caſ discretio debita in cultu diuino. et

Practica eijciēdi demōes fo. lxix

phiteat mel offerri ppter idolatriā et infidelitū nrii ne vlla fieret ppli dei cū infidelib' cōio. vt pz **Leuitici 2°.**

Et ex eodē apparet q' phitētes cas les supstitōes nō suscitāt ex pte ip/ soz aliqd scādaliū. Si āt prauū acci piāt occasione scādali pph' p'itas religiois nō dz p'ermitti exēplo sal uatoris q' nō cessauit docere p'itatē q'uis pharisei scādali zabā. vt pz **Matthēi decimo qnto. g. 2^e**

Explicit tractat^o de supstitio nib' venerabil' mgrī Henrici Bory/ chū sacre theologie p'fessoris eximij in q' iuxta obligatōes suis discipul' i q'dā lectōe ordiaria factā mgrālr' mīdet certis casibus ritum supersti tionis concernentib'

Incipit tractat^o mgrī Henrici Borychū d' practica eijciēdi demo nes Ad laudem bñdicte trinitatis glorioseq' semp' p'ginis dei matris Marie ac tot' celestis curie

Trum ad eijciēdum ab hoib' demones practica q' q'daz sacerdotes vrūt sit bona aut ap/ pbāda. Et vide

tur q' nō sit licita hmōi practica. p' q'dē q' ea q' sp'alt' p'cernūt vitā xpia nā dñt emanare ab ordiatōe ecclie q' ē mgrā vite xpiane. s' hmōi pra/ ctica nō ē ordiata p' eccliaz. Cui' vi dēt q'dā signa. Nā diuersi sacerdos tes diuersimode p'cedūt i tali praxi z nō fm vnū z p'silem modū. tanq' qliter p'pō spūi mor' seqret suā fan/ tasiā. Cui' 2°. qz vrētes hmōi nego/ cio cōit' s' min' dōcti z i sacris lit/ teris iperiti. ita q' si iterrogarēt. vbi dētērnīat' i sacra scptura v' canoni ca q' talib' medijs demones foret

eijciēdi ipi nesciūt hmōi q'sto satis facere. Cui' 3°. qz d' de hmōi praxi se intermīttūt sepi' s' min' pbare vs' rez pleriq' q'dā ab eis sustinet cō/ tumelias corpales. Nō q' videt q' sint exequutores ordiatiōnū ecclie in exequutiōe p'memorate praxis. P'eterea frustra ē medicina p' quā sanitas nō attigit. s' demones mult' tortiēs nō expellūt neq' oledūt ad mīdēdū s' fingūt se fore mutos z p' p'ns dca praxis ē iefficax ad fines p' cōceptū. In oppositū p'r allegari illō q'd hēt **Luce. x. de discipul' q' ipō di cebāt.** Nūc etiā demonia subijciunt nob' in noie tuo. Et **Marci vltio dz q' i noie meo demonia eijciēt.** **Sifr Aug^o.** d' i lib. de simbolo q' puuli exorazant. vt pellat' ab eis diaboli p'as inimica q' deceptit hoies. **Vñ exorālm' ē p'tra eneguminos. I. ar repticios ordiat.** **Gra p'ntis mates rie ē aduertēdū q' tal' ordō reb' ē in stitūt' p' dinā sapiam. vt ex cognitōe one sensibiliū assurgam' i noticiā z cognitōne spūaliū.** **Videm' āt in re gumie hūane politiē nedū rectores fore sollicitos de his q' directe perti nēt ad bonū seu salutē cōitar' ciuil'. qnimo ipoz rectoz cura puidērial' iustit' ad remotionē ipedimētoz pa cis fm quā respublica feliciter p'er uaf' z ad resistēdū hostib' bonū cōe pturbare laborantib'. vñ ordīnat ea q' n' necaria ad bellicā oprunitatem cui d'elēruūt militares z multe alie artes ad eūdē finē p'pinqus z lōgun quos se hñtes. Etem nō solū in hoie. verūtētiā i aialib' irrōnalib' natu/ ra i geniauit appetitū irascibile tāq' p'pugnatorē ipis' appetitū p'cupiscā bil' p' q' cūq' ipedimēta ei'. vt pacifi ce ac dlectabil' fruaf' bono sibi con ueniētī. qz igit sic tā in natura q' in arte i reb' sensibilib' ē p'uisuz. tenē dū ē q' his q' p'tinent ad spūale boz**

Tractat' m'gri H'rici Gorythū

nū vite chūstiane nō sūt subtracta oportuna. pūisio q̄tinus talis vita tueat' p̄tra inuisibiles sue salut' ad uersarios. vbi cōsiderandū q' h'mōi hostes loquēdo in ḡnre dupliciter verat' gen' hūanū videlicet; interius rēcādo z corpali obsessiōe infestādo eoq' videre restat q̄b' remedijs lz z q̄liter vti p̄tra vtrāq' hostilē impugnatōem talū p̄tatiū. vñ ponēde s'z aliq' p̄positiones

pp̄o.
p̄o.

Licitū ē nobis vti q̄busdā remedijs intēsiōe repellēdi a nobis hostē malignū. nō autē ad aliqd' ab eis addiscendum vel ad aliquid ab eis obtinendū.

Hec p̄positio ē doctoris sc̄i 2° 2° Questioe x. articulo 2° vbi sic dicit q' demones in cursu hui' vite nob' ad uersarij p̄stituunt nō at' eoz act' nē dispositiōe subduntur. s; dispositiōi diuinez sanctorū āgeloz. rēste Aug. 3° de trinitate q' spūs deserti regis p' spm iustū possumus q' demones adiurādo p' p̄tate diuini nois tāq' inimicos repellere ne nobis nocēat vel corpāliter v' spūāliter s'm p̄tate datā a xpo s'm illud luce x. Ecce de di vob' p̄tate calcādi supra serpētes et scorpiones z supra oēm p̄tate in mīci. z nihil vobis nocēbit deinde

61

subdit Nō tñ licitū ē eos adiurare ad aliqd' ab eis addiscēdū vel etā ad aliqd' ab eis obtinēdū q' h' p̄tineret ad aliquā societate cū ipis habēdā. Cōsequēter subiūgit nisi forte ex spūali instinctu vel reuelatiōe diuina aliq' sc̄i ad aliq's effect' demonū opatiōe vran' sicut legit' de beato. Iacobo q' p' demones fecit Hermogenē ad se adducī hec etiā p̄positio sufficiēter p̄t' deducī ex notabili p̄missio de p̄pātiōe p̄uisiōis hūane circa vitā ciuile p̄tra hostes v'isibiles z p̄uisiōis fidelū p̄tra ma-

lignos inuisibiles q' si nec natura nec ars deficit in necessarijs multo min' grā q' z certior ē z liberalior in necessarijs dignabit' p̄mittere defectū

Quāuis practica repellēdi demones sūt s'm se licita tñ ei' exequutores multa practican do frequēter p̄mittūt illicita.

Prima ps hui' p̄positiōis satis apparet ex tā p̄habitis. S; 2^a ps ostēdit q' ipi practicaes multonētes sup diuersis negocijs formāt q' plurima iterrogatoria. Querūt em qd' agit in tali regiōe aut patria. vtruz aīa talis defuncti sit saluata vel dā nata. vtruz etiā suspic' criminis q̄bul dā psonis ipositi sit p̄a z sic de alijs s'lib'. Qēs em tales q̄stiones s'z p̄hibite nec fiducia est ad p̄hibēda p̄bis diaboli vñ Phry. Et marā p̄mo ex ponēs illud p̄bū dñi q' spūi immūdo dicit obmuresce z exi ab hoīe. saluterū h' nob' dogna dat' ne credamus demonib' q̄stūciq' denūciat veritate igit' zc.

Cū q' p̄sumit ab imūdo spū alios mūdare pus ab imūdo spū fore mūdū nō est absolute necessariū. tñ cū esse antea mūdātū est z tali officio z sue salut' p̄sentaneū z cōgruū.

Mui' p̄positiōis p̄ma ps apparet ex h' q' opatio p̄tūti z grā sanis ratū z h'mōi sub q̄b' p̄phēdit expulsiō demonū p̄tinet ad grām grati' datā q' distinguit ā grā grati'ficiēte et sic peccatores habēt grām p' quā efiētiūt ab obsessis demonia lz mō sint mūdātū ab immundo spū. vñ Parth. vij. saluator dicit q' multi in die illo dicēt mihi dñe nōne in noīe tuo p̄phetauim' z i noīe tuo demonia eiecim' zc. q̄b' tñ dicit discēdis te a me oparij imīq'rat' nūq' nōiū

13 R. S. Theodori
fca 2 flig

Tractat' m̄gr̄i H̄erici Borzychū.

sp̄ali relinq̄t̄ in mult' ad deuotōes
fidelū zc̄ijs. Pari mō intelligēdū est
in p̄posito q̄. s. loquēdo ī gn̄e sic ad
expellēdū sp̄m̄ malignū p̄ferūt sup̄
dicca z filia. tñ illd̄ v̄l̄e p̄t̄ diuersimo
de d̄eremari ī sp̄ali. p̄sertim p̄sa
ta larga numerositate eoz̄ q̄ nob̄is
p̄nt̄ d̄elēuēre ad obuiādū noamē
tis q̄ aduersus nos ip̄i sp̄s̄ neq̄
machinantur.

¶ Practica p̄tra v̄trāq̄ v̄tra/
p̄p̄tione demonis partim ē con/
fils. tñ alio mō est dissilis cō
ditionis z potestatis

¶ Hec p̄p̄ p̄z. qz ī v̄trāq̄ practica
p̄dicit̄ idē finis in cōt̄. s. repulsiō de
monis q̄tū ad p̄t̄e quā sibi v̄s̄
pat̄ ex p̄tō h̄ōis. pur̄ sibi p̄mittit̄. z
ideo p̄ v̄eracionē v̄trāq̄ ad h̄it̄ur
plura eadē. videlz aq̄ b̄ndicta. z lo
cus p̄secrat' z res p̄secrate. z siml
mod' īreparat̄e obloquēdū. pur̄ sars
ex v̄su supponit̄. At̄n̄ exorcismus p̄
v̄eracionē iteriole z ip̄edimētū pre
stādū p̄ effectū baptisimū in pueris
tal' ē d̄eterminat' p̄ eccl̄iaz. z p̄sequit̄
p̄t̄e ex ope opato. Sicut ei bap̄tis
mus ī p̄ncipali effectū se h̄z respe
ctu sacri. sic se h̄z dispositiue ip̄e ex
orcism' q̄ exhibet̄ aū baptisimū sed
mod' exorcisandi p̄ v̄eracōes coz̄
porales nō ē tradit' sub d̄etermina
ta forma p̄ eccl̄iaz. neq̄ fortit' suum
effectū ex opere opato. qz sic obfessū
sp̄ literat' cui' p̄nū ē notoriū. gr̄e.

¶ Quasdā adiuracōnes p̄ de
monū expulsiōne. quasdā etiā
orationes esse magis p̄picias
est verisimile

¶ Hec p̄p̄ apparet p̄ ex h̄. qz fm̄
Gregorū sc̄ptura q̄ ī vsuz religiōis
xp̄iane assumit' p̄parat' agro pleno
quē d̄ns b̄ndixit ī q̄ d̄ōes morbos
lucēt' medicam̄ta. Sicut q̄ p̄ ali

os z alios morbos corpales adhi
beri solēt diuerse medele. sic verisile
ē q̄ p̄ laborē a demone illatum ē fa
miliare remediū p̄ sp̄cales adiurac
tōes z orōes. vñ hui' signū ē q̄ ex
orcismus salis z aq̄ q̄b̄ ip̄i adiurac
tes v̄t̄ p̄sueuerūt. p̄tinet q̄sdā p̄p̄i
as adiuracōes z orōes. Et b̄ndictō
cereoz̄ z palmar' etiā fit p̄ d̄ntes ī
uocacōes. Et b̄ndictō domoz̄ p̄mi
p̄ h̄abitacōez̄ z ita de alijs. q̄nimo
reperūt q̄dā sp̄cales z pie orōnes
huic vsui deputare. z vt fert̄ a sc̄tis
Hierony. Ambro. z p̄silib' edite.
teste nepe experientia nimium ferūt
egre q̄ eis ip̄operat' deū q̄ te genu
it d̄erelictū. z oblit' es d̄ni creator
ris tui. v̄l' q̄ d̄z martyz̄ sanguis ip̄e
ret tibi. quēadmodū etiā ostēsiō eu
charistie p̄secrate ē ip̄is penosa. Rō
ār p̄dictoz̄ ē. qz oē illd̄ cui' p̄tus est
v̄lis ad multa idiget̄ specificacōne
vt fortit' effectus sp̄cales. cū itaq̄
v̄niuersitas sc̄pturaz̄ ad q̄s xp̄ian'
p̄p̄s nūc orādo. nūc legēdo refugit
ē sic q̄dā medicinal' Apotheca eni
terās ad oēs n̄citatates subleuādā
p̄ns ē q̄dā q̄si. p̄p̄a electuaria huic
indigētie fore adaptāda. gr̄e.

¶ Huicnegocio q̄sdā sc̄tōs p̄ mō.
alijs eē p̄uilegiatos nō caret v̄t̄
ratione z apparentijs.

¶ P̄z hec p̄p̄ ex similitudine ad mor
bos corpales q̄ cū sint varij ī eisdē
terris z p̄siles in diuersis p̄uicjs z
regiōib'. d̄e' volēs honores distri
buere sc̄tis suis p̄stituit eos patro
nos sup̄ h̄mōi diuersos morbos in
eadē terra. v̄l' sup̄ p̄silem ī diuersis
locis eo q̄ b̄nficiū sanitat' singulas
rit' puocat hoies ad ip̄edēdū sanet'
honore z reuerentiā. Pari igit' ratōe
quosdā patronos sp̄cales inter san
ctos huic rei deputatos nō idigne
arbitratur. igitur gr̄e.

p̄p̄.
v̄t̄.

Practica eiſciēdi demōel .f. lxxiij

Conueniēs ē expellētū in ſetōem q̄stū ad q̄sdā cerimo- niales obseruānas exteri⁹ in ope ⁊ q̄stū ad circūstantias re cte fidei in aīo p̄instructā esse.

Hec p̄o p̄r elicit q̄dāmō ex hīs q̄ sp̄arim sup̄r s̄ p̄missa. Nā ip̄e sacerdos expellere p̄sumēs agit cō- sulte si seipm p̄ p̄fessionem mūdet ⁊ p̄ ieiunū reddat spiritalē ⁊ p̄ ora- tōes p̄uas se p̄parat ad ip̄etrādū dī em **Dath. xvij.** de q̄dā ḡnre d̄es monioꝝ q̄ nō eiat illd nisi i ieiunio et oratōe. p̄ter qd̄ quādoq̄ prius legunt seprē psalmi ⁊ q̄dā euāgelia sc̄y v̄l passionalia v̄l euāgelioꝝ ini- tia ⁊ q̄dā p̄us misse celebrant ⁊ ele- mosyne largiunt̄ sic de alijs **Lauē** dū etiā ē ne fiat aliq̄ characteres icō- fueri ⁊ ignoti aut p̄ba extranea. q̄a talia inducerēt ad sup̄stītōem neq̄ cupiditate q̄stus. s̄ p̄passiōe affli- cti ⁊ odio sp̄is maligni. Neq̄ debēt exoraste credere q̄ suis meritis aut ex ope opato valeāt expellere demo- nes neq̄ aliquā p̄trahere societate cū ip̄is aliq̄d ab eis obtinendo aut addiscēdo ⁊ sic de alijs. s̄ t̄m iſistere debēt ad eoz expulsioem ⁊ iūta di- uine misericōdie ⁊ reuerētie setōꝝ ⁊ rebz p̄secrat̄ q̄ ⁊ s̄illa p̄ferūt ad eoz cru- ciatiū ⁊ repulsiōem. talibz em̄ modifica- tōibz obseruat̄. p̄sultius p̄ceditur ad opus.

Ipos exorcistas nō ē mirādū in eiectōe demonū aliq̄tiens nō obtinere suū intentū.

Hec p̄o p̄z p̄mo iuxta p̄habita super⁹. Nā i practica hui⁹ opis ore et opatōe tractant̄ diuina q̄bz si nō deserat̄ debita reuerētia p̄ obseruā- tias p̄memoratas ip̄i adiurantes reddūt se immeritos ad p̄sequēdū suū p̄positū. **Cui⁹** signū ē q̄ discipu-

li nō bñ se habētes ad fidē nō pos- tuerūt curare demoniacū eis oblat̄ tū vt habet **Dath. xvij.** p̄terea hec p̄o declarat̄ ex alio p̄ncipio ḡnralit̄. Est nāq̄ regula q̄ quādo duo or̄- dines sic se habēt q̄ aliter ē sub alio- ro tūc lex ordinis inferioris q̄nq̄ p̄- mittit̄ s̄m superioris ordinis exigē- tiā sic cursus agētū naturalū des- seruiēs statui hui⁹ vite. Aliq̄n pas- sit̄ instātiā in opatōe miraculoꝝ q̄ obsequunt̄ p̄firmatōe fidei q̄ respic- cit suā rā broꝝ vitā. Sic i p̄posito ip̄- sa veratio corporalis a demone s̄m secretum diuini iudicij q̄nq̄ ordi- nat̄ i bonū aīe v̄l illi⁹ q̄ corporalit̄ ves- kat. forte em̄ si eēt sui p̄pos plura cō- mitteret mala. **Sic** forte ē in ḡra et talis afflictio cedit i magnū meritū ei⁹ aut cedit in exēplū alioꝝ ⁊ sic de alijs quēadmodū solz dici de alijs aduersitant̄ ⁊ tribulatōibz siue in corpore siue in rebz exterioribz. vñ ⁊ ip̄i si oblesit̄ q̄n habēt lucida iterualla debēt rogare deū si eoz p̄ueniat sal- lute s̄z suū bñplacitū eis fiat quēad- modū h̄ orādū ē in alijs languoribz corporū seu successu t̄paliū igit̄ rē.

Ad ē indignū ip̄os adiurā- tes sustinere interdū a demo- niacis p̄fusions ⁊ iniurias.

Daret q̄a vt p̄z ex sup̄rahabit̄ il- li q̄ p̄sumūt h̄ negociū exercere sepi⁹ se habēt irreuerētē ⁊ idebite. ⁊ p̄ h̄ incurrit̄ offensam ap̄d deū q̄ corre- p̄dēt̄er suis demeritis p̄mittit̄ des- monē itrogare aliq̄d detrimētū ip̄- sis adiurātibz ⁊ cooperatoribz. sic etiā aliq̄lit̄ tactū fuit sup̄r i tertia p̄p̄e

Pensatis p̄missis nō ē diffi- cile assignare ratōem differen- ter ip̄os demones se habere s̄m varios gradus ad suāz ad- iurationem.

65

Tractat' m'gri Herici Gorythū

Pat' p'bi gra' Na' q'nc' expellunt
Et quādoq' nō expellūt. tū mul
ta respōdet vi aduratiois ac aliorū
applicatoz. Aliq'ntes at' nec ad vñū
p'bu' respōdet. z d' demoniū mutū
p' vt habet luce. xi. q' iesus erat eici
ens demoniū z illd' erat mutū. Cū
em' hui' ē q' a pensat' meritis ipoz
aduratiū v' ipoz obfessoz aut alio
rū q' b' sunt ex'plar. sic diuina p'mis
sio diuersimode tēperat' z ex' p'leque
ti etiā ipi demones vario mō se ex
hibēt apud actū aduratiois q' zc.

no.
liij.

Practica p' aduratioes ex
pellēdi demones ē fm se licita
et q'nc' ad quandā artē ptine
re est censenda.

Prima ps hui' p'positiois satis
elicit' ex arte p'libat' z' p'o ps appa
ret q' ea q' habēt difficultatē idigēt
directioe art' vt habet z' ethi. Sic
at' p'rigit i' p'posito q' a oz ad m'ltā cir
cūspicere tū p'pter multitudinē eoz
q' deservūt huic operi tū etiā p'pter
multitudinē z' in determinatioes in
mō applicādi p' vt ex supra p'missis
satis p't' deducit' p' p'lequēs expedir'
v' sus hui' res z' p'mpta exequutio
nō ē oīno aliena ab arte v' aliq' ha
bitu officii artis sibi v'edicatē igit'
tur p'positio vera.

no.
liij.

Quosdā alijs ad eiciendū de
monia pitiores esse z' q'dam a
q'busdā z' non ab alijs expelli
nō est imp'abile.

Pz hec p'o p' p'ma pte q' a nego
tū p'ns ē equalit'er artificiale z' sic
alijs alios p'ringit e' pitiores sicut
etiā i' alijs officijs eccl'asticis z' ps
apparet q' ceteris parib' q' ē m'it' in
hac arte nouit' applicare oia illa q'
t' expulsi' ad eiectiones demonū. si
at' cū istis digne fuerit disposit' tūc
erit magnus p'lequitor demonū z'

vix audebūt ei resistere.

Nōi demonū. expulsores in
uitant' ad magnā hūilitatē. ^{apo.}
multaz gratiaz ex hoc ope ex
hibendā d' o actionē

Pz q' pensata dignitate nature
maligni spūs ad fragile naturā hu
manā nulla videt' p'partio z' tū p'pter
iugbiā nō pepit' de' tū nobili crea
ture fm gradu nature q'n cā subij
ceret fragilitati n'c q' remedijs cō
gru' assumpt' p't' eū deuicere. **P**a
gna sane indicat' nobis necessitas z'
nos hūilitādi z' deo icessanter grāz
actioes offerēdi. Et q' b' p'z aliq'liter
qd' ad materā p'positā sit dicendū
verū p'ter hec q' tacta sunt aliquādo
q'busdā p'cedit' p'te sue sanctitaz
vt possint iperare demonijs z' cogi
tur obedire. s'z tal' mod' nō ē art'. s'
meritorū z' charitaz. hec at' sunt di
cta moze meo s'z p'f'latō videt' q'
eo subijcio oīno iudicio melius des
cernentū ad laudē dei cui glā z' ho
noz z' sapiētia i' seculoz secula. **A**mē
Supra dict' p't' subij' q'd' beatiss
mus Grego. **O**melia 3^a ponit' de
eiectione demonū. **E**t em' sic sc'tā q' p'e
eccl'ia q'ridie spūaliter facit q'd' tūc
p' apostolos corpaliter fiebat. **N**a sa
cerdotes e' cū p' exorcismi grāz ma
nū credētib' iponūt z' habitare ma
lignos spūs in eoz mēte p'tradicūt
qd' alijs faciūt nisi demonia eiciūt.
Et fideles q'z q' iā vite veteris ver
ba secularia derelinquūt. sc'tā at' mi
nist'ia in p'ditoris sui laudē z' potē
tiā q'stū p'ualēt narrāt q'd' alijs faci
unt nisi linguis houis loquātur. q'
dū bonis suis exhortatōib' malij
ciā de alienis cordib' auferūt serpē
tes tollūt. **E**t dū pestiferas p'luas
fides audiūt s'z tū ad op'atōem pra
uā minime p'trahūtur mortiferū q'
dē ē q'd' bibūt s'z nō eos nocēbit z' ce

Contra huylitas fo. lxx.

tera q̄ accipi debēt de spūali malis
gnoz expulsiōe z veratōe supra ha
bita fo itelligūtur de veratōe sensi
bili ipsoꝝ.

Explicat tractat⁹ de practica eijci
endi demones ab hoib⁹. p̄pilar⁹ p
venerabilē. Magistru⁹ Henricum
Borichū sacre theologie p̄fessorē ex
liniū i q̄ nedū docet simplices sacer
dotes pl⁹ ceteris hac arte vtētes re
cto scedere tramite s̄ etiam instruit
pitos z doctos q̄dā illicite vitare.

Tractat⁹ triptit⁹. Magistri Hen
rici dei Borichū p̄ra huylitas z tes
meraria eoz iudicia circa p̄tate pas
pe ad laudē sup̄bndicte trinitatis
p̄ginis marie z tot⁹ celestis curie.

Apostolo
teite sede ad Cor
inth. xi. Ministri
sathane nonūq̄ se
solēt trās figurare
velut mistros i us
ticia. q̄rū finis erit

fm opa eoz. **N**ā z saluator nos p̄
monēs ait veniē ad vos i vestimē
tis ouū. intrinsec⁹ s̄t s̄ lupi rapaces
plerūq̄ em̄ vicia ex q̄dā p̄pinq̄ silicu
dine cū fructib⁹ in spēm calū frutuū
se trās formāt. z sic vicia se eoz vtutes
mēnū vt tenacitas parcimonia est
fusio largitas. crudelitas. zelus ius
ticia. remissio pietas velut videri vt
ait Grego. verū vbi apra facinora.
crudelia flagicia hoies scelerati. ma
lesactores publica domū inhabitatō
is dei diruere. tunica xpi dilaniare.
spōlas eoz p̄mure quā sanguine suo
p̄secrauit z p̄ dilectū eoz p̄ ei⁹ mysti
cū dimēbrare machinant trās figu
rāte se iter tot lēle maiestatis crūmia
tāq̄ mistros iusticia. q̄s aīm⁹ p̄ sua
re p̄t patitiā i tāte p̄st p̄ueritate.
Ecce em̄ huylite ocalozes inocētū

trucidatores sacerdotū raptōres sa
cilegi rez spūaliū dep̄datores boꝝ
noz p̄paliū. deuastatores eccliaz ac
monasterioꝝ nec nō demolitores ce
teroz lo eoz deo scis q̄z ei⁹ dedica
toꝝ iactāt se i tāta neq̄cie p̄peratōe
ministros fore dei z iusticie. Qui in
sup vt lat⁹ pestiferi sui p̄polti vene
nū possunt dilatare istāt p̄ falsa dos
gnata. p̄ p̄nciosos errores z p̄ra
giosos alios i sud dānatōis lectā p̄
cipitare. i scē ecclie nō modicū detri
mētū i salutē fidelitū atq̄ tot⁹ spūa
lis trāquillitas p̄iudiciū. hoz igit
erorū vt piculū cognitū euitet libuit
breuiter mō subscripto eoz dē cōme
morare.

Afferūt em̄ p̄a papā. **C**ardinales aut episcopos nisi scē
fuerint z iusti nō habere potestātē i
dulgēcias p̄ferēdi aut excoicādi li
gādā vl̄ soluēdi. **N**ā quō aut alij
possint dare qd̄ mer nō habēt. **S**e
cūdo asserūt Pape z alij plans sē
nō fuerit boni nō fore obediedū ne
q̄ eoz excoicātōem eē nociuā aut
timēdā. **N**ā z si frēq̄nter fuerint a pa
pa excoicati. tū successus eis arrisit
p̄perritas. **T**ercio dicūt curā nō
eē expellere sacerdotes z ecclie minī
stros p̄sentes z nūc viuētes. q̄a eis
expulsiis p̄uidebit de⁹ de alij mis
nistros iustis z bonis. **S**ille addu
cūt q̄a dū expellit⁹ diabol⁹ deo daf
locus. **Q**uarto dicūt illā ecclie cō
sticuroz fore iniquā q̄ nemo ad sa
cerdotiū dz ordinari nisi de p̄peten
tia vicus antea fuerit assecuratus.

Quinto dicūt q̄ a papa z a toto
clero a maiorib⁹ ad minimū debēt
diuinitie auferrī debēt q̄ depauperi.
Nā z scē Apostoli fuerūt p̄pna nō
habētes neq̄ possessiōem sup̄ terrā
aut secularē p̄tate. **S**exto dicūt
q̄ iniquū z hereticū ē recipere innes
ra cā p̄ mortuis hōrādī aut missas p̄
defunctis legēdi. **A**ddūt etiā q̄ non

396

66

Tractat' mgrī Hērici Borythū

possunt ecclesiastica a secularibus recipere possessiones cum orandi pro suis bonis factoribus. sed eas tenent restituere nec tales oratores possunt ad literarum alias a purgatorio ubi ad se adiungunt quod quia tales possessiones obtinendo ecclesiastica frequenter lites mouet magis expedit eas totaliter auferri. **S**eptimo dicit nullis ecclesiasticis decimas fore soluendas. quibus in antiqua lege dare decimas fuerit institutum. dicit enim passio in christi noua lege illud preceptum expirasse. **O**ctauo dicit quod euerteret loca signata religioforum et alia monasteria non derogant diuino officio. **Q**uoniam dicunt se destruere nidos diaboli scholasque hereticorum etiam adiungunt. **N**am quia christus non instituit aliquem ordinem inueniens eum eradici. iuxta illud. **N**is plantatio quam non plantauit pater celestis eradicabit. **N**ono dicit sic non lesus papa episcopus et ecclesiasticis personaliter armis pugnare. ita non lesus eis instigare seculares ad inuadendum eos vel alios bellicos armis ubi subiungit quod ratio est quia ecclesiastici solo christo predicatois debent insistere. **D**ecimo dicit quod quia iter homines de statu ecclesiastico existeres nonnulla vitia inueniant propter hoc iste venit redarguendus. **E**ndecimo dicit quod sacrum corpus christi debet ministrari cuiuslibet christiano sub utraque specie. ratio est huiusmodi subiungit quia sic deus ordinauit et sancti angeliste scripserunt. **D**uodecimo dicit quod christi dei predicari debet a quolibet ad hoc ordinato ad quod cuius regnum declinauerit sic quod a nemine impediat palam aut occulte. **D**ecimotercio dicit quod omnia peccata mortalia aperta debent phyliteri tam clericorum quam laicorum. huiusmodi etiam ad dicit dicitur quod ita mandata sacra scriptura. **D**ecimo quarto dicit quod contra eos iniuste agit quod christi non auidet armorum violentia contra ipsos pece

dit. **A**ddunt insuper quod supra trouer sita iter romanam ecclesiam et eos sit disputandum publice etiam coram laicis. huiusmodi rationes assignant. quia christus audiuit diabolum peioris eis non habet audientia eis est deneganda. **E**t quia veritas vincit non timet talis disputatio merito fieri debet publice coram quibuscunque. nisi enim modo profecto cum eis agatur iusticia non cum eis sic nec cum Joanne huyse et Hieronimo fuata fuit seruata. **H**is autem erroribus quodam temeraria iudicia in eorum scriptis inueniunt inserta. dicit enim passio per plures non zelo fidei sed cautela sua peccata et hereses occultandi instigare principes et seculares ad bellandum contra eos. **A**d huc autem quod volentes presbyterari sacerdotes intrant non propter diuinam iustitiam. aut quia velint predicare aut verbum dei dilatare sed propter ociosam vitam et propter bonum comedere aut bibere et verum super terram in honore habere. **D**einde alios proferunt iudicia circa vitam ecclesiasticorum verpura circa pompas et excessus in habitu crapulosorum victum autem danda pecuniarum accumulatores aliaque vitia enuerando solisque ecclesiasticis illa impingendo. **P**robabitur quod iter seruitur sacre egregie redum. **R**emittuntur actus se melius scire quolibet credere debeant de purgatorio et maria matre domini nec non de dilectis sanctis dei quod eos possent informare. **H**is igitur pluribus nullatenus silentio ceterum preteritum domini quod commemoratores deliramenta vulgarum idiomate scripta in solo modo et truncatim et nude non habent exhiberent plurimum enim absque motibus et apparatus rebus absque quibus rationum deductioibus nobis presentata. **E**t quia verum saluator quod scimus loquimur. **E**t vnusquisque bonum iudicet de his quod nouit verum ait philosophus. hinc est quod plurimum erroribus respiciunt cogimur et cadere minime dearticulatum et suphicaliter parati nihilominus magis ad vngue

Contra huyllitas **F. lxxi**

diffusi⁹ z mag⁹ exq⁹site cosde ipug⁹
nare q⁹ies nob offerent ai medys
et angumets q⁹by dictoz errorz semi
natores intunt. Forma at pcededi
erit triperte distinctois in p⁹ distin
ctoe erit p⁹ones q⁹ p⁹denat errores
circa potestare z auctoritate pape z
platoz eccle. 2^a at distinctio collis
git p⁹oes q⁹ euacuāt errores circa p
sonas ecclesiasticas possessioes z red
dit⁹ ecclesiasticoz z stipedia suoz las
boz. Tercia ho distinctio p⁹inet p
politioes q⁹ fulmiuāt errores circa
q⁹sdā actioes hierarchicas i ecclesiasti
citas de q⁹by metio habita e eoz er
rores recitādo. Accessorie at elidēt
temeraria eoz iudicia sup⁹ p⁹narra
ta. Et q⁹ psalmista ad dñm loquēs
ait. Signatū ē sup nos lumē vult⁹
tui dñe istuās q⁹ oim hoim meti a
fonte egeuelucis igeniatū ē natura
le lumē q⁹ diudicam⁹ iter verū z fal
suz in speculabilibz. iter bonū z ma
lū in agibilibz. Nec q⁹sq⁹ huic lumē
ni sine murmuratioe p⁹r reluctari
hinc ē q⁹ qliter p⁹ositionū subsequē
tū triplici testimonio vallata fulcie
tur vt puta euidentia ratiois natural
luminis auctoritatibz noue leg⁹ in
sup z veteris testamētī eloquijs z
figur⁹ vt sic i ore duoz vl⁹ triū firme
tur oē testimonū. Nā vt sapiēs in
qt⁹ funia⁹ triplex difficile soluitur.

p⁹
p⁹o.
p⁹o⁹

In ecclesia militate p xpi fide
lū felici gubernatōe z vberio
ris pfectōis cōmoditate plu
res fore rectores quodā ordi
ne institutos est necesse.

Dec p⁹o p⁹o deducit vigore na
tural luminis. tal em rectorz plura
litas requirit ad pfectōez eccle. Nā sic
in rez naturalū ordine pfectio q⁹ in
deo simplr z vniformiter iuenit in
vniuersitate creaturaz. non potuit

inueniri nisi difformiter z multipl
ppter qd ad bonū vniuersi necē ē cō
currere diuersa gāra rez. z diuersos
ordines causaz ita etiā plenitudo p
fectōis z grē q⁹ ē i xpo sicut i capite
adiuuat ad mēbra ei⁹ diuersimode
redūdat ad h⁹ q⁹ corp⁹ eccle sit p⁹es
etū. ppter qd necē ē i ecclesia fore di
uersos stat⁹ ordines z grad⁹ ecclesia
sticōz qd sine pluralitate rectorz ne
q⁹q⁹ fieri posset. z ita militās ecclesia
exigit rectorz pluralitatē. 2° exigit ec
clesia rectorz ordinatā multitudinē
ad vtilitate actionū q⁹ s⁹ i ecclesia ne
cessarie. Nā oz ad diuersas actōes
diuersos hoies deputari ad h⁹ q⁹
expedit⁹ z sine p⁹usioe oia pagant
quēadmodū videm⁹ corpe hūano
diuersa organa diuersis actōibz des
putata. Silt in exercitu z i cuius lib
ber cōitatis politia eadē necitate vt
dem⁹ rectores plurificari. Qui q⁹ re
ctores differētē i ecclesia institutos
subtrahere p⁹sūperit actōes hierar
chicas p⁹fundere p⁹uincet. ¶ Rur
sus 3° talis rectorz pluralitas req⁹
rit ad pulchritudinē eccle z decorē
diuine puidētie. Coarrit em ad p
fectōem cuius libet puidētie. p⁹iso
ris exequutio eoz q⁹ s⁹ p⁹uisa. ad ar
tus pulchritudinis annulū p⁹fert q⁹
sub supmo p⁹isore gradatim sint
q⁹plures exequutores p⁹ouidentie
ap⁹ mēte p⁹sidēt⁹ p⁹cepte quēadmo
dū videm⁹ q⁹ i regimine politice ci
uitat⁹ sunt plures rectores exequē
tes puidētia legis latoris q⁹ i regis
mine domestico. Et ad huc plures
in gubernatōe regni q⁹ i gubernas
tōe ciuitat⁹ qd p⁹hs p⁹lidas ait in
politicijs q⁹ p⁹ncipatūū ordo ē pul
crioz portio ciuitat⁹ sine q⁹ ciuitas p
manere nō posset. Silt idē deducit
ex munificētia diuine liberalitatis.
Nā q⁹uis de⁹ posset se solo imedia
te o⁹s actōes rerū naturalū pay

Tractat' mgri Hērici Borythū

rare n̄ vt sue bonitatis fons super
causas sequūdas copiosius redun
daret' disposuit vt cause 2° ne dū ha
beret in se sue bonitatis p̄cipatōes
quāmo ampli^o eas ditauit vt etiā
suā bonitatē possent in iferioza trās
fundere sicut excellēt^o ē i se lucere
et alios illuminare q̄ solū i se luce
re h̄ q̄ testat illa regula reb̄ natura
lib̄ p̄ modū legis iferipta q̄ iferio
ra reducūtur ad supioza p̄ media.
Nā demēta regū p̄ corpa celestia q̄
bus p̄sunt intelligētē orbū motū
ces liq̄de igit' ex natural' luminis cō
uinat' dicitur plura icōueniētia
emergere si q̄s p̄sumpserit rectorū
multitudinē i ecclia militate dene
gare. Deinde idē dēducit ex testi
monijis noue legis ait enī Apōsto.
ad Roma. xij. Que a deo s̄t ordi
nata sunt. dicit' at aliq̄ eē ordinata
p̄ vt alia s̄t sub alijs 2 p̄ vt alijs 2
alijs actōib̄ alie 2 alie cause appriā
tur. Rursus Idē Apōstol' eccliaz
sept' cōparat ad corp' hūanū. i q̄ ma
nifeste p̄stat formata eē diuersa or
gana 2 mēbra ad diuersas actōes
exercēdas vbi vnū organū alteri in
fluit p̄ modū p̄ncipiāt' p̄pter qd̄ ad
Ephē. iij. d̄ q̄ x̄ps dedit q̄sdā apo
stolos. q̄sdā at p̄phetas alios aut
euāgelistas alios v̄o pastores 2 do
ctores. ad p̄summatōes sc̄tōy. S̄t
actū 2° idē apls ait. Attēdite vob
et vniuerso grege i q̄ vos sp̄s san
ctus posuit ep̄os regere eccliam dei
quā acq̄siuit sanguine suo. Quippe
qd̄ his oib̄ pot' p̄cludit ex salua
toris exēplo euideret accipiū^o q̄ ele
git duo decim Ap̄los tāq̄ supiores.
Deinde. lxxij. duos discipulos tāq̄
pastores sub ep̄is. sed 2 inter ip̄os.
Ap̄los q̄buldā se familiar' se cōhi
buit sic pero iacobo 2 iōān. Pie
missis etiā veter' testamēti scriptura
testimonijū. nō requirit p̄hibere. Scri

bif em̄ Prouer. xi. vbi nō ē guberna
tor popul' corrūit subintelligendo
numerū pluralē p̄t. s. differētib̄ ac
tōib̄ differētes gubernatores necē
ē adaptari. Vn̄ p̄s i sp̄i p̄pēdes de
corē 2 pulcritudinē ecclie ex suoz ra
tōy varia ordinatōe dicebat de ec
clesia. Assitit regina a dextris tuis
in vestitu deaurato circumacta va
rietate q̄ ad deū loquēs p̄fallebat.
Dia i sapiētia fecisti d̄ne q̄si. d. oia
in q̄dā artificiosa ordinatōe istius
isti. Nā sapiēs ē ordinare. p̄t p̄ho
nū dixit ait i. p̄mio methaphy. p̄t
qd̄ etiā ait sapiēs. Dia i mētura nu
mero 2 p̄dere fecit. v. l. idē sub alt
is p̄bis. Dia imō specie 2 ordine
p̄didisti. S̄t. iij. re. p. d̄z q̄ vidēs re
gina faba oēs sapiētia salomonis 2
habiracula seruoꝝ 2 ordine minis
strātū nō habebat vltra sp̄m vbi p̄
figurabat p̄sentē ecclie regētū insti
tutio ad salutē xp̄ifidelū. Et q̄b̄ di
ligēt' inspectis luicedarius liquet
asseritō p̄positōis.

Necessē ē in ecclia militate ^{mō.}
vnū xp̄i vicariū alijs rectori
bus p̄sidere cū eccliaſtice p̄tā
tis plenitudine. ^{scda.}

Nec p̄o dēducit p̄o ex ductu
natural' luminis. Sic em̄ Dio. q̄
optimū ē optima adducere. Opti
mū at regimē ē vbi ē vn' p̄m' 2 su
p̄m' ceter' p̄sides. Nā gubernatio
nihil aliud ē q̄ directio subditōy in
bonū p̄fertim qd̄ ē vnitas siue pax.
vnitatis at cā p̄ se ē vnū. videm' em̄
q̄ plures multa vnire 2 concordare
nō possunt nisi ip̄i aliq̄ mō vniant.
Et q̄a regula ē q̄ sp̄ id qd̄ ē p̄ se est
pot' hinc ē q̄ illd̄ qd̄ ē p̄ se vnū cō
ueniēt' 2 meli' p̄t cā vnitatis q̄
multi vniti q̄ nō sunt vnū nisi p̄nā
patiuē. Et p̄pter p̄hs in politia
alijs oib̄ politijs antepōit regi

Contra huiusmodi. Fo. lxxvif.

me regale in q̄ ē vnū p̄ncipās ceteris
iperās. Ea etiā ratō e. xij. metha. idē
ait. Entia nolūt male disponsi. plu-
ralitas p̄ncipātū mala vn̄ q̄ prin-
ceps. Rursus idē puincit ex alia ne-
cessitate. Nā vbiq̄q̄ s̄; multa ordi-
nata i vnū oꝝ eē aliq̄d vniuersale re-
gimē sup̄ p̄ncipalia regimīna. canit
em̄ regula p̄o ethicoꝝ q̄ i oibz p̄nti-
bz z actibz ē ordo s̄m ordinē finitū. sp̄
em̄ ad finē altioꝝ puenit mediāte
agere altioꝝ z actioꝝ excellētiore. z
iō sup̄ p̄ntē regitiuā q̄ p̄iectat bo-
nū speciale oꝝ eē p̄ntē vniuersale re-
gitiuā respectū totū bonū cōis alias
nō posset eē colligatio ad vnū. quē-
admodū i exercitiū videm⁹ q̄ vn̄ ē
dux vniuersalis respectū totū exer-
citiū. ad cui⁹ iperū ceteri rectores
p̄ncipales pagūt statuta sibi officia
et mādata. Cū igit̄ tota ecclia sit ve-
lut vnū corp⁹ oꝝ q̄ sit aliq̄s vn̄ p̄
fidēs vt talis corpis vnitās p̄seruet
p̄terea q̄ i huiusmodi p̄sidente des-
teat p̄ntis plenitudo ceteri apparet
ex eo q̄a sic de⁹ z natura nō abūdāt
in sup̄fluis ita nō deficiūt i necarijs
Est at̄ oino necaria tal plenitudo
p̄ntis regitiue totū ecclie vt xp̄i fi-
deles suā salutē p̄sequant. Cur ita
Nā stat⁹ noue leḡs imediāte ordi-
nat ad vitā future gl̄e. z iō ecclia mi-
litās tāq̄ finē respicit itroductōem
in regnū celoz p̄pter q̄d necē ē i
sup̄mo p̄sidente fore tāte plenitudi-
nis p̄ntē vt p̄ferre possit q̄cūq̄ des-
seruūt huiusmodi itroductōis asse-
quūtōi z et⁹ ipedimēta amouere z
talis potestas d̄; papal sub q̄ gra-
datim s̄; alie p̄ntes. Sane p̄mis-
sis scriptura euāgelij multiplici p̄-
hibz testimoniū. Nā q̄uis oibz apo-
stolis cōmunit̄ data sit p̄ntis ligā-
di z soluedi d̄; em̄ Joānis. x. Ap̄stis
ad iunice p̄gregatis. Accipite sp̄m
sc̄m̄ q̄rū remisistis p̄cā remissa s̄;

eis z q̄rū retinueritis retēta sunt. Be-
tamē vt in hac p̄ntē aliq̄s ordo as-
signaret sacre euāgelij text⁹ petrum
singularē p̄rogatiuā fore sortitū in
multis suis passibz euā d̄ter itinuat.
Nā sibi singulariter dictū ē. Petre
pascē oues meas. sibi q̄ singularit̄
d̄; Petre rogauit p̄ te vt nō deficiat
fides tua z tu aliquādo p̄uersus cō-
firma fratres tuos. S̄; luce. v. d̄;
Accēdes iesus in vnā nauim q̄ erat
symonis z sedēs i nauicula docebat
turbas. vt at̄ cessauit loq̄ dixit ad sy-
monē duc i altū z laxate retia v̄ra i
capturā. In q̄bz p̄bis p̄ter h̄storie
p̄ntē null⁹ nisi sacre scripture igna-
rus p̄nteri aliō mistice doctrine au-
det denegare itaq̄ saluator ex illis
dignat⁹ ē posteros iformare q̄ ecclie
sua sub forma petri vni pastorū sup̄-
mo p̄mitteret gubernāda cui⁹ eēt in
altū ducere z rethia relaxare. eo q̄
sue auctoritati incūbit articulos. q̄
stidēs ac casus fidē z bonum ecclie
p̄cernēs discutere z definitiue des-
clarare. Quippe oibz tā p̄memoria
tis adhuc euidēt⁹ offerit testimo-
niū. Math. xvi. vbi saluator iterro-
gās ap̄stos ait vos at̄ quē me eē d̄i-
citis vbi subūgit̄. Respōdēs symon
petr⁹ dixit Tu es x̄ps fil⁹ dei viui.
Respōdēs iesus dixit ei beat⁹ es sy-
mon bariona q̄a caro z sanguis nō
reuelauit tibi s̄; p̄ me⁹ q̄ ē in celis
vbi directe ad ip̄stū p̄ntino sub-
iūgit̄. Et ego dico tibi q̄a tu es. Pe-
trus z sup̄ h̄c petra edificabo ecclie
siaz meā z tibi dabo clauēs regni
celoz z q̄d cūq̄ ligaueris sup̄ terram
erit ligatū z in celis z q̄d cūq̄ solue-
ris sup̄ terrā erit solutū z i cel. S̄;
ioānis p̄o d̄; q̄ iesus ituit⁹. Petrū
dixit Tu vocaberis cephas cui⁹ s̄;
gnificatōes euāgelista statim ap̄it d̄;
ces q̄d interpretat petr⁹. grece at̄
cephas iterpat caput. vtraz at̄ iter

Tractat' magri Hērici Borythū

terpretatio alteri deservit in Petro sub forma vni⁹ summi pastoris i eccl^{ia} electa. petra aut erat xps ide sibi no⁹ me ipositu ē petrus expmēs figuraz ecclie q̄ fundat i xpo q̄ z ipe ē caput ratōe plenarie p̄tatis collate eidē i regimine ecclie a q̄ cetera inferiores potestates debēt i rectores ecclie descedere. **Q̄** p̄fanda s̄ saluatoris p̄ba q̄b̄ ait ad Petru q̄cuq; ligaueris z q̄cuq; solueris sup̄ terrā. **Nō** em̄ potuit euident⁹ designari totalitas p̄tatis seu integritas plenitudinis p̄tatis q̄ in illo repetito signo distributio q̄cuq; **Gaudēam⁹** q̄ talē i ecclia fore p̄tatem q̄ se extendit ad dispēndū z mutādū atq; relaxādū q̄cuq; possint p̄ciētā inq̄terat⁹ reyr secura fiducia ad eternā patriā valeam⁹ aspirare postremo at ea q̄ in veteri p̄tinent testamēto p̄dicatis p̄sonat dicitū ē em̄ **Doli** a dno vt p̄ q̄to populi regimine sui q̄ laboris releuamine ex oi multitudine viros p̄bos timētes deū assumeret q̄ b⁹ in ipe mediator imediat⁹ p̄sideret iter deū z populū cū plenitudine p̄tatis sup̄ totā cōmunitatē q̄d cōit legimus p̄nuatiū vt summ⁹ sacerdos p̄tate haberet ordinādū q̄cuq; respiciebat cultū dei fm̄ statū illius populi **Et** q̄b̄ p̄tatis p̄p̄is plene z plane eluceſcit.

pp̄o. liij

Quāuis hierarchica p̄tās p̄ sc̄tām vitā adorneſ nō t̄m ad eā sequit̄ neq; p̄ mortale peccatū tollit̄ vel diminuit̄.

Hui⁹ p̄p̄is h̄ma ps̄ fact⁹ videt̄ nota p̄pter iōb̄ seneca ait **Grati⁹** est q̄cqd̄ sua dignitate p̄tus honesta⁹ uit̄ **Sz** q̄ ad aliā p̄tē deducit̄ p̄ ex naturalis luminis dictamine. q̄a rectores ecclie respectu dei opant̄ sic instrumēta iuxta illd̄. sic vos ep̄ist⁹ met̄ hō sicut̄ ministros xpi instru

mētū at nō agit fm̄ p̄p̄ia formā. s̄ ei⁹ a q̄ mouet̄ z iō accidit̄ instrumēto inq̄tū instrumētū q̄lcūq; p̄tate v⁹ formā habeat p̄ter id q̄d exigat̄ ad ratōem instrumētū. sicut̄ q̄ corp⁹ me dicit̄ q̄d est instrumētū aīe habēt⁹ ar⁹ tē sic sanū v⁹ instrumētū ait q̄ fistula per quā trāsit aq̄ sic argērea vel plum⁹ bea **Itaq;** incōueniēt⁹ z iperite p̄ nūciat̄ hui⁹ s̄ite dicētes q̄ platū met nō habēt grām. q̄mō q̄ possunt alis is grām p̄ferre. **T**ale reuera mortū nū ē fruolū **Nā** p̄ticipatio forme in ducēde i affectu nō facit aliqd̄ eē instrumentū. z p̄ p̄sequēs subtractio hui⁹ nō ipedit vsum instrumentū **S**e curis em̄ ē instrumentū p̄ q̄d forma in mēte artificis p̄cepta trāsmittit̄ ad ligna z lapides z t̄m ip̄a securis in se nō h̄z formā dom⁹. sic etiā de⁹ p̄ malos ministros ifundit̄ grām si delib⁹ q̄uis ministri mali grā careant. vñ z n̄ra sacramēta noue legis nō habēt in se grām subiectiue z t̄m causaliter opant̄ ad gr̄e susceptōes **A**d huc at̄ eiusdē ratiois ē p̄seq̄ bonū z vitare malū. **C**hr̄st⁹ at̄ instruit̄ rectores ecclie cū salus z felix gubernatiois subditōz. **C**ōstat̄ at̄ si oz rectores ecclasticos eē sanctos z iustos vt eis a subdit⁹ obediret̄ ex h̄ ip̄o frustraret̄ intentio xpi. **Q**uis em̄ ignorat̄ q̄ta p̄lurgeret turbatio q̄ta seditio q̄ta dissentio subditōz ad sup̄iores volētes defect⁹ inferiorū corrigere seu punire. **C**ōfestim em̄ obijerēt sup̄iorib⁹ eos nō eēius stos z sc̄tos ac p̄ h̄ eis nō fore obediedū i q̄t̄ zc. **H**is at̄ suffragant̄ et euāgelica z apostolica testimonia **Q**uis em̄ nō definit aliqd̄ eē minister xpi ex h̄ q̄ ē mal⁹ testat̄ dñs **Matth.** xxiij. designās se in ecclia sua habere ministros bonos z malos d̄ em̄ q̄spuras z fidelis seru⁹ z prudens que p̄stare dñs sup̄ familiā suā vt

Practica eijciēdi demōes f. lxiij

de illis cibū in tēpore. bea⁹ ille ser
u⁹ zc. Deinde sequit^r Si at dixerit
mal⁹ ille seru⁹ i corde suo morā fa
at dñs me⁹ venire z cepit pautere
z seruos suos veniet dñs fui ill⁹ zc
In hac enī saluator⁹ sentētia inuisit
q⁹ iter ministros suos q⁹ p⁹st⁹ fideli
b⁹ aliq⁹ st⁹ bono q⁹s vocat b⁹ros z ali
q⁹ st⁹ mali q⁹b⁹ pena p⁹minat^r Qui ite
rū d⁹ sup cathedrā. moisi sedēt scri
be z pharisei q⁹cuq⁹ dixerint vob fa
cite fm opa eoz nolite facere q⁹b⁹
p⁹b p⁹ceptūe nob imūgūt ne dū scri
bis z phariseis mal⁹ obrēpādū q⁹nni
mo q⁹ pl⁹ ē sub dēs q⁹cuq⁹ dixerint
vob facite. obligat inferiores debere
obedire superiorib⁹. nec p⁹sumere supi
orū p⁹cepta discutere vl⁹ examinare.
hui⁹ rei iohānes euāgelista euidēs
ponit exēplū de Caipha dicens Cū
eēt p⁹rtifer anti ill⁹ p⁹phetavit Ecce
caiphas mal⁹ z tū p⁹nter. z rōe di
gnitatis p⁹ntificialis instinetu p⁹phes
tico mouebat ad p⁹phetādū. Ap⁹ls
enā p⁹ ad Cor. iij. Nihil inq⁹ mī
hi p⁹fer⁹ suz. s⁹ nō i h⁹ iustificat^r sum
q⁹ p⁹ dixit Sic nos existimet hō sic
ministros xpi. Erar⁹ f⁹cer⁹ q⁹ esset
minister xpi z icen⁹ si eē iust⁹. Do
ctē igit aliq⁹s eēt minister xpi q⁹uis
iust⁹ nō sit. Et h⁹ ad excellētiā xpi p⁹
tinet cui sicut p⁹ deo seruūte nō so
lū bona s⁹ enā mala. mala q⁹ p⁹ ip⁹
puidētā i e⁹ glām ordinant. Et ita
plati pctōres possunt diuine ordina
tōis fore mīstri z exequutores quē
admodū sacerdotes mali veraciter
p⁹ficūit z ministrāt sacra. Aliū hui⁹
exēplū de pilato habemus Iōā. xij.
vbi pilato se iactate de sua p⁹re ref
pōdit saluator. Nō haberes in me
p⁹re nisi datū eēt tibi desup. Cōsen
sit q⁹ saluator q⁹ pilat⁹ haberet p⁹as
tē a deo sibi collatā. Den⁹ q⁹z Ap⁹ls
admonet xpi fideles obedire suis
dñis ne dū bonis z modestis s⁹ enā

discolis scribēs p⁹uas ad fidē i p⁹
mitiua ecclia vt obediret p⁹ncipib⁹
ifidelib⁹ rāq⁹ dei auctoritate h⁹ntib⁹.
Sic igit nec scāritas vite p⁹fert p⁹
tē regitūā nec pctm h⁹nti eā aufert.
Quipe iohānes baptista baptiza
uit z rebaptizabant. Judas p⁹ ba
ptizauit nec rebaptizabant. Por
ro si p⁹sideratōes p⁹sentē tēdam⁹ ad
ver⁹ testamētū p⁹missoz occurrūt cō
sonātia. Nā sapiētie. vi. d⁹z. Pretere
aures v⁹as vos q⁹ p⁹ntinet multitudine
dines. z placez vob i turbis natio
nū q⁹ntā data eā dñoyob p⁹as z v⁹
tus ab altissimo. q⁹ iterrogabit opa
v⁹a z cogitatōes scriuabit q⁹m cū ef
fer⁹ ministri regni ill⁹ nō recte iudic
casti nec custo dūbz legē iusticie neq⁹
fm volūtatē dei ambulast⁹. Exēpla
ritur q⁹z idē p⁹stat. Nā ioseph p⁹ant
el z plures alij scāssimi regib⁹ ifidelib⁹
erāt subditē p⁹bor ope eos reges
p⁹stātes. Silt⁹ dauid saulē eē regē
asserit Postq⁹z deprauat^r mādatū
dei p⁹stissit. Cū p⁹mi regū. xvij.
ait dauid Nō parū vob videt eē g⁹ne
rū reg⁹. Et dande placuit p⁹mo in
ocul⁹ dauid vt fieret gener reg⁹ item
p⁹mi regū. xvij. dauid saule sepissē
me vocat regē q⁹uis i malicia eēt ob
stinat^r. Cū ip⁹e dauid succedēs saul
li i regē p⁹stituit. Joab p⁹ncipē malicie
fore malū nō tū ab eo z cessaz sibi re
uocauit p⁹atē. Sep⁹ enā p⁹phas
dñs iuehit p⁹tra malos sacerdotes
et eo q⁹ male vite sue exēplo eēt cā
ruine ppli. arm⁹ eos vocat sacerdotes
reco gnosces eos h⁹e p⁹atē sacerdo
tale Cū decē le. p⁹los mūdatos dñs
remisit ad sacerdotes veteris legis
q⁹uis malos. Qui⁹ signū doctores
assignāt q⁹ noue nō redierūt deo grā
rū actōes referētes seducti p⁹ sacerdo
tes q⁹si p⁹ute ceremoniaz suaz nō ac
dono xpi sanati eēt. Quā plurima
hui⁹ p⁹tas alia possent adduci testē

1. d. d. long m.

Tractat' m'gr'i H'rici Gorychū

monia q' b' breuitat' cā omissis p'p'o
p't euidēt' p'dudi ex p'missis. forsi
tā āt aliq's de secta huy'stiaz p'riax
p'script' obijciat ex v'bis d'ni **Mat.**
vij. vbi scribit' **Quid vides festuca**
i oculo fratris tui? t'ratē i oculo tuo
nō vides. **hypocrita** eijce p'ratē
de oculo tuo t'nc vides eijcere festu
cā de oculo fratris tui h'is ei v'bis
designari videt' q' pctōr' nō d'z ali
quē iudicare aut p'denare. **z p' h' q'**
p'uet' p'rate d'niandi alijs. Quia i re
aduertēdū q' multū ireret' h're p'ra
tē ad vsu' alicui' .z vti digne z me
ritoze tali p'rate. pctōr' em' h'z p'rate
vrēdi mēbris suis q' tū freqnt' abu
sit ad pctā quā ad seruiēdū iusticie
d'z ex'itēre. **Pari forma p'nceps aut**
plar' pctōr' nō p'uat' p'rate s'z idigne
v'it' dū alioz pctā p'sumit corrigere
et ipe pctōz obnox' d'etinet. s' nō
bis saluatoz inuit' i ioāne scrib' em'z
phariseis mulierē i adulterio dep'p'
h'cas z p'm legē moisi lapidādā ad
ducētib' ad iesu'z m' d'et dices. **Qui**
sine pctō ē p'm' eā mittat lapidē h'.
nō dico q' nō sūt rectores aut q' nō
habeat' p'rate puniēdi t'ra'sgressores
h'vos i h'rephēdo q'z maiora p'pria
v'ra pctā nō corrigitis q' ad alioz
pctā corrigēda p'sidet'. **Sic ei vnus**
q'sq'z tenet' p' se diligere q's aliu' sic p'
us tenet' ee sollicit' de p'pria vita
tuosa z deū p'cedere ad alioz pctā
corrigēda z ita adducta instantiā
nō militat.

mō.
iij

In peregrināte eccl'ia tā fa
miliar' tā intia ē diuine motōis
assistētia vti i his q' fidelū salu
tē respiciūt z p' suos rectores s'z
p'stituta sine errore sit cēfēda.

Hāc p'p'oz dicitur natural' lumi
nis rō **Hull'** em' denegat qd' min'
ē q' affectuose d'at qd' ē icōpabil'. s'z
vr' ait **Joā.** sic de dilēct' m' v'it' vni
geni. suū daret q' q' frōte auder' q's
dubitare qn' s'ue grē assistētiā illiut

Dimy

eccl'ie i his q' p'ccmūt felice ei' guber
natoz. vñ p'hs legit' rex vniuers'
rare tāq' i libro diuinā sollicitudinē
oib' reb' assistere. **p'm vniuersiū q'z**
nature analogiā dedit ei reb' corru'
p'ribilib' q' i diuiduo p'petuari nō
p'nt' p'ruē g'ntiā q' possent se i spē
p'petuare. istis iserionib' puidit p' cor
pa celestia q'nt' diuersis astr' z mo
tib' moueret ista iserioza ad suos si
nes p'lequēdos. **Nō q' dilecte spōse**
sue eccl'ie quā san' que p'prio acq'siuit
sue morōis assistētiā subtrahit qn'
pot' ei in his q' salutē fidelū p'cer
nūt' sp' assistit. **Huc ex nouo testamē**
to p'cedat illō saluatoz. mar. vlti.
yobiscū s'uz vsq' ad p'summarōem
seculi. **Et illud vbi cūq'z duov' tres**
fuerint congregati i noie meo i medio
eor' s'uz. **Gal.** math. x. p'mpissimā
sue p'uisiois assistētiā nobis oñdēs
dat sollicitudinē q'a nec passeret aut
alia minuta p'uat' sue p'uisiois h'nt
cio ibiq'z p'cludit. **Quāto mag' vos**
q' plures est' sue p'uisiois p'ntemini
assistētiā **Bar.** etiā. xi. d'. **Quocūq'**
orātes pctāz credite q'z accipiet' vbi
p'mpissimū nob' assistere liberalē su
uz affectū designat. **Sic ad aplica**
restimōia libet recurrere ecce ad Ro.
v. cōmēdat suā charitatē de' i nob'
qm' si cū ad huc pctōres eēm' p'p'
p' nob' mortu' ē. multomag' nūc iu
stificati i sanguie ei' salui erim'. **Et**
exp'ssē. viij. capi. d't. **Qui p'prio filio**
suo nō peccat s'z p' nob' oib' tradidit
illū. q'mō nō etiā cū illo oia nob' do
nauit. **fid' f'mo q' sollicitē diuine p'**
uidētē ocul' nos aspiciat plane **Ac**
tuū. it. **astimua' vbi d'z.** **Saule saule**
qd' me p'seq'ris tāq'z diceret spōsam
meā ex fidelib' collectā tāq'z meipm
reputo. q's āt sui curā sapiēs p'eter'
mittit. p'pter qd' idē etiā ait. **Q' d'ni**
ex minimis meis fecist' mihi fecist'
Dieterca **Ac.** xvi. d'z q' de' nō loq'e
ēa nob' in ip'o oñ sum' mouemur z
vixim' ipe em' replēs celū z terram

Practica eijciēdi demōes f. lxx

vbiq; ē p essentia p sentia z potētiā
Quic etiā veteris testamēti aucto-
ritas p cordat. **A**it em nobil ille p
pheta **Isa.** sub psona dei **Isa. xxi.**
Sup speculā dñi ego suz stās in gū-
ter p dicit sup custodiā meā ego suz
stās tot; noctib; z **Osai.** dicit dñs
Pūq; dicit mulier obliuiscā infantē su-
uz; si illa obliuiscā fuerit ego tñ nō ob-
liuiscar tui **I**nterea memorie occur-
rit mutuū colloquū spōsi z spōse in
cānticis cānticoz vbi luce clarū sub fi-
gura xpi z ecclie reiterat flagrantissi-
mū amor xpi ad ecclā spōsaz suā di-
cētis **Ex** nimio amore ex se vulnes-
ratiū. **T**ū nimirū amor nō pmit-
tit assistētia diuine morōis circa nos
retardari q; pot; nos puenit iuxta
illū **Spōs.** **E**go sto ad hostiūz pul-
so **Et** enim sapie. vi **S**apientia q; de-
ē dicit **C**ōcupiscite q; s; mones meos
et diligite illos. facile videt ab his
q; diligit eā. z iuenit ab his q; q̄rit
illā. p occupat q; se p̄cipiscit vt illis
se potē occupat q; de luce vigilauerit
ad illā. nō laborauit assistētia illā
fortib; suis iueniet. **P**redicet; plura
veteris scripture exēpla obsequunt.
vbi de **Moise** iohue samueli. d. as-
uid rectorib; illi; p̄li legim; eos in
his q; ad p̄li p̄tinebāt salutē dñm
p̄sulere z respōsuz reportare. **S**ic g;
p̄z q; hūano ḡni diuine morōis as-
sistētia indefinēter ē p̄iūcta tāq; au-
riga ducēs rectorēs ecclie in his q;
subditoz p̄curnāt salutē qz z si xps
i nauicula petri dormiens p̄mitrat
fluctib; eā iactari. tu tñ si xpm excita-
uer; i corde tuo p̄prie pigricie som-
nolētia effugādo fiet subito magna
trāq̄llitas z mirāda. his enūerat p̄p-
ter. p̄lixitat; fastidiū p̄tēti. p̄stanter
asserim; p̄pōes nrām idubitatē p̄paz
et ex sacra scriptura canonica g; zē.
Spō. v. **S**ūmi pōntificis cardinaliū
atq; episcopoꝝ decreta p̄stitu-

tiōes ceterasq; canonicas san-
ctiōes tāq; leges ex dei aucto-
ritate deriuatas debem; ve-
nerādo atq; obediēdo suscipe-
re nō illas redarguere aut hu-
mano sensu discutere.

Dec ap̄o ondit ductu natural
dictaminis vnūq; d; em p̄t i illa ad
q; ei; p̄tās. aut auctoritas se extēdit
p̄pter qd̄ videm; q; p̄ncipes sup cō-
munitates sibi subditas ferūt leges
iura z statuta cū p̄tate coactiua im-
ponētēs ea subdit; fūada. **C**ū g;
xpi vicarius papa z alij ecclie recto-
res supplet vice xpi p̄tate auctoritas
tis nō amittēd o quib; forant p̄cto-
res p̄cludit dare q; eoz ordinatōib;
tāq; a deo emanātib; reuerētē sit
obediēdiū. **C**ui alludit alia famosa
regula. **N**ā q; dat p̄ncipale dat ac-
cessoriū ancēti. **E**t rursus alia regu-
la de cur; ē finis illi; ē disponere de
medijs ad finē. **C**ū g; rectores coira-
t; i situat; ad pacificāvitā subditoz
ad iuicē h; ac requir; q; eis p̄figat alē
q; regula seu disciplina viuēdi. p̄tin-
git at; h; p̄ p̄stitutōes p̄ legib; laras
a rectorib; eadē g; nēitate q̄lib; cōi-
tas requir; rectorēs z leges seu p̄sti-
tutōes ab eis laras p̄ felicitāvitā cōi-
tat; **P**remisse p̄tati cōmīdet illū
ārea ex euāgelio p̄ memoratū **S**up
cathedrā moisi sederūt scribet; pha-
resei q̄cūq; dixerit; ob facite. volēt sal-
uator exp̄sse q; ordinatōes seu p̄sti-
tutōes suoz platoꝝ subdite teneat;
recipet viuēdo fm eas p̄uersari. **E**-
dit etiā ad idē qd̄ dñs petro ait. **E**-
bi dabo clauēs regni celoꝝ qd̄cūq;
ligauer; q; dēcūq; soluer; sup terrā ra-
tificabit; i cel; ac si diceret; mādara z
statuta q; manāt ex auctoritate tua
ex eod̄ etēt h̄tī canonica. qz verius
emanāt ex p̄tate mea. q; i remēorit ē.
norādū q; xps fuit noue legis iūtor

Tractat' m gr̄i Hērici Borychū.

verere ipses cessauerunt aut legalia et iudicialia remanentibus preceptis moralibus veteris legis quae obligantur non ex vi illius legis sed ex vi inscriptionis eorum in cordibus nostris secundum illud apostoli ad Romanos. Cum enim gerentes quae legem non habent naturaliter ea quae leges sunt faciunt homines legem non habentes ipsi sibi sed lex quae ostenditur operis legis scripturae in cordibus suis. Dominus continuat moralia precepta in noua lege iugaddit autem facta et constituta non autem instituit aliqua precepta ceremonialia aut iudicialia. Hic autem quod mysterium non vacat obnoxium per pedam. Nam si ipse scire nos voluit quod placet et principibus commisit instituire tales ordinationes circa suos propter peccata locis personarum et ditionibus et alijs circumstantijs videret congruum et expedire. Vnde in Luca idem inuenies dicit. Qui vos audit me audit et qui vos spernit me spernit. Ex quo plane sequitur correlarie diuine voluntati illos repugnare quod decreta decretales ceteras quod ordinationes applicas tamque auctoritas renouant recipere et honorare. Nam auctoritas placet a deo et sic idem est repellere placet et dei auctoritatem. Deinde 2° inferit eos nimium delirare quod non deserunt auctoritatem reuerentiam generalium scripturarum et constitutionibus vel etiam scripturarum doctorum ecclesie scripturarum Grego. August. Hierony. Amb. et similia. quibus procul dubio dominus aperit sensus ut scripturas intelligeret quatenus mysticos sensus quibus scriptura sacra est grauius da aperit et ad compositis huiusmodi capacitatibus redigeret. Alioquin ecclesia pro totum rebus incipiens a summatione cursus apostolorum penitit neglecta videret. Quod contra regula dat theologica quod eodem spiritu scriptura sacra exponit quod fuit inspirata vnde talibus emul volens occurrere. Apostolus signaret dixit quod christus ad summationem scripturarum quosdam dedit apostolos quosdam prophetas et ne tibi esset statum aduicium quod dicitur doctores. Rursus

3° sequitur quod compositis scola theologica electi gater asserere et suerit. Si quis prima iter repugnaret illis quae auctoritate velis ecclesie sunt determinata marie in his quae fidei et cenit et mores fidei sui hereticis ceteris. Si quidem hec autoritas principaliter residet in summo pontifice propter quod dicit Hiero. hec est fides mea papa brissime quam in catholica didiciam ecclesia in qua si minus pite aut parum caute forte aliquid positum emendari cupimur a te quod petri fidei et sedes tenes. Si autem hec nostra confessio apostolorum tui iudicio approbat. quicquid me culpa re voluerit se iperitum vel maluolium etiam non catholicum sed hereticum commprobabit. Postremo autem veteres testamti veritas promissis dat accessus. Nam Deutero. xvij. dicit quod in his quae sunt ambigua et difficultia refugium est ad sacerdotes leuitici gentis et ad iudicem qui fuerit illo tempore et facies quod cuius dixerint quod presunt loco quem eligit dominus et docuerint te iuxta legem eius. sequitur sententiam eorum non declinab neque ad dexteram neque ad sinistram. vbi continuo subiungit. qui supbierit nolens obedire sacerdotibus imperio quod eo tempore ministrat domino deo tuo et decreto iudicis morietur homo ille et auferes malum de medio israel cunctusque populus audies timebitur nullus deiceps intumescat supbia. Ex quibus prois veritas apparet solidata. Sancte institutum est atque ex ipso ipsa ordinatione diuina nemine ad sacerdotij ordine assumi nisi victis presupposita petentia. Quamuis hec pro dare sequitur et dicitur in prima prope pedere per nihilominus specialiter ostendit ex abundanti. Nam quando aliquid subiuuere repugnat tunc quod mutuo se participari non possint tunc alteri cedere oportet. si enim sententia ratione naturalis luminis. Nam propter denotat iter dicuntur negotia secularia in

Practica eiciēdi demōēs. lxx

tra illd apli. Nemo militās deo im-
plicat se negotijs secularib. Dicit
at pbs i. penio metaphy. q. hoim
natura multiplē ē fua ppēdes indi-
scutias z defect. qbz mortal nату-
ra hūana ē subiecta. Seneca pō dī
q. vnicuiqz naturalē indita est cura
sui corpis. hinc ē considerata cōi pō-
dione hoim q. hoies q. tāta p̄munt
penuria q. eis deficit sui vic. p̄pē-
tencia multiplē sūt solliciti z aio di-
stracti cupientes suis idigētis neces-
saria procurare. Quinimo qd̄ detē-
ē interdū aut qbusdā fūilibz actibz
insistūt aut qdā ihonesta z indecen-
tia ppētrāt. Teste sapiēte puer. vij.
pp̄ inopiā multī deliquit. Et puer.
xxx. Ne forte egestate pp̄ullus fu-
rer z p̄iurē nomē dei mei. Quo p̄ oz-
do seu stat. sacerdotāl oppōsitās re-
q̄rit pp̄ietates. Requirit em̄ aim a
corpaliū distractōe pacatū. requirit
insup foris vitā honestā alijs exem-
plare. Vita em̄ sacerdotis more sal-
dz ēē p̄dimentū morū in laicis. Et
qz teste p̄ho. v. ethi. Leges ferunt
s̄m cōem statū apli. Hinc ē q. ecclia
laudabilz z canonicē ordinavit ad
sacerdotiū nō pmoueri hoies qbz
vici p̄pētētia nō arrider. Quā p̄hs
manuuctōe natural̄ lumis p̄lau-
de p̄memorat q. ap̄d egyptū sacer-
dotiū gens vacare p̄missa ē. cui de
publico stipēdio assignata fuit p̄ui-
sione necēarijs p̄curādīs dīstraheret.
Idē etiā. vij. pollice dī. q. sacerdos
tes detēt hīc māsiōnes pulciores
seorsuz a populari tumultu segega-
tas pp̄ vacatōes. neqz decet eos ser-
uilibz opibz imisceri. Nā oim aliorū
in ciuitate sacerdotiū ē dignissimū.
Qui p̄pōnis vitari p̄cordat no-
ue leg. scriptura si mēterem. mystico
oculo sp̄sial. saluator em̄ loquens
ap̄lis z discipul̄ sub figura ecclīasti-
coz dī. vos estis sal terre. vos estis

lux mūdi sic luceat lux v̄ra corā hoī
bz vt videāt bona apa v̄ra vt glōri-
ficēt patrē v̄estz q. i cel. ē z h̄ ad exte-
rioris p̄uersarōis sacerdotalis p̄tis
net honestatē. Quātrū p̄o ad interi-
oris pacis in aio trāquillitatē igno-
rare nō oz q. sacerdotāl officio sin-
gularitē incūbit p̄tinuis oratōibz
et sc̄tis meditatōibz insistere. qbz rē
poralis p̄uisōis anxia cura nimis
iunicat. Qua p̄pter ad sacerdotale
officiū p̄mori icessanter ante mēris
oculos reuoluere detēt illud salua-
toris. Tu ar̄ cū oraueris intra cubi-
culū tuū z clauso hostio ora patre-
tū. Que qdē p̄ba s̄quis de cubi-
culo z hostio materialibz itellexit
parū edificat. Ad moralē ḡ sentim-
cū saluatore p̄dica p̄ba reuocātes.
Nā aliud ē intrare cubiculū z hostio
clauso orare patrē nisi effigata dis-
tractōis cura ex idigētia necessario-
rū inuēte z mēte a volatu oratōis
dep̄mēte collecta itēdōe ad deū afce-
dere. illuc deuota desideria afferre.
sui z aliorū p̄tā deplāgere. Ecce
ad veterē leg. h̄storiā recurrentes h̄z
ius ecclē p̄stitutōes inuenim̄ equale-
ter p̄ mōsen a dño traditā. Cū em̄
dñs vt sacerdotibz z leuit̄ decimas
et multas alias oblatōes darent
duodecim alias tribz obligauit qd̄
aliō ḡ equalitē vic. p̄pētētiā sa-
cerdotibz inuēgēdo p̄ordinauit. Pa-
riforma. adē p̄stitutōe ioseph testio-
niū p̄hibuit scribitur. Gen. xlvij. q.
ioseph oēs hoies z eoz possessōes
regni egypti subiecit. Pharaoni p̄
terrā sacerdotū q. a rege tradita fuit
eis qbz insup statuta cibaria ex horre-
is publicis p̄tebant. Q̄stro honore
ap̄d egyptiacos venerabāt sacerdo-
tes. de ipis ei s̄ficatū ē illd apli p̄
ad. Thi. v. Qui bñ p̄sunt p̄sbyteri
duplici honore digni habeant. Nā
illi p̄prias habeāt fr̄as literas alijs

Tractat' m'gr'i H'rici Gorythii

orū possessionib' i fuiturē redactis
dein 2° ex public' horreis statuta ci
baria eis ministrabant tāq' reddit'
eis pordinata vt suo officio vacaret
aio q'etato Et q' p' q' p' situ' p' pe
tente viter' racionabilis ē 2 scripture
p'formis cōi hoim p' dūoz defecti'
b' p'clar' igit' zc. Et q' oib' sup' s'
ciali' summat' ad terminū ē deduc'
enū qd' i p' hui' opis distinctione
p'mittebat tractādū ad gloriā dei
in secula seculoz.

168.
dub.

Quo grās referētes q'a du
ce' auxiliō p'missis i hu
ius opis distitōe p' fati
fecim'. suggest' ex eiusde'
auxilij fuducta opaz dare
vt satisfiat his ad q' in hui' eiusde'
opis distitōe sequūda pus nos
obligauim' p' tractāda eneuare. s.
huysitaz errores circa psonas ec
clesiasticas eoz possessiōes 2 reddi
tus seu alia stipēdia ecclesiasticis la
borib' deputata pcedēdo vt sup' p
ppōnes triplici g're testimoniū ro
boratas q'rū p'ma sit hec.

Nō esse curādū p'sentes p's/
byteros 2 sacerdotes expellere
no. q'a eis expulsi meliores de/
p'ma. bēt succedere ē facin' tā execra
bile. vt merito ois religiosus
aim' ad idignatōez p'mor' tā
tū nefas abhorreat audire

Nec p'pō deducit p' ex natural'
luminis radio Nā sic morbo tanto
p'iculosior ē q'ito sequit' poris p'nci
pij vite corruptōez Paripacto tāto
grau' ē p'ctm q'ito p'seqt' ad corru
ptionē poris p'ncipij i ipa rarōe d't
at p'bus. vij. p'p'ly. q' expulsio ē spēs
mor' violēti i ferre at alicui violētiā
q' p'rij spūs suggestiōe aduersat illi

originali p'ncipio iusticie q' d' nō fa
cies alijs qd' tibi minime fieri vis.
Teste at p'ho 2° Betha. i foribus
null' deliq'r. q' circa p' p'ncipia nel
mo errat nisi cōis vite maliciā tran
scēdat vñ vchēnēs hoz itelligit' ra
tōis corruptio q' p'fato p'ncipio au
dēt p'rauentre Aggrauat' at h' ipoz
p'ctm nā si ex ip'ctu carnal' appetit'
alteri irrogare iniuriā sit vituperabi
le Adhuc reddidit enorim' s' h' p'rin
gat i p'sonā nō q'dē parē s' sup'iorē
p'sone at ecclesiastice ad secularē p'p'm
p'parant sic aia ad corp' qd' rursus
liq'de p'p'edit' d'eter' si ad mēte redit
cam' p'p'm p' Eth. dicētes Si ama
bile ē saluare bonū altari' vñ' mul
to meli' 2 diuin' ē p'curare bonū to
ti gēri 2 ciuitatib' A sensu q' p'rarior
extreme malicie ē i ferre violētiā toti
cōitati ecclesiastice. hui' adhuc corru
ptōis pest' a g'rauat' ex h'. O em
aial natural' diligit' sibi sile. q' p'ra
qn' q's iniustā lesione atterat alteri i
ferre signū ē ei' affectū extra natura
lē suā iclinatōem eē relapsuz. ductū
q' natural' luminis h' p'cludere ipos
huysitaz tā i rarōe q' i volūtate le
p'ra nimie affectōis isectos eē q' non
formidat' asserere nō eē curādū p'sen
tes p'sbyteros expellere **Dein** eius
dē. p'pōis v'itas multiplic' certificat
ex noue leg' testimonijs Requirit' su
p' ē p'libatū saluator n' Dat. xij
pie iform' is p'p'm dixit' Sup' cathē
drā moisi sederūt scribe 2 pharisei cō
tinuo at sic bon' p'ceptor aliō miun
xit nō tū dicēs **Q**uate eos de cathe
dra aut de domib' possessiōib' aut
patria expellite. Nō q'dē h' dixit' q'n
pot' p'cepit. q'cūq' dixerit vob' faci
te tāq' diceret exphete eis reuerentiā
otediētā 2 alia eis debita tāq' v'is
sup'iorib'. p'pter qd' ioh. 2° legim' q'
dñs de tēplo cecit' oēs vendentes
oues 2 boues **Nō** at legit' q' idē eē

In domo dei xpi p[ro]p[ri]e[m] q[ui]buscu[m]q[ue] i[n]f[er]re[m]us ap[er]t[ur]e[m] n[on] op[er]at[ur]

Contra huyslitas **Co. lxxj.**

erit sacerdotes s[un]t Saluator: sep[er] vocat se paterfamilias cui dom[us] e[st] eccl[esi]a iuxta illud p[er] ad **Thi. iij.** vt sci as q[ui]m[od]o o[ra]te i[n] domo dei p[ro]uerfari. q[ui] e[st] eccl[esi]a dei viu[n]t colu[m]na z firmame[n]tu[m] deitatis i[n] hac domo fuitores z m[is]t[er]i n[is]t[er]i s[un]t plati sacerdotes z alij eccl[esi]a stici. q[ui] si terren[is] p[ri]nceps moleste ferret vbi de domo sua m[is]t[er]os suos z fuitores videret expelli. q[ui]sromagis nemo ab eccl[esi]a m[is]t[er]os xpi expellere p[ro]sumet nisi q[ui] ois potes[is] dei indignatio ne i curare no[n] timet. Forfan q[ui]s pro huyslitis r[ati]o[n]es dicit ipi p[re]ndu[n]t q[ui] salt[em] mali det[er]e[n]t expelli huic cauilla t[em]p[or]i occurrit illud **Mat. xij.** vbi vol[un]t t[em]p[or]i z yzania de agro colligere dicit si m[is]t[er]e vtraz[um] crescere vsq[ue] ad messem **Abi** adicit signat[ur]e dices **Tu** d[omi]ni ca[m] messib[us] vt colligat[ur] z yzania z alli g[er]it i[n] falciculos ad p[ro]buredu[m] z gre g[er]it tritici i[n] horreu[m] meu[m] notate v[er]ba **Tu** i[n]q[ui]t i[n] fine messis h[ec] e[st] i[n] fine secu li ego d[omi]ni m[is]t[er]oz[um] vt colligat[ur] **Abi** sit g[er]it nu[n]c t[em]p[or]i q[ui] sil[icet] crescit z yzania et tritici aliq[ui]s p[ro]p[ri]a temeritate aus deat sacerdotes q[ui]suis notorie ma/ los de p[ro]p[ri]is expellere aut p[re]scribere p[re]s[er]t[er]im d[omi]ni malicia ab eis no[n] aufert p[ro]p[ri]e officia eccl[esi]astica veracit[er] exerce di q[ui]b[us] i[n]feriores obligant ad eoz[um] re uerentia z sustentatores no[n] at ad iniu[er]s[us] r[ati]a i[n]fereda v[el] expulsiōez. **At** i[n] ist[is] i[n]spiciētes sapiēter i[n]telligēt z malis p[ro]p[ri]er bonos parcerent imitatores dei. gen. lxxviij. q[ui] oib[us] d[omi]ni z odoma pe g[er]it si i[n] ea decē iusti repire potu[er]it sent no[n]e d[omi]ni sacerdotib[us] scribis z phariseis adulterā p[re]sentib[us] z res p[ro]f[er]ioez ab eo extorq[ui]nt[ur] solū dicit q[ui] sine pctō e[st] p[ri]mā mittat i[n] eā lapidē **Neq[ue]** p[ro] eos de t[em]p[or]e expulsi v[el] eie cit **Itaq[ue]** tā maifest[is] certificati euā g[er]it[ur] restionijz p[ro]p[ri]oz[um] p[ro]missaz tene am[er] tāq[ue] canone v[er]itaz. Porro p[ro] di c[er]t[is] aplica etiā restionia p[ro]cordat nā

q[ui]te reuerētie sit sacerdotij dignitas testat[ur] **Ap[osto]lus** pet[er]us p[ri]me petri z vos i[n]q[ui]t est[is] gen[er]e[rum] electi regale sacerdotiū g[er]it[ur] s[an]c[t]a p[ro]p[ri]is acq[ui]sitiōis nescio si p[ro]coniu[m] grad[us] sacerdotal[is] possit alit[er] extollere cū dicit regale sacerdotiū g[er]it[ur] sacerdotib[us] debet regal[is] reuerētia z nullaten[us] p[ro]p[ri]is violētia **Paul[us]** q[ui] scribit **Thi.** sic ei p[re]cepit p[er] ad **Thi. v.** **Aduertus** p[ro]p[ri]yteru[m] noli accusa tōez recipe nisi sub duob[us] v[el] trib[us] re stib[us]. **Quomō** g[er]it[ur] p[ro]f[er]idi p[ro]sumit p[ro]p[ri]yteros expellere q[ui] **Ap[osto]lus** sine le gitimo documēto p[ro]p[ri]o noluit solā a accusatores admittere. **Heminim[us]** iterea eiusdē g[er]it[ur] doctor[um] doctrine quā tradit ad **Ro. xij.** vbi ait **Dis aia** p[ro]p[ri]ib[us] sublimiorib[us] sub dita sit no[n] e[st] e[st] p[ro]p[ri]as nisi a deo q[ui] a deo s[an]c[t]a ordinata s[un]t itaq[ue] q[ui] resistit p[ro]p[ri]i dei ordinatōi resistit. z ista p[ro]p[ri]es no[n] s[an]c[t]imōi boni opis s[ed] malivis at no[n] timere p[ro]p[ri]em bonum fac z habes bis laudez ex illa. dei enim m[is]t[er] est tibi i[n] bonum si autem malum feceris time. Non enim sine causa gladium portat dei enim m[is]t[er] est vindex i[n] iram ei qui malum fas cit i[n] quibus p[ro]p[ri]onit tria e[st] necessa[ria] ad iustam pene inflictoem. s. au[er]toritate z p[ro]p[ri]e i[n] eo q[ui] pena i[n]fligit cul p[ro]p[ri]a i[n] eo au[er] pena i[n]fligit. z t[er]tiu[m] ordo iur[is] alioq[ui]n p[ro]p[ri]as no[n] p[ro]cederet ordi nate q[ui]libet hoz[um] absente p[ro]p[ri]i p[ro]tin[us] git i[n] pene inflictoe **Et** q[ui]b[us] liquet quā ta absurditate exorbitat h[ic] p[ro]p[ri]i huyslre q[ui] nullo hoz[um] obfuario labo rāt m[is]t[er]os dei sacerdotes aiciedo expellere. **Inter**erea veter[um] leg[is] s[an]c[t]e z p[ro]p[ri]etaz oracula iuentū p[ro] missis p[ro]sonare figurat[ur] e[st] i[n] ibidem scriptum est bestia que retigerit mō rem lapidabitur recitatie ad he[er]ezicos duo decimo **Originaliter** **Et** odi. xij. **Et** **O**za tangens archam p[ro]p[ri]us est sup[er] temeritate sua q[ui]b[us]

n m

Tractat' mgrī Hērici Borythū

figuraliter designat q̄ inferiores in
urgere nō dnt̄ p̄ra superiores neq̄
p̄ra ecclesiasticos q̄ p̄ archā figurat̄
Quippe p̄mū regū. xxvi. dī. Quis ei
extēdit manū suā i xpm̄ dñi z erit i
nocēs. Ecce ip̄e dauid p̄riculā de
chlamide abscedēs saul sui p̄sequi
torz z que sine pctō potuisset occi
disse cordialit̄ penituit. q̄ tā exiguā
xpo dñi irreuerentiā intulit q̄ isup̄ ius
uene Amalechitā occidi mādauit se
quidi regū p̄ asserēt se saulē occi
disse rātoz p̄tin' ad iūctēs q̄re inq̄t
nō tūmūisti manū mittere i xpo dñi
Silī i ps̄ dī. nolite tāgere xpos me
os **O**es xpo sacerdotes s̄z xpi s̄ est
vincti vincto e sacrali ad diuina myste
ria exequēda q̄ si digne exequant̄ p̄
merent gliaz si at̄ min' digne nō tū
icidūt i populare punitōz s̄z altiori
iudiciā finalit̄ redditurū rōem ad
eterni supplicij dānatoz **S**ic em̄ p̄
Doisen ait dñs mea ē vltio z ego
temerarios **C**ur vsurpāst̄ qd̄ meū
ē. pctōz em̄ vltio mea ē nō v̄ra **E**t si
quādoq̄ p̄ncipes vltōz i pctōz
exerceat. tal̄ mea ē debito ordie salz
uo q̄ p̄termisso cessa sibi abutunt̄
p̄tate ip̄i q̄z dñs q̄ postea i euāgelio
ad discipulos tāq̄ ad illos i q̄bz re
p̄sentabānt futuri ecclesiā dixerat
Qui vos recipit ne recipit pus di
xi i p̄pheta zacharie 2° **Q**ui vos tā
git tāgit pupillā oculi mei. itaq̄ nō
expellēdi s̄z sacerdotes s̄z honorāz
di pon' cā idulgentiā ip̄etrādi teste
sapiētē. **E**cclia s̄ci vlti. i. tota aia tua
tūne dei z sacerdotēs illi' sc̄ifica i
oi fratre tua dilige eū q̄ refecit z mi
nistros ei' ne derelinqs̄ honora dū
ex tota aia tua z honorifica sacerdo
tes z ppurga te cū brachijs. da illis
p̄tē sic mādatū ē tibi p̄mitat̄ z pur
garōis vbi sapiēs timorū z honorū
de illico s̄bz iūgit honorē sacerdotū

et suoz mistoz inuēs q̄ vno posito
ponit̄ z reliquū z itē p̄to iterimif.
Quid plura. si nō plūctas dispens
dūi p̄hiberet innumera huic p̄tati
possent afferri testimonia. **C**ōtēti q̄
de tātoz testū fide dignoz copia li
q̄de p̄cludit̄ huysitaz. secta nimis
erronea dicētū q̄ expellere sacerdos
tes nō d̄z hāeri cura. **S**i p̄libata
sic solide sint fundata de sola etiā ex
pulsio locali. **N**ulli dubiū q̄ n̄ cuius
dēri' cōicāt̄ de expulsioe cū ad iūcta
occisioe corpali. h̄ em̄ icōpabilis eē
detestabilis nemo sane met' ignorat
Noqn̄ necē ē degneret ad blasphe
mie irregularitātē. **D**oeth **I**dumet
trucidāt̄ sacerdotes dñi et ip̄io lau
lis regz inq̄ssimū cui i hoc p̄sentire
remnerūt cereri ei' ministri p̄mū re
gū. xxij. **D**erito isup̄ eoz temerari
a assertio venit icēpāda qm̄ dicit
q̄ p̄sentibz expulsis succēder̄ melio
res. **N**ūqd̄ em̄ ip̄i p̄pheticō spū illu
minati futuros bonos puidēt p̄sen
tū successores. **S**ane nō aut nūq̄
ip̄oz ē itē' mouere volūtātē a ma
lo i bonū. **A**bit. h̄ em̄ deo p̄p̄riū cas
tholica doctrina p̄fiter' neq̄ tū p̄ h̄
iustificarent p̄sentes sacerdotes ex
pellēdo. p̄ vt facile p̄gnoscer' h̄ **A**po
stoli ad Ro. legāt̄ dicētē. **N**ō s̄z
faciēda mala vt euentāt bona **I**ns
mēla at̄ dei sapiētia p̄pter meliora
bona p̄mittit mala. h̄ facere mala
p̄pter bona loq̄te relegant̄ ē ab illa
iustissima puidētia. **E**ra sacerdos
tes etiā malos intuitū sacerdotū
huysitē nobiscū honorēt nō occi
dāt nō expellāt nō aliā penā istigāt
vt d̄ um sibi p̄ficiū iueniāt. tāta p̄
hac p̄one sufficāt.

Sancta ecclesia ad sine p̄fec.
tōis cumulū erigit religiones
a capite suo xpo etiā originali
ter institutas.

Contra huyslitas **fo. lxxij**

Hec ipso ostendit primo ex ratione naturalis. Quia enim unumquodque agens agit sibi simile ut dicitur in vii. metaphy. quoniam ratio aliquid stat in ecclesia et ipso sicut ratio ponitur de causis ascribitur christo. statutus autem religionis continent iter statutus perfectio. Non ergo illi statuta placata deo denegari esse placata a precelesti. **P**ro huius plenioris intellectu iuuat nos apostolus primo ad Corinthios. xij. scilicet huiusmodi diuisiones gratiarum sunt. **I**dem sunt. **I**dem autem dominus. **E**t diuisiones operationum sunt. **I**dem vero deus qui operatur omnia in omnibus. qui variis dei donis enumeratur. tandem concludit. **H**ec autem omnia operatur unus atque idem spiritus diuidentis singulis prout vult. **I**n fit quod de ex benedictione ipse voluerat. **Q**uidam homines ultra eorum modum inflantur ad desiderium celestium bonorum. et quod huiusmodi mediis inter ista transitoria. et bona celestium patrie spiritualia. necesse est quod quanto plus inheret rebus temporalibus. tanto longius distat ab altero extremum bonorum spiritualium. qui igitur a deo in amore illius celestium thesauri et precioso se margarite scilicet accessit quod tota intentione et ex omnibus viribus illuc suspirant libenter quilibet impedimenta deponunt quod obistere possunt contra libertatem volatui animi sursum et supra. libenter ergo renuntiant bonis huius mundi quod licite possent vti. bona autem huius mundi qui ad usum humane vite pertinent in rebus consistunt scilicet in diuitiis quod renuntiamus per voluntariam paupertatem. **I**n deliciis carnis quibus renuntiamus per continentiam et in superbia vite quam abdicamus per obedientiam. pro quod i voto istorum trium proplecti religio qui statum perfectiois importat. quod scilicet instrumenta quod impedunt peruenientis di ad charitatem perfectam. qui est vinculum perfectiois. horum consilia saluatoris in euangelio legit instituisse. scilicet consilium paupertatis et castitatis. **Q**uod dicitur in xij. vbi dicitur adolecenti

vade et vende omnia que habes et da pauperibus. **C**onsilium continentie cum dicitur. sunt eunuchi qui castrauerunt se propter regnum celorum. **N**am et apostolus primo ad Corinthios. vii. continentiam preferat matrimonio. in quibus prefert facilitatem viuendi domino. **C**onsilium vero obedientie dedit quoniam adiungit. **E**t sequitur me. **N**am sequela christi non solum fit imitatio operum christi sed obedientia mandatis ipsius. **I**n illis Iobis. x. **Q**ues mee vocem meam auclatur sequuntur me. **P**remissis resonat quod habet in actibus apostolorum de primitiue ecclesie fidelibus in hierusalem. qui viderunt propria viuenter in conspectu sub dispensatione apostolorum. **S**ane ne ex hac sua doctrina occasione quod accipiat cauillandi obnixus duo sunt attendenda. **P**rimum est si plura concurrant vno ex parte meliore quod alterum. non necesse est alterum haberi tanquam malum. **U**bi et apostolus vbi loquitur de continentia preferat matrimonio volens inuenire quod matrimonio non bonum est statim adiungit quod mulier si nubat viro non peccat. pari passu qui voluntarie propter libertatem deo seruire a superdicis bonis se ipsos abdicant sunt preteriti nec tamen veniunt vituperandi qui eisdem bonis moderate vtuntur in eis finem constitucendo. **A**liud vero est attendendum quod aliquid finem se et sunt plura est melius. quod tamen ex aliquo indispone huic aut illi non est melius. **S**ic enim ait philosophus quod finem se melius est philosophari quam dicari. tamen indigent melius est dicari. **S**icut predicta consilia finem se sunt omnibus ex obedientia sed quibusdam non sunt expedientia et eorum indispone in quantum eorum affectus ad ea non inclinatur. qui quod idem natio ex singulari prerogativa amoris dei erogata alijs non est concessa. quod vt dicitur et ipse dat dona sua singulis prout vult. **E**t ideo dominus euangelica consilia proponens se facit mentionem de idoneitate hominum ad obseruantiam consiliorum. dicit enim consilium paupertatis primitiue. **S**i vis perfectus esse dominus consilium castitatis dicitur. **Q**ui

Tractat' magri Hērici Borythū

pe'cape capiat. § 2c. Qui stat' pfectio figurabat in veteri testamēto holocausti sacrificio. qd totū ad honore dei icēdebat. Na statū religiois assumēs se totū deo tāq' arborē cū fructu offert. hui' etiā figura fuit sanctimonia nazareoz. put scribit' Nūc. vi. Qui cū deuoti' seruendi deo subierūt q'rdā abstinētiā z vota q'dam emissa p eos pple bāt ad sue sacrificatiois pfectōes. Ad idē defuit q' sub Heliseo tāq' sub p're ples pphete tāq' fratres habib' tabar i vniū sub ei' obediētia viuētes i cōi. Consult' nūmtrū blasphemii istū deo se subijcerēt si se exēplo pformarēt. q' p'lo iudeoz relēli z dure ceruicē. mltō tpe pep'at in ruitu patz a qb' p ozāqinē descendērant Abrahā Isaac z Jacob. huius morē gerētēs detractare religionib' desistat i qb' tot sci vni floruerūt q' eas doctrinis z morib' venustauerūt in qb' expūmētāl' deū opari nulaten' abigim'. ex qb' sat' elucelat' veritas nostre p'pōis.

Apō terciā. Rectores ecclie aut viros eccliaflicos ppria nō iuste h'fe possessiōes eoz z decimas tolere. ē nō mō sacrilegiū pmittere. q' nūmo p'tra naturale rōnis dictamē insanire z contra facta eloquia p'truire.

hec p'pō declaraf p' ex natural' lūminis deductōe. dictat ei iusti' eq'itas q' q' i alioz p'ncipāt labores respēdāt eis cōp'arationē. Alioqn' foret ineq'litās quā detestaf iusticia. que ad modū si q's i alteri' vinea cācolēdo laboraret. merces laborātū deteret quā nō reddere eēt iusticie act'. p'p' qd olim dictū ē. De q'uar' alle labor que p'mia nulla sequunt'. q' q' rectores eccliaflici. plari. sacerdores ceteriq' talē diuis officijs ac

spūalib' actib' mācipari p cōi p'lo laicali astrigūf labore deū orādo laudādo ex sacra sc'ptura i vīa salu' t' dirigēdo vicia itrepādo y't sic cōis p'ls illiterat' extionib' usq' occupatiōib' distract' c'ne vite b'zūm' p'p' hēdat. q's nisi desipiat possit d'icēf qn' h'mōi laborib' ex d'ima ispiratōe i ecclia p'petuis iustū cēvict' necaria certificari. cū ei vidē' q' i reb' cui libo p'ncipib' miltitib'z alijs h'mōi q' cōi vtilitati iuglāt stipēdia vici' al' signāt p' reddit' aut p' tributōes ex p'lo ag'is. aq's z silib' Res sat' m' rāda ē iustū eē talib' laborib' secula rib' stipēdia deteri. eccliaflicos at' labores diuinoz stipēdiū p'mio des' fraudari. Deū noue leg' testamētia cū ipenit ad idē p'sunt. Na sal' uator n' i euāgē. loquēs d' laborātū b' i eccliaflicis officijs d'c. q' dign' ē opari' mercede sua. qz vō h'mōi lab'oz totū cōitātū eccliaflicē icūit que oz stabulē eēt p'manētē. necariū elūa mercedē itelligi' s'z silēz p'portōes vt se'z stabul' n' trāfitorie allecuret ecclē fiaflicā cōitātē. q'ten' mēte id'istracta ad tales labores possit se trāfere. hui' mag' fōi hac p're paul' p'cordās p' ad' Cori. ix. Multipl' eādē p'itā tē p'firmat ad ducēs p' hūanā p'suetudinē. d'c. ei. Quis militat suis st'z p'edij' vniq's. q's plātā vineāz d' fructib' ei' n' edūt. Qui itēz d'c. Helic'z q' q' i sacratio opant'. q' de sacratio st'z edūt. z q' altari' d'fuiūt cū altario p'ncipāt. Et itēz. Si nos vob' semina m' spūalia. nō magnū si vīa camalia meram'. Et z' ad Thi. ij. laborantē inq'z agricola oz p' de fructib' b' p'cipe. Quero q' fronte' audet q's cogitare q' aliquis ex p'zimonio subē sufficiētē ad sacerdotiū p'moz' colp' so amittere bona hereditaria cogēs ref'. His etiā testimoniū ph'iet sub ap'ls ecclia p'mitia. Na ap'ls p' ad Thi. ij. enūerās ad bonā cōm' reā

Contra huyllitas Jo. lxxiij.

fit. dr q ep̄s dz eēvni^o vtoris. scācs
bñ p̄sse domui sue. filias z familiā
bñ gubnare. qz igit aploz tpe facer
dotes habebāt legitimas vxores. filij
os z curā domesticā penit^o necē ē eis
pcedere ppria cū successiōe heredita
ria ¶ Proū veter^o testamēti iuent/
unt ap̄ta testimonia huic pp̄oī p̄so
nare. a dño p moisen p̄cipit q tribu
leuitica cui^o ordinē tenēt viri ecclesiā
ci habebāt vic^o necāria ex decimis
z mltitudinis oblatōibz ad q̄s sol
uēdas pp̄s obligabat. vñ Aueri. r
vñ. dicit dñs ad Aaron. ois obla^o
z sacrificiū z q̄qd. p pctō atqz delis
cro reddidit mihi. z cedit i serā serōz.
tuū erit z filioz tuoz. subdit pactū
sal^o als pacis ē sempitēnū corā dño ti
bi z filijs tuis Deū iheri^o loquēs d
decimis das tribui leui dr. p̄cū ē. p
ministerio q̄ fuit mihi i tabnaclo
testimonij ¶ Gal. iij. dr dñs In
ferte oēs decimarōez i horreū meū
vt sit cibus domo mea. z dñs p Ag
geū pphētā dñūciat pp̄lo mltas eue
nisse calamitates. eo q ministris suis
debita stipēdia ministrare neglexe
rūt ex qbz luculēt p̄stat p̄itas hui^o
pp̄oīs ¶ Foran caullator aliq̄s ob
ijctet p huyllit^o p̄ allegās illd Luc
x. a saluatore dicitū aplis. nolite por
tare auz vl argētū neqz pecunias i
zonis vrs. q̄ apli^o huyllit^o blādiēs
dicit q̄ p̄ceptū d̄ soluēdis decis in
passiōe xp̄i exp̄rauit. put p̄s iter
errores p̄mōzabat ¶ Ea pp̄. q̄tinus
hmōi sophistis. seductōibz p̄e r̄m̄i
onis. defmīatōez silētū iponaf tria
memoriter p̄mēdā da assumit cōis
schola theologica Dñi^o ē q̄ duplex
fuit aploz stat^o Prīm^o erat sub xp̄o
p̄ntē. dū h̄z e^o p̄ceptū p solā iudeaz
p̄dicatū mitterēt. i q̄. p more sua
bat q̄ pponētibz vñ dei vic^o. pui
debat. z p illo statu dicit eis dñs n̄
m̄ p̄ceptū itelligēdo illd Lu. i. No

lite portare auz z argē. z c. q̄. dice.
hoz op^o vob n̄ ē. qz i sola iudea p̄
dicatur. necāria mīstrabāt ¶ Al^o p̄o
stat^o fuit q̄ mitterēt i vniuersum
orbē. i q̄ apli erāt vltoris p̄fectōis. q̄
icipiebāt a tpe discess^o xp̄i ab aplis
Et tūc Luc. xij. p̄cessit eis p̄tatem
portādi perā z sacculū dās eis sup
pecunias dñi p̄tate. Liquez q̄ q̄ il
lud saluator^o dicitū nob n̄ emul fas
mulat. q̄ suis idē dicitū in alio sensu
inuentat nob d̄ e^o vitē ¶ Et m̄ saluas
tor dices Nolite portare auz z ar
gētū zc. cam. prīm^o adijciēs. dign^o
in q̄ ē opari^o mercede sua tāqz dice
ret. nō. phileo q̄n habeat. penes vos
auz z argētū h̄z op^o nō erit. nā aliq̄d
apl^o vob p̄fero vtputa p̄tate accipi
endi necāria ab illis q̄bz vñ p̄tate
eua gelizat. Illoz ei auz z argētū z
alia q̄ possidet v̄ro sublimt dño. q̄
tū necē erit ad v̄re p̄petiēte sufficiē
tiā. huic i rebz naturalibz equalens
iuēnū ¶ Nā bzuz. aialibz dedit na
tura vñ ex se sibi sufficiat sic q̄busdā
plumas vl pellē durā ad corpis ite
gumētū. q̄busdā vnglas aut d̄tes
ad sui d̄fensionē. hoi at talia n̄ pu
lit. h̄z loco raliū de itellcū z manibz. p
uidit q̄bz talia sibi p̄curare possit. ex
q̄bz hō sibi v̄dicat aliq̄d excellēt^o
pariformit saluator^o aliq̄d altior^o p̄
rogatē p̄tulit aplis Sed; p̄o cor
di itigēdū ē q̄ saluatoris z aplonū
intērio colligat pot^o ex eoz opibz q̄
ex v̄bis. v̄bi q̄ra saluator dr oīno n̄
ē iurandū. ¶ Itm̄ aplis saluatori p̄
oia p̄cordās q̄dā i suis eplis iter
dū vallat iuramētō. p̄cedere q̄ des
tem^o de m̄te saluatoris nullaten^o
fore oē iuramētū oimode. phibituz
h̄z nisi necitas expostulet nō ē iurā
dū. Saluator etiā ¶ Mat. v. q̄s lo
quēs p̄ceptiue videt iūgere q̄ p̄cus
sus ad vnam maxillaz debet p̄bere
aliā. qui Johānis decimonono
danti alapaz nō p̄buit aliā maxillā

Tractat' magri Hērici Borythū

ſ; ſub mō icrepatōis dixit. Si male loquor ſuz testimoniū phite de malo Si at bñ cur me cedis. Rur ſus ſaluator phibere videt hē plures tunicas. quō ſ; q̄ fecit q̄ docuit plures tunicas legiſt habuiſſe. qz di uilerūt veſtimēta ſua z ſup veſte ei' miſerūt forte. Plane ſ; intelligi d; ſu pſuitas veſtimētoꝝ eē phibita. nō ſimplr pluralitas abſoluta. Itaqz cum dñs oculos habuit pecunias p̄tinētes q̄b' vici' neceſſaria p̄parat Quia etiā ap̄luſ ſeciū habebat fratres q̄ penes ſe pecunias portabant. q̄b' poterāt ſuis indigētis p̄uidere. Quinimo ip̄e ap̄luſ ciuitates q̄b' euāgelizabat iſtānſime ſollicitabat q̄ninus ſicut hilares daret largas pecuniaz collectas p̄tribuerēt ſancti i hieruſale p̄morātib' trāſmittēdas. q̄s tāqz p̄prias poſſederūt. q̄ reuerentate q̄s audeat afferere q̄ poſſeſſiones z p̄prias detēat auferri ab ecclia. ¶ Tertiu' p̄o cordi int̄m̄is p̄mendandū reſpicit ad uerſarioꝝ dictū quo voluit p̄ceptū de decimis p̄ xpi paſſionē exp̄raſſe cui' oſpoſitū liq̄d declarare labor nō eēt nob. ſi actōem haberem' cū exercitāz in ſcriptura moſaice legē et vſqz ad vey' ei' intellectū itroduciſ Et eū exercitātū in lege moſaica ſponte p̄cederēt quā dā fore dīam p̄ceptoꝝ legalīū. Nā q̄dā ſunt p̄cepta pure moralia vt nō occides nō furtū facies z h̄mōi. Alia ſ; ſolū ceremonialia vt p̄ceptū de Eſu agni paſchal' . z de emūdatōne p̄ aſp̄ſionē aque p̄mixte cinerib' vacce rubee p̄buſte z ſilia. Alia p̄o ſ; iudicialia vt q̄ ſurat vñā ouē reddat q̄tuor z q̄ ſurat bouē reddat q̄nqz z cetera talia. Alia p̄o ſunt p̄p̄riā moralia z p̄p̄riā ceremonialia. ſicut p̄ceptū de celebratōe ſabbati. Nā rō natural' dicitur aliq̄d t̄p̄s deputādū

in q̄ detēat hō vacare ad diuinum ſeruitiū. ſ; ex iure poſituo depedet determinatio ad ſeptimū vel octauū diem. Alia p̄o ſunt p̄cepta mixtū moralia z iudicialia ſicut p̄ceptū de decimis ſoluendis. Nā ex naturali rōe p̄dudif q̄ iſteriores detēat rependere ſtipēdia ſuptoꝝ. q̄ circa eos et ſalutē boni cōis inuigilant. ſ; de terminatio tante q̄te. p̄cedit ex lege hūana talē q̄tā ſpecificate. Exercitātū inſup in euſdē legē doctrina cōcederēt hōꝝ p̄ceptoꝝ fore aliā dīā. Nā p̄cepta moralia ex eo q̄ i lūm̄is ne rōis practice ſunt radicata. p̄ oē t̄p̄s p̄ſeuerāt. P̄cepta p̄o ceremonialia z iudicialia in paſſiōe xpi facta ſunt mortua z ceſſauerūt. diſſerenter t̄i. nā p̄cepta ceremonialia ex eo qz p̄m̄oꝝ p̄ ſe ſunt figuralia i paſſiōe xpi ne dū fuerūt mortua. ſed poſt euāgelij publicatōem facta ſ; mortifera. ita qz nec obſeruari p̄nt p̄tute inſtitutōis in veteri lege. nec t̄p̄e gr̄e. reſtitui p̄nt vt obſeruent. Iudicialia p̄o p̄cepta ex eo. qz erāt figuralia. minus p̄ncipal' ſ; directe ordinabāt ad q̄tū p̄uictū illi' p̄p̄li p̄ t̄p̄e illi' ſtat' facta ſunt mortua p̄ paſſiōe xpi. nō t̄i mortifera. quia p̄nt de nouo inſtitui tāqz obſeruanda auctoritate pape vel p̄ncipum. Itaqz qz p̄ceptū de decimis ſolendis p̄ncipal' ē morale in q̄tū rō dīctat qz laborib' eccleſiaſticis ad ſalutē cōis p̄p̄li ordinat' debeat merces cōpenſanda. z minus p̄ncipal' ē iudiciale. ſ; q̄ ad ſpecificatōem de terminate ſumme. Illud at iudiciale p̄ eccliam ē inſtitutū. incōuenienter dī illud p̄ceptū. p̄currere t̄p̄e h̄aeri tāqz irritū nō licite obſeruādū. Quippe h̄mōi inſtitutio p̄que reſtatē ē p̄ eccliam ſim quā dā hūanitate vtputa nō min' p̄p̄lis noue legē miniſtris noui teſtamēti exhibere

Cōtra huysitas **Fo. lxxliij.**

q̄ populus veteris legis ministris
veteris testamēti. cū ipsi noue legē
ad maiora obliget. s̄m illud **Barth.**
thei. v. **N**isi abūdauerit iusticia v̄ra
plus q̄ scribarū z pharisēorū nō irra
bitis regnū celoꝝ. **E**t cū ministri no
ui testamēti sint maioris dignitatis
q̄ ministri veteris testamēti. vt p̄
bar ap̄ls. ij. ad **Cor.** iij. vñ z salua
tor. **Barth.** xliij. p̄missa confirmās
autē. **E**le vobis scrite z pharisei. qz de
cimatis mentis. anhetū. z ciminū. z
religiosis q̄ grauiora sunt legis iudi
ciū z misericordiā z fidē. vbi p̄tinuo
subiāgit. hec oportuit facere scz des
cimas soluere z illa scz grauiora les
gis nō omittēre. **V**bi euidenter offē
dit q̄ solutio decimarū censeri d̄z ne
cessaria. **E**t q̄b p̄z exp̄sse p̄iuncti q̄e
quor se opponit huic veritati

pp̄o. **A**dmissio q̄ i p̄mitua ecclia
uq̄ apl̄i recusant recipere possessi
ones z bona tpalia. nullaten⁹
tñ ex hoc phas ē p̄cludere q̄
p̄ tpe currēte nō debeat ecclie
habere tpalia patrimonia.
Hec pp̄o manu ductione natura
lis luminis declarat. naz in his que
succesīue ad p̄fectōis pueniūt incre
mētū tā natura q̄ ars p̄mittit p̄
mo q̄ sunt magis necāria z in q̄bus
alia fundant. alioq̄m p̄postere proce
deret. quēadmodū in edificatōe do
mus p̄iacit fundamētū. erigūt pari
etes. supponit tectū. z tādē ad interi
orū partē r̄ structurā fit p̄cellus. sicut
ter natura in formatōe corpis viuē
tis illas pres p̄mo format i q̄b p̄n
cipalr vita fundat z a q̄b alie pres
hnt depēdētā. **E**cclia autē p̄par do
mū z humano corp̄i. **C**ōgruū q̄ fu
it in ei⁹ edificatōe p̄dictū ordine ser
uari. vt scz doctrinā euāgelicā sem
nādo fides plantaret omisso studio
tpales possessōes p̄cqrādi. **H**u

ius autē p̄positōis veritati plures in
ueniūt testes in scriptura noue les
gis. scribit em̄ **Barth.** vlti. **I**te do
cere omēs gētes baptizantes eos in
noie patris z filij z sp̄s sc̄i. et **Bar**
ci vlti. d̄z. **I**te in orbē vniuersum z p̄
dicare euāgelū oi creature. **H**oc q̄
mādatū apl̄i z alij discipuli ex m̄i
cto exequētes summo p̄e infudauer
unt de tenebris idolatrie singulas
natiōnes reuocare ad lumē fidei ca
tholice. z alia q̄cuq̄ p̄terire q̄ fidei
cursum possent retardare. p̄pter q̄b
in actib⁹ apl̄oz scribit apl̄os d̄nisse.
Nō est equū nos relinq̄re p̄bus dei
et ministrare mensē. **E**oz apl̄us vt
oia ip̄editmēta euāgelij relegaret no
luit accipere sumpt⁹ ab illis q̄b euā
gelizabat. sed manib⁹ p̄p̄ijs laborā
do necāria sibi p̄curabat. **E**t meris
ro q̄dē hūc p̄cellus apl̄i obseruabāt
qz in edificatōe sp̄ualis dom⁹ q̄ est
fidelū ecclia p̄ma fundatio incipit
a fide. p̄ter q̄d ad **Heb.** xi. d̄z. q̄ f̄i
des est suba rerū sp̄rā d̄az. vt sicut
suba est fundamētū omnū altorū
entū. ita fides ē fundamētū totius
sp̄ualis structure ecclēsticē. **U**n̄ p̄
ad **Cor.** xliij. d̄z. dei sum⁹ adiutores
dei agricultura estis. dei edificatio
estis s̄m grām dei q̄ data ē mihi vt
sapies architectoz fundamētū posu
erit. **D**aucis autē interpositis adūgit
sequēter fundamētū aliud nemo p̄
ponere p̄ter id q̄d positus est. q̄d est
x̄p̄s iesus q̄ p̄ fidē intrat mētē credē
tis. p̄t d̄z ad **Ephe.** iij. **I**n x̄p̄o ha
tem⁹ fiduciā z accessum in p̄fidentia
p̄ fidē ei⁹. et **Actu.** xv. d̄z. **F**ide pur
ficās corda eoz. **H**uic etiā p̄cellus
saluatoris sn̄ia cōsonat **Barth.** vi.
dicit. **P**rimū q̄rite regnū dei. z hec
scz tpalia adijcient vobis. **A**pl̄i q̄ z
eoz coadiutores in p̄mitua ecclia
curauerūt euāgelizare gr̄az fidei in
formādo hoies in articul fidei trine
tatis incarnatōes filij dei. naturā q̄

Tractat' mgr̃i H̃erici Borychū

tis passiois mortis, resurrectiois, ascensionis, finalis iudicii, et duplicis vite eterne p̃ h̃mōi iudiciū, nulli ar̃ dubiū fuisse arduissime difficultatē subire, gare p̃ncipes magnates et p̃p̃os ad obediētiā fidei tā mirabili articulo rū, ita vt ois laboris sui studiū ad illō obediēdiū sollicitabat, nec ignoraauerūt q̃ fide, pmulgata et i cordibz fidelū hominum firmata non deficerent qui deuotiōe fidei accenti sua tempo alta offerret ministris cultus diuini. Sic q̃ sophistia ē valde arguendū, nō legit q̃ apli reciperēt possessiones, q̃ tpe currete ecclia iuste possideret illas, nō atredētes eē aliū statū ecclie nascētis, et aliū ecclie tā adulte, vñ Aug⁹, duo distinguit tpa, q̃ dā em̃ erat tps d̃ q̃ illō ps, loq̃bat. **A**lterū reges tre et p̃ncipes cōueniūt in vñū aduersus dñz, q̃ tpe nō solū nō dabāt fidēlibz s̃z occidebāt. **A**liū p̃o ē tps nūc q̃ reges irelligūt et eruditi seruūt dñō iesu xpo i timore in q̃ p̃ncipes nedū bona sua dederunt ecclie, s̃z i ipi facti s̃z ecclie vasalli, vñ h̃ tpe implet illō **Esā. lx. de exaltatiōe ecclie.** **P**onā rei supbia seculoz, p̃p̃f s̃z excellētā p̃sonaz, existētū sub iugo ecclie, s̃z iuges lac gentiū et mamila regū lacriteris p̃uidēs largā donationē ecclie a p̃ncipibz et alijs fidelibz futurā post fidei agnitōem, s̃z et illud **Esā. xxiij. p̃ficat p̃ hoc tpe.** **E**ruūt mercedes tyri serificate dñō nō p̃dēt neq̃ reponēt, q̃z h̃is q̃ s̃z rē rūt corā dñō erūt mercedes vt comedāt vsq̃ ad saturitatē et vestiāt vsq̃ ad vetustatē. **E**t idē sonat rotuz raplū **Esā. lxi. p̃pter qd̃ regula dē Aug⁹.** **D**istingue tpa et p̃cordabis scripturas. **V**idet reuera h̃mōi reselles p̃ sanā doctrinā ecclie penitus ignorasse h̃mōi diuersozū tēpōz, distincōem. **S**ilī em̃ mō argui posset in p̃mitiua ecclia nō erat tal' rit' celebrādi missas nec silis forma tradē

di ordines. **I**n p̃mitiua em̃ ecclia statim ordinabāt sacerdotes absq̃z alijs mioribz ordinibz, nec silis mod' in forma baptisandi q̃ mō obseruati nā baptismandabāt i noie xpi, et sic d' multy alijs, q̃ p̃ tpe curreti rit' in ecclia p̃suer' ē illicit'. **A**liudē etiā sol' ph̃sticū, q̃z q̃ i euāgelio et eplis nō legit' asserūt ab aplis minime facta fuisse, qd̃ facile p̃stat eē falsuz ex illo dīcro apli ad **Cor. xi. vbi p' diffisam iformatōez fidelū final' subiūgit, cetera cū venero ad vos disponā q̃t dī, nō oia p̃nt scribi s̃z cū p̃ntial' fuero apud vos ordinabo vobiscū modū p̃uenientē i ecclia p̃uersandi.** **R**oabile q̃ et licitū ceteri d'z eccliam posse h̃cē p̃p̃riū p̃imōniū et possessiōnes iuste et meritoze. **N**ā dicere q̃ tot seti p̃ncipales sic Athana, **Amb.** **A**ug⁹, trāgressi fuissent p̃ceptū dñi p̃p̃ria possidēdo ē penit' intolerabile et p̃p̃ia auriū offensiuū, illi em̃ s̃z vt ri seti q̃z doctrina fulget ecclia sicut sol et luna, q̃z vita miracul' claruit, q̃z scripta suos letores sancti p̃p̃is igne accēdūt, q̃z norā iuste possessiōnis sp̃ingere d'z nimirū oīm piuz oīm ad insurgēdū p̃ tales puocare. **S**i p̃o obstinatio iteruenerit ad eorū exterminū laborare. **P**remissū etiā veter' testamēti lex arridet, nāz illuc sil' institui legit' cult' dei, p̃ illo tpe et pingue stipēdiū deputatis ad talē cultū, sil' in q̃z q̃z distinctio statū iuxta dñam tēpōz apud illū pplm̃ nō habuit locū sic apd̃ eccliam fuit necariū q̃ ex gētibz idolat' p̃dicant one euāgelij ē fabricata, s̃z i p̃ncip' cult' iudatci fuit tal' stat' q̃lē nūc h̃z ecclia adulta, et iō silē ē eccliaz nūc h̃re poss' sessiōes et alia vict' emolūmēta, et i illo p̃p̃lo istitui i p̃ncip' decimas et alias oblatōes ministris ill' cult' p̃soluentas. **E**t q̃z p̃z p̃p̃icia p̃tāz p̃p̃ois. **A**sserere illicitū p̃ celebratōe missaz aut officio defunctoz v.

Cōtra huysitas Fo. lxxv.

accipe mūera nō tāq̄ p̄muta
tiōis p̄cū. s̄ iuste sustētatiōis
stipēdiū ē obtusi igenij z p̄tra
veritatē absurdū documētū.

Hec p̄pō p̄z ex ea sez p̄te q̄ sic asse
reres p̄dicatū p̄itari p̄ ea q̄ lare dēa s̄z
in p̄pōne tertia. naz his q̄ ex inūcto
gradu istituti sunt mistri i laboribz
ecclesiasticis refūdū dz stipēdiū susten
tatiōis. **Q**uā autē talis assertio sit ob
ruti igenij p̄t s̄ll mō ondi sicut p̄hs
p̄tra aniq̄s philosphātes arguere
soler rēphēdes eos. qz de d̄stincte lo
q̄bant tāq̄ in d̄stincte p̄pter infirmi
tate sui intellectū. **Q**uotiescūq̄ q̄ plu
ra s̄ll p̄currūt nō est loquēdū cofuse
tanq̄ de aliq̄ in d̄stincto. alioq̄n sic
loquēs cito in fallaciā cadēs decipe
tur. **S**ic si sacerdores ministrēt sa
crāmēta. n̄ legāt missas aut officiūz
p̄ defunctis ibi ē p̄siderare ea q̄ s̄z
spūalia. v̄pura sacra. misse orōnes.
et h̄mōi. q̄ euz sp̄alibz p̄mutari non
p̄nt. **N**ulla em̄ ē p̄ dignitas sp̄aliūz
ad spūalia. **E**x alia p̄o p̄te p̄siderā
dū ē q̄ ad dispēlatōez taliū spūaliū
oz ee institutos ministros ecclesiastiz
eos q̄ talibz laboribz deseruāt z q̄s
oportz sustētari. ponat q̄ aliq̄s sa
cerdos ministrer sacramēta. legat
missas. orer p̄o defunctis z recipiat
pecunias. **E**cce si pecunie recipiant
tāq̄ q̄ d̄dā p̄cū spūaliū taliū p̄mit
tēt h̄mōia. **S**i p̄o tanq̄ nēcitatē
stipēdiū p̄ sustētatiōe ministratiūz
tal receptio venit v̄ riq̄ p̄mendāda
Ecce q̄ succinte h̄ur d̄stinctiōis
mētiōe tradit celestis mḡ. **M**ar
t. mittēs em̄ discipulos ad spūalia
bona alijs semināda d̄t. **G**ratias ac
cepistis gratis dare. **P**ostea at̄ in co
dē caplo subiūgit q̄ opart̄ d̄sign̄ est
mercede sua tāq̄ d̄iceret. mitto vos
vt a vobis alijs spūalia bona recipi
ant. s̄z cōcādā alijs h̄mōi bona nē
cesse est vos laborare z sustentare.
Vos q̄ q̄ spūale ē alijs cōcabit̄

q̄ ipsi p̄o v̄ris laboribz sustētatiōi
nēcāria tenēt refundere tāq̄ opart̄
is. h̄inc **A**p̄ls p̄ ad **T**imo. v. ap̄s
plaudēs d̄t q̄ q̄ b̄n̄ p̄sunt p̄elbyter̄
d̄uplici honore digni sunt. qz h̄atē
mercedē dispēlatōis a deo. z accipe
p̄nt sustētatiōem nēcitatē a populo
His ex veteri testamēto p̄cordat
q̄ **J**udas machabe⁹ sc̄tē z religiose
cogitās duodeci mille dragmas mi
sit hierosolymā orare p̄ defunctē v̄
a p̄ccis soluat. v̄riq̄ nullaten⁹ fecit
set si ministris p̄ defunctē exorātibz re
cipe pecunias n̄ licuisset. z **E**ccl. vij.
scribit. mortuo nō p̄hiteas gratias
Isti p̄o mortuis grām fieri nituntur
p̄hitere. nemo em̄ curaret celebrare
missas. legere officiūz defuncto z.
z facere talia h̄mōi. q̄b̄ aie d̄functo z
solat̄ si nullū laborē stipēdiū eēt eū
ānētū. **Q**ua i re nota q̄ iudas ma
cha. dictā summā trāsmittēs hiero
solymā ad duo s̄ll h̄uit respectū. s̄z
ad sustētatiōez ministratiū rōe ē misse
pecunias q̄b̄ se sustētatiōe possent va
care d̄inis. **E**t 2° ad literatiōez p̄s
ne q̄ ad aias defuncto z d̄i. vt a p̄ccis
soluat̄. **A**imū q̄ d̄elirāt huysite s̄z
d̄ci apostare dictā q̄raz ab h̄mōi de
fūctē volētes p̄hitere. s̄e n̄mū d̄el
rāt. nā videm⁹ i rebz h̄ūanis q̄ vnū
one amoris vn⁹ in se trāsfert debitū
alter⁹ z vn⁹ talē satisfactiōez. p̄alte
ro accipit. ille at̄ q̄ i purgatorio p̄s
nitōe pene satisfactiōez exhibet prim
aliqualiter est viator. nondū em̄ t̄er
minū finalē beatitudinis p̄phendit
et vnū ecclie p̄ charitates. p̄pter q̄d
ecclia p̄ suos ministros p̄t debitum
in purgatorio existētū trāsfere in se
et opa satisfactiōis eis cōcādo p̄ ill
lis offerre deo. qua satisfactiōe placa
tus aie a purgatorio euolatēs trāse
unt ad eterne vite mansiones. coq̄
saluator. **L**u. xvi. sanū p̄ponēs p̄s
um d̄iuitibz huius seculi d̄t. **F**acite
vobis amicos de māmōna iniquitatis
vt recipiāt vos i eterna taberna

211

46

Tractat' ingri Herici. Gorychū

cula. Ex nūc dicitis p̄ corollarie p̄
mo q̄ mētunt' p̄ssyte dicētes ini
quū fore z hereticū recipere pecunias
cā p̄ mortuis orādi aut missas pro
defunctis celebrādi q̄nimo eoz illō
dictū iniquū est z hereticū Sequū
do corollarie sequit' istos p̄hanos
mentari dicētes. q̄ nō p̄nt ecclesiā
a secularibz recipere possessiones cā
orādi p̄ suis b̄nfactoribz. s̄z tenētur
eis restituere. Hoc em̄ eoz dictū fal
sum eē z p̄niciosum p̄z multipl' ex
aūdictis. his pro ch̄dolor diebz im
plect' illō q̄d apls scribit. ij. ad Th̄
mōth. ij. In nouissimis diebz instā
būt tpa periculosa z erūt hoies cor
rupti mēte z reprobi circa fidem. les
gimus em̄ de p̄mo Urbano papa
p̄. q̄ fuit tpe scē Ecclie. q̄ eo ordi
nāte ecclesia cepit p̄dia z tpaia pos
sidere. z illā possessionē p̄diorz alij
sancti martyres z p̄fessores ep̄i ori
nauerūt vtz ad rēpus sc̄i Silue
stri cur' tpe p̄ Cōstātinū impatore
ecclesiā in diuersis. in possessionibz.
ac eozū de p̄ntegijs multū amplia
ta. Cā aut' glosos viros habere su
spectos de iniusta receptiōe aut tpa
liū redditū possessionē pius antm̄
neq̄t tolerare. Cū gloriofus Tho
mas Archieps̄ canthuariē p̄ liter
rariū eccleie certās z eccleie iura circa
possessiones reddidit' defendēs glo
riaz marty' iij est adept'. Tercio cor
dōz p̄bū videt' tales orōnes nō. p̄
desse ad liberandū aias in purgato
rio. supponētes nāq̄ ex p̄habitis q̄
ministr' ad labores ecclesiasticos ob
ligat' sustētarōis stipēdiā detēā. q̄
rū solo fieri p̄t cā p̄ nūeratas pecuni
as q̄ p̄ redditūz possessionū dora
rōnes. maligni erroris ē asserere q̄ ex
talibz orōnibz nō p̄cipiāt suffragiuz
q̄e q̄s detinet purgatorū. cōtra q̄s
Aug'. illib. de cura. p̄ mortuis agē
da dī. Nō quā ē vniuersē eccleie q̄ in

hac p̄suetudie daret auctoritas. vt p̄
cibz sacerdotz q̄ dño deo ad e' altare
fundūtur locū suū habeat etiā p̄mē
dario mortuoz. Hāc etiā p̄suetudi
nē ecclesiasticaz Johān. damascenus
magnificās scribit in q̄dā s̄mōe de
suffragijs mort. eā ab aplis ichoasse
di. P̄terioz p̄ctij discipuli salua
torz z facti apli i tremēdis z viuific
mysterijs mēortas fieri eoz q̄ fidelē
dormierūt sanxerūt. Euge egregiū
ecce testē Dio. i. vlti. ca. cele. hierar.
vbi ritū p̄mēdat q̄ in p̄mitiua eccle
p̄ mortuis orabat. vbi etiā Dio. als
serit suffragia viuoz mortuis p̄desse
Indubia q̄ fide catholica doctrina
asserit talū orōes p̄ficere aībz vin
culo purgatorij alligat'. Aut' at'en
tite ē errare P̄ articulū symboli q̄ res
p̄icat cōtione sc̄toz. nā q̄cūq̄ p̄charita
te q̄ ē vinculū vnitatis ecclesiasticē s̄z
p̄iūcti bonis opibz sortūtur suo mō
p̄cipatōem Cū at' ps. p̄cepis s̄z
ego oim̄ timētū te. z cu. mā. tua. Ca
ius rōnē apls p̄ ad Cor. xij. tāgit
di. Si q̄d parit vniū mēbz p̄patūf
oīa mēbra. si gl'at' vniū mēbz p̄ gau
dēt oīa mēbra. vos at' estis corp' xpi
et mēbra de mēbro. p̄ charitatez em
oēs sc̄i coadunāt i vniū mysticū cor
pus cur' caput ē xps. p̄p' q̄d sic eiūf
de corpis mēbra cōtione h̄nt mutu
az ifluētā. s̄llt mō mystici corpis xpi
mēbra. s̄ i charitate exites recipioz
ca cōtione seinuicē recipiūt. ex q̄bz p̄z
p̄itas p̄p̄onis cū suis corollarijs
Quāuis occasiōe possessionis
rerū tpaū iter ecclesiasticos et
seculares p̄tingat emergere
tes z placita. q̄nūis etiā q̄dam
ecclesiasticoz abutendo bonis
ecclesiasticis p̄mittāt mali exēpli
pectā. nihilōm̄ nefas ē posses
siones tpaales auferre ab eccleia.
Dec. p̄p' q̄ ad lites emergētes ostē

Contra Inuysitas Fo. lxxv

ditur. pmo ex rōne qz sicut nemo ex culpa sua debet reportare cōmodū sic ex bñ accē nemo d3 sustinere dās nū. Quia igit vī ex sup̄dictis possūm? remissit eccia iuste z licite possidet p̄pria r̄palia. si q̄s volēt eccle r̄palia colere resistat dupl̄r ad min? bñ op̄at̄ meritorie. Obsequiū eīm diuīto cultū q̄ sine r̄paliū r̄q̄q̄ organis suis nō p̄t manuteneri. z qz ip̄es dit̄ alterus ne bona surripiat iniuste ad quoz restitutiōes teneret ex ip̄so. sicut meret̄ lites s̄ p̄ viā iusticie bona ecclesiastica defendētes nō faciūt ecclesiasticos ad r̄paliū possēsiōis dōminū inabiles. Quinimo h̄ynū offerre aduersari mōte renaciter cōs mendandū. q̄ possēsiōes ab eccia auferre ē diuīto cultū nīmū derogare. Nā si laici bona p̄ ecciam dudū possēsa molūm̄ subtrahere. si r̄paliūm cōsus z debita reculant soluere. qd̄ libere de suo erogarēt mistris ecclesie. Nane affirmare audemus qz p̄ncip̄ ecclesiasticā in magna cōitate vix sufficiēt vitā trāsigere z accideret illud q̄ inter Corinthios paulo euenit. q̄ verbū dei largissime seminās nisi d̄ eoz merebat r̄paliū. siquidē hīs nouissimis dieb̄ fide calefēre. z charitate frigesēre si n̄ ab olīm xp̄i fideles effecti deuorōne sp̄s̄cti sua bona ecclest̄p̄liss̄t exp̄t̄ia p̄ntis docere diuīn? cult? fere p̄inopia p̄t uanūll̄z. Ex hac frigescentiū charitate hoīm p̄sideratiōe uedū vere cōcludid̄ n̄cariū fore ecciaz h̄ic possēsiōne bonoz r̄paliū. Quinimo p̄latis eccle r̄paliū iurisdicōne potētes eē optere ad p̄p̄cēdū iniquā auctariā volētū bona ecclesiastica suis v̄sibus approp̄are. Sicut eīm aīa imp̄erat̄ corpi. ita p̄as sp̄ūals imp̄at̄ potēstati sc̄lari. z ē architectonica r̄paliū p̄t̄s. p̄t qd̄ optime p̄gruit v̄t platus p̄tate sp̄ūali p̄dit̄ p̄tate r̄pales q̄ imp̄er nō ab alio mēdicet s̄ p̄o

p̄tā eā possideat. quē ad modū ania corpi imp̄at̄ qd̄ r̄q̄q̄ p̄p̄iū possidet. His apl̄is. s. ad Cor. vi. Alludit monēs eos v̄t p̄ficiant aliq̄s q̄ causas frat̄rū ad fidē p̄uersoz valeāt discutere z definire. Rep̄hēdit t̄n̄ eos tibi sup̄ inordiata p̄tēōe quorundā qui valoris. Et qz causas suas ad iudices infideles decernēdas deferebāt. His etiam testamentū inuenit p̄sentaneū vbi legit iudices p̄struētos ad decernēdū q̄cunqz causas in q̄cunqz tribu emergēs. In p̄randū est figmentū esse qd̄ a nōnull̄ fert̄ qd̄ dū Cōst̄tin? ip̄ator ecciaz dotasset vocē desup̄ esse auditā clāmantē hodie venenū effusum est in eccia sc̄lā dei. Cāz assignat̄ qz lites et placita suborirent. Pari eīm rōne possēt dici hūano ḡn̄it̄ infusūzē venenū p̄pter abūdantiā rez r̄paliūm qd̄ v̄tū ḡn̄is hūani a dō collatarū. Nā ecciaz h̄ic bona r̄palia ē p̄ se laudabile. lites at̄ z placita occasionalit̄ p̄ acc̄is p̄comitant̄. Nō aut̄ p̄t̄m̄t̄ tendū ē id qd̄ ē p̄ se p̄pter al̄t̄z. p̄ accidēs succrescens. sic p̄ se p̄uenit aīe h̄ic corpi sanū z integra mēbra. Nec hoc d3 vitupari q̄uis p̄ acc̄is p̄tingat p̄uenire ex h̄ diuersa vicia. Ex q̄ bus p̄z q̄ p̄t̄ lites z placita non d3 a r̄paliū suis destitū ecclesia. Deind̄ eadē p̄p̄o d̄ducit̄ qz p̄t̄ q̄rūdā ecclesiasticoz p̄tā suis bonis nō d3 p̄uari eccia. qd̄ p̄mo oīd̄if̄ snia luminis natural̄. Nā si qd̄ min? videt̄ inesse inest. pot? etiā id qd̄ mag? videt̄ inesse inerit. Remini aut̄ dubiū qn̄ inter bona exteriora altiorē teneat̄ ordinem honor. dignitas. auctoritas z p̄tās ecclesiastica. hec at̄ ab ecclesiasticis p̄sonis p̄tā nō tollit̄ sic i hui? opis p̄ma distinctiōe memim? diffuse d̄terminatiū. Doct? q̄ exterioroz r̄paliūm possēsiō ap̄d ecciaz d3 remanere q̄ r̄undā suoz sup̄positoz culpa nō obstat̄. Quia in re aduersarioz obtit̄

44 8.

Tractat' mgr'i Hērici Gozythū

fitas oim oculis pponit. Na qre nō distinguūt inf psonā z officū. inf pētrū aut paulū z ei' ordine seu gradū ecclīasticū assumptū. Si em inf hēc discernēt. primus viderēt q' lz psona perriv' pauli fm se nō mereat gaudere bonis ecclīasticis ppter de meritū sui excessus. Atq' q' hēc tpa lia sunt q'daz organa subfūtēria o'z dnt. officio z g'dnt ecclīastico. eis dez annexo rang' debita stipēdia. Ubi tūq' remanēt pncipalia p'mēorata. detrahi nō dnt illa annexa sequūda ria. Aut qre nō attēdūt gradū z ordine reb' vniuersi a deo inuolabil' institutū. q' elemēta creauit p' mixta imp'fecta p' plātas. z hēc ppter aialia. deinde oia illa p' hoies. Hīc ar' ordo p' culpā aut abuluz rei possesse nullaten' p'uertit. Nō q' p'ctōres p'uant p' dominio reb' p'paliū. Na q'uis peccator ex p're culpe sue non sit dign' dñari reb' h' mūdi. tñ be nignitas dei talē legē punitiua nō luit in hac vita z p'ctōres p'mulga re. neq' z ecclīasticos respectu bono rū p'paliū eccle. su p'est em aliud tps q' ad reddendū rōez villicatōis vo' tabunt seu erior em legem audiri. Quare re cōis hois dolem' i' granti am. Carnales. p'hdolor hoies qui plures sunt. ab illi' eterne vite infabil' boni z gaudioz cognitiōe p'riter z amore destituti. hēc vilia ca' duca. momēanea. bona corpalia tā q' summa bona magnipēdunt. Durāt q' p'cipue z viros ecclīasticos q' talib' bonis nō debeāt gaudere. Quo z. P' altitudo diuitiaz sapie et scie viles rē tue lōge aliter d' his bonis statuūt iuste fieri. Crebri' ei re ordināte amies tuis ho'z bono'z p'peritas aduersat aduersitatibus p'p'munt. in q'z mali florēt z bono'z abūdantia p'fructes letos deducūt dies. Et cū apls. Q'ēs q' in xpo pie viuere volūt p'sequitōez pariuntur quādam dū et' scriptū ē. Et. xiiij.

Per mltas tribulatiōes op'et intra re in regnū celoz. ppter q'd ad Ro. v. dixit apls gl'iamini in tribulatiō nib'. nec mirū. Si em nō est discipulus sup' m'g'm. Ipe autē xps caput n'f'm Luc. vi. dixit. Nonne op'uit xpm pati z ita intra. in gl' sua. Cur mēbra ei' pati refugiat' vt intrēt in gl'iaz alienā. cū p'ntū bono'z penuria z opposito'z malo'z copia dispo' nūt p'mouēt z trāsmittit ad supna eterne vite gaudia. Quia etiā p'lide ratōez n'raz sollicitat' diligent' aduere si hēc tā ma' q' putata bona possit mal' affluat' q' bonis q' ineffabilia erūt illa bona q' ille sapiēs p'it se' refuat' amies suis in futura vita. Q'ez p'ctōres sept' plura faciūt opa de g'ne bona q' d's nō vult p'mittere irremierata. concedit q' eis affluere hēc trāsitōria. q' n'q' etiā p'ctōrib' q' bus dā acerbiorē futurā penā refuat' p'mittit eos in hac vita portiozibus delicijs luxuriari. Et q'z oib' clare eminet p'ctōres siue ecclīasticos siue sc'lares nō eo ipso q' p'ctā committūt amittere ius p'rietat' dominij re nū p'paliū. His ar' noue leg' doctri' na p'cordat. Saluator em d' q' p'af celestis pluit sup' iustos z iniustos. et solē suū oziri fac' sup' tales q' et' d' q' q' p' dedit filio. p'digo portiones sube sibi p'ingētes. Sicut de diuite Epulone testatur q' erat diues z q' mltā bona recepat. Nō autē d' q' illa iniuste possidebat q' eoz vsum nō p'ru dēt dispēfabat. Apl's ei scribit Thimo. vt p'cipiat diuitib' h' selt nō sup' besape sed facile tribuere. Alio q' n' quō saluator diuitib' p'ctōrib' sanū p'siliū dedisset di. Terūcū q'd sup' est dare elosynā z ecce omnia mūda sūt vob'. designans q' p'ctōres dādo elosynas imp'etrāt p'ctō'z purgatōez. h' autē neq' q' eis fieret si illa bona sua eēt. Et vere. ar' testa. p'edicta p'firmant. Na ab'raā a filijs e'z. frēm emit terrā sepulture q' cū mal'

Cōtra huyslitas **Jo. lxxvij**

erāt z infideles. Joseph et tota terra z pplm egypti subiecit pharaoni infideli. **S**icut dñs assignando leuitis terra stipedia diligēter percipit q oia fidelit soluerent nō i grās q mlti futuri mali succederēt in officiū sacdotale. vñ p. Reg. ij. sumi sacdotis hely duos filios seprura de malos sacdotes z q peccabāt per m grāde nimis corā dño. qz detrahebāt pplm a sacrificio dñi. nō tñ subtrahēbat popul p solvere decias ex mādaro dei sibi ipolitas. **D**ñs et ait. Ecce pcrōs res z abūdatēs in se lo obtinuerūt diuitias. **S**icut Danie. iij. daniel ad nabugodonosor sic ait. Quāobrem rex p silū meū tibi placet z pcrā tua etofynis redimet inq rates tuas misericordijs paupcy. **Q**uō ar daniel pphico acqeuisset p silo si perā eū p ualissent suaz reruz dñio. possent ad idē inuēria plurificari testionia q p tereūtēs pnuiciamus. p hā snia. q q ad vtrāq suā prez pspicue verificat hec sexta ppō p quā fines iponim q tractare. pmissum in hō pis dist. ij. coopāre altissimi benigna assistētia.

De obligatiōis mēores quā nob iponit. pmissio in hō opis pmissio diuina ppius nos grā di rigere festinabim in hac distinctōe perfidoy huysliaz pestiferos errores extinguere qbz pluribz actiōibz hies rarchicis in ecclia frequētas nō verentur detrahere silū q p sota p pōes pcedēdi obfūata. **Q**uaz hec

ppō
pma

Necessitate exigente lz platis sacerdotibz pncipes et alios scēares ad bellandū puocare quibz tñ manualiter p bellica arma non licet pugnare.

Hec ppō p ei pma p p p natu

ral rōnis vigore. Quia ois potētia vltars aut pē ad quā pntet finis. hz disponere de his q s ad finē. **N**ā iō dux exercitū q victoria p tendit tā q sine. **E**lt p p p p ceteris rectoribz diuers p tribz exercitū dputat. **Q**uia g bella carnalia in p plo fidelit sē referēda sic ad finē ad bonū spūale diuini cui plati z sacerdotes deputatur pñs ē q ad eos pntet disponere et inducere alios ad bellandū bella iusta. **S**cdō pō eiulde p pōis ps sicut p natural dicramis cēsurā declarat. **T**ripura q eis nō lz psonat p arma bellica pugnare. **N**emī em pgruit qd suo statui z ordini repugnat. bellica ar exercitia maxie repugnat ill officijs qb plati z sacerdotes deputant p p duo. **P**rio qdē gñali rōne. **N**ā bellica exercitia maxias inqdet dies hñr. **E**ū multū impediūt anīmū a p rēplatiōe diuioy z laude dei et oōne p p plo q ad officiū pntet platoz z sacerdotū. **E**t iō sic negoti atores p p hoc q nimis iplicāt anīs mū iterdicunt eis iraz bellica exercitia fm illd. ij. ad **T**himo. ij. **N**emo militās deo iplicat se negotijs scēlaribz. **S**cdō p pter spūales rōes. **N**am oēs clericoy ordies ordinant ad altaris misterū in q sub sacro repñtatur passio xpi fm illd p me ad **L**oz. xi. **Q**uotiescūqz māducabitis panem hñz calicē biberis mortē dñi annūcia bitz donec veniat. z iō nō p p p eīs occidere lēffundere sanguinē s ma gis eē paros ad p p p i sanguis effusio nē yr imitent ope qd gerūt misterio huic testionū p hiber illd euangelij **L**uc. xxi. **D**uo em gladij tñt aplos sub qb rectorēs ecclēstici intelligūt tur fuisse p mēozant qruz vterqz sub auctoritate ecclē pntet sed tñ vn q ad p p i vltuz z spūal vocat q p p p p gessit ananā z ei vrozē saphiram suis demeritū erigētibz. **A**ct. v. **N** etiā gladio paulus p. ad **R**oz. ij. q.

Tractat' mgr̃i Hērici Borychū

propter quendam excessum decessit quedam
exercitatio. vñ. ij. ad **Cor. x. de Ar-**
ma militie nre nō s̃ carnalia s̃ spū
alia. salubres admonitōes deuote
ozones ac exercitatis sña p̃ prima
res. h̃ etiā gladi' intelligit spū dei
Teste saluatore **Matth. x.** dicentis
Nō veni pacē mittere in terras sed
gladiū euāgelisādo. s̃. p̃mo p̃ se **De**
inde p̃ ap̃los **Et ap̃ls ad Eph. vj.**
gladiū salutis assumite et gladiū sp̃s
rit' qd̃ est spū dei. Ali' p̃o gladi'
p̃tines ad p̃tēz seclare p̃missus est
p̃ncipibz et secl'aribz rectoribz. vt ipsi
eo vrant p̃ salute reipublice d̃ quo
ap̃ls ad **Rō. xij.** d̃r q̃ p̃nceps nōst̃
ne cā gladiū portat. dei em̃ m̃ster ē
vinder in irā et q̃ malū facit p̃t qd̃
petr' hoc gladio volēs vri amputā
do aurē. **Salchī** a d̃no increpatur.
Dicitē inq̃r gladiū in vaginā tāq̃
diceret carnal' ṽsus gladij ad te nō
p̃tinet. s̃ ad seclares p̃ncipes ita tñ
q̃ tuo impio vrant q̃ntēscūq̃ neces
sitas hoc exegerit. **¶** Premissis q̃
scriptura veteris testam̃ti p̃fert cer
titudinē. vbi sacerdotibz p̃iūgū sa
cris exhortatōibz p̃p̃lm aiare. d̃. em̃
Deut. ij. **Appropinque** iā p̃elio sta
bat sacerdos añ acie et sic loq̃ret ad
p̃p̃lm **Audi isrl' vos hodie** p̃ inimi
cos ṽros pugnā p̃mittit' nō p̃tine
scat eoz ṽm nolire metuere. nolite
cedere nec formidet' eos qz d̃ns d̃s
ṽr in medio ṽri estz. p̃ vobz p̃ aduer
sarios dimidicabit vt eruat vos de
p̃iculo. **Siliter** **Nūc. x.** d̃ns p̃cipit
dicēs fili' **Aaron** sacerdot' clāgent
tubis si extuerit' ad bellū de tra via
p̃ hostes q̃ dimidicāt a duersuz vos
clāger' ṽlulātibz tubis et erit recoz
datio ṽri corā d̃no vt eruam̃ de ma
nibz inimicōz ṽroz. **Et Josue. vj.** d̃.
q̃ sacerdotes clāgent tubis q̃ prece
dēt archā d̃ni. hoc at̃ qd̃ in lege ve
teri erat tubis clāgere p̃ sacerdotēs
ill' leg' illd̃ in nra lege ē spū dei cō

stāter p̃dicare et alias admonitōes
et p̃as informariōes iusto bello bel
lātibz exhibere. eisdē etiā tub p̃p̃lm
p̃gregabāt qz sacdotes noue leg' p̃nt
meritorie ad bellādū. p̃ rei publice l
ecclie defensione. **¶** cecihuyssire il
litterata vestra rusticitas denudat
in hoc errore. **Nā** si pur sacrat'is cla
uē habetis theologicē scie. q̃re vob
nō ap̃it itelcē vt videat' diuers' sta
tibz diuersas actōes p̃tēz actōes
q̃rūdā iferioz nō qz male s̃ infidē
sup̃iozibz sed qz suo statui nō p̃gru
unt. **Nā** rectoribz politicis nō p̃mitti
tur exercere opa mechanica in poli
ticijs insignibz q̃uis s̃m se sint licita
et necessaria sed qz nō p̃gruūt statui
rectoz. **¶** Pari mō clericis interdicit
p̃ se manualiter bellare q̃uis iustus
bellum sit laudabile et bonū. sed q̃a
bellica exercitia repugnāt diuini
officio cui sacerdotes deputant **¶**
tāmē ip̃soz est tubis clangere ad cō
uocandū seclares qñ opus fuerit ad
bella iusta. et spiritualibus exercitijs
eis assistere vt animosius et p̃fiden
tius audeāt inimic' se opponere **¶**
nenter similit' seclares obedire ec
clesiasticis p̃zelaris turā illud p̃us
allegatū sup̃ra cathedrā moisi sedē
runt scribe et pharisē. **¶** Deinde sub
iungitur verbū ponderosum **Que**
cunqz vobis dixerint facite **¶** Quia
em̃ teste **Apostolo** **Hodie** ferme
tum totā massam corripit. **Expur**
gate ait vetus fermentū vt sicut no
ua cōspersio **Incūbit** p̃zelaris dare
operā ad expellēdos hereticos que
sanā doctrinā corripentes alijsetiā
fedelibz sunt infesti. **¶** Et ad **Heb. xl**
ti. d̃. **Obedite** p̃p̃oliticis ṽris et sub
iacere eis. ipsi em̃ puigilāt. pro vob
reddituri rōnez de aibus ṽris. vbi
ap̃ls innuit q̃ ad ecclie rectorēs vt
gilarē p̃met circa salutē aiāz cui' p̃
cipua oportunitas offert in resp̃sione
infideliz. **¶** Ad idē veteris legis scri

Contra huylitas (fo. lxxviii).

pra pueniunt. **Na** Leuit. xiiij. dicit qd ad impium sacerdotem debet de domo erui lapides leprosi et extra portam ei uitatis eici. qd fecit qd de domo dei qd est ecclesia dicitur iudicio rectorum ecclesie dicitur eici qd lepra pfecte in fecit. **Et** Deut. xvij. dicit qd ad sacerdotes leuitici gntis pnter ferre iudicium inter sanguinem et sanguinem. cam et cam. lepra et no lepra. **Et** Deut. xxi. dicit qd ad sacerdotes filios leui debz esse recursus et ad verbu eoz oime ne gociu peder. et qd mundu vel un mundu est iudicet. **Di**ns etia Job xxxij. dicit. si speculatoz ad custodiam ppli posset videt gladiu venientes et no sonuerit buccina vt ppli se possit custodire. sanguis ppli reqretur de manu speculatoz. **R**ectores igit ecclesie qd positi sunt speculatores si viderint gladiu heretice prauitatis venire p pplm dei tenent buccinis insonare exercitudo qumqz remedia optuna pseruadi fideles ecclesie vt a talis gladij piculo possint euadere. **Ex** qbus oibz lucide patet veritas huius propositionis. s. qd rector ecclesie manualiter non debet pugnare et tamen qm necessitas expostular alios ad bellandum puocare.

Rectores ecclesie ad pia opera pferunt ad quedam iusta bella pnt largas indulgentias ordinare. pnt insup ecouerso homines hereticos p sniam excommunicationis sathane prati tradere.

Hec propositio quo ad pma ei ptem puz pmo dicitur naturalis luminis. **Na** in rebus humanis videm qd qd reru affluencia abundat pnt alteri indigenti liberaliter dare. **Qu** p suis debet satisfactor. hoc em iusticia approbat qm ex talibus gratuite sibi datz fac satisfactoz. **Qu** igit ille accidit in collaroe indulgentiaz sequitur yricz pie celendū eē indulgentias in

ecclesia locū hē. vtz vt ex ppijs theologice doctrine idē declarat magister qd dicit diligenter aduertendū qd fideles in ecclesia pstituit qd dā corp^o mysticū cū tāqz mēbra illi^o corpis i q multū in opibz pnie su perogauerūt ad mēsurā debitoz suoz et mltas tribulationes iniuste sustinuerūt patiēter p qz multitudo penaz poterat expiari si eis deberet. qz meritoz tāta ē copia. qd oēs penā viuētibz debita excedūt et pcpue pnt meritoz xpi qd ē infinitū. **S**eri at in qbz supabūdanria opoz satisfactoris inuenit no deficiat. p isto qd remissioe indiget huūsmōi opa fecerūt. s. cōiter p tota ecclesia. sic aplos. ij. ad Cor. i. dicit se im plere ea qd desunt d pmissioe xpi in corp suo p ecclesia. **Qu**ia qd p dicitur merita cōia s. toti ecclē dūtribuire ea pnter ad arbitriū ei^o qd multitudini p est. **S**ic qd aliqui pnt pnter remissione si ali^o p eo satisfecerit ita etiā si ei satisfactor alteri^o p eū qd pnter dūtribuat. **S**ic igit pnt merita ecclesie qd sp abūdar ad istū illū aplos canit pnt h remissione psequi. **Ad** h at qd isti applicent loqndo in gne tria requirunt vt pta. **A**uctoritas dispensandi hmoi thesaurū qd p multitudinē ē in summo pōtifice in alijs pō inferioris iurisdictionis qdā inferiore pnti^o parte. **S**ecūdo requirit vnto ei^o cui dī spectat ad eū qd merebat qd sit p charitatem. **Et** ratio dispensationis pnt quā saluat in rētio illoz qd opa meritis totia fecerūt. **F**ecerūt em ad honorez dei et vtilitātē ecclesie in gñali vñ que cūqz cā assit qd in vtilitātē ecclesie et in honore dei vergat sufficiēs ē rō in indulgentia faciēdu. **Ex** his qd ppijs theologice scie rite pnticiant in ecclesia indulgentia qd valēt pnter et pfectis vt sine capaces fruct^o indulgentiaz. **Ex** eodē et pnt qd indulgentia singulari dnt impetri illis qd p defensione fidei et doctrine ecclesie opponūt se infideles

mo.
xviiij

Tracta. mgr̃i h̃erici Borichū

lib. Nā talis acc^o potissime vergit
in d̃i honorē z eccie vtilitatē. **H**ic
scriptura noue leg̃s p̃cordat. Nāz
saluator petro tenēte vicē rector̃ ce
desie dixit tibi dabo clauēs regni ce
loꝝ z q̃cūq̃ ligaueris z q̃cūq̃ sol
ueris zc. **R**ur̃ sus saluator n̄ p̃ sua
reuerētia exaudit^r ē in oi sua oꝛone
Ad Heb. v. q̃ ad petrū sub figura
eccie dixit. Petre ego p̃ te rogauit
nō deficiat fides tua. **S**z fides eccie
hec est q̃ p̃ rectores eccie p̃ferunt in
dulgētia z valēt ad satisfactōez pe
ne. **I**dē nob figurat **J**oh. xi. vbi sal
uator iussit discipulis vt lazary relusci
tari soluerēt z sinerēt abire tā p̃ cla
uē ordinis z inunctionē p̃nie q̃ etiā
p̃ clauē iurisdicōnis p̃ donū in duls
gētia. **E**t merito q̃dē. Nā si eiusdēz
corp̃is mēbra sibi iunite subueniunt
q̃d m̃z si corp̃is xpi mēbra q̃ s̃z xpi
fideles mutuo sibi subueniāt. dum
merita sup̃abūdatia vni^o alijs indil
gētia distribunt. vñ apls ij. ad **C**o
rinth. ij. **A**fferit se donasse remissio
nē in p̃sona xpi innuens q̃ t̃m̃ valēt
ac si xps eā mer fecisset. Nā z **L**uc.
xi. d̃z q̃ vn^o amic^o media nocte p̃sur
gēs accessit donū alteri^o amici pul
sando supplicās vt accomodaret s̃i
bi tres panes. **S**iliter ex vereri lege
possum^o p̃ hac p̃tate restioniū ad
ducere. **I**lla em̃ p̃mēozat diuersa sa
crificia z diuersas oblatōes nō solū
p̃ p̃ctis s̃z et̃z p̃ alijs desiderijs suis
assequēdis b̃ndictōe z sacerdotū int̃ q̃
p̃nuerari ip̃licite p̃nt̃ penaz. indulgē
tie. **S**i zñter ar̃ **J**ubile^o ann^o q̃ est
q̃nq̃gesim^o z q̃ oēs obligatōes ex
pirauerūt z oēs ad p̃p̃ias possessio
nes redierūt figurare p̃ g̃ñalem re
missionē a penis pctōꝝ p̃p̃ q̃d sum
m^o p̃ortifex p̃sueit i anno **J**ubileo
g̃ñales dare indulgētia. **S**eptim^o
p̃o ann^o q̃ q̃dā p̃rictary fiebat remis
sio p̃figurat p̃rictares indulgētia i

eccia vsitaras. **E**sa. lxij. In dilectōe
sua z indulgētia sua redemit eos por
tauit z leuauit eos. ex q̃b̃ p̃z p̃tatas
hui^o p̃ris. **D**einde p̃bas s̃it̃ sc̃da pa
hui^o p̃ris. Nā p̃hs. z. ethico. ex na
tural̃ rōnis dictamine definit q̃ lex
debet h̃zē p̃tates coactiua p̃p̃ illos q̃
nō nisi timore pene curāt a malo de
sistere aut bona facere. **I**ustū ē vt
rectoꝝ eccie lex h̃zēat vi coactiua q̃
posset rebelles p̃pellere vt agāt bo
na z dimittāt mala q̃d fit gladio sp̃i
rituali i excoicatioe seu absc̃sioe q̃r̃i
dā mēbroꝝ purridoꝝ. libet at̃ ex p̃
p̃ris doctrie theologice idē magis
liq̃de oñdere. Nā iudiciū eccie d̃z et̃
p̃forme iudicio dei. **S**s at̃ multiplici
p̃ctōꝝ punit vt eos ad bonū tras
hat. **A**n^o flagell̃ castigādo. **A**lio^o
hoiēz sibi relinq̃ndo vt auxilijs sub
tract̃ q̃b̃ a malo p̃pediebāt suā iſit
mitatē p̃ſt̃cat̃ h̃m̃ ad deū redeat
a q̃ sup̃b̃ abcessit. **E**t q̃r̃i ad vtrū
q̃ eccia in excoicatioe s̃ia diuinuz
iudiciū imitat̃ in q̃r̃i ei eū a fidelit̃
cōione sepat vt erubescat imitat̃ d̃i
uinū iudiciū q̃ p̃ flagella castigat in
q̃r̃i at̃ suffragijs z alijs sp̃ñalib̃ se
parat imitat̃ diuinū iudiciū q̃ hoieꝝ
sibi relinq̃t vt p̃ h̃m̃ilitatē seipm̃ cos
gnosceō ad deū redeat. **C**ōsonat
aut̃ p̃ d̃ictis leg̃s gr̃e restioniā. **N**am
Math. xvij. de illo q̃ eccias audire
p̃tēnt d̃z q̃ haberi d̃z sic ethico^o et̃
publican^o q̃z cōicatio erat. phibita
iudeis. **I**dē possum^o p̃ueniēt̃ itel
ligere in ill̃ grauib^o p̃bis celest̃z ma
gistr̃i. **S**up̃ cathedrā moisi sederit̃
scribet pharisei q̃cūq̃ dixit vob̃
facite. **S**i ē p̃cipiāt nō h̃zē cōionē q̃
rundā p̃sonarū ita erit faciendū. **P**e
tre tibi dabo clauēs regni celoꝝ q̃s
cūq̃ ligaueris z q̃cūq̃ solueris zc.
vñ **L**uc. xij. d̃z p̃pelle intrare. **N**āz
excoicatio est q̃daz p̃ga p̃pelle ma
los vt d̃istat̃ a malo z redeat ad bo

Contra huysitas **fo. lxxix.**

nū dē z ab aplo facto habem? z p
bo. Nā p. ad **Cor. v.** ppter excessuz
sui quēdā excoīcauit tradent eum
surbane in inercitū carnis vt spirit?
et saluus fiat **Infra** dō in eodē dic
Si q̄s frater noīat inter vos cū hu
iūsmōi nec cibū sumere zē. **Intelligēs**
p noīationē excoīcatōis snīaz iu
diciarta auroitate laram rōne enoz
mūi excessuū q̄les ap̄ls nūerat in lo
co palligato **Scribit** etiā in **Canō**
nica scda **Iohis** Quicūq; venit ad
vos z hāc doctrinā. sc. catholīcā non
h̄z nolite eū recipere in domo nec aue
ei dixeritis. q̄ em d̄r illi aue. cōīcat
opib; et? malignis **Rece** ḡ fides n̄
errātis ecclie docet rectores soluere
indulgētis z ligare snīa excoīcatō
nis. **Ex** veteri autē testamēto isid̄
figuratū intelligim? p diuersas im
mūditias q̄b; a tēplo aue cōione illi
us ppli solebāt q̄daz relegari siebat
aut talis separtio fm plus z minus
pur etiā in ecclia solet aggravari pe
na excoīcatōis **Ex** q̄b; sic solide de
terminatis apparet **O** huysite here
tica p̄auitas vestri erroris asserētes
q̄ papa p̄mittit frustra indulgētias
z vos volētib; via belli pcederet ta
lē p̄tate eū nō h̄z **Asserētes** adhuc
excoīcationē pape nō fore timēdā p
eo q̄ licz frequēter vos excoīcauerit.
non tamē min? p̄spere vobis succes
sit. **Recreabilis** vtriq; talis assertio
est censendā. qz ecclia xp̄i sponsa nū
q̄ destruit auroitate seu p̄tate apo
stolica **Nec** refert an papa ceteriq;
rectores sint bone vl̄ male vite. pur
hec latius in p̄ma dīstinctōe sunt de
terminata. **Quo** igit̄ ausu temerario
nedū dicere s̄ cogitare p̄sumit̄ in
dulgētis ecclasticis fidē nō adhi
bendā aut summi pōt̄ficis excoīca
tione nō fore tremēdā. **Nil** aliū su
pest de vob; suspicari nisi q̄ pest; he
retice p̄auitaz a deo vos corrupit.

vt circa p̄ma catholice doctrine
p̄ncipia vos inētrifaciat quēadmo
dū p̄hor̄ dur. vi. **erhicoz** scribit q̄
malicia mētri facit circa p̄ncipia.
Requēter inanis vos inflatio exrol
lat q̄a r̄p̄alis vob; arrisit. p̄sp̄eritas
excoīcatōib; frequēter in vos laris
nō ob̄stātib; **Etem** legite sc̄m **Iob**
xri. vbi sic scribit. **Quare** ḡ impij vt
uicē sublimati s̄z p̄foraricq; delictis
semē eoz p̄manet corā eis. p̄in q̄rū
turbā z nepotū in p̄spectu eoz. **Do**
mus eoz secure s̄z z pacare z nō est
f̄ga dei sup illos zē. **Vbi** impioruz
deo dicentiū. **Recede** a nob; sciam
vianū tuarū nolum? **mira** narratur
r̄p̄alis felicitas. **Siliter** exim? prof
pheta dauid se d̄r pene turbatū vl̄
des p̄ctoz pacē z hui? mūdi felicitā
rē. quēadmodū a plurib; h̄z alijs p̄
phēt; sub mō magne admiratiōis
idē p̄memorat. **Sz** reuera idē scribit
Iob quēdā clausulā r̄sionis subiū n
git dices **In** p̄ucto ad infernū descē
dunt **Nam** quantūcūq; magnam
durationem currentis temporis li
bet excogitare. **Nihilominus** tanq̄
punctus et momentuz est censenda
si ad eternitatem comparetur **Non**
igitur miremur si in hac momentaz
nea morula illa altitudo diuitiaruz
sapientie sciētie dei cuius iudicia s̄z
incomprehensibilia quosdam impij
os bont; huius mundi feliciter flo
rere permittat. **Pensatis** ad cōple
tionem huius responsionis modis
seu motis in sexta p̄positione se
cūde dīstinctionis diffuse cōtemoz
ratis. **Nequa**q; igitur huysitea inu
melcas si re tēporalis felicitas mul
teat s̄z time ne acerbitoz ḡenna p̄
tārā felicitatē re expectet **Iuxta** id
ap̄li ad **Ro. ij.** **An** diuitias bonitaz
tis d̄r parte z loganimitaz p̄tēntis
Igras qm̄ benignitas d̄i ad p̄nīaz
te adducit fm duriciā ātūā z eoz

Tractat' m'gr'i H'rici Borythū

Impenitēs theſauras tibi irā in die
tre ⁊ reuelatōis iuſti iudicij dī q̄ red
det vnicuiq; ſm̄ opa eius. qm̄ illud
ſap. vi. exequutoi dabit potentes
potēter patietē. Et illō Apoc. xvij
Quātuz glificauit ſez in delicijs ſu
it tātū date illi de tormētis ⁊ luctu.
Et quibus quo ad verāq; prem re
ſultat veritas noſtre ppoſitionis.

**Null' q̄nūcūq; magne ſcīta
tis aut ſcie niſi miſſus pōt p̄
dicare. neq; expedit oīa pctā
mortalia a laicis aut eccleſia/
ſticis penaliter prohibere.**

**Dec' pō q̄ ad ei' p̄mā p̄e p̄z du
ctu naturalis luminis. qz niſi licite i
gerit ſe ad acc' ſibi nō p̄portōnatos
q̄ ſue p̄tēs trāſcēdūt facultatē. h̄ ei
ōndit ordo. reb; vniuerſ naturaliter
indit'. vbi legiſ q; vnaq; res agit
p̄formiter nature ſue nedū locū ſitu
alē h̄ etiā p̄prie actōis p̄ſeruās. Si
p̄dicatio ſit actio trāſcēdēs fa
cultatē cuiuſlibet p̄uate p̄ſone. h̄ cō
cludere q; min' debite q̄cūq; p̄uata
p̄ſona p̄prio motu p̄ſumit p̄dicare.
Quatinus ex p̄p̄iis ſacre theologie
idē efficacit' ōndat eſt aduertenduz
q; p̄dicatio reſpicit totā eccleſiaz. ipſa
em euāgelizat p̄tate fidei ⁊ p̄terna
ctate ſacrā ſcripturā diuinit'. p̄ coſ
tra eccleſia reuelatam. p̄pter qd̄ apli in
actib; Aploꝝ dixerūt. Nō eſt nobis
equū relinq̄re ſb̄um dei ⁊ miſtrare
mēſe. Et apls d̄r ſe miſſuz nō bap̄i
zare h̄ euāgelizare. Ex q̄b; nedū p̄
dicatōis elicit excellētia cōitāt'. ſed
etiā dignitat'. vñ ſc̄. Thꝛylo. Xpm̄
nō ſinere loq̄ demonia ipm̄ eſſe filiū
dei. p̄ſtātia. cām aſſ. gnās qz illius
nois publicatio fieri debebat p̄ euā
gelii ore ap̄lico. Et etiā actio non
modo dice difficultatis p̄pter diuerſas
diſpoſitionē auditoꝝ qd̄ Ap̄tus in
nues de ſeipō d̄r Sapiaꝝ loq̄tur in
terp̄fectos qui ſi inq̄nādō ſimplici**

ori p̄plo ſilābat niſi ſe ſcīre niſi ipm̄
xpm̄ et hūc crucifixuz. h̄is diligētē
inſpectis clariuz apparet nō eſſe cō
gruū immo piculoſuz. q; p̄ſona p̄i
uata nō niſi a h̄mōi actio ſe ingeſ
reret. **His lex gr̄e cōcordat ſuis
ſcripturis. nā ſarh. x. ⁊ ſarh.
vlf. ſarh. vlf. exp̄ſſe ſit mentio de
miſſiōe ap̄loꝝ a deo ad p̄dicandū
ſiliter ap̄tus ad Roma. x. d̄r q̄o
p̄dicabūt niſi mittant' vbi ſequit' ſic
ſcriptū eſt. Quā ſpectoſi pedes euā
gelizantiū bona euāgelizantiū pacē.
Ecce inq; pedes innuens a ſupioꝝe
miſſiōe inferioris. p̄cedēt ad euā
gelizādū. Quinimo ille q̄ int' natos
mulier nō fuit maior nō p̄ſumptiſ
ſer ſe p̄conē feciſſe p̄dicādo an' deuz
niſi interiori illūtar' d̄e p̄pheticā ſe no
uiſſet miſſuz Job. j. Fuit hō miſſus
a deo cui nomē erat io heſ. h̄ em̄ offi
ciū tāte eſt p̄rogatiue q; p̄ ipm̄ p̄me
rent' aurcolā doctores eccleſie. Si er
go ſollicitudo eccleſie vigilat ordiare
inferiores actus Hierarchicos ne
paſſim a q̄libet artēcent' q̄romagis
debitū ordinē actioni ⁊ a p̄uilegiare
inſtituere curauit. **His etiā q̄ in
vetere teſtamēto legunt' ſiliter arri
dent. Nā. vi. Eſa. Priuſq; ſtatuz
ſb̄um dei annūciaret d̄r ex ore dñi
Quis ibit ⁊ quē mittā. Ipe aut' rñs
d̄s ait. Ecce ego mitte me ſiliter
Hier. j. Priuſq; dñs ei dixiſſet de
ſite p̄phaz in gentib; poſtea ſubdit'
ad oīa ad q̄ mittā te ibis. Sic etiā
Amos p̄pha in p̄tate ſe d̄r miſſuz
a dō Amos. vij. Ex q̄b; clari' elicit
ſine auctētica miſſiōe ad p̄dicanduz
nemine p̄ueniētē ſe ingerere. Qua
in re Grego. ſnia notāda ē q; platis
h̄nib; curā paſtoralē eoipō annexū
eſt p̄dicatōis officiū. Sic em̄ i paſto
ra. P̄conis officiū ſuſcipit q̄ ad ſa
cerdotiū accedit loq̄ns de ſacerdoti
tio cui anectit' regimē paſtorale. Eſt
er' duplex miſſio. Quēdā ḡnālis ex****

Practica rētiēdi demōēs f. lxxx

tertor fm quā rectorē eccleie solēt ali
os ad p̄dicandū mittere. Alia ē spe
cialis prout quis singulariter a deo
mittit. sicut Moyses missus fuit ad
p̄lin israel 2 ad regē pharaonē cū
p̄tate signor. Et p̄ vt iōānes bapti
sta a deserto missus fuit ad p̄dicāz
dū iducēs p̄phenā de seipō. Ego vor
damāz i deserto pare viā dñi. 2 hec
ē alior missio. Si ḡ nulla haz missi
onū alicui p̄uēiat 2 p̄dicare vclit. bo
nū idebit mō vsurpat. **Dei hu**
nū spōis. **S**cōa ps ondit manus
duccōe p̄tica. Nā nulla lex iuētiēs
fuit itēro p̄ legillatōz bñ iustit̄is. s̄le
gillator ferēdo legē itēdit p̄ q̄ p̄ cā
puideat paci 2 saluti cōitatz 2 cō
ueniat p̄lo fm ei? 2 dicitōz vt. s̄. sit
tal q̄ possit adimpleri ab ill' q̄b' ipo
nit d̄r ei. **Ph. v. Eth.** q̄ lex d̄z eē si
cut linea plūtea i les boē isula q̄ fles
cut iuxta ex gētā lapidū icidēdoz.
Cū ḡ i multitudine hoim maior ps
cōitatz ē ip̄fectoz hinc ē q̄ lex adeo
rīgida q̄ penalt̄ codibere oīa mala
nō eēt portōata multitudine cōitatz
nec iduceret pacē aut trāq̄llitatē s̄
pon' maiorē turbatōz. Porro p̄ce
dēdo ex p̄cipijs theologice istd de
duat clar'. Nā sacra theologica p̄
dicat q̄ p̄t leges t̄pales. 2 iudicia
t̄palia eis cōmōdētia restat alior
lex diuina 2 finale iudiciū v̄le sibi cor
rīdēs. **Regula** ḡ o ē q̄ alior d̄tus
sp̄ ad plura se extēdit. **Theologica ḡ**
doctrina docet q̄ leges hūane t̄pa
les nō p̄nt penalt̄ iudicare oīa ma
la hoim s̄z necē ē q̄ plura fieri p̄mit
tūt cū curandi deteriora q̄ m̄ illa
supior lex i finali districti iudicē v̄li
iudicio nō p̄mittet ipunita p̄t q̄d
ps p̄fallit lex dñi imaculata p̄uer
tēs aias zē. **Signāfāt** d̄z q̄ nō des
tēt penalt̄ phiberi oīa mala hoiz nā
q̄dā ē phibitō doctrinal̄ p̄tutes lau
das yciā vitupās icōmoda enume
rās q̄ ad p̄tā sequūt cuiusmodi s̄

offensa dei p̄rie dignitatis defor
matio eterne vite amissioz ad eterne
ignis supplicij dānatio 2 h̄ mō lau
dabile ē sic ex more h̄z eccleia d̄restā
ri oīa vicia. Alia ē phibitio penalt̄
ferēs penā mortz v̄l murtlatōis mē
broz 2 h̄ mō nō dēbet phiberi oīa
vicia s̄z solū grauoz a q̄b' possibē
le ē mai oze p̄re multitudine abstine
re 2 p̄cipue q̄ s̄z i nocumētū alioz s̄
ne q̄z phibitō e locietas hūana p̄ser
uari nō possit cuiusmodi s̄z homi
cidia furta 2 h̄mōi. **Hic** d̄t lex grē
i suis sentētijs p̄cordat nā **Mat. ix**
d̄t saluator. **Si** vinū nouū mittat i
v̄tres veteres v̄tres rūpunt 2 vinū
effundit volēs designare q̄ si p̄ces
p̄ta p̄fecte vite iponāt hoib' ip̄fectz
p̄cepta p̄remittit 2 hoies ex p̄ceptu
ad peiora mala p̄rūpūt. **Sicut** idē in
tēdēs **Mat. xij.** nō p̄mittit yzania
eradicari nēf. m̄ticū sil' d̄strueret 2
sicut nō oīa mala lex vult punire p̄ca
ues deteriora. **Ap̄ls** etiā eccleia fide
liū cōpat corpi hūano i q̄ iterdū cō
silio medici p̄mittit aliqs defect' nē
eo sublaro aliō pei' subozret. **Cl̄r**
Aug. i p̄ delibe. arbi. d̄r. **Colle** p̄
stibula a ciuitate 2 cā totā meretriz
eius repleb. **Ceteris** s̄lt̄ legz sentē
tiē i idē p̄currūt. **Nā** p̄uerb. xxx. d̄r.
Qui nimis emūgit elicit sanguinē
In veterē etiā lege p̄mittēbāt libel
lus repudiij ne viri suas vxores occi
derēt. **Et** p̄mittēbāt eis vt fenerarēt
gētibz ne vsurā p̄mitterēt cū p̄p̄ijs
fratribz. istd fuit figuratū p̄ dauid 2
salomonē dauid em̄ duos morte d̄
gnos vt pore ioab 2 semei nō met
punitit s̄z eos puniēdos salomonē
remisit isinuas q̄ oz i t̄pe hui' vite
multa mala dissimulare q̄ punita
referāt ḡo salomoni t̄po i v̄li sum
ro iudicio. **Et** q̄b' p̄ v̄traqz p̄te p̄
spōis declaratio

Fieri de necessitate vniuersali

pho.
uy

Tractat' m'gri Hērici Borychū.

ter cuiusq; sub vtraq; specie
cōiōnē sacrificij altarj nō asse-
rit doctrina euāgelica v' aplica
s; h' q̄rūdū malignātū mēnt'
p'ctua ignorātia sacre scriptu-
re ac theologice sciētie iperita

Hec ppō i choatie oñdit p natural'
luminis p'suafione. Nā i oi ordinatōe
s; regulā prudētie pcedēte. p' uenit
put possibile ē mala q̄ origit euenit
vñ cautio ab ipis p'bis ponit q̄dā
ps prudētie. **A**lta pō mala euenit
re ptingeret si cōiō fieret sub vtraq;
spē p'fata magna mltitū die p'li in
q̄ s; senes. iuuenes. z puuli q̄ debi-
tā cautōem circa sūptōes hui' sacri
sub spē vini adhibere v' nescirēt v'
negligerēt. **T**ū qz inūerosa mltitū/
dine. populi v'puta quattuor aut
sex milia hoiz oz hie magna vasa ex
q̄b; vini p'fcratū effundi nō possēt
sine distillatōe ad terrā. **T**ū 3° ex p-
te p'uarōit. qz vini p'fcratū acclat
et putrefcit sicut vinū simplex. z sic i
sumptōe nauisā puo caret. opterz at-
tōm p'fuare sic panē p'fcratū si ea/
de foret vtriusq; nēcitas. **T**ū qz si/
ne p'iculo de loco i locū. vbi infirmi
cōicāt deferri nō possz. **E**t qz mltā s;
loca fidelū vbi sufficiens copia vini
nō affuit. q̄b; z s;lib; motius p'fat;
rōnabil' z ad cautelā ordina^o eccl' z
adiuēta ē q̄ sub sola spē panis cōis
p'ls cōicāt. **S**ane in tēdo theologi-
cis pncipis idē eccl'ie institutū dino-
scēt fore rōnabil'. **L**ur' p^o p'fidera-
tio sumit ex hui' sacri p'rinētia z vsu.
Nā extreme p'uerstiat; eēt credēt
qz māduca^o corpis xpi z bibitio sui
sanguis fieri debeat carnali. put mā-
ducant carnes de carnificō. z bibit
vini de aterna. **S**pūale q̄ mādu-
catōes z bibitōes catholica doctri-
na p'supponit p'leniens m'gri suo
Joā. vi. p'ba q̄ ego locut' suz spūs

et vita s; redarguet; carnale sensuz
q̄ridā q̄b; loq̄bag. **Q**uia q̄ xps tot;
tus tā s; in carne q̄ s; in sanguine cō-
tinet sub spē panis ita tā q̄ directe
v' p'uerstiois ē ibi corp' xpi z sangui-
is p'comitāter. **S**ilt sub spē vini p'et
nēt idē xps s; in carne z sanguine sic
q̄ directe p'ute p'uerstiois ē ibi san-
guis z caro p'comitāter hinc ē q̄ iu-
xta sentētia saluatoris q̄cūq; sumit
corp' xpi sub spē panis nēdū man-
ducat carnē e' s; bibit e' sanguine
Seda p'fideratio sumit ex debita
huic sacramēto reuerētia. Nā h' sa-
cramētū ē oim alioz dignissimū cui
lumina debet reuerētia ppter qd na-
ture oz p'caure q̄cūq; ad irreueren-
tiā tāti mysterij possent p'gere q̄ cut-
tare neq; possent si cōi p'lo sangui-
is p'fcrat' traderet z q̄ euenisse cō-
pit eccl'ia p'p'la ordinare v' sub so-
la spē panis cōis p'ls decetero cōi
caret p' vt tactū ē i natural' luminis
p'fideratōe plures ā iueniūt q̄ sapo-
rē vini sufferre nō p'nt ita qz vini sū-
p'ri cogunt euomere. **A**d reuerētia
etiā hui' sacri docet materiā vasoz
ēē p'ciosaz v'pote argēta vel aurā
cū? i mult' locis deest sufficiētia ad
vasa nēcāria vini rēq̄siti p' multatū
dōne ppli q̄ p'p' reuerētia hui' sacri
oz eē p'fcrata a sol' sacerdotib; vel
diaconis tractāda. **Q**uib; attēz de-
bita fuari nō p' reuerētia tāti sacri
si toti p'lo sub spē vini deberet mi-
nistari. **T**ercia p'fideratio sumit ex
recta fide circa h' sacm p'cipue nēcā-
ria vñ z mysterij fidei nūcipat. Nā
si de nēcitate opteret istd sacm cōi
p'lo sub vtraq; sp'cie exhibere eroz
emigeret qz caro xpi sepatim a san-
guine sub spē panis contineretur
et sub specie vini sanguis seorsuz a
carne. **R**ursus qz p' Eucharistie
panis nō eēt sufficiens ad salutē qz
p' sanguis sub spē vini eēt ip'ores
ad sumēz salutē q̄ oia. s; grauiē eēt

Practica riciendi demones ff. lxxxi

tonerz a coione opinioe ppli dilige
ter pcaueda vñ de h Alex. de Ales
doctor egregius recitat qd dā mira
culi suo tpe accidisse istabāt ei qdā
religiosi apd suū superiorē subytra
qz spē sumeret sacrm a sacerdote z
cū sacerdos faceret fin actōez sacri
patena videbat plena sanguie. qd
isti religiosi alij circūstātes vidētes
valde obstupuerūt cū vō pūgebāt
ptes hostie totū vsus ē reintrare. q
signo eoz petitiō cū tentatōe celsa
uit z ipi pōi coicaratōi acq̄scētes fir
mi i fide renāserūt. **Quarta** p̄sidera
tio sumit ex hu? sacri ad alia sacra
singulari differētia. Alia ei sacra p̄si
cūf i vsu materie p̄secrate vl saltē i
ipō vsu sue materie vt p̄z singla sex
alia sacra discurredo istō ac sacrm
plenā suā h̄z p̄fectōez i ipa sua p̄se
cratōe iō nihil derogat p̄fectōi hu?
sacri si p̄pls sumat eoz sine sangui
ne vey q̄a rep̄sentā dñice passiōis
agit i ipa p̄secratōe hu? sacri iō nō
h̄z p̄secrari corp? sine sanguine sed
debz vtrūqz sil sub vtrāqz spē p̄se
crari. **Et** p̄pter h̄ sacerdos p̄secrās
q̄ agit memoriā passiōis xpi q̄ tunc
rep̄ntat. z in p̄sona totū p̄plū sangui
nē offert z sumit. tenet vtrūqz sume
re cui? p̄sona totū p̄pls qdā spūali
sumptōe se sanguine xpi bitere gau
dent d̄z credere vñ ad hūc sensuz si
q̄ doctores ecclē loquāt de nēcitate
sumēdi vtrūqz oīa dñt itēptari
Huic determinatōi pluraz cordāt
testionia leḡs ḡfēnā Jo. vi. d̄r salua
to: **Ego** suz panis viu? si q̄s mādu
cauerit ex h̄ panē viuēt ieternū. **Rur**
sus i eodē. q̄ māducat me viuēt p̄p̄
me. **Et** itēz q̄ māducat hūc panē vi
uet ietnū. **Ecce** q̄mō p̄ solā māduca
tōez saluator? p̄stat vitā etnā nob
p̄feri nlla facta de bibitōe sanguis
mētōe. **Silt** idē tenēdū ē vi Guide
sentētie illoz. petre rogauī. p̄ te vñ nō
deficiat fides tua fides p̄q̄ catholi

ce ecclē hec ē q̄ ad salutē hu? sacri
sufficit coio sub sola spē panis. h̄c
fide tenētes p̄stāter asserim? q̄ nō ē
de nēcitate salutis p̄plm cōez subytra
qz spē sumere h̄ sacrm. **Nā** si diuina
p̄uidētia vigilātius suā ecclē d̄z
rigit in his q̄ p̄m̄q̄us ad nostrā p̄
tinēt salutē. **Ab**urdū ē valde sub
picari q̄ tāte p̄uidētie plena erga
nos amicitia p̄mittat quis mō cē
desiā quicq̄s sinistre statūere in his
q̄ directe respiciūt tāte salutis nostre
tātū sacramētū. **Rur**sus de hu? sa
crāmēti dispensatōe **Jobā** p̄terit
Dath. p̄o z mare? referūt cā factā
Ep̄lis nihil loquētes aut mētōem
faciētes huius. **Hoc** facite in meaz
cōmemoratōem. **Lucas** vero illud
cōmemorat statim post dispensatiō
nē sub specie panis vñ ex euāgelio
elicā nullatenus p̄t necessitas sub
vtrāqz spē cōmunicādi. **Q̄** **His** ve
teris legis facta fide asserūt. **Ham**
Osus agni paschalis fuit figura
vsus hu? sacramēti a fidelibz noue
leḡs vbi lex de potu nulla facit mētōez
hu? etiā figura fuit familiaris
māna de celo veniēs z p̄plm i deser
to nutries vbi sola māducatio nō
bibitio ē figurata qlē sub spē vini
aduērsarij asserūt necessaria. **Et** sa
piētē. xv. d̄r. **Angeloz** esca nutrius
sti p̄plm tuū. **Et** panē de celo p̄stā
nti eis sine labore oē delectamētuz
i se habētē. **Ex** q̄bz silibz deuota fi
des ecclē edocet ad salutē fideliz
sub vtrāqz spē h̄ sacramētū sumi. a
p̄plo necessariū nō ē. **For**san aliq̄s
archihuystra obijciat dicēs q̄ salua
toz. **Joā. vi. exp̄sse** z luce clari? testat
Nūlū cōedentē meā carnē z bitentē
meum sanguinem nō habebit vitā
eternam. **Silt** **Apostolus** p̄me ad
Corinthēos vñdecimo refert dñm
dispensasse hoc sacramētū sub vtrā
qz specie itēponens insup illud p̄
dictū h̄. facite i meā cōmēoratōem

Tractat' m'gri H'rici Borychi.

q̄si dicere vellet quēadmodum ego
trado. et vos sumitis sub vtraq; spē
ita vos et futuri successores dispēsar
et sumere debetis sub vtraq; spē. H'c
reuera caullatōez penit' fore frivuo
lā nri. p̄tin' p̄pēderet aduersarij si in
sacra septura p̄ sciaz theogicā foret
exercitati. Nā q; iam ē hec caulla
de bibitōe ad eoz allegatōez p̄nt re
minisci ex ārea p̄libar'. si q̄de cama
li bibitōe null' h' sacro v̄redū aude
celeri. Sp̄ualt' p̄o eū q; h' sacm̄ su
mit sub spē panis sūt xpi sanguines
bibere fatemur. De iñ volum' eoz ad
uertere q; xps i cena suos aplos coi
cādo creauit sacerdotes. p̄tinet autē
ad sacerdotē vt p̄us dcm̄ ē h' sacm̄
sū vtraq; spē p̄secrare. et p̄ toto p̄lo
sub vtraq; spē offerret sumet. dato
insup q; ap̄ls h' q̄d d̄r. facite i meaz
p̄meoratōez nedū referat ad sacer
dotes. s; etiā ad pplm̄. dicem' eis q;
n̄ r̄ferat ad formā dispēsarōis s; ad
aliq̄d nob salubri'. q̄nēcūq; h' sacm̄
p̄secram' aut coīcam' id̄xit nob in
sui memoriā eē faciēdū. scharitatis.
obediētie et hūilitatis. q̄s itime mirā
do debem' ap̄lecti et tota deuotōne
imitari. q; tant' rā idignis talia dis
gnat' ē exhibere. In q; ad formā di
spēsarōis illd̄ dictū referre n̄ debeat
et h' intelligere possum'. q; paulus
bis tres euāgeliste institutōis hui'
sacri diligēt' memoriā faciētes scribere
nullaten' om̄missent a p̄lo sub vtra
q; spē h' sacm̄ de necessitate fore acci
piēdū. Nā sic saluator dixit. h' q̄nēcūq;
feceritis i mei memoriā faciēs. Et
ap̄ illa saluatoris p̄ba i scriptis cura
uerē redigere. multo mag' feruidissi
m' amator n̄re salutis saluator n̄r di
xisset vtrq;. h' q̄nēcūq; faciētis sub
vtraq; spē faciēs tā vos sumēdo q̄
alijs dispēlando. Nā multa scribere
q; n̄ ita directe aut itime n̄rā. p̄cer
nūc salute. p̄termittere p̄o q̄n̄re sal
luti s; maxime necaria. q̄s de sc̄is euā

gelist' p̄r licite suspicari. Proinde
hoz obiectōez irroxius examinātes
altā p̄pēdim' ipoz iertā. p̄redūt ei
iā t̄pis sub vtraq; spē eē coīcādū. q;
p̄mitia ecclē suabat talē ritū. et em̄
si alicui' intellectū al' lumis sc̄illayē
geret i eis cū' viderēt q; p̄z diuersā
dispōez hoiz et variū statū rez circa
q̄s p̄stant actōes v̄l etiā ipoz agētū
p̄rigit formā a q̄dēdū alit' et alit' varia
ti. Et q; i exordio nascēt' ecclē pau
ci fuerūt ad fidē p̄uersi. arcūsp̄cti et
deuotōe accessi. nō erat tūc p̄cūllū h'
sacm̄ exhibere ill' s; vtraq; spē. nūc
lōge res in altā p̄cē p̄sa ē. q̄n̄ sagena
ecclē replera ē piscib' bonis et mal'
Et iugebat insup illa ecclē eras vt to
ta ap̄loz occupa' i fidei introductō
nē expēderet. Ea p̄p̄ op̄rebat multa
differre q; paulati postea exequitōi
s; demādata tpe oportuno. Possent
ei pari colore obijcere. In p̄mitia ec
clēsa fideles q̄ndie coīcabāt. iuxta
illd̄ Act. ij. q̄ndie p̄durātes vnam/
mit' i teploz frāgeret circa domū pa
nes. s; sacrificij altaris. sumebāt abū
cū exultatōe et simplicitate cordis.
igit' nūc coīcare q̄ndie ē necē. In p̄
mitia ecclēa baptism' fiebat in note
xpi. iō nūc sub tali forma d̄z tradi. i
p̄mitia ecclēa p̄secra' fiebat aliq̄ tpe
in pane fermentato. q̄n̄nē ita ē p̄ri
nūcādū. In p̄mitia ecclēa statū p̄fere
bat ordo sacerdotij absq; minorib'
ordīnib'. q; tenet nūc ita facere plati
Pari ei p̄is facile p̄z h̄mōi p̄ntias
haberi sophisticas. q; ordina' legal
ad modū regle plūtee. hinc in d̄z ste
cti s; varias mutarōes iteruenien
tes. Postremo q̄d sup̄i dixim' ad
huc repetētes. p̄phanos huy' sitas
theologicē doctrie fore ignaros ma
gis liq̄de exp̄mur. Si ei v̄l p̄p̄ ar
ca ecclē sacra aliq̄d sup̄ant s̄m̄ do/
ctrinā theologicē. n̄ ignorarēt sacm̄
aliq̄n̄ p̄cipi re. aliq̄n̄ voto. p̄cipue eu
charistie sacm̄ diuersumodē mādā

Contra huyllitas **fo. lxxxij.**

cat vtrputa quicq; sacramentali z non spūali rē celebrās scēter i pctō mor tali crīs. quicq; sacramentali z spūali sūt. **Rurſ** quicq; n̄ re s; voto. **Et si vo to vl' voto pprio sic hñs vsuz rōnis desiderās sacramentali h̄ sacm̄ p̄ci/ pere** Aliqñ at voto accommodato si cut oēs pueri baptizati ex eo q; sunt mēbra corpis mystici qd̄ ē ecclia. ex voto mñs ecclie credūt. z istō sacm̄ p̄cipiūt. hereticū est enī credere pue ros baptizatos decedētes an̄ vsuz rōis nō h̄zē vitā eternā. q̄uis h̄ sa/ cramentū re z sacramentali nūq; p̄ce/ perit. **Et** q̄bus omnibus satis exte se p̄z veritas huius ppōnis

ppō v. **Huyllitas** multipl̄ mēdaci bus hincāde plurib; p̄satis cōcedi nō d; disputatōis au/ dientia. cōtra q̄s velut obsti natos hereticos iuste z scēte p arma bellica insurgit catho/ lica ecclia.

Nec ppō p̄mittit huyllitas ml̄ tip̄l̄ fore mēdaces. dicūt enī eos a nob non fuisse auditos. ex h̄ p̄ter dicūt nos ignozare eoz fidē aut qd̄ vl' q̄liter ipi credūt. **Cetero** dicunt **Zohem** huyllite z **Hieronimū** ius/ ste dānatos. **Dei** dicūt p̄ter q; cū eis nō gladio materiali s; disputa/ tōis sit laborādū. **Hui** igit ppōis pambulū asserēs eos i talib; dicit; z ml̄z alijs fore mēdaces p; **Hēri/ un** ei dictos duos p̄notatos iuste dānatos. **Nā** ipi ml̄z dieb; z manu re fuerūt auditū z vt ab errorib; suis desisterēt hūilib; p̄cib; fuerūt mo niti scriptur; canonicis eoz errores fuerūt ipugnati z redarguti. **Nec** etiā oia iterat; vicib; erāt renoua/ ea. q̄ fronte dicere p̄sumūt eos inu/ ste fore dānatos in vl' ecclie p̄silio. cui sp̄m̄sc̄n̄ sanctoſq; āgelos singla/ ritē assistere p̄ ceter; nō dubitam;.

dū ea q̄ fidei sunt emergūt definiē/ da. **Hoz** at errores articulatī sub autētic; instrumēt; p̄scripti fuerūt et examinati. **Cū** igit huyllite corūde erroz z plurimū alioz postea opposi/ toz palā fatent se cōfautores. d̄fen/ sores. z imitatores p̄bis. fact; scri/ ptis pseudonūcijs ab eis ad diuer/ sas p̄tes destināt; **Insup** z fama p̄ vniuersum orbē publica. mēdaces p̄uincunt a nob eos nō auditos z nos eoz fidē ignozare. **Nullatenus** at silētio dissimulādū q; i moralib; plus credit opib; q̄ sermonib; eoz opa nob suā fidē indicāt. **Nā** occā dūt p̄sonas ecclasticas. deuastant. ecclias. subuertūt religioſoz mona/ steria. spūaliū bonoz p̄petrāt sacri/ legia z silia q̄z p̄iget reminisci. q; dē recte cedūt i diuini cult; extermiūt; p̄ dei honorē z scōz reuerentiā z fīz dei religionē. **Nulla** igit tergiversa/ tione celari p̄r catholicā fidē i eis ex/ tinctā. z loco ei; ardere heretica p̄/ uitatē. **His** igit dicit; circa pambu/ lū ppōis deducit p̄^a ps ppōis natu/ ral lumis p̄suasione. **Nā** prudētia dictate nihil ē agēdū qd̄ ml̄z malis ejs ē p̄uolutū. **Isti** hō; disputatoez q̄rūt ml̄z malicjs p̄uolutā. qd̄ p̄z r̄colēdo affectū ipoz. q; adeo se p̄ri naces p̄nūciāt q; p̄ suis articul; cer/ tare volūt vsq; ad mortē de q̄b; iij; metaph; d̄t p̄hs. q; nō dictamine rōis s; violētia penal correctōis est obuiandū. **Sill** p; ex mō disputa/ tionis quā p̄cedūt. **Volūt** ei dispu/ tare nō corā litterat; z scientif; t̄m; s; corā idoc; z simplicib; vulgari; q̄z capacitas ad recte iudicādū in talib; causis nullatenus se exēdit. **Ideinsup** deducit ex fine quē p̄ten/ dūt. p̄tēdūt ei ad se trahere laicos. et illos i odiū cleri apli; excitare. **Ex/ talib;** at d̄t p̄hs disputatoez eē res/ darquēdā. prudēter igit agēdo. cur/ eis nō videt disputādū. **Theo;**

p 13

Tractat^{us} magistri Henrici Borychii

logicis aut principijs interdo eade veritas per magis exquire. **Aut** per principia deratio sumit ex ordine ad principia. **Na** negates principia non est disputandum. **Isti** aut iterum originalia sunt dei principia dicentes pape et plures non est obediendum si non fuerit iusti et boni. **Q**uod eorum excoicatio non sit timenda. **Indulgentie** ab eis processerunt nullius sunt valoris. **M**ortalis peccat recipiens pecunias aut possessiones cum oratio per defunctos. **Et** sic de pluribus alijs erroribus fidei fundamentum subvertentibus. **Sequitur** consideratio sumit ex reverentia fidei. **Non** est fides ortu cepit ex humana industria sed ex revelatione divina. **Adducere** aut in disputatōes ea que fidei sunt rationes dubia. **nihil** aliud est quam eundem interrogare futuram per infallibilem veritatem cui tanquam radici inheret fides orthodoxa. **Tercia** consideratio sumit ex obedientia ecclesie. **Na** ea que nobis proponunt credenda per ecclesiam et per doctrinam ab ecclesia approbata. **quocumque** ecclesie obedunt humiliter recipiunt et firmiter credunt et per disputatōem discutere ea non presumunt. **Quo** isti per fidei tentant disputare circa articulos per sanctam catholicam ecclesiam rationes fidei definitos. **Quarta** consideratio accipit ex subvertitione simplicium. **Na** si simplices illiterati et sine litteris affectati interessent hominibus disputatōi multa inde mala succrescere putat versibile. **Na** quod materia ista eorum transcedit capacitatem si quod audiunt ad sensum litterarum sue affectōis retorquent. **Ex** parte per dicitur et scribit per satis de lex Marciani Augusti per canones affirmata iuriam facit religiosissime synodo si quis senel iudicata ac recte disputata iterum revolvat et publice disputare presumat. **his** evangelica testimonia aspirant. **nam** dicitur. vij. de dominis Polite scilicet dare canibus. nec ponere margaritas

aut porcos. **Tales** igitur articulos que sunt panes et margarite fidei indigestum est ponere aut istos per fidos huiusmodi more canum oblatrantes. **Sicut** Joa. iij. dicit ad mulierem samaritana que per se tenet humane rationis. **Na** non per tua loquela credimus. **Ipsi** enim audimus mus et scimus. **quod** fides non imitatur examini humane rationis vel disputatōis sed interiori inspiratōni a fonte infallibilis veritatis. **Apl** per idem intercedens 2° ad Thimo. iij. **Noli** inquit per bis credere. **Ad** nihil enim videtur nisi ad subvertitionem audientium. **Et** prime ad Thimo. vi. **in** iungit Thimotheo vitare pugnas et contentiones perborum et que bus oriuntur invidie contentiones. blasphemie et ista mala. **que** versibile est ex disputatōe quia perit huiusmodi pululare. **Sicut** ad Titu. iij. dicit. **Bere** ritia hominem post pernam et sebam coram reprobis devertit. **scilicet** quod subvertit est que hominibus ad iungens crepti et per me. **lxvi.** quocumque modo. **Yannes** et **Jambres** resistunt. **Moysi** que figurat gerebat talium per fidem resistuntur auctoritati summi pontificis et ecclesie. **Et** veteris testamenti per ditorum inuicem per concordantia. **Dicit** ei Job vi. **Quare** detragitis sermonibus veritatis. et in ventum perba per factis. **Rursus** Job. xij. **Quia** faceret ut putarem in sapientes esse. **nunc** quod deus indiget vestro mediatio ut per illo loquimur in dolos et per deo iudicare nimirum. **aut** decipiet ut homo vestris fraudulentijs. **In** quibus per bis satis inuicem cum hominibus hominibus dolosis et fictis non esse disputandum. **sicut** Sapientie per scribit Spiritus sanctus discipline effugiet fictum. **Sicut** per puer. xxx. dicit. **Honor** est homini que se separat a contentione. **Quocumque** modo igitur per Regu. xvij. **Istorum** res per Eschie noluerunt audire. **Rapla**

Contra huyssitas **Jo. lxxxiii**

em q̄ eis loq̄bat p̄ba p̄ite p̄lo ex
q̄bus in p̄lo oriri poterat turbatio
Pari cā hor̄ petita disputatio ex q̄
rumor̄ p̄turbatōis popular̄ nasce
renur nō ē corā vulgari p̄lo admit
tenda **E**x q̄b̄ p̄z veritas p̄c̄ partis
huius p̄pōis **S**equūda v̄o ps hu
ius p̄pōis pariformiter p̄bat p̄sua
sione philosophica. **L**ū em̄ natura
regat ab agere deo ifallibili laudat
biliter ea possum̄ imitari q̄ reb̄ na
turalib̄ indita eē cognoscim̄. **U**
demus at̄ in rebus naturalib̄ tam
nō aiatis q̄s aialib̄ indita eis incli
natōem nō solū ad p̄sequendū bo
na z fugiendū mala. s̄ etiā indina
tionē ad resistendū ip̄edimētis p̄se
quendi bonū aut malū fugiendi q̄
irascibil̄ vocat̄ in aialib̄. dicitur ḡro
q̄ rectores cōitatis vrant tali appe
titi irascibili inferere vindictā in il
los q̄ resistūt p̄secutioni p̄modi z se
licis iucessus p̄misse cōitatis. **N**ā
qd̄ hūc sensum p̄s. iij. ethi. laudat
Homerū dicente virtutē imitte fu
rori. **R**ursus virtutē z furore erige
loquēdo de forti bellante p̄ salute
reip̄ublice **Q**uia igit̄ h̄mōi sepedi
eti apostate vniuersum catholicum
populū suis errorib̄ inquietant de
lent rectores ecclesie vti v̄i irascibili
p̄curando bella p̄tra eos aggraua
ri. **T**heologicis at̄ p̄sideratōib̄
Ide deducit̄ multiplicius. **P**rima
igit̄ p̄sideratio sumit̄ ex inum̄ci of
fici necessitate cū adiuncta potesta
te. **N**am rectores ecclesiasticī potes
tatem habent materialis gladij p̄
modum imperij. **N**am sicut ani
ma spiritual̄ imperat subiecto suo
materiali. **I**ta potestas ecclesiastic̄
ca spiritualib̄ dedita imperat pote
stati seculari q̄ circa tyalia versatur
Quia vero regula est. q̄ frustra est
potētia q̄ nō reducitur ad acrum.
frustra h̄mōi gladij potestas esset

prelatis cōmissa si necessitatis tem
pore cor̄ imperio exequūtōi nō da
retur. **Q**uinimo peccarent necessi
tate se offerente. si a talis potestatis
vsu abstinerent. teste saluatore **Jo**
h̄ans. x. **N**am bonus pastor p̄ sal
lute ouū ponit p̄riam animā. **L**ū
igitur blasphem̄i huyssite offerant
extremā necessitate p̄dictum gladi
um euaginādū recte p̄cludim̄ cor
tra eos p̄cedendū p̄ arma bellica
p̄curante catholica ecclesia **S**equū
da p̄sideratio sumit̄ ex heretice p̄a
uitatis cōtagiosa natura. **N**ō em̄
heresis est sicut infirmitas in p̄prio
membro p̄manens. sed ad p̄xima
membra serpens z discrasians iū
tra illud apostoli z ad **T**imo. ij.
Sermo eorum vt cauet̄ serpit. h̄as
bens etiam morem picis quā qui
tangit inquinatur ab ea **E**cclēsiast.
decimotercto. **S**icut igitur in cor̄
pore si membrū contagioso morbo
sit infirmū. cōsultur̄ resecandū ne
totum corpus reddatur infectum.
Ita a corpore mystico christi qd̄ est
ecclesia resecari debent membra he
retica causa p̄feruandū sana eius
membra. **A**d cuius p̄positum dicit̄
Hieronym̄ secāde sunt carnes pu
tride. z scabiosa ouis a caulis repel
lenda ne totū corpus z pecora pu
treant z intereant. **T**ertius in ale
xandria vna scintilla fuit. s̄ qm̄ nō
statim oppressus est. totam orbem
eius flamma populata est. **T**er
cia consideratio sumitur ex horum
p̄fidoz p̄bis blasphem̄ia. z in fact̄
immanū maloz p̄petratōne mul
tifaria. **N**am si legislatores statuūt
penas z p̄cipiunt vti gladio bellis
co intentōe retrahendi hoies ne fa
ciant mala. fm̄ illud **Sp̄ll** ad **Ro**
manos. xij **P**riniceps nō sine causa
portat gladium. minister em̄ dei est
vindex in iram ei qui malum facit.

p iij

Tractat' mgr̃i Hērici Borythū.

Isti p̃o p̃bis p̃uincia inferunt in eos q̃s scriptura deos noiat de tra hēdo rectoribz ecclie falsa mēdacia z eos seminādo. Rursus p̃mittūt fact' mala tā enormia q̃z aliq̃ sunt p̃us enūerata. Ij eis fides manez sana. adhuc tñ p̃pellit pia m̃z ecclia q̃si imemor pietat' vti gladio bellis eo ex charitate ipedēdi mala tam abominabilia. ¶ **P**redic' ar̃ assit' sūt scriptura gr̃e. dr̃ ei **Luc. xij.** saluator ad discipulos sub **Typo** rector' ecclie. **Ecce** dedi vob' p̃ratem calcādi sup' serpētes z scorpiones z sup' oēs p̃tūre iūmici. q̃s ar̃ saluator p̃pētes vocat z scorpiones. Ijā expo nit **Act. x.** loquēs de vase submissio de celo ad Petrū i visu. i q̃ erāt oia q̃ drupedia p̃pētia z volatilia q̃b' si gurāt diuersoz genēz p̃ctōres h̃z diuersa sua p̃ctā p̃p̃q̃d summ' ponti fer h̃is p̃ratē calcādi testat' nature hoies necē h̃z nūc vigilat' talē p̃ratē exequitōi demā dare. **Apl's** etiā ad **Gala. v.** zelo fidei vltionē opat' in ferri cā corrupētib'. **Utinā** inq̃t ab scāndā q̃ vos p̃urbāt. vtiq̃ seruis dū illi' optōis affectū resecādi tales idicasset p̃ncipibz effectualit' ere q̃ si tūc fidei obedissent. **Silr 2°** ad **Cor. x.** dr̃ **In** p̃mptu h̃ntes vltici oēs iotedictia. i. q̃ ē fidei. vñ dr̃ **Augul.** Null' ñm vult aliq̃ue hereticā p̃ire. Ij alit' ñ meruit h̃re pacē dom' **Dauid** nisi **Absolo** fili' ei' i tello qd' p̃ patrē ei' egit eēt extinet'. sic ecclia catholica si aliq̃z p̃ditōe eceteros colligit dolore marū sanat cor dis rāroz literatōe p̃loz. ¶ **P**redic' ar̃ etiā scriptura veter' leg' testādo assistit. **Nā** dr̃ **Eccl. ix.** Ex eo q̃ nō cito p̃fert p̃ malos snia abscylo timore p̃pētrāt filij hoim mala. **Ele** rit' ei' obuiādū. **Nā** si falsificans monerā p̃ quā subuenit vire corpā li iuste punit' mortali. q̃tōmagis mortali punit' s'z corrupētes fidē

p̃ quā ē vita sp̃ual' iuxta illd. iustus ex fide viuit. **Abacuc. ij.** **E**ta. etiāz dr̃ **Esaiē. xxiij.** **S**ola veratio dat intellectū. vñ q̃ tales ad p̃rat' itelle crū redeāt veratio dz cooperari. **Et** **Leu. iij.** scribit' de q̃dā q̃ blasphemauit no' dñi. **E**dūc blasphemius extra castra z lapidet eum ois p̃pls. **V**erito q̃ fuit blasphemū huysit' te materiale gladiū meruerūt sustinere. **Uñ** dñis frequēter p̃ **Do**issen lege statuit q̃cūq̃ p̃ fidē eis tradit' tā diueneret sine mora morte puniret. **Et** q̃bus z alijs s'libus plane resultat veritas huius p̃onis.

¶ **E**xecrāda huysitaz iudicia p̃tra eccliaſticos p̃cipue blasphemijs plena. merent' multipliciter cenſeri detestanda.

¶ **H**ec p̃o p̃z p̃o dictamie naturalis rōis. **Nā** inferre alicui iniuriā ē p̃ bonū iusticie. **Eū** q̃ huysit' ecclie ſtaſtic' irrogant iacturā bone fame. qd' cediti magnā eoz iūriā. p̃stat q̃ talia iudicia debēt reputari detestāda. **S**i q̃dē sacre theologie p̃nci p̃is imorādo mag' exq̃ſite deduct' p̃itas hui' p̃oīs. **P**rima ar̃ p̃side ra' sumit' ei' rōe ignorātie ñre. vñ ill' q̃z ei' bñ iudicat de h̃is q̃ nouit. q̃s q̃ at meli' noſcit ſeipm q̃ aliū. dz ei' p̃ ad **Corin. ij.** q̃s ei' ſat hoim. q̃ sunt hois nisi sp̃s hois q̃ in ip̃o ē. **S**z noſmetipos cognoscere nō poſsum'. **A**n boni sum' an mali. iuxta illud **Eccl. ix.** **N**emo ſcit an odio an amore dign' ſit. **E**t illd' sp̃s vbi vult ſpirat z neſcit vñ veniat aut q̃ vadat. **Joā. ij.** **A**bsurdū ē igit' ſententiare eos iudicia p̃tra p̃ſonas ecclie ſtaſticas. **A**ſſerūt ei' aſſumētes ordi nē ſacerdotij intēd' ere vitā voluptuoſam. z de ſeruitio diuino nō curare. **A**ſſerūt papāz p̃latos. puocare p̃ncipes ad tellandū p̃tra eos. non ex zelo fidei ſed intyru ſuas hereses

Contra huiusmodi Fo. lxxxiiij

occurrat. **A**fferunt denique ecclesiasticos deferre vestes honorabiliores pro pompa seu quod pleni sunt elatione et superbia. Tertia autem iudicia proferendo de his quae huiusmodi ignorantia quae non videtur fore vituperandum. Secunda consideratio ex corrupta eorum affectu. Qualis est unusquisque est rale alium iudicat. Et illud Eccles. x. In via stultus abulans cum ipse sit insipiens omnes stultos estimat. Quia igitur huiusmodi pseudo Apostate fidei hinc affectus corrupta ad ecclesiasticos non iuste eorum iudicia considerari debent deestanda. Tercia consideratio sumit ex rone vituperationis rei aliene. Nam ferre iudicium aliquod de bonitate vite hominis vel malicia pertinet potest ad auctoritatem dei vel ipsorum quae ex officio sua videntur auctoritate. pro quibus Ro. xiiij. dicitur Tu quis es qui iudicas alium servum suo domino stat aut cadit. Qui etiam per ad Corin. iij. dicitur. Qui hi autem pro minimo est vobis iudicare. qui autem iudicat me dominus est. itaque nolite ante tempus iudicare quoad usque veniat quod illuminabit abscondita tenebrarum et manifestabit profunda cordium. Ubi rursus quod datur iudicium de statu interioris hominis transcedit limites humane cognitionis. pertinet ei ad donum quoddam gratiae. Et sic dicitur. Ecce ei ardens ille fidei et zelator. Pelias iudicatis se solum relicti in diuino cultu. ex diuino raso audiuistis se deceptum. quod plures septem milia virorum erant in israel qui genua sua non curuauerunt ante Baal. Quod igitur huiusmodi iudicare presumunt de interioribus aliorum. Quarta consideratio sumit ex ordine subiectiois. plures ei laicalibus dei decreta subiectis ecclesiasticis rectoribus. quod apostolus inquit ad Hebr. vltimo. Obediunt propositis vobis et subiaccere eis ipsi ei vigilat pro aiab vobis Paulus. igitur quod quicquid laicos sentire iudicia diffamatoria ad irreuerentiam ecclesiasticorum. quod vij. in scripturis appellatur. propter quod Exo. xxx. dicitur. Dominus non

detrahes. et principii populi non maledicet. et Eccl. viij. dicitur. Non iudices pro iudice. Quia tales temerarij atterunt illud puerb. xviij. In principio accusator est sicut Circa quod magnus Gregorius memorabile tradit documentum. dicitur ei predestinatorum et presertim huiusmodi signum. quod predestinati propria attendunt mala et aliorum bona. Predestinati pro eorum pro propria attendunt bona et aliorum mala. In exemplis habet in duobus ascendenti in templum coram publicano se et phariseo. Itaque ista huiusmodi considerantes aliorum mala. non autem examinantes mala propria sicut sophistica bona nisi respiciat in damnationem presertim iudicare. terret eos diuina scriptura ois medacii fenneto depurata. Quibus et sicut pelatis scriptura noue legi frequenter huiusmodi iudicia de restat. Dominus est. Dar. vij. nolite inquit iudicare non iudicabimini. in quo enim iudicio iudicaueris iudicabimini. Et apostolus ad Ro. ij. Inexcusabilis est homo ois qui iudicas. In quo enim iudicas alterum reipsum condemnas. eadem enim agis qui iudicas. scilicet enim qui iudicium est dei in pietate in eos qui talia agunt. Et Jaco. iij. qui iudicat fratrem suum detrahentium. Sicut veteris testamenti scriptura redarguit sicut talia iudicia. dicitur enim Job. xv. Qui arguit superiorem summum dei timore euacuauit. Et eccl. xvij. An iudicium para iusticia et iterum gaudeat reipsum tunc diceret. Si te non noueris iustum. non presumas ferre iudicium. alioquin dicit tibi. quod vides festuca in oculo fratris tui. et trabem in oculo proprio non vides. vnde pro tales alios inordinat iudicantes dicit in ps. Dispdat dominus vniuersa labia dolosa. et ligauit magniloqua. qui dixerunt lingua nostra magnificabunt. labia nostra a nobis sunt. quae non dominus est. Et quod in luce veritas. resultat deductio huiusmodi propositis pseudo huiusmodi iniqua iudicia deestant.

Tractat' mgrī Hērici Borythū

Siquē omēs stabim' añ tribunal
xpi vbi vnusquisqz p se reddet rōez
deo Nō q̄ apl' iudicem? s; h
iudicare mag' ne ponat' offendicu
lū fratri v' scādalu. ad Ro. xiiij. Et
2' ad Cor. v. Des nos manifestari
oz añ tribunal xpi vt recipiat vnus
q̄sqz ppria corpis pur gessit siue bo
nū siue malū. Quinimo ibidez de
oi p̄bo ocioso req̄retō ab ip̄o distri
cto iudice p̄sīdere i illo futuro rigi
do iudicio Lessent igit' alioz iuste
re iudicijs s; ppria facta vt illa puni
endo corrigāt dijudicēt ne a dño in
fernali iudicent. Teste ap̄lo p' ad
Corint. xi. Si nosmetip̄os dijudi
caremus nō vtiqz dijudicemur a
dño ¶ Proinde q̄tinus hoz puer
se iudicariū merita p̄direvaleant in
noticiā alioz sup̄est ex oibz p̄missis
corrollarie q̄sdā p̄tutes istoz enūc
rare vt q̄b p̄mij digni s; inorescāt
Infer' 3' p' q̄ isti s; heretici. qz ob
stinatē p̄traditū doctrine ecclie ca
tholice Sedo s; apostate. qz a fide
orthodora setē ecclie recesserūt Ter
sunt q̄nt' blasphemī. Nā ecclie re
ctoribz dei vice gerētibz nō verentur
diffamā irogare. Quarto s; sacri
legi. qz bona spūalia subtrahendo
ab ecclia v'surpāt suis v'ibus
Quito sunt sediciosi. qz puocare se
culares p̄tra ecclia summope
laborāt Sexto s; raptōres cupidi.
qz aliena bona capiūt cū magna vi
olētia. Septio sunt homicide seuū
sunt. Nā faciūt sanguine cuiuslibet
etaz se? p̄fessōis hoies occidēdo
Octauiō s; sup̄bia istati z iant glo
ria tumidi Faciūt ei se quō de ma
ria sp̄ p̄gine. z reliqz scis credere de
beant. meli' se nosse q̄ Romana ec
clesia. Nono sunt detractōres puer
si z p̄tumeliosi Nā p̄bis iniuriā in
ferūt ad detrimētū honoris oim p̄
sonaz eccliaicaz Decio s; mēda
ces z fraudulētī Nā mltā falsa frau

dulcēta intētiōe ipingūt v'is ecclia
cis vt i alioz odiū eos trahere poss
sint. Undecio p̄tra eccliaicū statū
sunt iudices temerarij Nā mltā fal
sa multa etiā eis dubia z ocaltra q̄
rū iudicia suo foro nō s; p̄missa p̄
sumūt p̄tra eccliaicos sententiare
Duodecimo diuini cult' pacis z ces
desiasticetragilitat' s; hostes eius
delissimi. Nā ea q̄ machinant i d'v
uini cult' z eccliaicē p̄cordie cedūt
extermiūtū ¶ Contra q̄s recte d' illd
Lan. ij. Capite vulpes paruulas q̄
demolunt vineas. vinea em dñi sa
baoth est sacrosca ecclia. quā isti de
moliri intendūt Ecce ex mltis pau
ca eoz merita criminalia. p q̄b nes
mo ignorat digne eos fore plecten
dos capitali pena. Ea pp̄ m' v'za
ego ecclia sic scriptū ē ulla q̄ sursum ē
hierusalē libera ē q̄ emater nra. ad
Gala. iij. Ego m' pulcre dilectōis
et timoris z lance spei. Eccl. xxiij.
Ego m' tā generosa demoniacoz
huyllitaz diris angariata psequus
tionibz p̄cepta doloris lamēta p̄ra
rio cū suspitijz ad filios refugies p
auxilio in tā extreme nēcitat' artū
culo. qm̄ honorē habebis matri tue
oibz diebz vite tue Tobie. iij. spūa
li eq̄dē matri multo apl' q̄ carna
li Juxta aplin ad Heb. ij. O vos
itaqz xpiane religionis p̄laros q̄rū
singl'iter itereit scādula tollere de
regno dei. vos ip̄mīs p̄uenio vt ze
lo materni amor' succēti tātoz ma
loz spinas atqz heretice p̄auitatis
tribulos nedū succidare q̄nimo era
dicare. insup iudex absqz cessatōe
damādo vt a voce increpationū ve
straz tāqz tonitruū p̄remiscāt. vos
ci vestre vim fortitudinis adijcēt
tes. frequētia bonoz opez ac sancti
factōe p̄ digna p̄teritoz p̄ccōz. Et
urgite filij mei. exurgite p̄ncipes ter
re tantā matri iniuriā vindicātes
Nā teste Chrysostō. Et si iniurias

Contra huyslitas **fo. lxxxv.**

pprias donare qñq; laudabile sit
iniurias qñ dei dissimulare nimis ē
impiū. **E**ya exurgite ad diuini cul-
tus nec nō christiane fidei p̄ccrōez
Houeat eya vos pop̄ exēpla san-
ctoz. **S**iq̄dē eōs meriti lance pen-
dunt fidē orthodoxā ab initio plā-
tare cū martyrib; . z iā plantatā viri-
liter defendere ab inuasorib; **V**enit
ant in mentē gliosi **H**achatei q̄ p
legib; dei aiole certādo p̄petue lau-
dis memoriā sunt adepti **P**hires
legē zelando irā dñi p̄ gladiū placa-
uit. **K**arolus rex strenue tellando
p̄ fide celebri nomē vt **K**arol⁹ ma-
gnus notaret sibi v̄dicauit **C**ōs-
denter resistite. videbitis em̄ auxiliū
dñi sup̄ vos. qz nō vestra est pugna
s; dei. **S**cd̄i **P**aralopo. xx. **S**ūma
nimisū militie dignitas ēē dinoscit̄
dñi aut religionis christiane tuende
aut rei publice salutis. p̄curāde belli
gerat. p̄pter qd̄ nō ociose canticorū
lij. voce sponse d̄t excitatiue. **E**n les-
tūly **S**alomonis q̄ est ecclesia in q̄

xps̄ redēat sexaginta fortes ambē
unt ex fortissimis israel. q̄ sunt oēs
tenētes gladios z ad tella doctissis
mi. **E**niscuiusq; ensis sup̄ femur
suū. p̄pter timores nocturnos. **A**r-
moz em̄ munita p̄sidio scribit̄ terrī-
bilis vt castroz acies ordinata **C**ā-
ti. vi. **E**uge itaq; milites xp̄i p̄fessio-
ni vestre sanis facite ad tale debitūz
charitate vos virgēte. p̄c̄ **J**oh̄ā. iij.
In hoc cognoscimus charitatē dei
qm̄ ille p̄ nobis aiam suā posuit. z
nos detemus p̄ fratrib; aias nr̄as
ponere. **Q**uid em̄ si mortis pericul-
la corpoz tormenta. expensaz gras-
uamina. aut quez alia subire opoz
ret difficilia. **A**cquaq; em̄ passio-
nes huius temporis cōdigne sunt
ad futura p̄mia que bellator eximī-
us **J**esus christus promisit reddes-
re in celesti patria **U**bi satiābimur
oīnis boni fructōne eterna. quā tr̄ē
buere dignetur benedictus in seculū
la seculozum **A D E R.**

ExPLICIT tractatus tripartitus **M**agistri **H**enrici
de **H**orchū cōtra **H**uyslitas z scismaticos **B**ohemos
In quo primū eoz errores z p̄uersa dogmata sum-
matim collegit. eādem vero eoz deliramenta tripartita
distinctōne p̄ magistrales p̄positōnes dist. **Q**uaz p̄posi-
tionū quālibet triplia fulcūz testimonio. videlicet euis-
dentiā luminis rōnis naturalis. autoritātib; noue legis
eloquijs z figuris instrumētū veteris. vt sic p̄tra p̄fidos
Huyslitas in ore duoz vel trium firmaret om̄e testimo-
niū ad laudem benedictę trinitatis glorioseq; semp̄ vir-
ginis dei matris **M**arie ac totius celestis curie. **I**ms̄
pressus **C**olonie in magistrali **O**fficiā pie memorie
Henrici **Q**uentel. p̄die idus **A**priles. **A**nno supra **J**u-
bilem̄ tercio.

B. IX. 2

D. M. 4142

H. Spiegel

restant + Nov. 1572, Hr.

D.M. 4142
H. Spiegel

B. IX. 2

restant

